

Ocena wpływu wsparcia kierowanego do osób
w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w ramach
Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020

Słownik użytych pojęć i skrótów

CATI - wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo

CIS - centrum integracji społecznej

CT - cel tematyczny

EFRR - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS - Europejski Fundusz Społeczny

FGI - zogniskowany wywiad grupowy

IDI - indywidualny wywiad pogłębiony

IP - Instytucja Pośrednicząca, tj. Wojewódzki Urząd Pracy w Zielonej Górze (Działania 6.1, 6.2), Prezydent miasta reprezentujący porozumienie JST (Poddziałanie 7.4.2)

IZ - Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym - Lubuskie 2020, tj. Zarząd Województwa Lubuskiego

NGO - organizacja pozarządowa

OP - Oś Priorytetowa

OPS - Ośrodek Pomocy Społecznej

PCPR - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PES - podmiot ekonomii społecznej

PO PŻ - Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020

POWER - Program Operacyjny „Wiedza, Edukacja, Rozwój”

PUP - Powiatowy Urząd Pracy

RPO-L2020 - Regionalny Program Operacyjny - Lubuskie 2020

SZOOP - Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych

UMWL - Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego

UP - Umowa Partnerstwa

WUP - Wojewódzki Urząd Pracy

ZIT - zintegrowane inwestycje terytorialne

Streszczenie w języku polskim

Badanie pn. „Ocena wpływu wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020” zostało zrealizowane w ramach Priorytetu X. Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020 - Pomoc Techniczna, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Dotyczyło ono efektów wsparcia w zakresie wybranych Działań i Poddziałań w ramach Osi Priorytetowych 6 (Regionalny rynek pracy) i 7 (Równowaga społeczna) RPO-L2020. Analizę przeprowadzono z uwzględnieniem sześciu bloków tematycznych:

Analiza regionalnego rynku pracy

- Stopa bezrobocia w województwie lubuskim nie odbiega znacząco od wartości tego wskaźnika dla całego kraju (6,9% w porównaniu do 6,8%). Natomiast zauważa się duże zróżnicowanie omawianego indeksu pomiędzy powiatami - od 2,9% w Gorzowie Wielkopolskim do 13,1% w powiecie międzyrzeckim. Niemniej jednak z roku na rok problem bezrobocia w województwie sukcesywnie zmniejsza się, co, zdaniem pracodawców, wynika przede wszystkim ze zjawisk demograficznych, w tym migracji, a także ze spadku podaży pracy.
- Biorąc pod uwagę cechy socjodemograficzne mieszkańców województwa lubuskiego, wśród bezrobotnych regionu najliczniejszą grupę stanowią osoby młode, mające od 25 do 34 lat. Pod względem poziomu wykształcenia bezrobotni najczęściej są absolwentami co najwyżej szkoły gimnazjalnej lub zasadniczej zawodowej. Z kolei klasyfikując bezrobotnych pod kątem czasu pozostawania bez pracy, dostrzec można wyraźnie więcej osób bezrobotnych od jednego do trzech miesięcy. Spośród bezrobotnych osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy pod względem liczebności szczególnie wyróżniają się długotrwale bezrobotni.
- W opinii beneficjentów i uczestników projektów w ramach analizowanych Działań/Poddziałań RPO-L2020, jak również pracodawców z terenu całego województwa, sytuacja na regionalnym rynku pracy jest pozytywna (jak oceniają dwie pierwsze grupy) lub przeciętna (według przedsiębiorców). Nie zauważa się istotnie dużego przekonania o problematycznej sytuacji na rynku pracy. Niemniej występujące problemy są najczęściej skutkiem braku wykwalifikowanych pracowników. Badania wykazały, że najbardziej oczekiwanymi działaniami mogącymi poprawić sytuację na rynku pracy w regionie są szkolenia i staże.

Wpływ realizacji Osi Priorytetowych 6 i 7 RPO-L2020 na poprawę sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim

- Dokumenty na szczeblu regionalnym, określające warunki i zakres interwencji na rynku pracy, są kształtowane zgodnie z założeniami i wytycznymi polityki krajowej. Dostrzega się także wyraźny rozdział zakresu wpływu RPO a POWER na obszar rynku pracy.
- Badania wykazały, że oferowane programy aktywizacji zawodowej są dostosowane do aktualnej sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim, choć pracodawcy i beneficjenci są w tej kwestii bardziej sceptyczni, aniżeli uczestnicy. W ramach programów wsparcia utworzono miejsca pracy, w których dostępne były przede wszystkim umowy na czas określony, w pełnym wymiarze czasu pracy.

Analiza wsparcia oferowanego osobom niepracującym

- W ramach Osi Priorytetowej 6 przygotowano wsparcie przeznaczone dla osób bezrobotnych, poszukujących pracy oraz nieaktywnych zawodowo, którego celem jest wzrost zatrudnienia. Natomiast Oś Priorytetowa 7 dotyczy przede wszystkim ograniczenia wykluczenia społecznego, a dopiero w dalszej kolejności aktywizacji zawodowej osób marginalizowanych.
- Wsparcie skierowane do osób niepracujących obejmuje szereg różnorodnych form, do których należą m.in. Indywidualne Plany Działania, diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w regionie, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże i zatrudnienie subsydiowane, nauka aktywnego poszukiwania pracy, podwyższanie i dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji lub nabywanie i uzupełnianie

doświadczenia zawodowego, wsparcie zatrudnienia i mobilności międzysektorowej oraz geograficznej, niwelowanie barier napotykaných przez osoby z niepełnosprawnościami, bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz wsparcie pomostowe. Ponadto w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu wdrażane są instrumenty aktywizacji edukacyjnej, społecznej i zawodowej w postaci kontraktów socjalnych, programów aktywności lokalnej i programów integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Zatem oferowane formy wsparcia uzależnione były przede wszystkim od Osi Priorytetowej, a następnie Działania, w ramach którego są implementowane.

- Według stanu na koniec marca 2018 r. zrealizowano w pełni 41% projektów w ramach analizowanych Działań i Poddziałań RPO-L2020. Łączna suma wszystkich projektów wyniosła 105, przy czym ich wdrażaniem zajmuje się 76 beneficjentów. Zrealizowano 70,2% założonych projektów w ramach OP6 oraz 6,3% projektów w ramach OP7. Podczas rekrutacji uczestników do projektów wystąpiły problemy w postaci odmowy udziału, która wynikała najczęściej z pobierania świadczeń (w tym duża rola programu Rodzina 500+), braku czasu lub chęci czy przyczyn osobistych. Decydenci włączający osoby do projektu najczęściej kierowali się kryterium wiekowym, a także trudnej sytuacji na rynku pracy (OP6) lub przynależności do grupy osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (OP7).
- Nie zdiagnozowano większych problemów występujących w trakcie projektów - uczestnicy przeważnie nie odczuwali trudności, poza kwestiami biurokratycznymi, niejednoznacznymi procedurami oraz czasochłonnością wsparcia. Przeszkodą w niektórych projektach okazało się także ograniczone wsparcie w opiece nad dzieckiem, co utrudniało młodym rodzicom udział w projekcie. Stosunkowo niewielki odsetek osób wycofywał się z projektów w trakcie ich trwania. Najczęściej wynikało to z podjęcia zatrudnienia, ale nie bez znaczenia okazała się także utrata chęci do udziału bądź otrzymywanie wsparcia z programu Rodzina 500+. Natomiast po zakończeniu projektu również niewiele osób doświadczyło trudności. Pojawiły się one przeważnie na linii współpracy pracownik-pracodawca.

Ocena efektywności i skuteczności wsparcia udzielonego osobom z grup znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy

- Ogólna ocena skutków realizacji projektów w zakresie poprawy sytuacji zawodowej ich uczestników jest dość wysoka, na co wpłynęły zachęty finansowe, osobiste zaangażowanie uczestników czy dopasowanie oferty do potrzeb zarówno ich, jak i rynku pracy. Zauważono jednak, że skuteczność postrzegana jest wyraźnie wyżej przez beneficjentów (organizatorów) projektów, aniżeli pracodawców, co wynika z odmiennych perspektyw. Pracodawcy w praktyce weryfikują efekty projektów, które mogą okazać się w rzeczywistości nie aż tak widoczne, jak oceniają to organizatorzy. Ponadto, pracodawcy zwracają uwagę przede wszystkim na korzyści finansowe, natomiast beneficjenci - na rozwój uczestników.
- Najskuteczniejszą formą wsparcia okazały się dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz staże. Zauważono, że pomoc finansowa uważana jest za przynoszącą najlepsze efekty, jednocześnie wyraźnie mobilizuje adresatów do aktywności. Z kolei uczestnictwo w szkoleniach i stażach przynieść może odczuwalną korzyść w postaci szerszych umiejętności i kwalifikacji ułatwiających podjęcie zatrudnienia. Z drugiej strony najmniej skuteczne okazują się roboty publiczne i prace interwencyjne, które, w porównaniu z innymi formami wsparcia, nie przynoszą porównywalnych rezultatów i być może wymagają przeformułowania. Ocena skuteczności poszczególnych form nie różni się znacząco wśród beneficjentów OP6 i OP7. Należy jednak pamiętać, iż w badanych Działaniach OP7 nie realizuje się formy wsparcia w postaci dotacji, która funkcjonuje w Działaniach 6.1 i 6.3.1.
- Wśród czynników wpływających na osiągnięcie zamierzonych efektów znajdują się przede wszystkim dopasowanie rodzaju wsparcia do potrzeb uczestników, co następnie umożliwi im podjęcie zatrudnienia czy pomoc w otwarciu własnej działalności gospodarczej. Z kolei przeszkodami mogą okazać się między innymi skomplikowane procedury oraz biurokracja i zbyt niskie wsparcie finansowe. Biorąc pod uwagę obecną sytuację zawodową uczestników, najlepszy efekt przyniosło wsparcie w postaci dotacji na uruchomienie własnej działalności

- gospodarczej, czego rezultatem jest najniższy odsetek osób niezatrudnionych, a korzystających z tej formy wsparcia, w porównaniu z innymi formami.
- Dzięki uczestnictwie w projektach w ramach RPO-L2020 ponad połowa badanych uczestników podjęła zatrudnienie, przy czym najpopularniejszą formą okazała się umowa o pracę na czas określony i na pełny etat. Stosunkowo dużo osób podjęło samozatrudnienie. Wśród obecnie pracujących uczestników projektów dominuje przeświadczenie, że u aktualnego pracodawcy mają wysokie szanse na rozwój zawodowy. Pojawia się szereg optymistycznych opinii odnośnie do umiejętności poruszania się po rynku pracy. Brak podjęcia zatrudnienia po zakończeniu projektu był natomiast uzasadniany przeważnie problemami zdrowotnymi.
 - Udział w projekcie wzbudził w uczestnikach nieco większą skłonność do zmiany miejsca zamieszkania w celu podjęcia zatrudnienia, co dotyczy przede wszystkim deklarowanej większej chęci do przeprowadzki w granicach województwa lubuskiego. Niemniej jednak decyzja o ewentualnej migracji dość często wiąże się z sytuacją rodzinną danej osoby - posiadanie rodziny jest czynnikiem raczej zniechęcającym do zmiany miejsca zamieszkania. Dotychczas jednak stosunkowo niewiele osób faktycznie się przeprowadziło, natomiast wśród nowych lokalizacji dominowały granice tego samego powiatu.
 - Wśród beneficjentów dominuje opinia, że podobnych efektów projektu nie dałoby się osiągnąć dysponując niższymi środkami. Jednocześnie oceniają oni, że obecne środki wystarczają na realizację zamierzeń. Dostrzegana jest jednak konieczność dalszego inwestowania w obszarze rynku pracy, choć jest to zróżnicowane w zależności od lokalizacji beneficjentów - sytuacja nie jest jednolita w całym województwie.

Analiza i ocena użyteczności oraz adekwatności zastosowanych działań aktywizacyjnych w ramach Osi Priorytetowych 6 i 7 RPO-L2020

- W opinii pracodawców i uczestników najprzydatniejszymi formami wsparcia okazały się te związane z pomocą finansową, a więc refundacja kosztów stanowiska pracy i dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a także staże i szkolenia. Zatem szczególnie uznawana pomoc finansowa wyjątkowo doceniana jest prawdopodobnie przez jej natychmiastowy efekt. Z kolei działania edukacyjne przydają się z uwagi na możliwości, jakie otwierają przed ich uczestnikami, związane z aktywnością zawodową. Badania ujawniły, że uczestnicy są zadowoleni z form wsparcia, jakie im zaoferowano - w bardzo wysokim stopniu odpowiadały one ich potrzebom.
- Realizując programy wspierające osoby najbardziej oddalone od rynku pracy podejmowane są inicjatywy, w których różnego typu instytucje współpracują ze sobą w ramach projektu. Zdaniem beneficjentów, sposób funkcjonowania tych partnerstw poprawił się w ostatnim czasie, co najlepiej widać na linii instytucje rynku pracy - instytucje pomocy społecznej, zaś najmniej pomiędzy instytucjami pomocy społecznej a organizacjami pozarządowymi. Ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie wysoko oceniają współpracę z podmiotami zewnętrznymi, którymi zleciły realizację zadań związanych z aktywizacją zawodową uczestników projektu.

Analiza wsparcia na rozpoczęcie działalności gospodarczej

- Osoby nieaktywne zawodowo mogły przejść na samozatrudnienie dzięki wsparciu w ramach Działania 6.1 lub Poddziałania 6.3.1. Spośród wszystkich badanych uczestników projektów sześć procent obecnie prowadzi własną działalność gospodarczą. Dominują wśród nich kobiety, natomiast ze względu na wiek - osoby mające między 30 a 44 lata. Najpopularniejszy przedział wiekowy nowych przedsiębiorców nie dziwi o tyle, że najczęściej samozatrudnienie podejmują osoby mające pewne doświadczenie w pracy zawodowej, a więc i rozeznanie w potrzebach rynku pracy. Fakt posiadania dzieci w wieku szkolnym również stanowić może motywację do podejmowania aktywności ułatwiającej zapewnienie dzieciom odpowiedniego bytu.
- Właściciele działalności gospodarczych - byli uczestnicy projektów uważają, że wsparcie, jakie otrzymali, odpowiadało ich potrzebom i wysoko oceniają przydatność wszystkich form wsparcia. Ich zdaniem, obecna sytuacja na rynku pracy w województwie lubuskim jest dobra,

co świadczy o tym, że pozytywnie patrzą w przyszłość i są zadowoleni z podjętych przez siebie kroków.

Wobec otrzymanych rezultatów badania, aby poprawić sytuację na lubuskim rynku pracy warto w większym stopniu dopasowywać działania aktywizujące osoby bezrobotne do zapotrzebowania rynku pracy. Jednocześnie należy zintensyfikować działania umożliwiające zdobycie praktycznych umiejętności. Z zachowaniem demarkacji pomiędzy POWER a RPO należy szczególnym wsparciem objąć osoby młode z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym. Warto w dalszym ciągu kierować również wsparcie dla osób długotrwale bezrobotnych, jednakże większą uwagę poświęcić pomocy osobom w pierwszym kwartale po utracie zatrudnienia. Działaniem wspomagającym będzie także kontynuacja stosowania w dokumentacjach konkursowych wymogów dotyczących określonych rezultatów projektów takich jak podjęcie pracy czy podniesienie kwalifikacji. Wpłyne to zarówno na poprawę sytuacji na rynku pracy jak i na realizację założonych w RPO-L2020 wskaźników.

Streszczenie w języku angielskim

The study titled "Evaluation of the impact of support addressed to persons in the most difficult situation on the labour market within the framework of the Regional Operational Programme - Lubuskie 2020" was conducted within the framework of Priority X. Regional Operational Programme - Lubuskie 2020 - Technical Assistance, co-financed by the European Union from the European Social Fund. It concerns the effects of support within selected Measures and Submeasures within Priority Axes 6 (Regional labour market) and 7 (Social sustainability) of ROP L2020. The analysis was conducted with regard to six subject areas:

Analysis of the regional labour market

- The unemployment rate in Lubuskie voivodeship does not differ significantly from the value of this indicator for the whole country (6.9% in comparison to 6.8%). On the other hand, the index varies widely between poviats - from 2.9% in Gorzów Wielkopolski to 13.1% in Międzyrzecz powiat. Nevertheless, from year to year the problem of unemployment in the voivodeship is gradually decreasing, which, according to the employers, results mainly from demographic phenomena, including migration, as well as from a drop in the labour supply.
- Taking into account sociodemographic characteristics of inhabitants of Lubuskie voivodeship, the largest group of the unemployed in the region are young people aged 25 to 34. In terms of the level of education, the unemployed are most often graduates of lower secondary schools or vocational schools. On the other hand, classifying the unemployed in terms of their unemployment time, we can notice a dramatic increase in the number of the unemployed from one to three months. Among the unemployed in a particular situation on the labour market, in terms of the number of people the long-term unemployed particularly stand out.
- According to beneficiaries and participants of the projects under the ROP-L2020, as well as employers from the entire voivodeship, the situation on the regional labour market is positive (as assessed by the first two groups) or average (as assessed by entrepreneurs). The significantly big conviction on the problematic situation on the labour market is not noticed. However, the problems encountered are most often due to a lack of qualified workers. The study has shown that training and internships are the most expected measures to improve the labour market situation in the region.

Impact of implementation of Priority Axis 6 and 7 of ROP-L2020 on improvement of the situation on the labour market in Lubuskie voivodeship

- The documents at the regional level, which define the conditions and scope of intervention on the labour market, are shaped in accordance with the assumptions and guidelines of the national policies. On the other hand, a clear separation of the scope of ROP and POWER influence on the labour market can also be observed.
- The study shown that the offered programmes of economic activation are adjusted to the current situation on the labour market in Lubuskie voivodeship, although employers and beneficiaries are more sceptical in this respect than participants. The jobs created under the support programmes were mainly based on fixed-term, full-time contracts.

Analysis of support offered to the unemployed

- Within Priority Axis 6, support was prepared for the unemployed, who are jobseekers and economically inactive persons in order to increase the employment rate. On the other hand, Priority Axis 7 concerns first of all the limitation of social exclusion, and then alternatively economic activation of marginalized persons.
- Support targeted at the unemployed includes a number of various forms, such as Individual Operating Plans, diagnosis of training needs and opportunities for professional development in the region, career counselling, job placement, internships and subsidized employment, learning active job searching, improving and adapting competences and qualifications or acquiring and complementing work experience, support for employment, geographical and

cross-sectoral mobility, eliminating barriers encountered by disabled people, non-reimbursable subsidies for starting a business and transitional support. Moreover, in order to prevent social exclusion, instruments of educational, social and professional activation are implemented in the form of social contracts, local activity programmes and programmes of social and professional integration of the disabled. Therefore, the offered forms of support depended, first of all, on the Priority Axis, and later on the Measures within which they were implemented.

- As at the end of March 2018, 41% of projects under the analysed ROP-L2020 Measures and Submeasures were fully implemented. The total amount of all projects was 105, whereas 76 beneficiaries were responsible for their implementation. So far 70.2% of projects within Priority Axis 6 and 63% of projects within Priority Axis 7 have been implemented. During the recruitment of participants to the projects there were problems in the way of refusal to participate, which most often resulted from receiving benefits (including the large role of the Rodzina 500+ programme), lack of time or willingness and personal reasons. Policymakers incorporating people in the project were most often guided by age criteria, as well as by the difficult situation on the labour market (PA6) or belonging to the group of people at risk of poverty or social exclusion (PA7).
- No major problems were identified during the projects - participants mostly did not have any difficulties, apart from bureaucratic issues, ambiguous procedures and time-consuming support. Limited support for childcare also proved to be an obstacle, making it difficult for young parents to participate in the project. A relatively small percentage of people withdrew from projects throughout their duration. Most often it resulted from taking up employment, but the loss of willingness to participate or receive benefits from the Family 500+ programme also played a significant role. However, few people also experienced difficulties after the end of the project. They usually appeared on the line of cooperation between the employee and the employer.

Assessment of effectiveness and efficiency of support granted to persons from groups in a particularly disadvantageous situation on the labour market

- The overall assessment of the impact of projects' implementation on the improvement of the professional situation of the participants resulted in a quite high rating, influenced by financial incentives, personal involvement of the participants and adjusting the offer to the needs of both participants and the labour market. However, it is noted that the effectiveness is perceived much higher by the project beneficiaries (organizers) than by the employers, which results from different perspectives. Employers verify in practice the effects of projects, which in reality may not be as visible as it is estimated by the organizers. Moreover, employers pay attention mostly to financial profits, while the beneficiaries - to the development of the participants.
- Start-up funds and internships have proved to be the most effective forms of support. It is noted that financial assistance is considered to be the most effective and at the same time it clearly motivates the recipients to be active. Participation in training and internships, on the other hand, can bring tangible benefits in the form of better skills and qualifications to facilitate taking up a job. On the other hand, public works and intervention works, which, compared to other forms of support, do not produce comparable results and may need to be reformulated, have proven to be the least effective. The assessment of effectiveness of specific forms does not differ substantially between the beneficiaries of Priority Axes 6 and 7. One needs to note that the start-up funds of the Measures 6.1 and 6.3.1 have not been offered in the analyzed Measures within Priority Axis 7.
- The factors impacting achievement of the intended effects include, first of all, adjusting the type of support to the needs of participants, which will then enable them to take up a job or help them to start their own business. Complicated procedures, bureaucracy and insufficient financial support, among other things, may prove to be obstacles. Taking into account the current professional situation of participants, the best effect was brought by the support in the form of funds for starting their own business, which resulted in the lowest percentage of

the unemployed, compared to those, who take use of the support, in comparison to other forms.

- Thanks to participation in projects within the scope of the ROP-L2020, over a half of the surveyed participants took up employment, whereas the most popular form was a fixed-term and full-time employment contract. Relatively many people have become self-employed. Among the currently working project participants, the prevailing belief is that the current employers have high chances for career development. A number of optimistic opinions appear, regarding the ability to navigate the labour market. Jobs were not taken after the end of the project mainly due to health problems.
- Participation in the project aroused a slightly greater willingness among participants to change their place of residence in order to take up a job, which concerns mainly the declared greater willingness to move inside the Lubuskie voivodeship. However, the decision to migrate quite often entails the family situation of the person concerned - having a family is rather a disincentive to move to another place of residence. So far, however, relatively few people actually moved, while among new locations of residence the same poviats were dominating.
- The dominant opinion among the beneficiaries is that similar effects of the project could not be achieved with less funds. At the same time, they consider that the current resources are sufficient to achieve their objectives. However, the necessity of further investment in the area of the labour market is perceived, although it varies depending on the location of beneficiaries - the situation is not uniform in the whole voivodeship. However, it was noted that beneficiaries, when indicating the proposed sums of support, they often proposed rates lower than the current minimum rates in ROP L2020, and therefore it was suggested to consider decreasing the lower limit of the value of projects.

Analysis and assessment of utility and adequacy of applied activation measures within Priority Axis 6 and 7 of the ROP L2020

- According to employers and participants, the most useful forms of support were those related to financial support, i.e. reimbursement of costs of a job position and subsidies for starting a business, as well as internships and trainings. Therefore, the financial support is particularly appreciated, probably due to its immediate effect. Educational activities, on the other hand, are useful because of the opportunities they offer the participants, related to their professional activity. The study revealed that participants were satisfied with the forms of support offered to them, which were very much in line with their needs.
- When implementing programmes supporting people furthest from the labour market, initiatives are undertaken in which various types of institutions cooperate with each other within the framework of the project. According to the beneficiaries, the manner of functioning of these partnerships has recently improved, which is best visible on the line of labour market institutions - social assistance institutions, and least of all between social assistance institutions and non-governmental organizations. Social assistance centres and poviats family support centres highly rate the cooperation with third parties, which commissioned to carry out tasks related to economic activation of project participants.

Analysis of start-up support

- Economically inactive persons were able to switch to self-employment thanks to support under Measure 6.1 or Submeasure 6.3.1. From between all project participants surveyed, six percent are currently self-employed. The majority of them are women, while in terms of age - people aged between 30 and 44. On the other hand, the most popular age bracket of new entrepreneurs is not surprising, as self-employment is most often taken up by people with some experience in professional work, and thus also with the insight on the needs of the labour market. Having school-age children can also be an incentive to engage in activities that help to ensure that children are provided with the sustainable livelihood.
- Business owners - former participants of the projects believe that the support they received corresponded to their needs and they highly rate the usefulness of all forms of support. In their opinion, the current situation on the labour market in Lubuskie voivodeship is good,

which proves that they have positive outlook for the future and are satisfied with the steps they have taken.

Considering the results of the study in order to improve the situation on the Lubuskie labour market it is recommended to adjust activation measures for the unemployed to the demand of the labour market on a bigger scale. At the same time measures allowing one to gain practical skills should be intensified. With respect to the demarcation between POWER and ROP it is advised to pay close attention to young people with basic vocational or lower education. It is worth continuing support for the long-term unemployed, but special efforts should be made toward helping those within the first three months after having lost their job. A measure to support the improvement of the situation on the labour market in the region will also be to continue the use of the requirements to achieve given results of the projects such as getting employed or gaining qualifications. It will improve both the situation on the labour market and the achievement of indices set in the ROP L2020.

Spis treści

Streszczenie w języku polskim	2
Streszczenie w języku angielskim	6
1. Wprowadzenie	11
1.1. Cel badania	11
1.2. Zakres badania	12
1.3. Kryteria ewaluacyjne	13
1.4. Obszary i pytania badawcze	14
2. Opis metodologii badania oraz źródła informacji wykorzystywanych w badaniu	16
2.1. Analiza danych zastanych (Desk Research)	16
2.2. Wywiady telefoniczne CATI z beneficjentami	17
2.3. Wywiady telefoniczne CATI z uczestnikami projektów	18
2.4. Wywiady telefoniczne CATI z pracodawcami	19
2.5. Wywiady indywidualne pogłębione (IDI) z przedstawicielami IZ oraz IP (WUP) RPO-L2020	20
2.6. Telefoniczne indywidualne wywiady pogłębione TDI z uczestnikami projektów	21
2.7. Zogniskowane wywiady grupowe (FGI) z beneficjentami	22
2.8. Panel ekspercki	23
3. Opis wyników ewaluacji	24
3.1. Analiza regionalnego rynku pracy	24
3.2. Wpływ realizacji Osi Priorytetowych 6 i 7 RPO-L2020 na poprawę sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim	33
3.3. Analiza wsparcia oferowanego osobom niepracującym	38
3.4. Ocena efektywności i skuteczności wsparcia udzielonego osobom z grup znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy	69
3.5. Analiza i ocena użyteczności oraz adekwatności zastosowanych działań aktywizacyjnych w ramach Osi Priorytetowych 6 i 7 RPO-L2020	99
3.6. Analiza wsparcia na rozpoczęcie działalności gospodarczej	106
4. Wnioski i rekomendacje	109
5. Spis tabel, rysunków i map	111
6. Aneksy	114
6.1. Narzędzia badawcze zastosowane w ewaluacji	114
Wywiady telefoniczne CATI z beneficjentami	114
Wywiady telefoniczne CATI z uczestnikami projektów	127
Wywiady indywidualne pogłębione (IDI) z przedstawicielami IZ oraz IP (WUP) RPO-L2020	130
Zogniskowane wywiady grupowe (FGI) z beneficjentami	132
Telefoniczne indywidualne wywiady pogłębione TDI z uczestnikami projektów	133
Wywiady telefoniczne CATI z pracodawcami	134
Panel ekspercki realizowany techniką delficką	137
6.2. Lista dokumentów, publikacji i innych materiałów źródłowych	139

1. Wprowadzenie

Badanie pn. „Ocena wpływu wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020” zrealizowano w ramach Priorytetu X. Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020 - Pomoc Techniczna, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Jego przeprowadzenie wynika przede wszystkim z obowiązku dokonania ewaluacji wpływu dla osi priorytetowych RPO-L2020, a także z zaobserwowanego trendu spadkowego stopy bezrobocia rejestrowanego. Zjawisko to skłania do analizy czynników wpływających na stopniową poprawę sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim. Niniejsze opracowanie dotyczy wyłącznie Osi Priorytetowych 6 *Regionalny rynek pracy* i 7 *Równowaga społeczna*. Badanie przeprowadzono od marca do czerwca 2018 roku.

1.1. Cel badania

Celem badania ewaluacyjnego była kompleksowa analiza i ocena wpływu interwencji na sytuację niepracujących uczestników projektów.

Szczegółowe cele badania koncentrowały się na następujących obszarach:

- I. Analizie regionalnego rynku pracy obejmującej przyczyny spadku stopy bezrobocia wraz ze wskazaniem jego obecnego stanu.
- II. Ocenie stopnia, w jakim projekty realizowane w ramach Osi Priorytetowej 6 i 7 RPO-L2020 przyczyniły się do poprawy położenia osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim, z uwzględnieniem roli, jaką odegrały w tym procesie poszczególne podmioty realizujące projekty.
- III. Analizie wsparcia oferowanego osobom niepracującym w ramach projektów objętych badaniem i ocenie wpływu tych działań na sytuację uczestników projektów, zwłaszcza na ich zdolność do zatrudnienia (lepsza sytuacja na rynku pracy).
- IV. Ocenie efektywności i skuteczności wsparcia udzielonego osobom z grup znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, tj. kobiet, osób w wieku 50+, z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych i osób o niskich kwalifikacjach.
- V. Analizie i ocenie użyteczności oraz adekwatności zastosowanych działań aktywizacyjnych do realnych potrzeb tych osób i możliwości wykorzystania na regionalnym rynku pracy nabytych, w wyniku udziału w projekcie, kompetencji i kwalifikacji.
- VI. Analizie wsparcia oferowanego w ramach projektów obejmujących udzielenie środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, uwzględniającej rodzaj beneficjentów oferujących wsparcie w ramach projektów, terytorialny zasięg udzielanego wsparcia oraz jego zakres merytoryczny.

1.2. Zakres badania

Badaniem objęto wybrane Działania i Poddziałania realizowane w ramach RPO-L2020, w ramach których oferowano wsparcie osobom niepracującym. Są to Działania i Poddziałania, dla których podpisane zostały umowy o dofinansowanie. Wykaz projektów objętych badaniem przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 1. Projekty objęte badaniem ewaluacyjnym (dane wg stanu na 31.03.2018 r.):

Nazwa i numer Działania RPO-L2020	Liczba podpisanych umów o dofinansowanie projektów	Liczba projektów, których realizacja została zakończona	Liczba beneficjentów	Liczba uczestników projektów objętych wsparciem (pełnoletni)
Działanie 6.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy i jednocześnie nie posiadających zatrudnienia realizowana przez powiatowe urzędy pracy (PI 8i)	36	36	12	4 696
Działanie 6.2 Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy niezarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy (PI 8i)	12	2	12	134
Poddziałanie 6.3.1 Wsparcie dla samozatrudnienia (PI 8iii)	9	2	9	216
Działanie 7.1 Programy aktywnej integracji realizowane przez ośrodki pomocy społecznej. (PI 9i)	14	0	14	411
Działanie 7.2 Programy aktywnej integracji realizowane przez powiatowe centra pomocy rodzinie. (PI 9i)	12	1	12	1 463
Działanie 7.3 Programy aktywnej integracji realizowane przez inne podmioty. (PI 9i)	13	0	11	223
Działanie 7.4 Aktywne włączenie w ramach podmiotów integracji społecznej. (PI 9i)	9	2	6	1 155
Razem	105	43	76	8 298

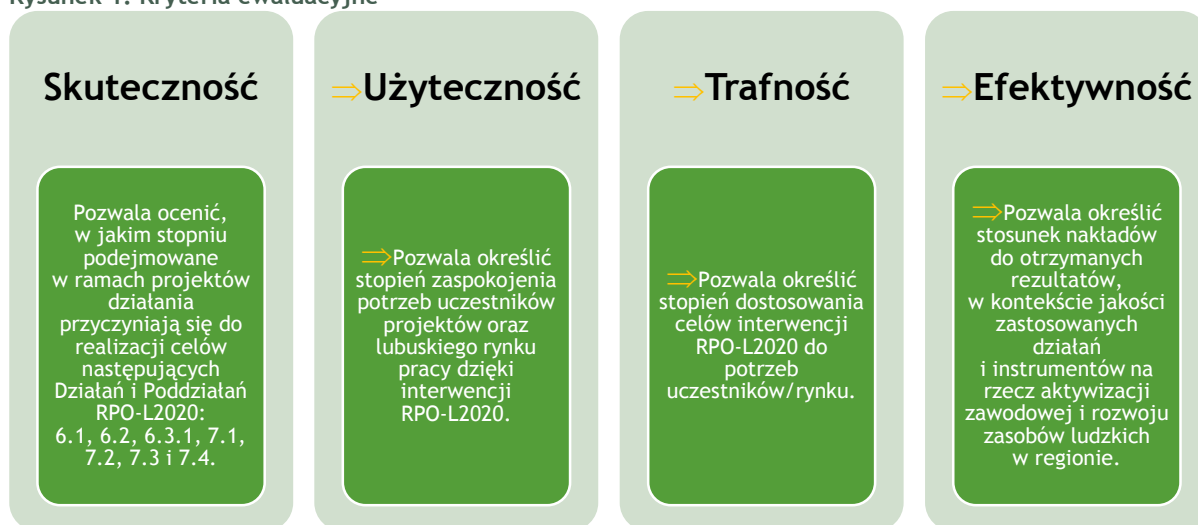
Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Zamawiającego

1.3. Kryteria ewaluacyjne

Ewaluacja przeprowadzona została pod kątem oceny adekwatności, użyteczności, efektywności i skuteczności wsparcia kierowanego do uczestników projektów wraz z pogłębioną oceną wpływu realizowanych projektów na sytuację ich uczestników. Kluczowe było również rozpoznanie wpływu realizowanych inicjatyw w zakresie aktywizacji zawodowej z punktu widzenia różnych poziomów dostrzegania problemu, tj.: przez uczestników projektów, beneficjentów, pracowników instytucji zaangażowanych w realizację RPO-L2020, pracodawców, ekspertów z zakresu rynku pracy i polityki społecznej. W ramach ewaluacji oceniono, na ile działania podjęte w projektach i ich zakres wsparcia zrealizowanego dotychczas wpłynęły rzeczywiście na sytuację niepracujących (w dniu przystąpienia do projektu) uczestników projektów.

Rysunek 1. Kryteria ewaluacyjne

1.4. Obszary i pytania badawcze

Cel główny oraz cele szczegółowe badania ewaluacyjnego zrealizowane zostały dzięki odpowiedziom na pytania badawcze. Ocena wpływu wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020 opracowana została na podstawie 31 pytań badawczych, które przedstawiono poniżej, przyporządkowując je do poszczególnych obszarów badawczych.

Analiza regionalnego rynku pracy

- Jaka jest ogólna ocena sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim? Jakie działania mogą zmienić tę sytuację?
- Jakimi są czynniki wpływające na postępujący spadek bezrobocia w województwie lubuskim w ostatnich latach? Czy wpływ na zmiany zachodzące na rynku pracy miały dotacje unijne (RPO-L2020, POWER)/rządowe programy pomocowe/inne? Jeśli tak, to jakie i w jakim zakresie?

Wpływ realizacji Osi priorytetowych 6 i 7 RPO-L2020 na poprawę sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim

- Jaki jest wpływ polityki krajowej na skuteczność interwencji?
- Czy i jaki jest wpływ linii demarkacyjnej między RPO a POWER na interwencję w obszarze rynku pracy?
- Czy programy aktywizacji zawodowej realizowane w ramach wsparcia dostosowane są do aktualnej sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim?
- Jaki jest charakter utworzonych miejsc pracy (pod kątem rodzajów umów, wymiaru czasu pracy, inwestycji w rozwój pracowników itd.)?

Analiza wsparcia oferowanego osobom niepracującym

- Jaka była skuteczność rekrutacji uczestników do projektów, ile procent odmawiało i z jakich powodów?
- Jakimi kryteriami wybrano uczestników do udziału w konkretnym projekcie beneficjenci przyjmują najczęściej?
- Jakimi formami wsparcia w ramach programów aktywizacji zawodowej oraz jakie konfiguracje tych form zawarte w projektach najczęściej kierowane są do osób pozostających bez zatrudnienia? Jakimi są tego przyczyny? Czy podczas realizowanych projektów zawierających programy aktywizacji zawodowej, zabrakło istotnych elementów z punktu widzenia uczestnika projektu? Jeśli tak, to jakimi?
- Jakimi problemami i barierymi wystąpiły, z punktu widzenia beneficjentów i uczestników projektów, w trakcie realizacji i po zakończeniu działań w ramach programów aktywizacji zawodowej?
- Jaki jest stosunek liczby uczestników deklarujących udział w projekcie do osób, które ukończyły udział w projekcie, z podziałem na formy wsparcia?
- Czy i jakie są przyczyny rezygnacji uczestników z udziału w projekcie przed jego zakończeniem?

Ocena efektywności i skuteczności wsparcia udzielonego osobom z grup znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy

- Jakimi czynnikami decydują o skuteczności wsparcia oferowanego w ramach RPO-L2020 osobom w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy? Jak silny jest/był wpływ czynników zewnętrznych?
- Czy oferowane w ramach projektów formy wsparcia były/są skuteczne? Jeśli tak, to co wpływało na ich skuteczność? Jeśli nie, to dlaczego? Które formy wsparcia były najpopularniejsze, a które najskuteczniejsze?

- Czy cele interwencji zdefiniowane na etapie programowania są osiągnięte? Jeśli nie, to jakie działania należy podjąć, aby je uzyskać?
- Jakie czynniki wpływają na osiągane efekty, z uwzględnieniem charakterystyki uczestników projektów oraz specyfiki wykorzystywanych instrumentów wsparcia?
- Jaka jest skala zmian sytuacji zawodowej uczestników projektów, rozumiana jako podjęcie zatrudnienia (w tym zatrudnienie na własny rachunek)?
- Jak zmienia się skłonność do migracji pod wpływem uczestnictwa w projekcie?
- Jaki jest efekt „wyciekania” - ilu spośród uczestników projektów opuściło teren województwa lubuskiego?
- Czy udzielone wsparcie umożliwiło osiągnięcie wartości wskaźników określonych w RPO-L2020? Jeśli tak, to w jakim stopniu? Jeśli nie, to jakie działania należy podjąć, aby zrealizować założone w Programie wskaźniki?
- Jaka jest efektywność kosztowa wyników działań podejmowanych w ramach RPO-L2020?
- Jaki jest udział środków przeznaczonych na realizację działań skierowanych do uczestników projektu w ramach programów aktywizacji zawodowej w odniesieniu do wartości budżetu całego projektu?
- Czy środki finansowe przeznaczone w ramach RPO-L2020 na działania z obszaru rynku pracy są wystarczające? Czy można mówić o nasyceniu rynku? Czy konieczne jest dalsze inwestowanie/pomoc w tym obszarze? Jeśli tak, to w jakiej wysokości?

Analiza i ocena użyteczności oraz adekwatności zastosowanych działań aktywizacyjnych w ramach Osi Priorytetowych 6 i 7 RPO-L2020

- Czy oferowane wsparcie w ramach projektów odpowiada realnym potrzebom uczestników w zakresie zmiany ich sytuacji na rynku pracy?
- Jakie formy wsparcia zyskują największą aprobatę osób pozostających bez zatrudnienia i odnoszą największą skuteczność w zakresie ich aktywizacji zawodowej?
- Jakie formy wsparcia zyskują najmniejszą aprobatę osób pozostających bez zatrudnienia i odnoszą najmniejszą skuteczność w zakresie ich aktywizacji zawodowej?
- W jakim stopniu wsparcie w ramach EFS odpowiada na zdiagnozowane problemy zawarte w Rekomendacjach Rady dla Polski (Country Specific Recommendations)* i Country Report dla Polski na poziomie regionalnym?
- Czy wsparcie udzielane w ramach EFS odpowiada na wyzwania określone w dokumentach strategicznych regionu, w szczególności w odniesieniu do aktualnej diagnozy społeczno-ekonomicznej województwa?
- Czy dzięki projektom EFS zwiększyła się skala i jakość współpracy między instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy oraz trzecim sektorem, mającej na celu wsparcie osób najbardziej oddalonych od rynku pracy?
- Jak oceniana jest jakość usług zleconych przez OPS i PCPR podmiotom zewnętrznym w zakresie aktywizacji zawodowej uczestników?
- Czy wybrane instrumenty i rozwiązania okazały się odpowiednie do zidentyfikowanych problemów?

Analiza wsparcia na rozpoczęcie działalności gospodarczej

- Jaka jest skala zmian sytuacji zawodowej uczestników projektów, rozumiana jako podjęcie zatrudnienia (w tym zatrudnienie na własny rachunek)?
- Czy oferowane wsparcie w ramach projektów odpowiada realnym potrzebom uczestników w zakresie zmiany ich sytuacji na rynku pracy?
- Jakie problemy i bariery wystąpiły, z punktu widzenia beneficjentów i uczestników projektów, w trakcie realizacji i po zakończeniu działań w ramach programów aktywizacji zawodowej?

2. Opis metodologii badania oraz źródła informacji wykorzystywanych w badaniu

Poniżej opisane zostały poszczególne etapy i podejmowane w ich trakcie metody badawcze, które Wykonawca zastosował w celu realizacji przedmiotu zamówienia, zarówno pod kątem narzędzi badawczych, jak również doboru próby badawczej, zgodnie z wytycznymi Zamawiającego.

2.1. Analiza danych zastanych (Desk Research)

Analiza desk research - analiza dokumentów projektowych, prawnych, sprawozdań i innych materiałów źródłowych, która stanowiła bazę dla dalszych rozważań oraz ustaleń związanych z realizacją etapów badania. Analiza desk research przeprowadzona w ramach ewaluacji dostarczyła niezbędnych informacji, które pozwoliły w pełni scharakteryzować ewaluowane działania w ramach analizowanych Działań/Poddziałań. Objęła ona następujące dokumenty (szczegółowy wykaz znajduje się także w rozdziale 6.2 niniejszego opracowania):

- Aktualizacja oceny ex-ante instrumentów finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020
- Ewaluacja ex-ante Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020 - Raport końcowy
- Metaanaliza wyników badań ewaluacyjnych dotyczących oceny wsparcia z EFS. RAPORT CZĄSTKOWY 2017
- Funkcjonowanie współczesnego rynku pracy, A. Szydlik - Leszczyńska
- Krajowy Program Reform EUROPA 2020
- Lubuski Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na rok 2017
- Projekt Strategii Polityki Społecznej na lata 2014-2020
- Regionalny Program Operacyjny - Lubuskie 2020
- Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020
- Umowa Partnerstwa. Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020
- Wnioski o dofinansowanie 21 projektów w ramach analizowanych Działań/Poddziałań
- Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020
- Wytyczne w zakresie realizacji projektów finansowanych ze środków Funduszu Pracy w ramach programów operacyjnych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020
- Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020
- Wytyczne w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020
- Zalecenie Rady z dnia 11 lipca 2017 r. w sprawie krajowego programu reform Polski na 2017 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2017 r.

2.2. Wywiady telefoniczne CATI z beneficjentami

Wywiad telefoniczny CATI - jest to wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo. Technika, w której pozyskiwanie informacji odbywa się za pośrednictwem łącza telefonicznego. Wywiady telefoniczne prowadzone są przez przeszkolonych ankieterów, którzy łączą się z wybranymi do badania respondentami i przeprowadzają z nimi wywiad kwestionariuszowy.

Charakterystyka badania

<i>Rodzaj badania</i>	Ilościowe
<i>Grupa docelowa</i>	Beneficjenci Działań/Poddziałań
<i>Baza danych</i>	dane beneficjentów udostępnione przez Zamawiającego na potrzeby badania
<i>Dobór próby badawczej</i>	warstwowo-losowy
<i>Rozmiar próby badawczej</i>	55 beneficjentów

Próba badawcza

W realizacji badania wykorzystano warstwowo-losowy dobór próby¹. Badanie przeprowadzono wśród 55 beneficjentów Działań/Poddziałań. Szczegółowe dane zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 2. Próba badawcza - wywiady telefoniczne CATI z beneficjentami

Nazwa i numer Działania RPO-L2020	Liczba beneficjentów	Liczba zrealizowanych wywiadów
Działanie 6.1	12	9
Działanie 6.2	12	8
Poddziałanie 6.3.1	9	8
Działanie 7.1	14	10
Działanie 7.2	12	9
Działanie 7.3	11	8
Działanie 7.4	6	3
Razem	76	55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UMWL

Wśród badanych beneficjentów dominowali przedstawiciele ośrodków pomocy społecznej (18,2%) instytucji rynku pracy oraz jednostek samorządu terytorialnego (14,5%). Strukturę respondentów przedstawia poniższa tabela:

Tabela 3. Struktura badanych beneficjentów ze względu na rodzaj instytucji (Beneficjenci N=55)

Reprezentowana instytucja	Liczba wskazań	Odsetek wskazań
OPS	10	18,2%
Instytucja rynku pracy	8	14,5%
Jednostka samorządu terytorialnego	8	14,5%
Przedsiębiorstwo, w tym jednoosobowa działalność gospodarcza	7	12,7%
Organizacje pozarządowe	6	10,9%
PCPR	6	10,9%
Instytucja otoczenia biznesu	2	3,6%
Podmiot ekonomii społecznej	2	3,6%
Jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną	1	1,8%
Inne	5	9,1%
Suma końcowa	55	100,0%

¹ Warstwowy dobór próby badawczej stosowany jest w przypadku zbiorowości/populacji składającej się z różnych elementów. Warstwowy dobór próby badawczej polega na podziale zbiorowości na dające się wyróżnić podzbiory - warstwy, pamiętając przy tym, żeby żaden element próby badawczej nie wchodził w więcej niż jeden podzbiór - warstwę. Następnie w obrębie każdej wyróżnionej warstwy - podzbioru losuje się próbkę badawczą. Wielkość próbki dobranej do każdego podzbioru może być równa lub proporcjonalna do wielkości podzbioru. Warstwowanie próby badawczej pozwala na redukcję błędów z próby. Na podstawie: E. Babbie: *Badania społeczne w praktyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, J. Sztumski: *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1995.

2.3. Wywiady telefoniczne CATI z uczestnikami projektów

Charakterystyka badania

Rodzaj badania	Ilościowe
Grupa docelowa	Uczestnicy projektów w ramach Działań/Poddziałań
Baza danych	dane uczestników udostępnione przez Zamawiającego na potrzeby badania
Dobór próby badawczej	warstwowo-losowy
Rozmiar próby badawczej	364 uczestników projektów

Próba badawcza

W realizacji badania wykorzystano warstwowo-losowy dobór próby. Badanie przeprowadzono wśród 364 uczestników projektów proporcjonalnie do liczby uczestników. Szczegółowe dane zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 4. Próba badawcza - wywiady telefoniczne CATI z uczestnikami projektów

Nazwa i numer Działania RPO-L2020	Liczba uczestników projektów objętych wsparciem (pełnoletni)	Liczba zrealizowanych wywiadów
Działanie 6.1	4 696	227
Działanie 6.2	134	5
Poddziałanie 6.3.1	216	9
Działanie 7.1	411	22
Działanie 7.2	1 463	54
Działanie 7.3	223	5
Działanie 7.4	1 155	42
Razem	8 298	364

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UMWL

W badaniach udział wzięto wyraźnie więcej kobiet (61,8%) aniżeli mężczyzn (38,2%). Respondenci najczęściej (58,2%) posiadali wykształcenie ponadgimnazjalne. Niemniej jednak istotna część grupy ukończyła studia wyższe (16,2%), a nieco mniej wyłącznie szkołę podstawową (13,5%). Niemal co ósmy (12,9%) respondent mieszka w Gorzowie Wielkopolskim, podobnie w powiecie żarskim (12,4%), a co dziesiąty (10,7%) w powiecie międzyrzeckim. Obszary te dominowały wśród miejsc zamieszkania respondentów. Szczegółowe informacje w zakresie struktury respondentów zawiera poniższa tabela.

Tabela 5. Struktura badanych uczestników z uwzględnieniem płci, wykształcenia i miejsca zamieszkania (Uczestnicy N=364)

Wyszczególnienie	Liczba wskazań	Odsetek wskazań
Płeć		
kobieta	225	61,8%
mężczyzna	139	38,2%
Wykształcenie		
niższe niż podstawowe (ISCED 0)	2	0,5%
podstawowe (ISCED 1)	49	13,5%
gimnazjalne (ISCED 2)	19	5,2%
ponadgimnazjalne (ISCED 3)	212	58,2%
policealne (ISCED 4)	23	6,3%
wyższe (ISCED 5-8)	59	16,2%
Miejsce zamieszkania - Powiat		
gorzowski	25	6,9%
m. Gorzów Wielkopolski	47	12,9%
krośnieński	12	3,3%
międzyrzecki	39	10,7%
nowosolski	35	9,6%
stubiński	13	3,6%

Wyszczególnienie	Liczba wskazań	Odsetek wskazań
strzelecko-drezdenecki	32	8,8%
sulęciński	22	6,0%
świebodziński	28	7,7%
wschowski	17	4,7%
m. Zielona Góra	15	4,1%
zielonogórski	11	3,0%
żagański	23	6,3%
żarski	45	12,4%
Suma końcowa	364	100,0%

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

2.4. Wywiady telefoniczne CATI z pracodawcami

Charakterystyka badania

<i>Rodzaj badania</i>	Ilościowe
<i>Grupa docelowa</i>	Pracodawcy prowadzący działalność na terenie województwa lubuskiego
<i>Baza danych</i>	Baza danych Wykonawcy
<i>Dobór próby badawczej</i>	kwotowy
<i>Rozmiar próby badawczej</i>	350 pracodawców

Próba badawcza

W realizacji badania wykorzystano kwotowy dobór próby². Badanie przeprowadzone zostało na próbie 350 pracodawców z województwa lubuskiego. Szczegółowe dane zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 6. Próba badawcza - wywiady telefoniczne CATI z pracodawcami

Wielkość przedsiębiorstwa	Liczba zrealizowanych wywiadów
0-9 pracowników	200
10-49 pracowników	100
50-249 pracowników	44
> 250 pracowników	6
Razem	350

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UMWL

Wśród respondentów dominowały mikroprzedsiębiorstwa (57,1%). Istotną część (28,6%) stanowiły również małe podmioty gospodarcze. Dwie na trzy badane firmy (66,0%) to spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a 29,4% - jednoosobowe działalności gospodarcze. Biorąc pod uwagę branże według PKD 2007 uczestnikami wywiadu najczęściej byli przedstawiciele firm handlowych (16,9%), zajmujących się przetwórstwem przemysłowym (16,0%) czy usługami profesjonalnymi i administracyjnymi (14,9%).

² Kwotowy dobór próby badawczej - rodzaj nieprobabilistycznego doboru próby badawczej. Kwotowy dobór próby badawczej polega na wyborze znanych obiektywnych składników/kategorii danej zbiorowości tj. płeć, wiek, wykształcenie, a następnie ustaleniu struktury badanej zbiorowości według przyjętych kategorii. W oparciu o przyjęte kategorie ustala się kwoty, czyli udział danych kategorii w próbie.

Na podstawie: E. Babbie: Badania społeczne w praktyce, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, J. Sztumski: Wstęp do metod i technik badań społecznych, Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1995.

Tabela 7. Struktura badanych pracodawców z uwzględnieniem liczby zatrudnionych pracowników, formy prawnej przedsiębiorstwa oraz przeważającej działalności (PKD 2007) (Pracodawcy N=350)

Wyszczególnienie	Liczba wskazań	Odsetek wskazań
Liczba zatrudnionych pracowników		
0-9	200	57,1%
10-49	100	28,6%
50-249	44	12,6%
250 i więcej	6	1,7%
Forma prawna przedsiębiorstwa		
Jednoosobowa działalność gospodarcza	103	29,4%
Spółka z o.o.	231	66,0%
Spółka komandytowa	3	0,9%
Spółka cywilna	8	2,3%
Spółka akcyjna	2	0,6%
Inna	3	0,9%
Działalność przeważająca (wg PKD 2007)		
rolnictwo, górnictwo i energetyka (A+B+D+E)	28	8,0%
przetwórstwo przemysłowe (C)	56	16,0%
budownictwo (F)	31	8,9%
handel (G)	59	16,9%
transport (H)	24	6,9%
informacja i komunikacja (J)	3	0,9%
finanse, ubezpieczenia i nieruchomości (K-L)	24	6,9%
usługi profesjonalne i administracyjne (M-N)	52	14,9%
edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna (P-Q)	7	2,0%
pozostałe usługi (I+R+S+T)	66	18,9%
Suma końcowa	350	100,0%

Źródło: badanie CATI z pracodawcami

2.5. Wywiady indywidualne pogłębione (IDI) z przedstawicielami IZ oraz IP (WUP) RPO-L2020

Indywidualne wywiady pogłębione (IDI) - stanowią jedną z bardziej popularnych metod badań jakościowych, polegającą na szczegółowej, wnikliwej rozmowie z respondentem, której celem jest dotarcie do precyzyjnych informacji bądź wiedzy związanej z tematyką badania. W trakcie wywiadu indywidualnego podejmowane są pytania badawcze o charakterze eksploracyjnym, próby wyjaśniania/zrozumienia zjawisk, motywacji, postaw, zachowań.

Charakterystyka badania

Rodzaj badania	Jakościowe
Grupa docelowa	Przedstawiciele Instytucji Zarządzającej oraz Instytucji Pośredniczącej (Wojewódzki Urząd Pracy) RPO-L2020 Pracownicy instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie i zarządzanie Działaniami/Poddziałaniami wskazani przez Zamawiającego
Baza danych	
Dobór próby badawczej	celowy
Rozmiar próby badawczej	4 przedstawicieli

Próba badawcza

W realizacji badania wykorzystano celowy dobór próby badawczej³. Wywiady przeprowadzono wśród 4 respondentów mających wiedzę dotyczącą zakresu badania - osoby odpowiedzialne za

³ Celowy dobór próby badawczej - rodzaj nieprobabilistycznego doboru próby badawczej. Celowy dobór próby badawczej polega na wykorzystaniu posiadanej wiedzy na temat danej zbiorowości poprzez stworzenie modelu charakteryzującego się

koordynowanie realizacji RPO-L2020 w ramach Działań/Poddziałań analizowanych w badaniu (Działanie 6.1, 6.2. Poddziałanie 6.3.1, Działanie 7.1, 7.2, 7.3, 7.4). Ostatecznie w ramach badania przeprowadzono 3 wywiady z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej (IZ) oraz 1 z przedstawicielem Instytucji Pośredniczącej (IP).

2.6. Telefoniczne indywidualne wywiady pogłębione TDI z uczestnikami projektów

Telefoniczne indywidualne wywiady pogłębione TDI - technika gromadzenia danych podczas rozmowy telefonicznej z respondentem, należąca do grupy metod jakościowych. Wywiad przeprowadza przeszkolony ankieter w oparciu o narzędzie badawcze, w postaci scenariusza wywiadu. Scenariusz jest szkieletem rozmowy. W trakcie wywiadu dopuszczalne są modyfikacje i rozłożenie akcentów w sposób, który wynika z przebiegu rozmowy i w oparciu o wiedzę i doświadczenie moderatora najpełniej pomoże przybliżyć cel badania.

Charakterystyka badania

<i>Rodzaj badania</i>	Jakościowe
<i>Grupa docelowa</i>	Uczestnicy projektów w ramach analizowanych Działań/ Poddziałań
<i>Baza danych</i>	dane uczestników udostępnione przez Zamawiającego na potrzeby badania
<i>Dobór próby badawczej</i>	celowy
<i>Rozmiar próby badawczej</i>	14 uczestników projektów

Próba badawcza

W celu realizacji badania wykorzystany został celowy dobór próby. Badanie przeprowadzono wśród 14 uczestników projektów Działań/Poddziałań - zarówno wśród uczestników, którzy wzięli udział w projekcie, jak i wśród uczestników, którzy zrezygnowali z udziału w trakcie trwania projektu. Szczegółowe dane zaprezentowano w kolejnej tabeli.

Tabela 8. Próba badawcza - telefoniczne indywidualne wywiady pogłębione TDI z uczestnikami projektów

Nazwa i numer Działania RPO-L2020	Liczba uczestników projektów objętych wsparciem (pełnoletni)	Liczba wywiadów (łącznie)	w tym osoby, które przerwały udział w projekcie	osoby, które wzięły udział w projekcie
Działanie 6.1	4 696	2	1	1
Działanie 6.2	134	2	1	1
Poddziałanie 6.3.1	216	2	1	1
Działanie 7.1	411	2	1	1
Działanie 7.2	1 463	2	1	1
Działanie 7.3	223	2	1	1
Działanie 7.4	1 155	2	1	1
Razem	8 298	14	7	7

W badaniu TDI udział wzięło 5 mężczyzn i 9 kobiet. Najmłodszy respondent w chwili przystąpienia do projektu miał 20 lat, natomiast najstarszy - 62. Dwie na trzy badane osoby (64%) posiadały

typowymi dla danej zbiorowości wskaźnikami społeczno-demograficznymi. Następnie dokonuje się doboru elementów/jednostek do badania, które są odzwierciedleniem wskazanego modelu.

Na podstawie: E. Babbie: *Badania społeczne w praktyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, J. Sztumski: *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1995.

wykształcenie ponadgimnazjalne, 29% - podstawowe, a jedna osoba ukończyła studia wyższe. W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę badanych uczestników projektów.

Tabela 9. Charakterystyka respondentów badania TDI z uczestnikami

Działanie RPO-L2020	Płeć	Wiek w chwili przystąpienia do projektu	Wykształcenie
6.1.	mężczyzna	37	podstawowe (ISCED 1)
6.1.	mężczyzna	47	podstawowe (ISCED 1)
6.2.	kobieta	36	ponadgimnazjalne (ISCED 3)
6.2.	mężczyzna	37	ponadgimnazjalne (ISCED 3)
6.3.1.	mężczyzna	62	ponadgimnazjalne (ISCED 3)
6.3.1.	mężczyzna	32	ponadgimnazjalne (ISCED 3)
7.1.	kobieta	26	podstawowe (ISCED 1)
7.1.	kobieta	30	wyższe (ISCED 5-8)
7.2.	kobieta	25	ponadgimnazjalne (ISCED 3)
7.2.	kobieta	20	ponadgimnazjalne (ISCED 3)
7.3.	kobieta	37	ponadgimnazjalne (ISCED 3)
7.3.	kobieta	53	podstawowe (ISCED 1)
7.4.	kobieta	54	ponadgimnazjalne (ISCED 3)
7.4.	kobieta	38	ponadgimnazjalne (ISCED 3)

Źródło: opracowanie własne

2.7. Zogniskowane wywiady grupowe (FGI) z beneficjentami

Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) - to dyskusja prowadzona przez moderatora w grupie celowo dobranych osób. Dyskusja jest skoncentrowana wokół określonego tematu, której przebieg rejestrowany jest za pomocą kamery lub dyktafonu. W trakcie wywiadu grupowego Wykonawca wykorzystał pytania o charakterze eksploracyjnym, próbujące wyjaśnić/zrozumieć dane zjawiska, motywacje, postawy, zachowania bez intencji wyrażania badanej rzeczywistości w sposób liczbowy i czysto opisowy.

Charakterystyka badania

<i>Rodzaj badania</i>	Jakościowe
<i>Grupa docelowa</i>	Beneficjenci analizowanych Działań/ Poddziałań
<i>Baza danych</i>	dane beneficjentów udostępnione przez Zamawiającego na potrzeby badania
<i>Dobór próby badawczej</i>	celowy
<i>Rozmiar próby badawczej</i>	7 beneficjentów

Próba badawcza

W realizacji badania wykorzystano celowy dobór próby badawczej. Badanie przeprowadzono wśród beneficjentów Działań analizowanych w badaniu. Do badania zaproszono po jednym beneficjencie z każdego Działania/Poddziałania, tj. łącznie 7 osób (Działania 6.1, 6.2. Poddziałanie 6.3.1, Działania 7.1, 7.2, 7.3, 7.4).

2.8. Panel ekspercki

Panel ekspercki posłużył do weryfikacji tez postawionych na podstawie wstępnych wyników badania i prognoz wyselekcjonowanych przez Wykonawcę na podstawie przeprowadzonej analizy danych. W pierwszym etapie dokonano wyboru tematu/zdefiniowania problemu badawczego, w zakresie którego postawione zostały tezy i opracowane możliwe prognozy. Po otrzymaniu przez Wykonawcę pierwszych wyników, dokonana została analiza uzyskanych odpowiedzi oraz identyfikacja wspólnych i rozbieżnych opinii.

<i>Rodzaj badania</i>	Jakościowe
<i>Grupa docelowa</i>	Eksperci
<i>Baza danych</i>	Pracownicy wskazanych podmiotów
<i>Dobór próby badawczej</i>	Celowy
<i>Rozmiar próby badawczej</i>	8 ekspertów

Próba badawcza

Panel przeprowadzono wśród 8 ekspertów z różnych dziedzin mających wiedzę nt. funkcjonowania regionalnego rynku pracy, zależności na nim panujących oraz korelacji z interwencjami publicznymi. Eksperti reprezentowali następujące podmioty:

- Akademię im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim;
- Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Świebodzinie;
- Cech Rzemiosł Różnych Międzychodzko - Drezdenecki w Międzychodzie;
- Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego we Wschowie;
- Izbę Rzemiosła i Przedsiębiorców w Gorzowie Wielkopolskim;
- Łużycką Wyższą Szkołę Humanistyczną im. J. B. Solfy w Żarach;
- Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu - Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Zielonej Górze;
- Wyższą Szkołę Biznesu w Gorzowie Wielkopolskim.

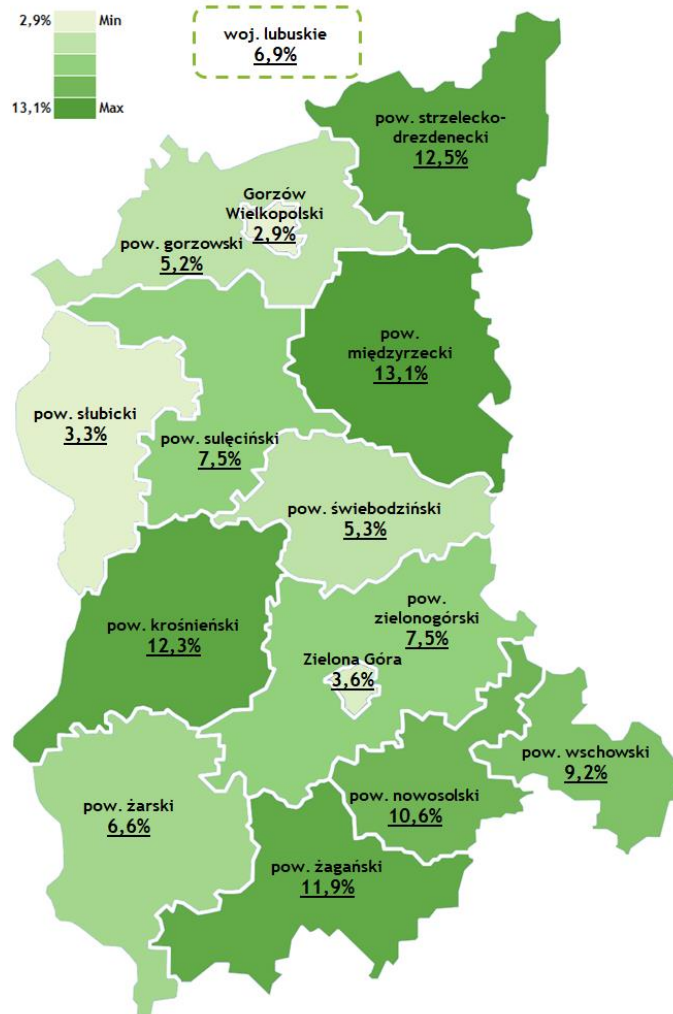
3. Opis wyników ewaluacji

3.1. Analiza regionalnego rynku pracy

Transformacja ustrojowa i gospodarcza, mająca swój początek w latach 90. oraz umiędzynarodowienie gospodarki, które ma wpływ na polski rynek pracy od niemal trzech dekad przejawia się dużą dynamiką zmian. Praca przestała być statym dobrem, a jej uzyskanie zostało uzależnione od kilku wskaźników, takich jak koniunktura gospodarcza, zapotrzebowanie przedsiębiorców na pracowników oraz indywidualna kwalifikacja zawodów osób poszukujących pracy. Aktualnie jako główne determinanty popytu na pracę możemy wskazać globalizację, postęp techniczny i technologiczny oraz bez zatrudnieniowy wzrost gospodarczy.⁴

Miarę niedopasowania popytu na pracę do jej podaży stanowi bezrobocie. W latach 2014-2018 miał miejsce spadek stopy bezrobocia w kraju. W lutym 2018 roku w województwie lubuskim odnotowano stopę bezrobocia wynoszącą 6,9%, co jest wartością porównywalną do stopy bezrobocia dla Polski, która wyniosła 6,8%. Analizując wartości przedstawione na mapie można dostrzec, iż najniższe stopy bezrobocia występują w powiatach grodzkich tj. w Gorzowie Wielkopolskim (2,9%) i Zielonej Górze (3,6%) oraz w powiecie słubickim (3,3%). Najwyższe stopy bezrobocia odnotowano w następujących powiatach: międzyrzeckim (13,1%), strzelecko-drezdeneckim (12,5%), krośnieńskim (12,3%), żagańskim (11,9%) i nowosolskim (10,6%). Dane dotyczące stopy bezrobocia w powiatach województwa lubuskiego w lutym 2018 roku przedstawiono na mapie.

Mapa 1. Stopa bezrobocia w powiatach województwa lubuskiego (stan na koniec lutego 2018 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy

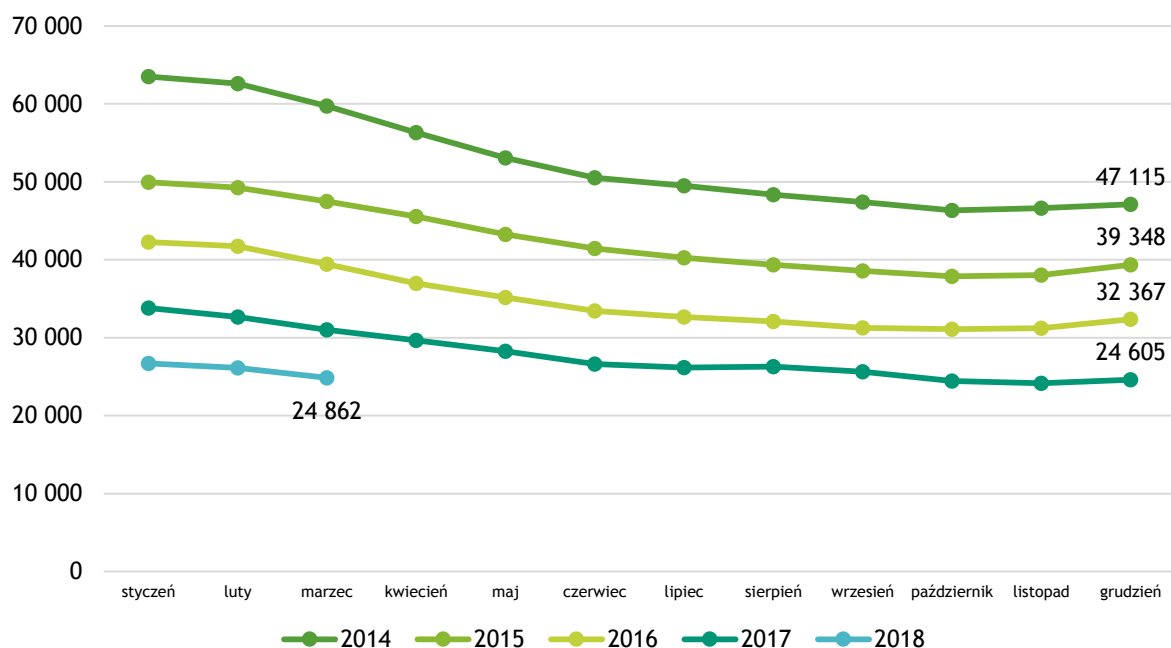
⁴ A. Szydlik - Leszczyńska, Funkcjonowanie współczesnego rynku pracy. Wybrane uwarunkowania, Wyd. Difin, Warszawa 2012, s. 14

Od 2014 roku w województwie lubuskim stale spada liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy. Dane te potwierdzają ogólnopolską tendencję obserwowaną w ostatnich latach. Na koniec 2017 roku liczba osób bezrobotnych wyniosła 24 605. Wartość ta jest mniejsza od analogicznego okresu w 2014 roku o 22 510 osób.

Na kolejnym wykresie przedstawiono zmianę liczby osób bezrobotnych od początku 2014 roku do marca 2018 roku (najnowsze dostępne dane). Malejąca liczba osób bezrobotnych może się niewątpliwie przyczynić do obniżenia środków wsparcia dla tych osób w najbliższych latach. Jest to możliwe do zrealizowania tym bardziej, że blisko połowa ankietowanych beneficjentów jest zdania, że można by zrealizować wyznaczone zadania przy mniejszych zasobach finansowych (zob. s. 97). W przypadku działań wspierających warto zwrócić uwagę na realizowane w różnych krajach Unii Europejskiej projekty z obszaru innowacji społecznych. Tego rodzaju przedsięwzięcia realizować mogą na zasadach partnerstwa urzędy pracy lub organizacje pozarządowe z przedsiębiorstwami. Celem tego rodzaju projektów jest włączenie uczestników - osób bezrobotnych - w nurt życia społecznego, zaktywizowanie ich w wielu pełnionych przez nich rolach społecznych, a przede wszystkim zakorzenienie w środowisku pracy/przedsiębiorstwa. Objęcie tak kompleksowym wsparciem uczestników skutkuje osiągnięciem efektu w postaci ich długoterminowego zatrudnienia lub radzenia sobie na rynku pracy w sytuacji jego ponownego utracenia.⁵

Wykres 1. Liczba osób bezrobotnych w województwie lubuskim w latach 2014 - 2018

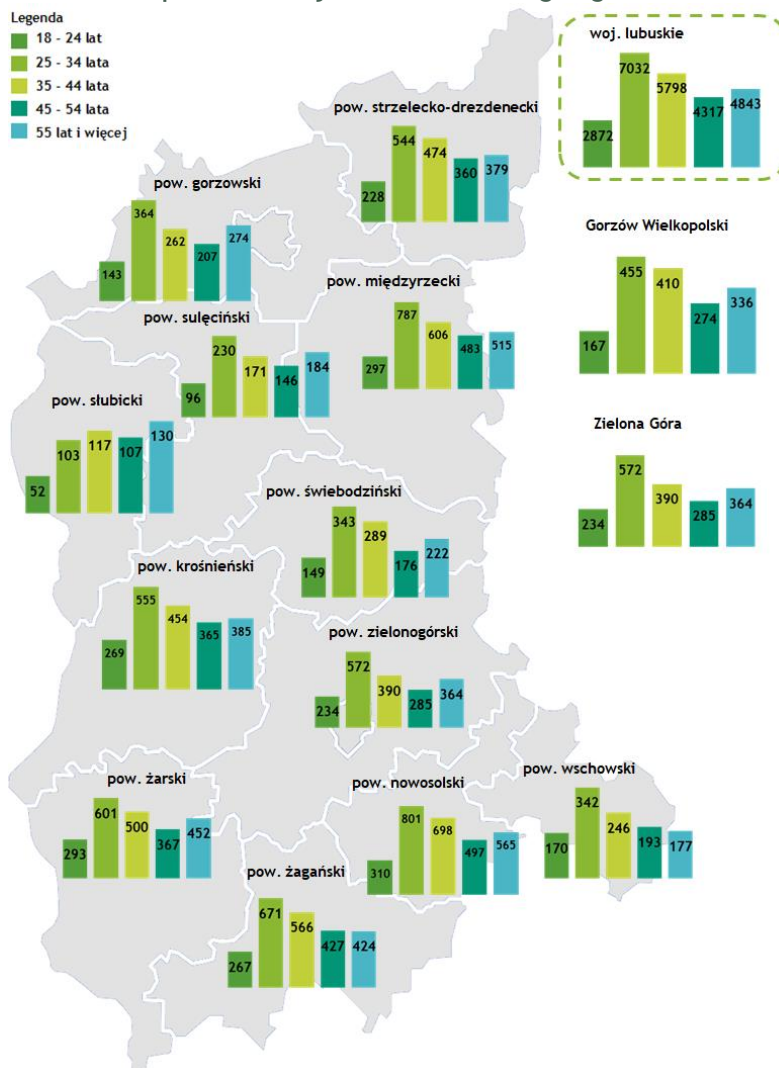
Źródło: Bank Danych Lokalnych

⁵ M.Thomas (red.), Transformation moderner Gesellschaften und Ueberleben in alten Regionen. Debatten und Deutungen. LIT Verlag, Munster-Hamburg-Berlin-Wien-London 2011.

Analizę sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim uzupełniono o aktualne dane dotyczące struktury bezrobocia w regionie. Na kolejnej mapie zaprezentowano strukturę bezrobocia ze względu na wiek osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy. Analizując strukturę bezrobocia ze względu na wiek wśród mieszkańców poszczególnych powiatów można dostrzec, iż największy odsetek młodych osób bezrobotnych (od 18 do 24 roku życia) zarejestrowanych jest w powiecie wschowskim (15,1% tj. 170 osób), krośnieńskim (13,3% tj. 269 osób) oraz żarskim (13,2% tj. 293 osoby). Natomiast najwyższy odsetek bezrobotnych w wieku 25-34 lata występuje w powiecie zielonogórskim (31,0%, tj. 572 osoby), a niewiele mniejszy we wschowskim (30,3%, tj. 342 osoby) i świebodzińskim (29,1%, tj. 343 osoby). Powiatami, w których największy odsetek bezrobotnych stanowią osoby po 55 roku życia są następujące powiaty: słubicki (25,5% tj. 130 osób), sulęciński (22,2% tj. 184 osoby) i gorzowski (21,9% tj. 274 osoby). Zatem zachowując demarkację pomiędzy POWER a RPO rekomenduje się kierowanie programów do osób młodych z wykształceniem zasadniczym zawodowym i poniżej.

Mapa 2. Struktura bezrobocia w powiatach województwa lubuskiego wg wieku

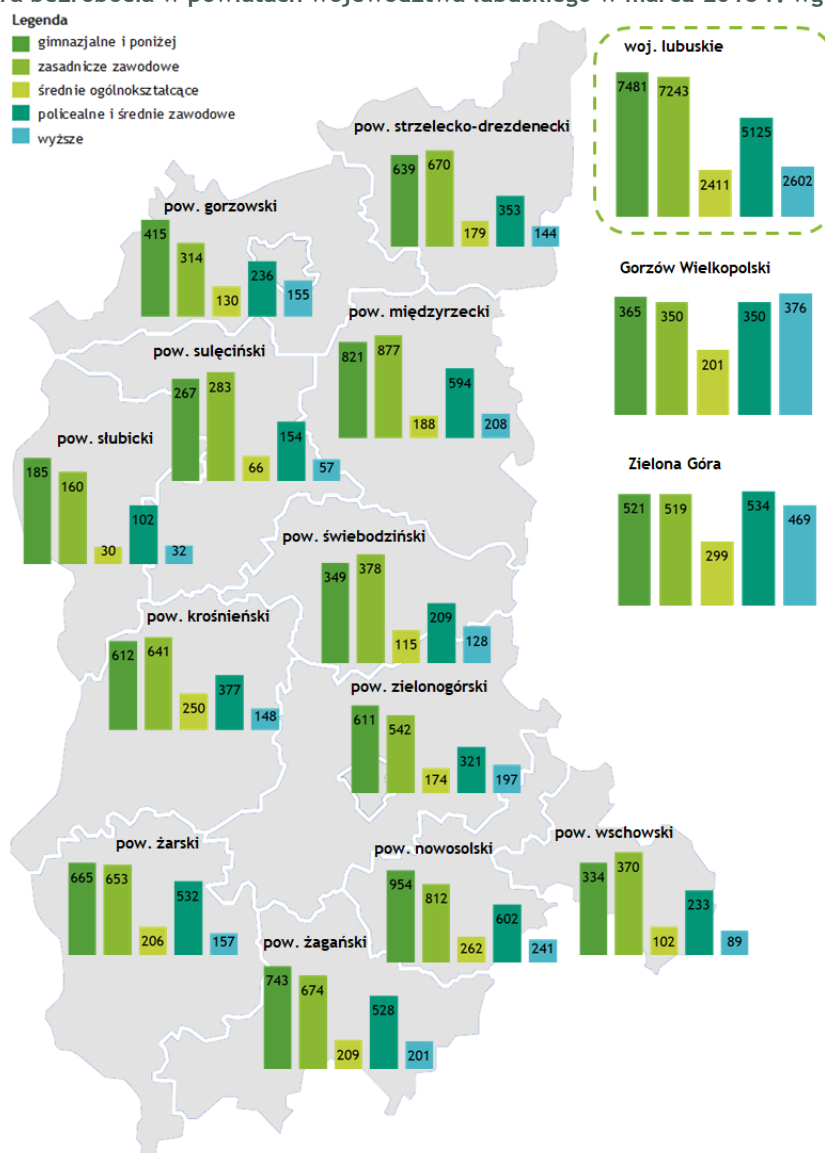

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy

Kolejna mapa prezentuje strukturę bezrobocia ze względu na wykształcenie osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy. Analizując dane wśród mieszkańców poszczególnych powiatów można dostrzec, iż największy odsetek osób z najniższym wykształceniem (gimnazjalnym i poniżej) występuje w powiatach: słubickim (36,3% tj. 185 osób) nowosolskim (33,2% tj. 954 osoby) i gorzowskim (33,2% tj. 415 osób). Osoby zarejestrowane w urzędach pracy to najczęściej osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej (odpowiednio 29,1% i 30,1% dla województwa lubuskiego). Powiatami, w których największy odsetek bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym są: sulęciński (34,2% tj. 283 osób), strzelecko-drezdenecki (33,8% tj. 670 osób) i wschowski (32,8% tj. 370 osób). Natomiast bezrobotne osoby z wykształceniem wyższym najliczniej zarejestrowane są w największych ośrodkach województwa lubuskiego (Gorzów Wielkopolski 22,9%, tj. 376 osób, Zielona Góra 20,0%, tj. 469 osób).

Mapa 3. Struktura bezrobocia w powiatach województwa lubuskiego w marcu 2018 r. wg wykształcenia

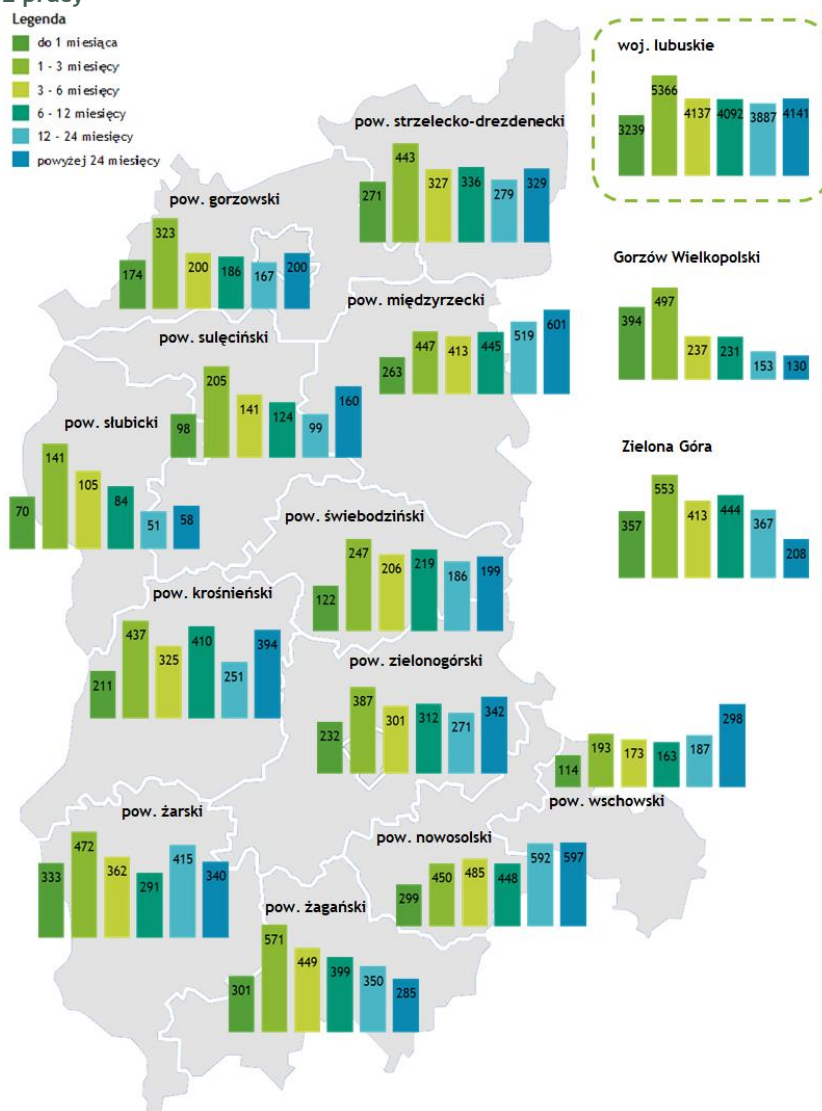
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy

Bardzo istotnym wskaźnikiem determinującym sytuację zarejestrowanych osób bezrobotnych jest czas pozostawania bez pracy. Dane zaprezentowane na kolejnej mapie wskazują, że w województwie lubuskim najwięcej osób bezrobotnych pozostaje bez pracy do 3 miesięcy (34,6% tj. 8605 osób). Bezrobotni będący bez pracy co najmniej 12 miesięcy stanowią 32,3% (8028 osób) ludności w województwie lubuskim. Największy odsetek bezrobotnych w tej grupie zarejestrowanych (osoby niezatrudnione od 12 do 24 i powyżej 24 miesięcy) jest w powiecie wschowskim (43,0% tj. 485 osób), międzyrzeckim (41,7% tj. 1120 osób) oraz nowosolskim (41,4% tj. 1189 osób).

Zatem, aby ograniczyć analizowany problem rekomenduje się kontynuowanie wsparcia skierowanego do osób długotrwale bezrobotnych. Szczególnym wsparciem należy objąć osoby bezrobotne w pierwszych 3 miesiącach po utracie pracy.

Mapa 4. Struktura bezrobocia w powiatach województwa lubuskiego w marcu 2018 r. wg czasu pozostawania bez pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy

Dane dotyczące bezrobocia w każdym powiecie przeanalizowano w pięciu kategoriach:

- bezrobotna młodzież do trzydziestego roku życia,
- bezrobotni powyżej pięćdziesiątego roku życia,
- długotrwale bezrobotni, tj. osoby niemające zatrudnienia przez minimum dwanaście miesięcy,
- bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do szóstego roku życia,
- bezrobotne osoby z niepełnosprawnością.

W marcu 2018 r. największy udział bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowiły osoby długotrwale pozostające bez pracy. W badanych jednostkach terytorialnych co piąta osoba będąca w tej kategorii ma problem ze znalezieniem pracy, natomiast najmniejszy odsetek tych osób zaobserwowano w powiecie gorzowskim (25,9%), słubickim (31,4%) i zielonogórskim (37,9%).

Drugą, co do liczby bezrobotnych kategorią były osoby powyżej 50 roku życia. W powiecie słubickim odsetek takich mieszkańców mierzył 38,7% ogółu poszukujących pracy.

Z kolei ze wszystkich powiatów województwa udział bezrobotnej młodzieży, mającej nie więcej niż 30 lat był najwyższy w powiecie wschowskim (29,1%) oraz w powiecie zielonogórskim (28,1%), natomiast o dziesięć punktów procentowych mniejszy odsetek wystąpił w powiecie słubickim (18,3%).

Co piąty bezrobotny w regionie wychowuje co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia. Osoby te największy problem ze znalezieniem pracy mają w powiecie strzelecko-drezdeńskim, a najszybciej znajdą pracę w powiecie gorzowskim.

Najmniejszy udział poszukujących pracy w przedstawionych kategoriach stanowiły osoby z niepełnosprawnością. Ich udział procentowy wśród bezrobotnych w powiecie żarskim wyniósł zaledwie 6,9%. We wszystkich powiatach wskaźnik ten nie przekroczył 13%, a największy odsetek odnotowano w powiecie gorzowskim (12,9%).

Tabela 10. Wybrane kategorie bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (Stan na 31.03.2018)

Wyszczególnienie	Młodzież do 30 roku życia		Powyżej 50 roku życia		Długotrwale bezrobotni		Posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia		Osoby z niepełnosprawnością	
	[os.]	[%]	[os.]	[%]	[os.]	[%]	[os.]	[%]	[os.]	[%]
Gorzów Wielkopolski	380	23,1	488	29,7	426	25,9	255	15,5	212	12,9
gorzowski	303	24,2	379	30,3	508	40,6	254	20,3	116	9,3
krośnieński	525	25,9	593	29,2	1031	50,8	446	22,0	187	9,2
międzyrzecki	682	25,4	762	28,3	1490	55,4	419	15,6	153	5,7
nowosolski	652	22,7	824	28,7	1645	57,3	682	23,8	281	9,8
słubicki	93	18,3	197	38,7	160	31,4	93	18,3	50	9,8
strzelecko-drezdeński	465	23,4	547	27,6	991	49,9	553	27,9	174	8,8
sulęciński	216	26,1	279	33,7	376	45,5	149	18,0	71	8,6
świebodziński	319	27,1	310	26,3	538	45,6	224	19,0	107	9,1
wschowski	328	29,1	300	26,6	582	51,6	218	19,3	74	6,6
Zielona Góra	500	21,3	663	28,3	888	37,9	366	15,6	239	10,2
zielonogórski	519	28,1	515	27,9	837	45,4	349	18,9	171	9,3
żagański	586	24,9	652	27,7	1063	45,1	557	23,7	182	7,7
żarski	595	26,9	656	29,6	1100	49,7	410	18,5	152	6,9
woj. lubuskie	6163	24,8	7165	28,8	11635	46,8	4975	20,0	2169	8,7

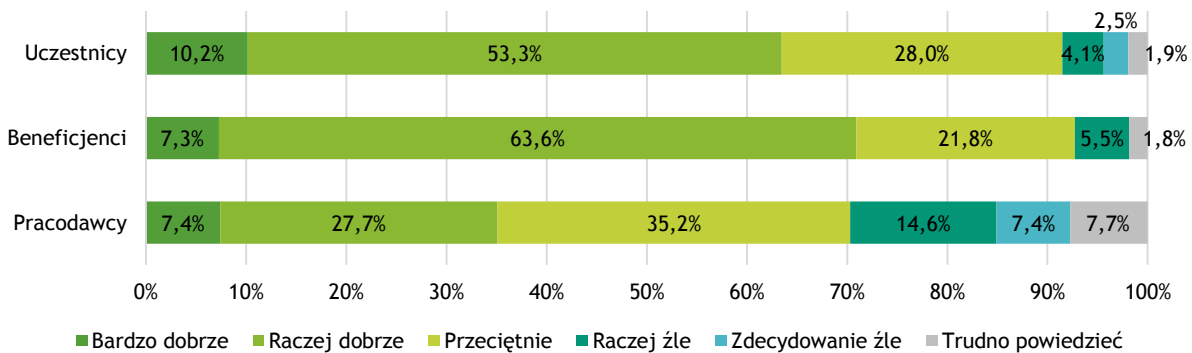
Źródło: Dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy

Na podstawie wyników badań ilościowych przeprowadzonych wśród uczestników projektów analizowanych Działań/Poddziałań, beneficjentów oraz pracodawców funkcjonujących na terenie województwa lubuskiego określono ogólną sytuację na rynku pracy. Najlepiej została ona oceniona przez beneficjentów projektów - 70,9% pozytywnych odpowiedzi („bardzo dobrze”, „raczej dobrze”).

Nieco mniejszy odsetek uczestników projektów pozytywnie ocenił sytuację na rynku pracy (63,5%). Należy zaznaczyć, iż z perspektywy pracodawców rynek pracy w województwie lubuskim oceniony został przeciętnie (odpowiedź „ani dobrze, ani źle”). Może być to spowodowane brakiem odpowiednich pracowników na rynku pracy (zob. Wykres 4 na stronie 31). Skłania to do sformułowania ważnego wniosku, iż regionalny rynek pracy nie jest oceniany negatywnie. Nie ma argumentów w opinii społecznej o trudnej sytuacji na rynku pracy. Różnica w opiniach pomiędzy beneficjentami, uczestnikami i pracodawcami wynika z odmiennych doświadczeń i codziennych kontaktów z pracownikami i osobami bezrobotnymi. Pracodawcy dostrzegają nie tylko ich sytuację ekonomiczną, ale i postawy wobec pracy, poziom umiejętności i kwalifikacji.

Wykres 2. Jak ogólnie ocenia Pan/i sytuację na rynku pracy w województwie lubuskim? (Uczestnicy N=364, Beneficjenci N=55, Pracodawcy N=350)

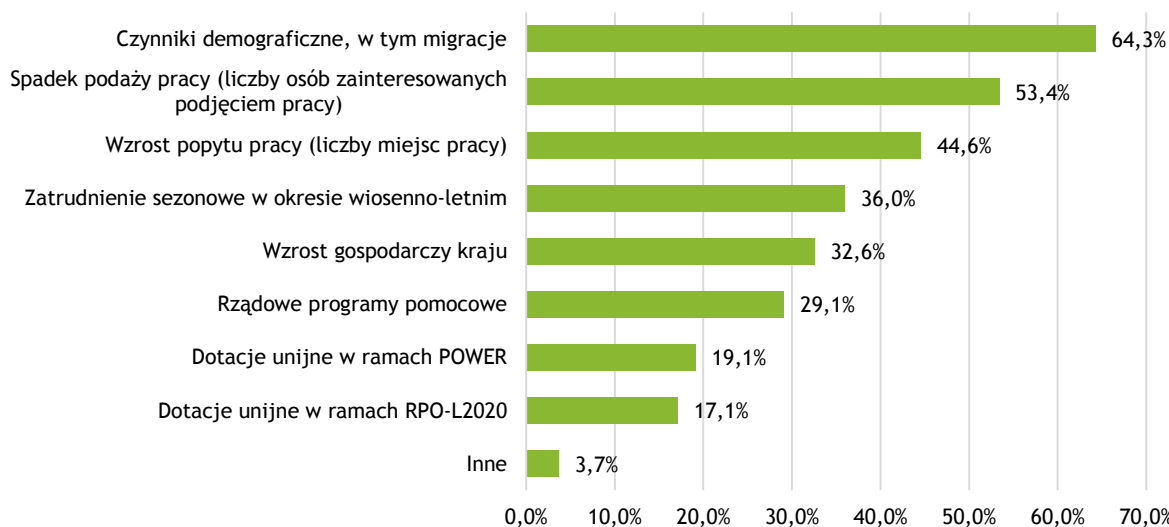
Źródło: badanie CATI

Rekordowo niski poziom bezrobocia w kraju powoduje, że na rynku pracy pojawiają się nowe wyzwania dla pracodawców w kontekście funkcjonowania ich firm. Czynnikiem determinującym spadek bezrobocia w województwie lubuskim w ostatnich latach w opinii pracodawców jest przede wszystkim czynnik demograficzny, w tym migracje (64,3%). Nie bez znaczenia dla sytuacji na rynku pracy jest położenie geograficzne województwa lubuskiego na skraju Polski i możliwość pracy za zachodnią granicą. Wśród innych czynników należy wyróżnić spadek podaży pracy (53,4%), a zatem spadek liczby osób zainteresowanych podjęciem pracy oraz wzrost popytu na pracę w województwie lubuskim (44,6%). Na spadek bezrobocia, zdaniem badanych pracodawców, ma również wpływ wzrost gospodarczy kraju (co trzeci badany wskazał na tego rodzaju czynnik). Dane statystyczne dotyczące liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w latach 2014-2017 wskazują na wzrost liczby nowych firm w województwie lubuskim, w szczególności z obszaru przemysłu i budownictwa⁶. Potwierdza to subiektywną opinię pracodawców o rozwoju gospodarki, która w takich warunkach sprzyja zatrudnieniu i zmniejszaniu się faktycznego bezrobocia. Warto podkreślić, iż w opinii co piątego przedsiębiorcy wpływ na spadek bezrobocia miały dotacje unijne w ramach POWER oraz RPO-L2020.

⁶ bdl.stat.gov.pl, kategoria: podmioty gospodarcze i przekształcenia własnościowe i strukturalne; grupa: podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON; podgrupa: Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007

Wykres 3. Jakie czynniki wpłynęły przede wszystkim na spadek bezrobocia w województwie lubuskim w ostatnich latach? (Pracodawcy N=350)

Źródło: badanie CATI z pracodawcami

Przeciętna ocena lubuskiego rynku pracy przez pracodawców wskazuje na konieczność zmian w tym zakresie. Głównym problemem, który determinuje ocenę pracodawców jest brak wykwalifikowanych pracowników, spowodowany m.in. niskim poziomem bezrobocia. Pozyskanie odpowiednio wykwalifikowanych pracowników wiąże się obecnie z koniecznością wyższych wynagrodzeń (zbyt wysokie oczekiwania potencjalnych pracowników - 22,9%), a w opinii co trzeciego pracodawcy lubuski rynek pracy charakteryzuje się niskim poziomem wynagrodzeń (31,4%). Wśród innych odpowiedzi respondenci wskazywali najczęściej brak chęci do pracy. Opinię pracodawców podzielają także eksperci.

“ Problemem w województwie lubuskim jest brak wykwalifikowanych pracowników, lepsze warunki finansowe, wszystko zależy od osób chętnych.

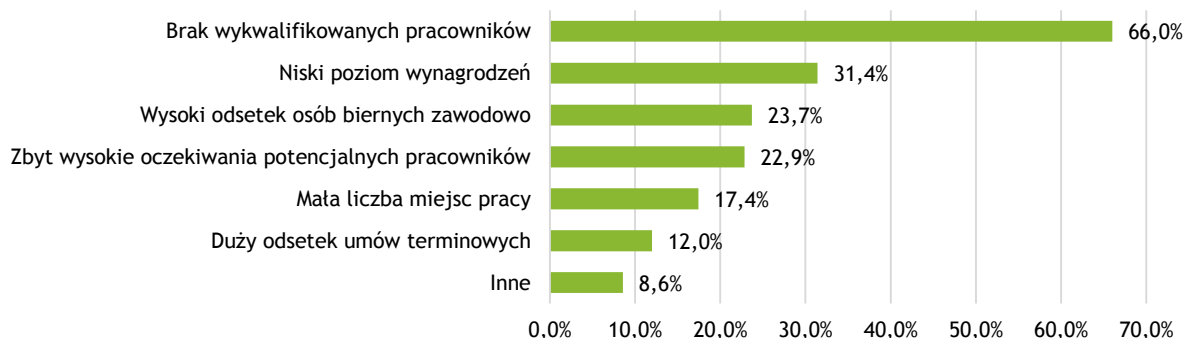
Źródło: uczestnik panelu eksperckiego

“ Kluczowym problemem w województwie lubuskim jest brak ludzi do pracy. Jest mało wykształconych pracowników, pracują nie w swoich zawodach.

Źródło: uczestnik panelu eksperckiego

W związku z tym, w przypadku programów nastawionych na aktywizację i podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych, proponuje się położenie większego nacisku na ich dostosowanie do zapotrzebowania rynku pracy oraz zwiększenie liczby działań nastawionych na praktyczne zdobywanie umiejętności (np. staże).

Wykres 4. Jakie są najważniejsze problemy lubuskiego rynku pracy? (Pracodawcy N=350)

Źródło: badanie CATI z pracodawcami

Każda z badanych grup wskazała proponowane działania, jakie, ich zdaniem, są potrzebne w kontekście obecnej sytuacji na rynku pracy. W tabeli zawarto wskazania wymienione przez co najmniej 10% respondentów z danej grupy.

Zauważa się, że niezależnie od typu respondenta dominującym działaniem są szkolenia - wskazało je dwie trzecie (67,3%) beneficjentów, ponad połowa (52,2%) uczestników i 29,7% pracodawców. Każda grupa za potrzebne uważa także staże - tego zdania jest 36,0% uczestników, 30,9% beneficjentów i 16,0% pracodawców.

Niemal co trzeci uczestnik projektów jest zdania, że kluczowe są dofinansowania działalności gospodarczej (31,6%). Dofinansowanie jest też istotne z perspektywy beneficjentów (30,9%).

Szkolenia i staże stanowią zatem najpotrzebniejsze działania odpowiadające na aktualną sytuację na lubuskim rynku pracy. Przywiązywanie dużej uwagi do tych działań przez trzy strony, tj. pracodawców, organizatorów wsparcia i jego odbiorców świadczy o tym, że są one powszechnie uważane za skuteczne w aktywizacji zawodowej osób niepracujących. Podobnej opinii są eksperci, którzy uważają również, że istotna jest poprawa oferty szkół uczących zawodów, na które jest zapotrzebowanie.

Tabela 11. Jakiego rodzaju działania są najbardziej potrzebne w kontekście obecnej sytuacji rynku pracy w województwie lubuskim? (Uczestnicy N=364, Beneficjenci N=55, Pracodawcy N=350)

Proponowane działania	Liczba wskazań	%
UCZESTNICZY		
szkolenia	190	52,2%
staże	131	36,0%
dofinansowanie działalności	115	31,6%
kursy	107	29,4%
BENEFICJENCI		
szkolenia	37	67,3%
staże	17	30,9%
dofinansowanie	17	30,9%
kursy	9	16,4%
wsparcie w rozwoju firm	6	10,9%
PRACODAWCY		
szkolenia	104	29,7%
staże	56	16,0%

Źródło: badanie CATI

“ Uważam, że należy poszerzyć ofertę szkół zawodowych. Na pewno zwiększenie liczby staży i szkoleń wpłynie w jakiś sposób na niedobór pracowników.

Źródło: uczestnik panelu eksperckiego

“ Na lubuskim rynku pracy sytuację może poprawić lepsza płaca i więcej szkół kierunkowych, by ludzie zdobywali odpowiednie kwalifikacje. Uda się to uzyskać, jeśli tylko będziemy mieli dostęp do szkół, które będą nas kształciły w odpowiednim kierunku, po którym będzie konkretna praca.

Źródło: uczestnik panelu eksperckiego

3.2. Wpływ realizacji Osi Priorytetowych 6 i 7 RPO-L2020 na poprawę sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim

Wpływ na skuteczność interwencji ma również polityka krajowa. Poprzez dokumenty strategiczne i programowe określa kierunki wsparcia dla każdego regionu. Jednocześnie brane pod uwagę są warunki panujące w danym regionie, w tym występujące problemy.

Istotnym dokumentem jest **Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020**, w którym, na poziomie krajowym, wyznaczono cele w zakresie zatrudnienia oraz walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W ramach realizacji tych celów zaplanowane są działania z zakresu wsparcia podmiotów ekonomii społecznej oraz aktywizacji osób bezrobotnych i poszukujących pracy w powiatowych urzędach pracy. Co więcej, Krajowy Program Reform zakłada przeciwdziałanie dyskryminacji w miejscu pracy oraz wdrożenie programów mających zapobiegać występowaniu ubóstwa, co z kolei będzie przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu. RPO-L2020 wykazuje zatem zgodność z założeniami Krajowego Programu Reform, gdyż także zakłada szeroko rozumiane zapobieganie wykluczeniu społecznemu (Osie Priorytetowe 6 i 7), wspieranie podmiotów integracji społecznej tj. centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, zakładów aktywności zawodowej czy warsztatów terapii zajęciowej (Oś Priorytetowa 7) oraz aktywizację bezrobotnych (Osie Priorytetowe 6 i 7).

Zalecenie Rady z dnia 11 lipca 2017 r. w sprawie Krajowego Programu Reform Polski na 2017 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2017 r. kładzie nacisk na działania mające spowodować wzrost uczestnictwa w rynku pracy osób w szczególnej sytuacji, w tym przede wszystkim: kobiet, osób o niskich kwalifikacjach, osób starszych. Zalecenia Rady Europejskiej, tak jak RPO-L2020 przewidują wsparcie w zakresie aktywizacji zawodowej osób w trudnej sytuacji na rynku pracy.

Dokument RPO-L2020 w pełni koncentruje się na obszarach wskazanych w **Umowie Partnerstwa**, która również zakłada poprawę sytuacji osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy oraz zwiększenie ich szans na zatrudnienie. Cele szczegółowe OP6: „*Podniesienie zdolności do zatrudnienia osób pozostających bez pracy, znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, tj. kobiet, osób w wieku +50, z niepełnosprawnością, długotrwale bezrobotnych i osób o niskich kwalifikacjach*” i „*Poprawa zdolności do samozatrudnienia osób pozostających bez pracy*” wykazują spójność z celem szczegółowym Umowy Partnerstwa: „*Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku pracy*”. Powiązanie z tym Działania oferowane w ramach RPO-L2020 są odpowiedzią na wskazane w Umowie Partnerstwa priorytety dotyczące osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy (w szczególności istotne pod kątem analizowanego obszaru: PI 8i oraz PI 8iii).

W pełni zgodne są także cele dokumentów związane ze zwiększaniem szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W **Umowie Partnerstwa** jest to cel tematyczny w brzmieniu „*Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem*”. Wiąże się to bezpośrednio z celem szczegółowym OP 7, tj. „*Wzrost zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym*”.

W kolejnych tabelach zebrano kluczowe informacje dotyczące osi priorytetowych, celów tematycznych, głównych i szczegółowych RPO-L2020 z celami tematycznymi i szczegółowymi UP. Cele tematyczne są jednakowe dla UP i RPO-L2020. Wyznaczone dla analizowanych Działań RPO-L2020 priorytety inwestycyjne wynikają z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego⁷ - są to następujące priorytety:

- Priorytet inwestycyjny 8i (EFS) zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników;
- Priorytet inwestycyjny 8iii (EFS) samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy;
- Priorytet inwestycyjny 9i (EFS) aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności.

Tabela 12. Cele tematyczne 8 i 9 i odpowiadające im cele szczegółowe zawarte w Umowie Partnerstwa

Cel tematyczny (CT)	8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją
Cel szczegółowy	<ul style="list-style-type: none"> • bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym • ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług publicznych • włączenie społeczności zamieszkujących obszary peryferyjne i zdegradowane

Źródło: Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Umowa Partnerstwa

Tabela 13. Zestawienie celów i priorytetów inwestycyjnych osi priorytetowych 6 i 7 RPO-L2020 z uwzględnieniem Działań/Poddziałań 6.1, 6.2, 6.3.1, 7.1, 7.2, 7.3, 7.4

Oś priorytetowa (OP)	6. REGIONALNY RYNEK PRACY	7. RÓWNOWAGA SPOŁECZNA
Cel tematyczny (CT)	8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją
Priorytety inwestycyjne (PI)	8i (Działania 6.1, 6.2) 8iii (Poddziałanie 6.3.1)	9i (Działania 7.1, 7.2, 7.3, 7.4)
Cel główny	Poprawa jakości obecnych i przyszłych kadr gospodarki	Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego i niwelowanie dysproporcji społecznych
Cele szczegółowe	<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie zdolności do zatrudnienia osób pozostających bez pracy znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, tj. kobiet, osób w wieku 50+, z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych i osób o niskich kwalifikacjach. • Poprawa zdolności do samozatrudnienia osób pozostających bez pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Źródło: Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020

Na podstawie opinii osób odpowiedzialnych za wdrażanie RPO-L2020 można stwierdzić, iż projekty realizowane w ramach Działań/Poddziałań są powiązane z dokumentami krajowymi. Powiązanie projektów należy wykazać we wniosku o dofinansowanie. Nie bez wpływu na skuteczność interwencji w obszarze rynku pracy pozostaje polityka krajowa, która obecnie jest nastawiona prosocjalnie.

⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006

“ Wszystkie dokumenty tworzone na poziomie regionalnym muszą być spójne z dokumentami krajowymi. Kompatybilność z dokumentami o charakterze strategicznym na poziomie krajowym musi istnieć i jest to sprawdzane. Jest to udokumentowane, że jest to spójne.

Źródło: uczestnik badania IDI

“ Polityka krajowa jest nastawiona prospołecznie. Nie da się ukryć, że świadczenia, które są wypłacane, np. 500+, mają wpływ na to, co się dzieje w naszych projektach - mniej osób jest chętnych. Ale też może dzięki temu, że mają środki z innej strony to mogą chętniej uczestniczyć.

Źródło: uczestnik badania IDI

Realizacja programu Rodzina 500+ wpływa na dezaktywizację kobiet, które w niektórych przypadkach odmawiają udziału w projektach.

“ 500+ jest dobrym przykładem, który dużo zmienił. My musimy się dostosować, swoje kierunki wsparcia. Żeby kompetencje się nie nakładały i żeby środków nie było za dużo.

Źródło: uczestnik badania IDI

W opinii osób odpowiedzialnych za wdrażanie Działań RPO-L2020 linia demarkacyjna między RPO a POWER nie wpływa na interwencję w obszarze rynku pracy. Zakres między tymi programami jest jasno określony i dzięki temu wiadomo, do czego zobowiązane są osoby odpowiedzialne za wdrażanie RPO-L2020 i POWER.

“ Wszystko się zazębia. Jest szerokie wsparcie aktywizacyjne, przy zatrudnieniu, kształceniu lub innego rodzaju pomocy (ośrodki pomocy społecznej). Jest wsparcie na szeroką skalę, a w przyszłości ma być jeszcze większe wsparcie, jeżeli mówimy o kapitale ludzkim.

Źródło: uczestnik badania IDI

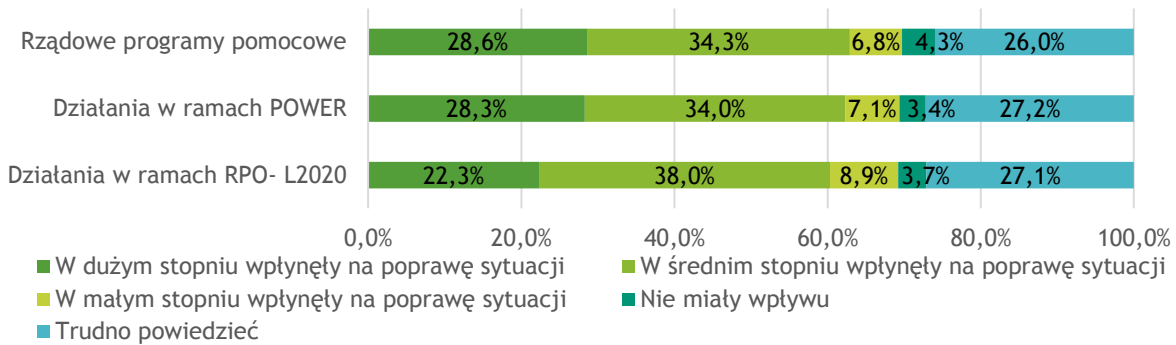
“ Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze wyłączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków EFS i EFRR. Te wytyczne określają demarkację. Linie są jasno określone i jest powiedziane, do czego jesteśmy zobowiązani. Projekty nie mogą finansować tego samego. One mają się uzupełniać, mają być kompatybilne.

Źródło: uczestnik badania IDI

Obecnie realizowane są działania pomocowe w obszarze rynku pracy, finansowane ze środków rządowych oraz Unii Europejskiej (m.in. Regionalny Program Operacyjny - Lubuskie 2020, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój). W opinii pracodawców prowadzących interwencje na terenie województwa lubuskiego, wszystkie działania (rządowe programy pomocowe, działania w ramach POWER i w ramach RPO-L2020) pozytywnie wpływają na rynek pracy (ponad 60% wskazań „w średnim” i „w dużym stopniu”). Warto zaznaczyć, iż zaledwie co dwudziesty respondent uważa, że działania nie oddziałują na rynek pracy, wobec czego warto wdrażać kolejne programy, gdyż są one widoczne.

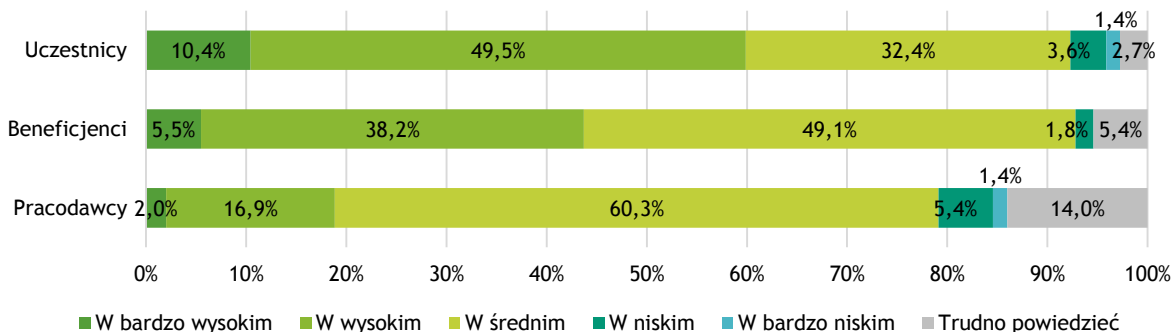
Wykres 5. W jakim stopniu pozytywny wpływ na rynek pracy miały następujące działania? (Pracodawcy N=350)

Źródło: badanie CATI z pracodawcami

Konfrontując opinie różnych interesariuszy rynku pracy w odniesieniu do dopasowania programów aktywizacji zawodowej do aktualnej sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim można zauważyć istotne zróżnicowanie opinii w zależności od reprezentowanej strony. Uczestnicy projektów pozytywnie ocenili stopień dopasowania, ponieważ prawie 60% osób uważa, że programy są dostosowane w bardzo wysokim lub wysokim stopniu do rynku pracy. Bez względu na rodzaj Działania/Poddziałania, w jakim uczestnicy brali udział, stopień dopasowania oceniono pozytywnie. Nieco mniej optymistycznie o dopasowaniu programów do sytuacji na rynku pracy wypowiedzieli się beneficjenci, a w szczególności pracodawcy. Jedynie co piąty pracodawca uważa, że obecne programy są dopasowane w bardzo wysokim lub wysokim stopniu.

Wykres 6. W jakim stopniu Pana/i zdaniem Programy aktywizacji zawodowej są dostosowane do aktualnej sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim? (Uczestnicy N=364, Beneficjenci N=55, Pracodawcy N=350)

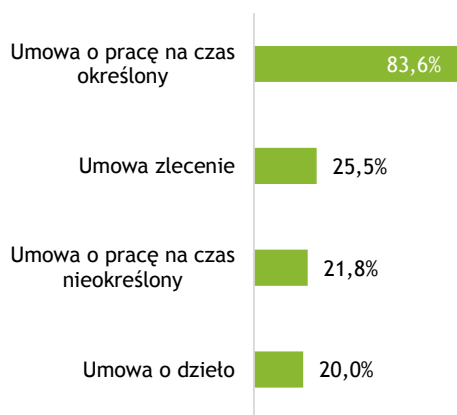

Źródło: badania CATI

Realizacja projektów w ramach Osi Priorytetowej 6 i 7 pozwoliła na aktywizację zawodową mieszkańców województwa lubuskiego. Umowy, jakie były podpisywane z uczestnikami projektów, były najczęściej umowami o pracę na czas określony (83,6%). Rzadziej były to umowy cywilnoprawne (umowa o dzieło, umowa zlecenie). Bez względu na Działanie/Poddziałanie najczęściej podpisywane były umowy terminowe. Umowa na czas nieokreślony występowała w większości Działania/Poddziałania, jednakże odsetek umów był niższy aniżeli umów o pracę na czas określony. Te z kolei dominowały niezależnie od rodzaju Działania/Poddziałania, w jakim uczestnik brał udział, natomiast w niektórych Działaniach/Poddziałaniach odsetek podpisanych terminowych umów o pracę wyniósł nawet 100%. Zauważa się zatem stosunkowo wysoką popularność umowy etatowej, co jest zjawiskiem pozytywnym, choć bardziej wskazany byłby wyższy udział kontraktów bezterminowych, dających większą stabilność zatrudnienia.

Wykres 7. Jakiego rodzaju umowy zostały zastosowane przy zatrudnieniu uczestników projektów? (Beneficjenci N=55) - pytanie wielokrotnego wyboru

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

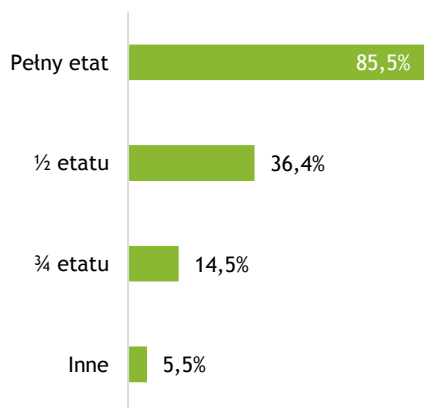
Tabela 14. Jakiego rodzaju umowy zostały zastosowane przy zatrudnieniu uczestników projektów? wg działań (Beneficjenci N=55)

Działanie	Umowa o pracę na czas określony	Umowa o pracę na czas nieokreślony	Umowa o dzieło	Umowa zlecenie	N
6.1	77,8%	44,4%	22,2%	0,0%	9
6.2	100,0%	0,0%	0,0%	25,0%	8
6.3.1	100,0%	12,5%	12,5%	12,5%	8
7.1	90,0%	20,0%	20,0%	50,0%	10
7.2	55,6%	33,3%	44,4%	33,3%	9
7.3	75,0%	12,5%	12,5%	25,0%	8
7.4	100,0%	33,3%	33,3%	33,3%	3

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Oprócz rodzaju umów zawieranych w ramach przedsięwzięć aktywizacyjnych istotnym czynnikiem dla uczestników jest także wymiar czasowy pracy. Zdecydowana większość kontraktów była podpisywana na pełen etat (85,5%). Bez względu na Działanie/Poddziałanie najczęściej uzgadniane były umowy w pełnym wymiarze godzinowym, rzadziej natomiast wdrażano umowy na pół etatu. Tak wysoki odsetek osób zatrudnionych na pełny etat świadczy o pewnym sukcesie interwencji, której efektem okazało się znalezienie pracy w pełni angażującej uczestnika. Zauważa się, że uczestnicy Działań/Poddziałań w ramach OP6 wyraźnie częściej niż uczestnicy Działań w ramach OP7 podjęli zatrudnienie w pełnym wymiarze godzinowym. Wynikać to może z faktu, że OP6 nastawiona jest w pełni na aktywizację zawodową, natomiast OP7 skupia się przede wszystkim na zapobieganiu marginalizacji społecznej, a podjęcie zatrudnienia jest pochodną działań integrujących społecznie uczestników.

Wykres 8. W jakim wymiarze czasowym zostali zatrudnieni uczestnicy projektu? (Beneficjenci N=55) - pytanie wielokrotnego wyboru

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Tabela 15. W jakim wymiarze czasowym zostali zatrudnieni uczestnicy projektu? wg działań (Beneficjenci N=55)

Działanie	Pełen etat	1/2 etatu	3/4 etatu	inne	N
6.1	100,0%	44,4%	33,3%	0,0%	9
6.2	100,0%	25,0%	0,0%	0,0%	8
6.3.1	87,5%	50,0%	25,0%	0,0%	8
7.1	80,0%	20,0%	20,0%	10,0%	10
7.2	66,7%	55,6%	11,1%	11,1%	9
7.3	87,5%	12,5%	0,0%	12,5%	8
7.4	66,7%	66,7%	0,0%	0,0%	3

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

3.3. Analiza wsparcia oferowanego osobom niepracującym

Wsparcie osób w trudnej sytuacji na rynku pracy województwa lubuskiego oferowane jest w trzech celach szczegółowych Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020. Wyznaczone w tym zakresie cele są adekwatne do nakreślonej w programie sytuacji zarówno bezrobotnych na rynku pracy, jak i tych zagrożonych wykluczeniem społecznym. Cele te składają się na dwie Osi Priorytetowe. Oś Priorytetowa 6 zakłada między innymi konieczność zapewnienia kompleksowego wsparcia dopasowanego do potrzeb osób bezrobotnych, poszukujących pracy oraz nieaktywnych zawodowo. Największym jej wyzwaniem jest wzrost zatrudnienia. Natomiast Oś Priorytetowa 7 kładzie nacisk na bariery rozwojowe w postaci obszarów wykluczenia społecznego, wskazując jednocześnie na konieczność podjęcia skoordynowanych działań w celu ich ograniczenia. Bariery rozwojowe w zakresie wykluczenia społecznego dotyczą między innymi marginalizacji osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, przebywających lub opuszczających pieczę zastępczą, nieletnich, wobec których zastosowano środki zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości, osób niesamodzielnych, bezdomnych lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, odbywających kary pozbawienia wolności czy korzystających z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020. Z powyższych powodów osoby te są często wycofane z życia zarówno społecznego, jak i zawodowego.

Grupy docelowe wsparcia oferowanego w ramach Osi Priorytetowej 6 obejmują osoby w wieku 30 lat i więcej, które znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W szczególności mogą to być osoby bezrobotne, bierne zawodowo, objęte I i II profilem wsparcia lub niezarejestrowane w PUP.

Grupy docelowe wsparcia oferowanego w ramach Osi Priorytetowej 7 stanowią osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. W ramach Działania 7.1 oraz 7.2 grupę docelową projektów mogą stanowić również jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Natomiast w przypadku Działania 7.4 do grupy docelowej mogą należeć osoby objęte I, II lub III profilem wsparcia. Zgodnie z Wytycznymi do grupy osób lub rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zaliczamy⁸:

- osoby lub rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub kwalifikujące się do objęcia wsparciem pomocy społecznej, tj. spełniające co najmniej jedną z przesłanek określonych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- osoby, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- osoby przebywające w pieczy zastępczej lub opuszczające pieczę zastępczą oraz rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- osoby nieletnie, wobec których zastosowano środki zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2016 r. poz. 1654, z późn. zm.);
- osoby przebywające w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2017 r. poz. 2198, z późn. zm.);
- osoby z niepełnosprawnością - osoby z niepełnosprawnością w rozumieniu *Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020* lub uczniowie/dzieci z niepełnosprawnościami w rozumieniu

⁸ Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020

Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020;

- członków gospodarstw domowych sprawujących opiekę nad osobą z niepełnosprawnością, o ile co najmniej jeden z nich nie pracuje ze względu na konieczność sprawowania opieki nad osobą z niepełnosprawnością;
- osoby niesamodzielne;
- osoby bezdomne lub dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań w rozumieniu *Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020;*
- osoby odbywające kary pozbawienia wolności;
- osoby korzystające z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020.

W ramach Osi Priorytetowej 6 Program zakłada wykorzystanie do wsparcia różnego rodzaju instrumenty i usługi rynku pracy, do których zaliczają się między innymi: Indywidualne Plany Działania, diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w regionie, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże i zatrudnienie subsydiowane, nauka aktywnego poszukiwania pracy, podwyższanie i dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji lub nabywanie i uzupełnianie doświadczenia zawodowego, wsparcie zatrudnienia i mobilności międzysektorowej oraz geograficznej, niwelowanie barier napotykanych przez osoby z niepełnosprawnościami, bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej (do wysokości 6-krotności wysokości przeciętnego wynagrodzenia za pracę) oraz wsparcie pomostowe (dodatkowa pomoc doradcza i finansowa dla nowopowstałych firm)⁹. Wsparcie w takich formach ma na celu pobudzenie aktywności zawodowej osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, określenie ich potencjału oraz zwiększenie szans na znalezienie zatrudnienia. Osoby należące do grup docelowych bardzo często nie mają świadomości swego potencjału zawodowego, a w rezultacie w pierwszej kolejności potrzebują poradnictwa oraz nauki aktywnego poszukiwania pracy. Świadomość swoich szans na rynku pracy pomoże zwiększyć poczucie pewności siebie na rynku pracy, a w związku z tym pośrednio poprawi także poziom aktywności zawodowej osób w trudnej sytuacji.

Wsparcie w ramach Osi Priorytetowej 7 oferowane jest poprzez następujące instrumenty aktywizacji edukacyjnej, społecznej oraz zawodowej: kontrakty socjalne, program aktywności lokalnej oraz program integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Instrumenty te, zgodnie z *Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*, mają służyć, w wsparciu osób bezrobotnych, wobec których instrumenty rynku pracy są niewystarczające i występuje konieczność zastosowania w pierwszej kolejności usług aktywnej integracji o charakterze społecznym.

W kolejnej tabeli zawarto zestawienie liczbowe umów o dofinansowanie w ramach omawianych Działań i Poddziałań RPO-L2020 według stanu na koniec marca 2018 roku. Wynika z niego, że zakończono realizację 41% projektów, przy czym w większości są to projekty w ramach OP6¹⁰ - stopień realizacji inicjatyw w odniesieniu do poszczególnych Osi Priorytetowych wynosi 70,2% dla OP6 i 6,3% dla OP7.

⁹ Ponadto RPO-L2020 poprzez Poddziałanie 6.3.2 przewiduje wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej pozostających bez zatrudnienia poprzez finansowe instrumenty zwrotne o wartości do 100 tys. zł, obejmujące przyznanie pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Niemniej jednak niniejsze opracowanie nie obejmuje oceny tych form pomocy.

¹⁰ Związane jest to z realizacją w ramach OP6 rocznych projektów Powiatowych Urzędów Pracy.

Tabela 16. Umowy o dofinansowanie w ramach poszczególnych Działań i Poddziałań (dane wg stanu na dzień 31.03.2018 r.)

Numer Działania RPO-L2020	Liczba podpisanych umów o dofinansowanie projektów	Wartość podpisanych umów (ogółem) [zł]	Wartość podpisanych umów (wkład UE) [zł]	Projekty zakończone	Liczba beneficjentów	Liczba uczestników projektów objętych wsparciem (pełnoletni)
Działanie 6.1	36	53 697 800,33	45 643 130,27	36	12	4 696
Działanie 6.2	12	6 365 237,70	5 410 446,40	2	12	134
Poddziałanie 6.3.1	9	9 327 650,32	7 047 074,01	2	9	216
Działanie 7.1	14	9 311 673,73	7 914 922,65	0	14	411
Działanie 7.2	12	22 705 597,43	19 299 757,76	1	12	1 463
Działanie 7.3	13	9 294 942,27	7 900 700,89	0	11	223
Działanie 7.4	9	43 801 053,03	36 933 490,40	2	6	1 155
Razem	105	154 503 954,81	130 149 522,38	43	76	8 298

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego

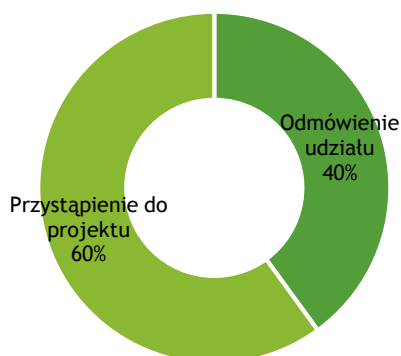
Rekrutacja uczestników projektów

Dwóch na pięciu (40,0%) badanych beneficjentów przyznało, że w czasie rekrutacji do projektu spotkali się z odmowami potencjalnych uczestników. Najczęściej odsetek odmów, a więc udział rezygnacji w ogólnej liczbie osób przystępujących do projektu, wynosił 10%.

Analiza poszczególnych Działań/Poddziałań pod względem skuteczności rekrutacji wykazała, że trzy z nich charakteryzowały się mniejszą skutecznością niż średnia dla wszystkich Działań/Poddziałań, tzn. stosunkowo dużo osób nie wyraziło chęci uczestnictwa w projekcie. Miało to miejsce najczęściej w rekrutacji do projektów w ramach Działania 6.1 (66,7% odmów udziału), 7.1 (50,0%) i 7.4 (66,7%). Skuteczność rekrutacji dla pozostałych Działań, tj. odsetek osób, które po rekrutacji nie przystąpiły do projektu, wyniosła następująco: Działanie 6.2 - 25,0%, Działanie 7.2 - 11,1%, Działanie 7.3 - 37,5%, Poddziałanie 6.3.1 - 37,5%.

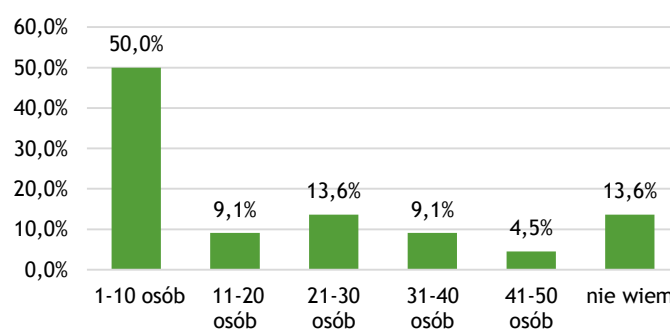
Osoby, które odmówiły wzięcia udziału w projekcie motywowały swoje decyzje m.in. pobieraniem świadczeń (w tym Rodzina 500+), brakiem chęci i czasu lub przyczynami osobistymi.

Wykres 9. Jak oceniają Państwo skuteczność rekrutacji, w kontekście odmów uczestników do udziału w projekcie? (Beneficjenci N=55)

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Wykres 10. Proszę podać odsetek osób, które odmówiły udziału w projekcie przed jego rozpoczęciem (Beneficjenci N=22)

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Najważniejszym kryterium wyboru uczestników do projektów w Działaniach/Poddziałaniach w ramach OP6 jest kryterium wiekowe - grupy docelowe obejmują osoby w wieku 30 lat i więcej. Istotnym kryterium jest także trudna sytuacja na rynku pracy potencjalnych uczestników. Kryteria doboru opierają się zatem na zestawie cech, jakimi charakteryzują się osoby w szczególnej sytuacji na rynku

pracy. W zależności od poszczególnych Działań/Poddziałań uwzględnia się także: profil wsparcia (Działanie 6.1), fakt niezarejestrowania w powiatowym urzędzie pracy - osoby bierne zawodowo (Działanie 6.2) bądź status osoby bezrobotnej lub biernej zawodowo (Poddziałanie 6.3.1).

W przypadku Działań w ramach OP7 najważniejszym kryterium jest fakt przynależności do grupy osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO-L2020 w przypadku Działania 7.1 oraz 7.2 grupę docelową mogą także stanowić środowiska lub lokalne społeczności osób zagrożonych, bądź jednostki organizacyjne pomocy społecznej. W przypadku Działania 7.4 potencjalni uczestnicy to w szczególności osoby objęte III profilem pomocy lub I i II, jeżeli oprócz bezrobocia doświadczają wykluczenia na podstawie innych powodów i wpisują się w definicję osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, a także osoby korzystające z PO PŻ.

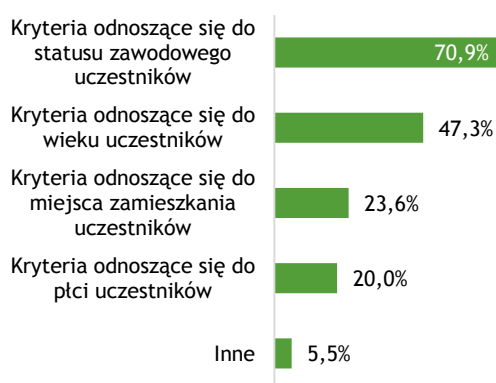
W rekrutacji do projektów w ramach OP 7 także wiek i płeć potencjalnych uczestników stanowią kryterium ich doboru. Beneficjenci we wnioskach przyjmują najczęściej kilka grup o poszczególnych kryteriach, określona jest również dokładna liczba osób dla każdej grupy. Sporą część osób w grupie docelowej w podziale na płeć stanowią kobiety, jak również osoby po 50 roku życia. Istotne kryterium stanowi też stopień niepełnosprawności.

Niewątpliwie kryterium statusu zawodowego uczestników dominowało w rekrutacji z uwagi na cele Osi Priorytetowych, w ramach których realizowano projekty. Zarówno OP6, jak i OP7 dotyczą kwestii aktywizacji zawodowej ludności, co uzasadniało włączenie do projektów osób pozostających bez pracy. Siedmiu na dziesięciu (70,9%) beneficjentów, dobierając uczestników do projektów, zwróciło uwagę na obecny status zawodowy aplikujących. Kwestia wieku niezaprzeczalnie również odgrywała ważną rolę z uwagi na fakt, że pewne problemy dotyczące bezrobocia i wykluczenia społecznego dotyczą w dużej mierze osób w konkretnych grupach wiekowych (np. ludzie młodzi czy seniorzy). W rekrutacji na wiek uwagę zwracał niemal co drugi (47,3%) beneficjent.

Wśród innych kryteriów beneficjenci realizujący projekty w ramach OP7 wskazywali stopień niepełnosprawności, dzieci i młodzież pozostającą w pieczy zastępczej, niepełne rodziny, co wprost wynika z zapisów SZOOP RPO-L2020. Te dodatkowe determinanty wyboru uczestników wiążą się z problemem zagrożenia wykluczeniem społecznym. Zatem zauważa się, że beneficjenci dostrzegli w swoim obszarze funkcjonowania osoby w trudnych sytuacjach innych niż najpopularniejsze kryteria (status zawodowy, wiek) oraz postanowili dopasować odpowiednie im działania. Wskazuje to na elastyczność i szerokie spektrum aktywności organizatorów projektów, a także na właściwie przeprowadzone przez beneficjentów diagnozy zapotrzebowania na wsparcie w środowisku. Analiza kryteriów w podziale na Działania/Poddziałania została zaprezentowana w kolejnej tabeli.

Wykres 11. Jakiego rodzaju kryteria wyboru uczestników projektu zastosowali Państwo w ramach realizowanego projektu? (Beneficjenci N=55) - pytanie wielokrotnego wyboru

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Tabela 17. Jakiego rodzaju kryteria wyboru uczestników projektu zastosowali Państwo w ramach realizowanego projektu? Wg Działań/Poddziałań

Działanie	wiek uczestników	statusu zawodowego uczestników	płci uczestników	miejsca zamieszkania uczestników	N
6.1	44,4%	100,0%	22,2%	11,1%	9
6.2	25,0%	75,0%	37,5%	12,5%	8
6.3.1	62,5%	50,0%	25,0%	12,5%	8
7.1	60,0%	90,0%	20,0%	60,0%	10
7.2	33,3%	55,6%	22,2%	33,3%	9
7.3	37,5%	75,0%	0,0%	12,5%	8
7.4	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Oferowane formy wsparcia

Każde Działanie/Poddziałanie z zakresu aktywizacji zawodowej w ramach RPO-L2020 ma przyporządkowane określone formy wsparcia, jakie beneficjenci mogą wykorzystać w swoich projektach. Poniżej zaprezentowano opis każdego Działania/Poddziałania z uwzględnieniem jego celów oraz instrumentów wynikających z zapisów SZOOP RPO-L2020.

W ramach Osi Priorytetowej 6 analizowano dwa Działania (6.1 i 6.2) oraz jedno Poddziałanie (6.3.1). Występuje wyraźnie rozgraniczenie pomiędzy tematyką i zakresem poszczególnych elementów. Działanie 6.1 skupia się na podniesieniu zdolności do zatrudnienia osób niepracujących i będących w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, Działanie 6.2 ma na celu zwiększenie mobilności na rynku pracy, natomiast w wyniku wsparcia w ramach Poddziałania 6.3.1 ma nastąpić poprawa zdolności do samozatrudnienia osób niepracujących.

DZIAŁANIE 6.1

Celem pierwszego Działania w ramach Osi Priorytetowej 6. Regionalny rynek pracy jest *podniesienie zdolności do zatrudnienia osób pozostających bez pracy znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, tj. kobiet, osób w wieku 50+, z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych i osób o niskich kwalifikacjach*. Realizacja tego Działania ma skutkować zapobieganiem oraz łagodzeniem skutków bezrobocia poprzez odpowiednie, kompleksowe wsparcie szeroko rozumianego rynku pracy. W efekcie wdrożenia Działania 6.1 poprawie ulegnie przede wszystkim dostęp do rynku pracy. Wzrośnie także mobilność zawodowa i geograficzna osób objętych wsparciem. Dla uczestników projektu oznacza to zatem realną szansę na zdobycie zarówno zatrudnienia, jak i nowych umiejętności oraz kwalifikacji.

Odbiorcami wsparcia realizowanego w ramach tego Działania są osoby w wieku 30 lat i więcej, zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoby bezrobotne objęte I i II profilem pomocy. Oznacza to zatem, iż wsparciem w ramach tego Działania objęte są wyłącznie osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a więc osoby starsze po 50 roku życia, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne i osoby o niskich kwalifikacjach.

W ramach powyższego Działania wdrożyć można następujące typy projektów:

- Instrumenty i usługi rynku pracy służące indywidualizacji wsparcia oraz pomocy w zakresie określenia ścieżki zawodowej (obligatoryjne);
- Instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób, u których zidentyfikowano potrzebę uzupełnienia lub zdobycia nowych umiejętności i kompetencji;
- Instrumenty i usługi rynku pracy służące zdobyciu doświadczenia zawodowego wymaganego przez pracodawców;
- Instrumenty i usługi rynku pracy służące wsparciu mobilności międzysektorowej i geograficznej;
- Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomoc prawna, konsultacje i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej;
- Instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób z niepełnosprawnościami.

W poniższej tabeli znajdują się informacje z wybranych wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Działania 6.1.

Tabela 18. Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Działania 6.1 RPO-L2020

DOSTĘP DO ZATRUDNIENIA POPRZEZ AKTYWIZACJĘ ZAWODOWĄ	
Obszar realizacji projektu	Powiat gorzowski, m. Gorzów Wielkopolski.
Cel projektu	Poprawa jakości obecnych i przyszłych kadr gospodarki poprzez podniesienie zdolności do zatrudnienia osób pozostających bez pracy znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy.
Grupy docelowe projektu	Osoby w wieku powyżej 30 roku życia, znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zarejestrowane jako bezrobotne, mianowicie: kobiety, osoby starsze po 50 roku życia, osoby z niepełnosprawnością, długotrwale bezrobotni, osoby o niskich kwalifikacjach.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • staż, • szkolenia, • dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, • refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.
AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB BEZROBOTNYCH W WIEKU 30 LAT I WIĘCEJ ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W SZCZEGÓLNEJ NIEKORZYSTNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY W POWIECIE NOWOSÓLSKIM	
Obszar realizacji projektu	Powiat nowosolski.
Cel projektu	Podniesienie zdolności do zatrudnienia osób pozostających bez pracy znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy.
Grupy docelowe projektu	Projekt skierowany jest dla 173 osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Nowej Soli, w wieku 30 lat i więcej, objętych I i II profilem pomocy, znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy (kobiety, osoby starsze po 50 roku życia, osoby z niepełnosprawnością, długotrwale bezrobotni, osoby o niskich kwalifikacjach).
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • staże, • szkolenie „Mały biznes”, • jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, • refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.
ROZWÓJ ZAWODOWY OSÓB BEZROBOTNYCH POWYŻEJ 30 ROKU ŻYCIA (III)	
Obszar realizacji projektu	Powiat zielonogórski, m. Zielona Góra.
Cel projektu	Aktywizacja zawodowa os. bezrobotnych powyżej 30 roku życia, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zielonej Górze (oraz Filiach PUP) jako bezrobotne, objętych I i II profilem pomocy, znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.
Grupy docelowe projektu	Osoby zarejestrowane w PUP w Zielonej Górze (oraz Filiach PUP) jako bezrobotne, objęte I i II profilem pomocy, znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, mianowicie: kobiety, osoby starsze po 50 roku życia, osoby z niepełnosprawnością, długotrwale bezrobotni, osoby o niskich kwalifikacjach.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • staże, • szkolenia,

- jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej,
- refundacja pracodawcy kosztów wyposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy.

Źródło: opracowane na podstawie wniosków o dofinansowanie

Analiza wniosków o dofinansowanie projektów dostarczyła informacji o problemach, z jakimi borykają się osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na lubuskim rynku pracy oraz o zapotrzebowaniu na określone wsparcie w ramach RPO-L2020. Jako uzasadnienie potrzeby realizacji projektu we wnioskach wskazywano między innymi: brak lub niedostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do obecnego rynku pracy, brak motywacji do zmiany sytuacji życiowej czy też brak doświadczenia zawodowego. Wnioskodawcy wskazywali także na problem z bezrobociem ukrytym, w szczególności występującym na obszarach wiejskich. W odpowiedzi na zdiagnozowane uprzednio problemy wnioskowano o środki na staże, szkolenia oraz dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.

Na podstawie zestawienia danych o uczestnikach projektu w ramach Działania 6.1 można stwierdzić, iż najbardziej popularną formą wsparcia jest pośrednictwo pracy (32,5%). Prawie co czwarty uczestnik projektu wziął udział w doradztwie bądź też stażu/praktyce - odpowiednio 23,3% i 22,5%. Na podstawie już zakończonego wsparcia (bez osób w trakcie udziału w projekcie) określono odsetek osób, które ukończyły udział w projekcie (kolumna *ukończenie*) w stosunku do deklarujących udział w projekcie (kolumna *udzielone wsparcie*). Największy odsetek osób przerwał udział w stażu/praktyce (14,4%), pośrednictwie pracy (10,9%) i pracach interwencyjnych (10,5%). Warto zaznaczyć, iż dwie z tych form były najczęściej udzielane.

Tabela 19. Forma wsparcia udzielone w ramach Działania 6.1 [stan na dzień 29.03.2018 r.]

Forma wsparcia	Udzielone wsparcie		Zakończenie wsparcia			
	[os.]	%	Ukończenie	Przerwanie	W trakcie	% osób, które ukończyły udział
Doradztwo	2557	23,3%	2188	180	189	92,4%
Doskonalenie zawodowe	1	0,0%	1	0	0	100,0%
Dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej	965	8,8%	965	0	0	100,0%
Pośrednictwo pracy	3573	32,5%	2922	391	260	88,2%
Prace interwencyjne	238	2,2%	213	25	0	89,5%
Staż/ praktyka	2471	22,5%	1852	357	262	83,8%
Szkolenie/ kurs	503	4,6%	456	46	1	90,8%
Wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy	680	6,2%	668	12	0	98,2%
Razem	10988	100,0%	9265	1011	712	90,2%

Źródło: opracowane na podstawie zestawienia uczestników projektów

Najmniej popularnym narzędziem wsparcia w projektach realizowanych w ramach Działania 6.1 okazało się niwelowanie barier, jakie napotykają osoby z niepełnosprawnościami w zakresie zdobycia i utrzymania zatrudnienia m.in. doposażenie stanowiska pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Niemal dziewięciu na dziesięciu (88,9%) badanych beneficjentów potwierdziło, że w realizowanych przez siebie projektach wdrożyli Indywidualne Plany Działania¹¹. Trzy czwarte respondentów z kolei zadbało o to, by osoby niepracujące mogły wziąć udział w stażach i praktykach zawodowych, dających im pewne doświadczenie.

¹¹ Pytanie miało charakter deklaracyjny, zatem wyniki opierają się jedynie o wskazania respondentów. W ramach Działania 6.1 obowiązkowe jest posiadanie Indywidualnego Planu Działania - stanowi to kryterium dostępu, tym samym odpowiedź ta może wynikać z niewiedzy lub pomyłki respondenta.

Tabela 20. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie? (Beneficjenci N=9)
 Działanie 6.1

	odsetek
Zastosowanie Indywidualnych Planów Działania	88,9%
Nabywanie lub uzupełnianie doświadczenia zawodowego oraz praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania danego zawodu, m.in. poprzez staże i praktyki zawodowe	77,8%
Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w regionie	66,7%
Kompleksowe i indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby	66,7%
Nabywanie, podwyższanie lub dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji, niezbędnych na rynku pracy w kontekście zidentyfikowanych potrzeb osoby, której udzielane jest wsparcie, m.in. poprzez wysokiej jakości szkolenia i kursy	66,7%
Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomoc prawna, konsultacje i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej	66,7%
Poradnictwo zawodowe w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej w tym podnoszenia lub uzupełniania kompetencji i kwalifikacji zawodowych	55,6%
Wsparcie zatrudnienia u przedsiębiorcy lub innego pracodawcy, stanowiące zachętę do zatrudnienia	44,4%
Nauka aktywnego poszukiwania pracy (zajęcia aktywizacyjne, warsztaty z zakresu umiejętności poszukiwania pracy, konsultacje indywidualne)	22,2%
Wsparcie mobilności międzysektorowej dla osób, które mają trudności ze znalezieniem zatrudnienia w sektorze lub branży, m.in. poprzez zmianę lub uzupełnienie kompetencji lub kwalifikacji pozwalającą na podjęcie zatrudnienia w innym sektorze	22,2%
Wsparcie mobilności geograficznej dla osób, u których zidentyfikowano problem z zatrudnieniem w miejscu zamieszkania, m.in. poprzez pokrycie kosztów dojazdu do pracy lub wstępnego zagospodarowania w nowym miejscu zamieszkania, m.in. poprzez finansowanie kosztów dojazdu, zapewnienie środków na zasiedlenie	11,1%
Niwelowanie barier jakie napotykają osoby z niepełnosprawnościami w zakresie zdobycia i utrzymania zatrudnienia, m.in. doposażenie stanowiska pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	11,1%

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

DZIAŁANIE 6.2

Celem drugiego Działania w ramach Osi Priorytetowej 6. Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020 jest zwiększenie mobilności na rynku pracy. Efektem jego realizacji będzie wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw w regionie, jak również wzrost szans na zatrudnienie osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Rezultaty te mogą być osiągnięte między innymi poprzez eliminację barier ograniczających aktywność na rynku. Wsparcie oferowane w ramach tego Działania przyczyni się zatem do aktywizacji zawodowej osób z grup mających największe trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.

Wsparcie w ramach tego Działania kierowane jest do pozostających bez pracy osób w wieku 30 lat i więcej, niezarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotne. Działanie obejmuje wyłącznie osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy w rozumieniu RPO-L2020.

Przewidziano pięć typów projektów do realizacji w obszarze Działania 6.2:

- Instrumenty i usługi rynku pracy służące indywidualizacji wsparcia oraz pomocy w zakresie określenia ścieżki zawodowej (obligatoryjne, które zadecydują o wyborze dalszych adekwatnych form wsparcia);
- Instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób, u których zidentyfikowano potrzebę uzupełnienia lub zdobycia nowych umiejętności i kompetencji;
- Instrumenty i usługi rynku pracy służące zdobyciu doświadczenia zawodowego wymaganego przez pracodawców;
- Instrumenty i usługi rynku pracy służące wsparciu mobilności międzysektorowej i geograficznej;
- Instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób z niepełnosprawnościami.

W kolejnej tabeli zawarte zostały szczegółowe informacje dotyczące wybranych wniosków o dofinansowanie w ramach Działania 6.2.

Tabela 21. Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Działania 6.2 RPO-L2020

TO JEST TWOJA SZANSA!	
Obszar realizacji projektu	Województwo lubuskie.
Cel projektu	Doprowadzenie 70 osób pozostających bez pracy niezarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotne (w wieku 30 lat i więcej) tych, których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza do uzyskania i utrzymania zatrudnienia w okresie od 01.12.2016 do 30.11.2017r.
Grupy docelowe projektu	Projekt skierowany jest do grupy 70 osób pozostających bez pracy niezarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy. Na tę grupę składa się 28 mężczyzn oraz 42 kobiety.
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikacja potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia, w tym m. in. poprzez zastosowanie Indywidualnych Planów Działania, diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w regionie, • kompleksowe indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby, • nabywanie, podwyższanie lub dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji niezbędnych na rynku pracy w kontekście zidentyfikowanych potrzeb osoby, której udzielane jest wsparcie, m. in. poprzez wysokiej jakości szkolenia.
NIEPEŁNOSPRAWNY PRACOWNIK 50+ - KOMPLEKSOWY PROGRAM AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ NIEPEŁNOSPRAWNYCH BIERNYCH ZAWODOWO MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO W WIEKU POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA	
Obszar realizacji projektu	Województwo lubuskie.
Cel projektu	Podniesienie zdolności do zatrudnienia 30 biernych zawodowo osób z niepełnosprawnością o niskich kwalifikacjach w wieku powyżej 50 lat zamieszkujących województwo lubuskie (w tym ponad 55%K) w zawodach deficytowych na regionalnym rynku pracy w okresie 01.01-31.10.2017r.
Grupy docelowe projektu	Grupę docelową stanowi 30 osób (25 kobiet i 5 mężczyzn), które w dniu przystąpienia do projektu spełnią łącznie następujące kryteria kwalifikowalności: wiek powyżej 50 roku życia, status osoby niepełnosprawnej i biernej zawodowo (niezarejestrowanej w PUP), niskie kwalifikacje, zamieszkiwanie na terenie województwa lubuskiego.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikacja potrzeb 30 osób pozostających bez zatrudnienia, • staże zawodowe dla 30 uczestników projektu - 4 etapy, • zatrudnienie wspomagane dla 10 osób, • nauka aktywnego poszukiwania pracy dla 10 osób, • pośrednictwo pracy dla 30 osób.
DROGA DO ZATRUDNIENIA!	
Obszar realizacji projektu	Województwo lubuskie.
Cel projektu	Wyższa zdolność do podjęcia zatrudnienia 60 osób (min 36 kobiet) w wieku powyżej 30 lat, zamieszkałych w rozumieniu KC na obszarze województwa lubuskiego, pozostających bez pracy niezarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotne, 100% osób biernych zawodowo, znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, dzięki zwiększeniu motywacji, sprecyzowaniu celów zawodowych, nabyciu kwalifikacji, doświadczenia zawodowego oraz umiejętności skutecznego poszukiwania zatrudnienia wśród tej grupy docelowej, w okresie od 01.01.2018 do 30.06.2018.
Grupy docelowe projektu	Grupa docelowa to 60 (w tym min. 36 kobiet) osób pozostających bez pracy niezarejestrowanych w PUP jako bezrobotne, 100% osób biernych zawodowo, w wieku 30 lat i więcej. Wsparciem objęte zostaną wyłącznie osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tj. 60 osób starszych po 50 roku życia z niskimi kwalifikacjami, w tym: min. 36 kobiet i min. 3 osoby z niepełnosprawnościami.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Indywidualne Plany Działania - identyfikacja potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia, w tym m.in. poprzez zastosowanie IPD, diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w regionie. • Poradnictwo zawodowe grupowe - w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej, w tym podnoszenia lub uzupełnienia kompetencji i kwalifikacji zawodowych. • Pośrednictwo pracy - kompleksowe i indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby. • Szkolenie zawodowe - nabywanie, podwyższanie lub dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji, niezbędnych na rynku pracy w kontekście zidentyfikowanych potrzeb

osoby, której udzielane jest wsparcie, m.in. poprzez wysokiej jakości szkolenia i kursy.

- Staż zawodowy - nabywanie lub uzupełnianie doświadczenia zawodowego oraz praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania danego zawodu, m.in. poprzez staże i praktyki zawodowe.

Źródło: opracowane na podstawie wniosków o dofinansowanie

Analiza wniosków wykazała, iż jako uzasadnienie potrzeby realizacji projektów w ramach Działania 6.2 najczęściej wskazywano niską zdolność do zatrudnienia wśród osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Potrzeba podjęcia odpowiednich inicjatyw zrodziła się także w efekcie niskiej mobilności i aktywności zawodowej wśród bezrobotnych w trudnej sytuacji. We wnioskach beneficjenci kładli nacisk na kwalifikacje zawodowe, w szczególności w odniesieniu do osób z niepełnosprawnościami. Zwrócili uwagę na fakt, że pracodawcy niechętnie zatrudniają takie osoby, co może być spowodowane nieposiadaniem przez nie odpowiednich umiejętności/ kwalifikacji/ wiedzy. Wnioskodawcy, jako główne powody obniżenia aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami wskazywali bardzo niski poziom ich wykształcenia (bardzo często podstawowe lub gimnazjalne) bądź brak odpowiednich certyfikatów (brak wiary we własne możliwości ogranicza ich samodoskonalenie). W społeczeństwie w przypadku osób z niepełnosprawnościami dysproporcja poziomu wykształcenia w porównaniu do ogółu populacji często wynika z ich obniżonej sprawności psychofizycznej. Osoby te często są marginalizowane poprzez swoje otoczenie, co powoduje obniżenie samooceny, wycofanie się z rynku pracy i znikomą skuteczność w poszukiwaniu zatrudnienia.

Dane przedstawione w kolejnej tabeli pozwoliły określić najbardziej popularne formy wsparcia, jakie oferowane są uczestnikom projektów w zakresie Działania 6.2. Najwięcej osób skorzystało z doradztwa (37,3%), a co czwartej osobie zaoferowano pośrednictwo pracy. Na podstawie już zakończonego wsparcia (bez osób w trakcie udziału w projekcie) określono odsetek osób, które ukończyły udział w projekcie (kolumna *ukończenie*) w stosunku do deklarujących udział w projekcie (kolumna *udzielone wsparcie*). Największy odsetek osób przerwało wsparcie w ramach staży/praktyk (12,2%), pośrednictwa pracy (9,1%) i doradztwa (7,1%). Według stanu na 29.03.2018 r. w projektach nadal uczestniczy 177 osób, co może mieć wpływ na efektywność ukończenia udziału.

Tabela 22. Formy wsparcia udzielone w ramach Działania 6.2 [stan na dzień 29.03.2018 r.]

Forma wsparcia	Udzielone wsparcie		Zakończenie wsparcia			
	[os.]	%	Ukończenie	Przerwanie	W trakcie	% osób, które ukończyły udział
Doradztwo	126	37,3%	46	9	71	83,6%
Pośrednictwo pracy	88	26,0%	33	8	47	80,5%
Staż/ praktyka	49	14,5%	33	6	10	84,6%
Szkolenie/ kurs	63	18,6%	15	0	48	100,0%
Inne	12	3,6%	10	1	1	90,9%
Razem	338	100,0%	137	24	177	85,1%

Źródło: opracowane na podstawie zestawienia uczestników projektów

W przypadku Działania 6.2 wnioskowano o środki na Indywidualne Plany Działania, mające na celu diagnozę potrzeb osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Stosunkowo powszechne okazały się także staże zawodowe, pośrednictwo pracy oraz różnego rodzaju szkolenia. Analiza wniosków wykazała, iż w województwie lubuskim występuje zapotrzebowanie na tego rodzaju instrumenty i usługi rynku pracy. Określenie wielkości tego zapotrzebowania możliwe było dzięki zdiagnozowaniu problemów występujących na rynku pracy.

“*Ja jestem bardzo zadowolona z udziału w projekcie. Mogę teraz iść pracować w kwiaciarni, mogę obsługiwać kasę fiskalną. Naprawdę polecałabym innym udział w projekcie. Z mojego punktu widzenia każdy kurs jest na wagę złota.*”

Mam wykształcenie podstawowe i wszystko mi się przyda. Najchętniej poszłabym jeszcze na kurs księgowości.

Źródło: uczestniczka badania TDI

Wśród wykorzystywanych przez beneficjentów instrumentów wsparcia dominowało zastosowanie Indywidualnego Planu Działania dla uczestników (na co wskazało 62% badanych). Pytanie miało charakter deklaracyjny. Indywidualny Plan Działania jest podstawowym narzędziem służącym identyfikacji potrzeb danego uczestnika. Na jego podstawie następuje dobór odpowiedniej formy wsparcia, wobec czego jego zastosowanie jest niezbędne do dalszego wsparcia.

Beneficjenci stosunkowo często wdrażali także staże i praktyki zawodowe oraz wsparcie zatrudnienia u przedsiębiorcy (na co wskazywał co drugi ankietowany beneficjent). Poradnictwo zawodowe oraz pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu wskazało odpowiednio 37,5% i 12,5% badanych. Rezultatem tego rodzaju udzielonego wsparcia przez beneficjentów jest zwrócenie uwagi na indywidualną sytuację uczestników projektów, ich możliwości, potencjał, ale i adekwatne do tego formy wsparcia ze strony instytucji oraz nacisk na włączenie uczestników na rynek pracy poprzez praktyki, staże i wsparcie zatrudnienia. Włączenie uczestników do funkcjonowania przedsiębiorstw stanowi istotny punkt w kształtowaniu ich nowych nawyków związanych z pracą zawodową, kreowania poczucia obowiązku, wreszcie uczestnictwa w nowym stylu życia. Wyniki badań ukazują ważną rolę bezpośredniego kontaktu z pracodawcą, uczenia się u niego kompetencji i wykonywania czynności zawodowych.

Tabela 23. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie? (Beneficjenci N=8) Działanie 6.2

	odsetek
Zastosowanie Indywidualnych Planów Działania	62,5%
Nabywanie lub uzupełnianie doświadczenia zawodowego oraz praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania danego zawodu, m.in. poprzez staże i praktyki zawodowe	50,0%
Wsparcie zatrudnienia u przedsiębiorcy lub innego pracodawcy, stanowiące zachętę do zatrudnienia	50,0%
Poradnictwo zawodowe w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej w tym podnoszenia lub uzupełniania kompetencji i kwalifikacji zawodowych	37,5%
Nauka aktywnego poszukiwania pracy (zajęcia aktywizacyjne, warsztaty z zakresu umiejętności poszukiwania pracy, konsultacje indywidualne)	25,0%
Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w regionie	12,5%
Kompleksowe i indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby	12,5%
Nabywanie, podwyższanie lub dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji, niezbędnych na rynku pracy w kontekście zidentyfikowanych potrzeb osoby, której udzielane jest wsparcie, m.in. poprzez wysokiej jakości szkolenia i kursy	12,5%
Niwelowanie barier jakie napotykają osoby z niepełnosprawnościami w zakresie zdobycia i utrzymania zatrudnienia, m.in. Doposażenie stanowiska pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	12,5%
Wsparcie mobilności międzysektorowej dla osób, które mają trudności ze znalezieniem zatrudnienia w sektorze lub branży, m.in. poprzez zmianę lub uzupełnienie kompetencji lub kwalifikacji pozwalającą na podjęcie zatrudnienia w innym sektorze	0,0%
Wsparcie mobilności geograficznej dla osób, u których zidentyfikowano problem z zatrudnieniem w miejscu zamieszkania, m.in. Poprzez pokrycie kosztów dojazdu do pracy lub wstępnego zagospodarowania w nowym miejscu zamieszkania, m.in. poprzez finansowanie kosztów dojazdu, zapewnienie środków na zasiedlenie	0,0%

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

PODDZIAŁANIE 6.3.1

Celem Poddziałania 6.3.1. *Wsparcie dla samozatrudnienia* RPO-L2020 jest poprawa zdolności do samozatrudnienia osób pozostających bez pracy. Realizacja Poddziałania poprzez rozwój przedsiębiorczości przyczynić ma się do przeciwdziałania bezrobociu oraz podnoszenia aktywności zawodowej społeczeństwa.

Wsparcie w ramach tego Poddziałania skierowane jest do osób znajdujących się w najbardziej niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. Przyjmuje ono formę dotacji o charakterze bezzwrotnym. Osoby, którym taka pomoc jest udzielana, najczęściej mają bardzo ograniczone lub nikłe możliwości uzyskania kapitału na warunkach rynkowych.

Instrumenty i usługi rynku pracy wykorzystywane w ramach tego Poddziałania to: bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej (do wysokości 6-krotności wysokości przeciętnego wynagrodzenia za pracę), usługi doradczo-szkoleniowe o charakterze specjalistycznym oraz wsparcie pomostowe (dodatkowa pomoc doradcza i finansowa dla nowopowstałych firm).

W poniższej tabeli znajdują się informacje z wybranych wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Poddziałania 6.3.1.

Tabela 24. Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Poddziałania 6.3.1 RPO-L2020

KOBIETA PRZEDSIĘBIORCZA	
Obszar realizacji projektu	Powiat: międzyrzecki, strzelecko-drezdenecki.
Cel projektu	Poprawa zdolności do samozatrudnienia kobiet pozostających bez pracy poprzez doprowadzenie do założenia działalności gospodarczej przez 20 kobiet pozostających bez pracy, powyżej 30 roku życia zamieszkujących obszary wiejskie powiatów Międzyrzeckiego i Strzelecko-Drezdeneckiego.
Grupy docelowe projektu	Kobiety w wieku powyżej 30 roku życia, bezrobotni i bierni zawodowo znajdujący się w najbardziej niekorzystnej sytuacji na rynku pracy (kobiety w wieku 50+, niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne i o niskich kwalifikacjach), zamieszkujące obszary wiejskie powiatów międzyrzeckiego i strzelecko-drezdeneckiego, zamierzające rozpocząć działalność gospodarczą.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Rekrutacja Uczestników Projektu, • Usługi szkoleniowe i doradztwo indywidualne, • Ocena przygotowanych biznes planów przez Komisję Oceny Wniosków, • Wypłata dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, • Wypłata wsparcia pomostowego, • Doradztwo gospodarcze dla Uczestniczek Projektu.
WIEDZA+DOTACJA=SUKCES!	
Obszar realizacji projektu	Powiat: krośnieński, strzelecko-drezdenecki.
Cel projektu	Wsparcie 25 osób pozostających bez zatrudnienia w uruchomieniu własnej działalności gospodarczej w województwie lubuskim poprzez udzielenie kompleksowego wsparcia: finansowego i merytorycznego w okresie od 03.2017 do 09.2018.
Grupy docelowe projektu	Projekt skierowany jest do osób bezrobotnych i biernych zawodowo, w wieku 30 lat i powyżej, zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, spełniającej określone w projekcie warunki.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • rekrutacja uczestników, • szkolenia, • bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, • wsparcie pomostowe.
SAMOZATRUDNIENIE - GWARANCJA LEPSZEGO JUTRA	
Obszar realizacji projektu	Powiat: nowosolski, żagański, wschowski, krośnieński, sulęciński, strzelecko-drezdenecki, międzyrzecki.
Cel projektu	Przyczynienie się do zwiększenia poziomu samozatrudnienia mieszkańców województwa lubuskiego i rozwoju przedsiębiorczości poprzez założenie 20 firm.

Grupy docelowe projektu	Osoby w wieku 30 lat i więcej zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej będące bezrobotnymi/nieaktywnymi zawodowo, należące do co najmniej 1 z grup osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • rekrutacja, • wsparcie doradczo-szkoleniowe, • wsparcie finansowe, • wsparcie pomostowe.

Źródło: opracowane na podstawie wniosków o dofinansowanie

Bariery hamujące rozwój przedsiębiorczości to przede wszystkim brak kapitału początkowego oraz trudności w jego pozyskaniu. We wnioskach o dofinansowanie projektów wskazywano także na niedostateczne przygotowanie organizacyjno-merytoryczne do założenia własnej działalności gospodarczej. Poza ubogą wiedzą biznesową, informacje zawarte we wnioskach wskazują także na występowanie problemu niskiej aktywności zawodowej. Co więcej, projekty, o których dofinansowanie wnioskowano, w głównej mierze mają pomóc rozwojowi przedsiębiorczości wśród osób w trudnej sytuacji na rynku pracy oraz pośrednio w ograniczaniu ich bierności zawodowej.

Na podstawie zestawienia danych o uczestnikach projektów w ramach Poddziałania 6.3.1 można stwierdzić, iż najpopularniejszą formą wsparcia jest doradztwo (38,6%). Co piąty uczestnik projektu wziął udział w szkoleniu/kursie (21,9%). Przykładowe kursy i szkolenia, jakie zaoferowano w projektach to "Umiejętności marketingowe i społeczne Przedsiębiorcy", "Ekonomiczno-finansowe aspekty funkcjonowania przedsiębiorstwa", "ABC Przedsiębiorczości", "Tworzenie biznes planu", "Księgowość i Kadry", "Reklama i Marketing", „Pisanie biznes planu i zakładanie działalności gospodarczej” czy „Negocjacje biznesowe”. Ze względu na brak danych oraz dużą liczbę osób w trakcie korzystania ze wsparcia nie określono odsetka osób, które zakończyły udział.

Tabela 25. Formy wsparcia udzielonego w ramach Poddziałania 6.3.1 [stan na dzień 29.03.2018 r.]

Forma wsparcia	Udzielone wsparcie		Zakończenie wsparcia				
	[os.]	%	Ukończenie	Przerwanie	W trakcie	Brak danych	% osób, które ukończyły udział
Doradztwo	204	38,6%	14	7	52	131	66,7%
Dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej	89	16,8%	0	0	0	89	-
Inne	92	17,4%	0	0	26	66	-
Opieka nad dzieckiem do lat 3/ refundacja kosztów opieki nad dziećmi do lat 7 lub inną osobą zależną	3	0,6%	0	0	0	3	-
Szkolenie/ kurs	116	21,9%	8	3	0	105	72,7%
Zwrot kosztów przejazdu, zakwaterowania	24	4,5%	0	0	0	24	-
Razem	529	100,0%	112	10	78	329	91,8%

Źródło: opracowane na podstawie zestawienia uczestników projektów

Każdy, kto spełnił wymogi uzyskania statusu uczestnika projektu oraz został zakwalifikowany do ostatecznego wsparcia finansowego otrzymał jednorazową dotację oraz wsparcie pomostowe. Uzasadniając realizację projektów wnioskodawcy stawiali diagnozy, w których opierali się o dane m.in. GUS, zawarte w raportach PARP oraz pozyskane w drodze realizacji badań własnych. Oznacza to zatem, iż projekty stanowią odpowiedź na problemy zdiagnozowane na lubuskim rynku pracy.

“ Zawsze chciałem mieć swoją działalność gospodarczą, dlatego przystąpiłem do projektu. Projekt umożliwił mi wystartowanie. Oceniam go bardzo dobrze. Na pewno bym polecał innym ludziom wzięcie udziału. Trzeba tylko mieć dobre chęci i wtedy jest szansa na sukces.

Źródło: uczestnik badania TDI

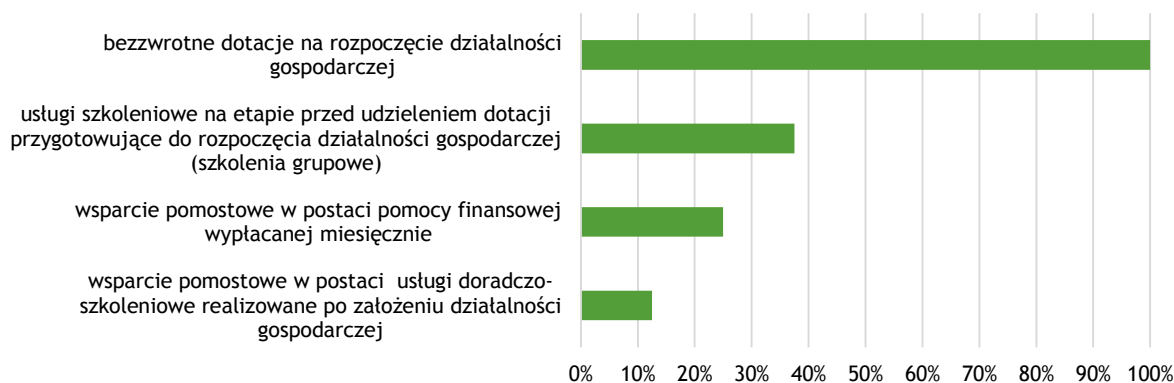
Pojawiały się jednak także głosy negatywne, odnoszące się przede wszystkim do kwestii organizacyjnych projektu oraz doradztwa w zakresie obszaru zakładanej działalności. Zastrzeżenia co

do rozeznania rynku budziły wyraźne obawy co do zasadności zakładania firm o pewnych profilach. Zaleca się zatem przyłożenie jeszcze większej uwagi do analizy potrzeb rynku, aby zachęcać uczestników projektu do otwierania działalności gospodarczych odpowiadających oczekiwaniom i potrzebom otoczenia.

Każdy badany beneficjent w swoim projekcie wykorzystał bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Pozostałe instrumenty wsparcia były wyraźnie mniej powszechne - z usług szkoleniowych korzystano w nieco ponad jednej trzeciej (38%) projektów. Pomostowe wsparcie finansowe wdrożył co czwarty (25%) beneficjent, a 13% badanych zainicjowało wsparcie pomostowe w postaci usług doradczo-szkoleniowych realizowanych po założeniu działalności gospodarczej (forma nieobowiązkowa). Pytanie miało charakter deklaracyjny. Zgodnie z założeniami kryteriów, aby zwiększyć skuteczność wsparcia, każdy projekt powinien zapewniać kompleksowość wsparcia poprzez zastosowanie następujących typów przedsięwzięć: bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, usługi szkoleniowe oraz wsparcie pomostowe (finansowe lub doradcze). Wyżej wskazane dane mogą być związane z początkiem realizacji projektów, a tym samym nieprzeprowadzeniem jeszcze niektórych form wsparcia.

Wykres 12. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie? (Beneficjenci N=8)
PODDZIAŁANIE 6.3.1

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Podsumowując, projekty realizowane w ramach Poddziałania 6.3.1 pozwoliły osobom niezatrudnionym, lecz kreatywnym i otwartym na nowe wyzwania, podjąć działalność gospodarczą. Aby uruchomić firmę uczestnicy nie tylko otrzymywali bezzwrotne wsparcie finansowe, będące odpowiedzią na podstawową barierę dla osób w trudniejszej sytuacji, lecz również zostali przygotowani od strony teoretycznej. Mieli możliwość uczestnictwa w różnorodnych kursach dodatkowo wzmacniających ich pozycję jako przedsiębiorców. Podczas, gdy Działania w ramach Osi Priorytetowej 6 odnoszą się *stricte* do aktywizacji zawodowej osób niepracujących, w ramach Osi Priorytetowej 7 skupiono się przede wszystkim na aktywnej integracji. Te priorytety stanowią istotne rozróżnienie pomiędzy dwiema osiami, gdyż choć obie wiążą się z aktywizacją zawodową, OP7 dużą wagę przywiązuje do niwelowania problemów społecznych, które mogą stanowić barierę w powrocie na rynek pracy.

W ramach Osi Priorytetowej 7 określono 6 Działań, z których 4 podlegają analizie w niniejszym raporcie - pierwsze trzy (7.1, 7.2 i 7.3) dotyczą aktywnej integracji, niemniej realizowane są przez różne typy beneficjentów. Działanie 7.1 realizowane jest przez ośrodki pomocy społecznej, Działanie 7.2 przeznaczono dla powiatowych centrów pomocy rodzinie, a Działanie 7.3 - dla innych podmiotów, takich jak m.in. organizacje pozarządowe. Działania 7.1 i 7.2 przewidują podobne typy projektów i grupy docelowe, natomiast Działanie 7.3 przewiduje dość szeroką gamę projektów od rozwijania umiejętności społecznych po aktywizację zawodową, charakteryzuje się wysokim zróżnicowaniem grupy docelowej oraz obszernym zestawem typów beneficjentów. Podobnych beneficjentów przewidują także Poddziałania w ramach Działania 7.4, przy czym zestawy podmiotów realizujących

Poddziałania 7.4.1 i 7.4.2 są nieco bardziej rozległe. Działanie 7.4 dotyczy przede wszystkim rozwoju podmiotów integracji społecznej, umożliwi ich tworzenie i wsparcie tych już istniejących, a adresowane jest do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

DZIAŁANIE 7.1

Pierwsze Działanie w ramach Osi Priorytetowej 7 RPO-L2020 ma na celu wzrost zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Zakłada ono eliminację barier, które napotykają osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem oraz wspieranie rozwoju ich kompetencji społecznych i zawodowych. Dąży również do usamodzielnienia ekonomicznego i większego zintegrowania ze społeczeństwem. Efektem jego realizacji będzie wzrost liczby zatrudnionych i aktywnie poszukujących pracy.

Odbiorcami wsparcia w ramach tego Działania są osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, a także ich otoczenie. Wsparcie kierowane jest do osób, wobec których typowe instrumenty aktywizacji zawodowej nie są wystarczające. Zatem grupą docelową projektów są: osoby i/lub rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osoby w ich otoczeniu, środowiska lub lokalne społeczności zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności lokalne społeczności na obszarach zdegradowanych, w tym objętych rewitalizacją, a także jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Powyższe Działanie obejmuje następujące instrumenty aktywizacji edukacyjnej, społecznej oraz zawodowej: kontrakt socjalny lub równoważny, program aktywności lokalnej, program integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami, program specjalny, Program Aktywizacja i Integracja i projekt socjalny.

W poniższej tabeli znajdują się informacje z wybranych wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Działania 7.1.

Tabela 26. Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Działania 7.1 RPO-L2020

AKTYWNOŚĆ SZANSĄ NA ZMIANĘ	
Obszar realizacji projektu	Gmina Międzyrzecz.
Cel projektu	Wzrost aktywności społecznej i zawodowej oraz szans na zatrudnienie 117 osób (w tym 57 kobiet, 60 mężczyzn) oraz poprawa rozwoju psychofizycznego dzieci zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zamieszkałych na terenie gminy Międzyrzecz, korzystających ze wsparcia OPS w Międzyrzeczu, do dnia 31.12.2018 r.
Grupy docelowe projektu	180 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zamieszkujących teren gminy Międzyrzecz, objętych wsparciem OPS Międzyrzecz, w tym między innymi następujące grupy: <ul style="list-style-type: none"> • 15 osób z ustalonym III profilem PUP, • 15 osób biernych zawodowo, • 24 osoby w wieku 50 lat i powyżej.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Moduł diagnozy, pracy socjalnej i wypłaty świadczeń finansowych, • Ścieżka zmiany w rodzinie dla rodzin doświadczających bezradności opiekuńczo-wychowawczej, • Ścieżka reintegracji dla rodzin wielodzietnych, • Ścieżka nowego życia dla osób bezdomnych, • Ścieżka zmiany zawodowej dla osób z ustalonym III profilem PUP, • Ścieżka zmiany zawodowej dla osób biernych zawodowo, • Ścieżka zmiany osobistej i społecznej dla osób uzależnionych, • Ścieżka startu życiowego dla osób młodych do 30 roku życia, dziedziczących uzależnienie od pomocy społecznej, • Ścieżka nowego startu 50+.
GÓRA POMOCY	

Obszar realizacji projektu	Powiat: m. Zielona Góra.
Cel projektu	Wzrost zdolności do zatrudnienia 300 osób (w tym 147 kobiet) zamieszkałych na terenie miasta Zielona Góra zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez wzmocnienie potencjału kadrowego MOPS, realizację kontraktów socjalnych lub równoważnych, dodatkowe kursy i szkolenia zawodowe dla podopiecznych MOPS, zatrudnienie uczestników projektu po zakończeniu udziału w projekcie.
Grupy docelowe projektu	Projekt jest skierowany do osób zamieszkujących miasto Zielona Góra w województwie lubuskim zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • praca socjalna, • zasiłki - wkład własny, • usługi społeczne i szkolenia zawodowe.
AKTYWNA INTEGRACJA KLUCZEM DO SUKCESU	
Obszar realizacji projektu	Gmina wiejska Żary.
Cel projektu	Wzrost aktywności społeczno-zawodowej u co najmniej 21 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, będących klientami GOPS Żary w okresie od 01.10.2017 do 31.12.2018r.
Grupy docelowe projektu	26 bezrobotnych lub biernych zawodowo klientów GOPS w Żarach, zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym. Główną cechą wskazanej grupy docelowej będzie złożoność i wielowarstwowość problemów, z którymi borykają się na co dzień.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • wspólna integracja, • szkolenia i kursy zawodowe - podniesienie kompetencji i kwalifikacji zawodowych, • aktywna integracja.

Źródło: opracowane na podstawie wniosków o dofinansowanie

W opinii wnioskodawców na rynku pracy występuje problem niedopasowania do niego umiejętności i kwalifikacji. Analiza wniosków wykazała także, iż osoby w trudnej sytuacji na rynku pracy borykają się z problemem braku aspiracji zawodowych i są tym samym uzależnione od pomocy społecznej. Część projektów uzasadnianych jest zatem niskimi kwalifikacjami osób w trudnej sytuacji na rynku pracy, zbyt małą aktywnością zawodową i społeczną, jak również występowaniem barier równościowych w społeczeństwie.

Dane przedstawione w kolejnej tabeli pozwoliły określić najbardziej popularne formy wsparcia, jakie oferowane są uczestnikom projektów w ramach Działania 7.1. Najwięcej osób skorzystało z usługi aktywnej integracji (47,6%). Istotny odsetek osób skorzystał z doradztwa (23,6%) oraz innych form (18,1%). Na podstawie już zakończonego wsparcia (bez osób w trakcie udziału w projekcie) określono odsetek osób, które ukończyły udział w projekcie (kolumna *ukończenie*) w stosunku do deklarujących udział w projekcie (kolumna *udzielone wsparcie*). Formy wsparcia, z których zrezygnowało najwięcej osób to wizyta studyjna (9,1%) oraz usługa zdrowotna/medyczna (8,3%).

Tabela 27. Formy wsparcia udzielone w ramach Działania 7.1 [stan na dzień 29.03.2018 r.]

Forma wsparcia	Udzielone wsparcie		Zakończenie wsparcia			
	[os.]	%	Ukończenie	Przerwane	W trakcie	% osób, które ukończyły udział
Doradztwo	744	23,6%	318	32	394	90,9%
Pośrednictwo pracy	2	0,1%	2	0	0	100,0%
Staż/ praktyka	46	1,5%	32	0	14	100,0%
Stypendium	7	0,2%	0	0	7	-
Szkolenie/ kurs	220	7,0%	149	4	67	97,4%
Usługa aktywnej integracji	1497	47,6%	575	74	848	88,6%
Usługa wsparcia ekonomii społecznej	10	0,3%	4	0	6	100,0%
Usługa zdrowotna/medyczna	12	0,4%	1	1	10	50,0%
Wizyta studyjna	22	0,7%	17	2	3	89,5%
Zwrot kosztów przejazdu, zakwaterowania	2	0,1%	0	0	2	-

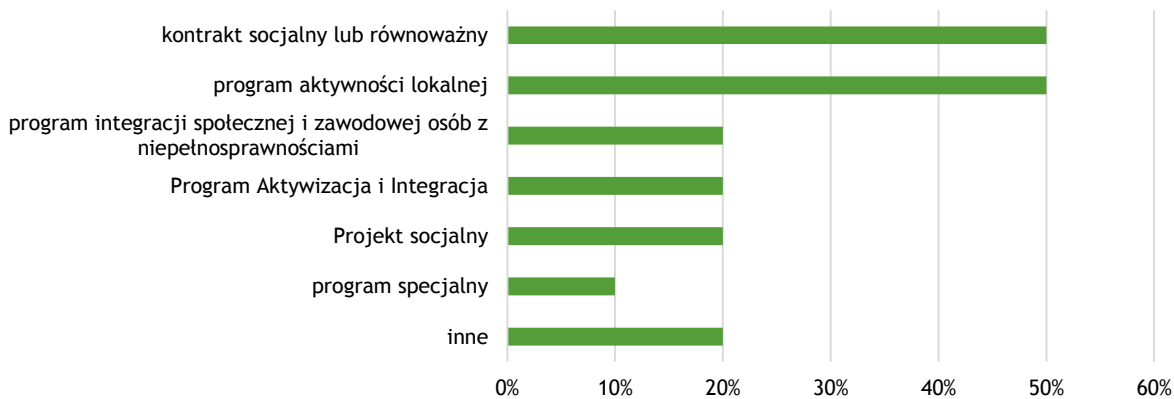

Forma wsparcia	Udzielone wsparcie		Zakończenie wsparcia			
	[os.]	%	Ukończenie	Przerwane	W trakcie	% osób, które ukończyły udział
Inne	570	18,1%	307	18	245	94,5%
Brak danych	15	0,5%	0	5	10	-
Razem	3147	100,0%	1405	136	1606	91,2%

Źródło: opracowane na podstawie zestawienia uczestników projektów

Dokładnie połowa badanych beneficjentów wdrożyła w swoich projektach kontrakty socjalne lub równoważne. Tyle samo respondentów zainicjowało programy aktywności lokalnej. Są to zatem działania mające na celu rozwiązywanie problemów osoby/rodziny będącej w trudnej sytuacji życiowej, aby wzmocnić ich aktywność i samodzielność zarówno w aspekcie społecznym (w tym aktywność np. w obrębie miejsca zamieszkania), jak i zawodowym (podjęcie zatrudnienia).

Wykres 13. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie? (Beneficjenci N=10)
DZIAŁANIE 7.1

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Podsumowując, w ramach Działania 7.1 ośrodki pomocy społecznej realizowały programy aktywnej integracji skierowane do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Z uwagi na problemy dotyczące grupę docelową konieczne było udzielanie kompleksowego wsparcia, by zwiększyć szanse tych osób na rynku pracy. Zaplanowane w projektach działania ukierunkowane były przede wszystkim na rozwój umiejętności funkcjonowania w społeczeństwie i samodzielności, a dopiero w następnej kolejności na aktywizację zawodową. Powyższe wynika z faktu, że najczęstszymi przyczynami ubóstwa i wykluczenia społecznego (i jednocześnie otrzymywania wsparcia z ośrodka pomocy społecznej) jest nie tylko brak pracy, ale przede wszystkim niedostosowanie do pełnienia ról społecznych, marginalizacja, niesprawność czy przewlekła choroba. Wobec tego, aby umożliwić grupom docelowym w pierwszej kolejności powrót do życia społecznego, a następnie zdobycie kwalifikacji umożliwiających w przyszłości podjęcie pracy zawodowej i uniezależnienie się od pomocy społecznej, wdrażano instrumenty aktywnej integracji, a także programy aktywności lokalnej, rozwijające w uczestnikach więzi i odpowiedzialność za otoczenie. Narzędzia te obejmowały przede wszystkim kwestie społeczne, ograniczające marginalizację i prowadzące do łagodzenia występujących problemów w tym zakresie, jednocześnie dając podbudowę do osiągnięcia samodzielności zawodowej i życiowej. Działanie to pomogło również poprawić skuteczność działania lubuskich instytucji pomocy społecznej.

DZIAŁANIE 7.2

Celem Działania 7.2 RPO-L2020 jest zwiększenie zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Kompleksowe wsparcie w ramach tego Działania jest ukierunkowane na rozwój umiejętności funkcjonowania w społeczeństwie i samodzielności. Działanie to zakłada wykorzystanie wobec osób wykluczonych takich instrumentów, które mają na celu

przywrócenie ich na rynek pracy. Podstawę natomiast stanowi ograniczenie marginalizacji społecznej, która nierzadko stanowi istotną przeszkodę w podjęciu pracy zawodowej.

Wsparcie w ramach tego Działania kierowane jest do osób i/lub rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, a także osób w ich otoczeniu, środowisk lub lokalnych społeczności zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności lokalnych społeczności na obszarach zdegradowanych, w tym objętych rewitalizacją, jak również do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Instrumenty wykorzystywane w ramach tego Działania stanowią programy na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Obejmują one takie formy wsparcia jak:

- kontrakt socjalny lub równoważny¹²;
- program aktywności lokalnej¹³;
- program integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami¹⁴;
- program specjalny¹⁵;
- Program Aktywizacja i Integracja¹⁶;
- projekt socjalny¹⁷.

W poniższej tabeli znajdują się informacje z wybranych wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Działania 7.2.

Tabela 28. Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Działania 7.2 RPO-L2020

SAMODZIELNOŚĆ SZANSĄ NA NIEZALEŻNĄ PRZYSZŁOŚĆ	
Obszar realizacji projektu	Gmina Sulęcín.
Cel projektu	Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej u co najmniej 10 klientów PCPR w Sulęcínie w latach 2016/2018 dzięki zastosowaniu wachlarza usług aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym.
Grupy docelowe projektu	Wsparciem objętych zostanie 10 osób, w tym planowane są między innymi: 3 osoby niepełnosprawne, 2 wychowanków pieczy zastępczej, 2 osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej, oraz 3 osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12.03.2004 o pomocy społecznej lub kwalifikującej się do objęcia wsparciem pomocy społecznej.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • aktywna integracja, • praca socjalna,

¹² kontrakt socjalny lub równoważny - umowa pomiędzy pracownikiem socjalnym zatrudnionym w OPS/PCPR a osobą/rodziną znajdującą się w trudnej sytuacji życiowej w celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów sygnatariusza, aby wzmocnić jego aktywność i samodzielność życiową, zawodową lub przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu - Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2004 nr 64 poz. 593)

¹³ program aktywności lokalnej - partnerstwo lokalne zainicjowane przez OPS, inną jednostkę organizacyjną samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową w celu realizacji działań na rzecz aktywizacji społecznej i rozwiązywania problemów społeczności lokalnej oraz w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności lokalnej. Program aktywności lokalnej skierowany jest do osób w ramach konkretnego środowiska lub członków danej społeczności - *Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*

¹⁴ program integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami - program dotyczący wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnością - Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 1997 nr 123 poz. 776)

¹⁵ program specjalny - zespół działań mających na celu dostosowanie posiadanych lub zdobycie nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych oraz wsparcie zagrożonych likwidacją lub istniejących i tworzonych miejsc pracy - Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2004 nr 99 poz. 1001)

¹⁶ Program Aktywizacja i Integracja - program, w ramach którego realizowane są działania w zakresie aktywizacji zawodowej i integracji społecznej bezrobotnych, dla których jest ustalony profil pomocy III, korzystający ze świadczeń pomocy społecznej, w szczególności realizujący kontrakt socjalny - Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2004 nr 99 poz. 1001)

¹⁷ projekt socjalny - zespół działań mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób, rodzin, grup zagrożonych ubóstwem, marginalizacją i wykluczeniem społecznym - Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2004 nr 64 poz. 593)

	<ul style="list-style-type: none"> • świadczenia społeczne, • działania o charakterze środowiskowym.
	AKTYWNOŚĆ - POTENCJAŁ - ROZWÓJ
Obszar realizacji projektu	Powiat krośnieński.
Cel projektu	Zwiększenie poziomu aktywności społecznej i/lub zawodowej u co najmniej 269 klientów PCPR w Krośnie Odrzańskim w okresie od 1.07.2016 do 31.12.2018 dzięki zastosowaniu wachlarza usług aktywnej integracji.
Grupy docelowe projektu	Grupy zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym lub już wykluczone, w tym 1135 osób z grupy pieczy zastępczej oraz 2134 osoby niepełnosprawne.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • aktywna integracja, • praca socjalna, • świadczenia, • działania o charakterze środowiskowym.
	AKTYWNA INTEGRACJA W POWIECIE NOWOSOLSKIM
Obszar realizacji projektu	Powiat nowosolski.
Cel projektu	Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i zawodowej 182 osób (w tym 72 osób z niepełnosprawnością) wykluczonych społecznie bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym, klientów PCPR w Nowej Soli w okresie 01.05.2016 - 31.12.2018 r.
Grupy docelowe projektu	Osoby kwalifikujące się do objęcia wsparciem zgodnie z zapisami zawartymi w SZOOP, a korzystające z pomocy PCPR w Nowej Soli. Grupa docelowa liczy 182 beneficjentów, w tym 102 kobiety i 80 mężczyzn (z tego 72 osoby niepełnosprawne).
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • aktywna integracja, • praca socjalna, • świadczenia społeczne.

Źródło: opracowane na podstawie wniosków o dofinansowanie

Analiza wniosków o dofinansowanie projektów wykazała, iż istnieje wiele przyczyn wykluczenia społecznego oraz niskiej aktywności zawodowej. Nierówności społeczne, zbyt niskie kwalifikacje zawodowe czy też brak wykształcenia przekłada się na brak wiary w siebie wśród osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Z kolei niedocenywanie własnych możliwości prowadzi do zniechęcenia i bierności zawodowej.

W oparciu o zestawienie danych o uczestnikach projektów w ramach Działania 7.2 można stwierdzić, iż najbardziej popularną formą wsparcia jest usługa aktywnej integracji (58,0%). Jest to najbardziej rozbudowane i złożone wsparcie odnoszące się do odtworzenia bądź wykreowania/odgrywania wśród uczestników projektów ról społecznych związanych ze społecznością lokalną, pracą zawodową oraz życiem prywatnym. Ponadto na uwagę zasługuje zindywidualizowany charakter udzielonego wsparcia. Realizacja takich działań wynika przede wszystkim z przeprowadzanych przez PCPR diagnoz na obszarze planowanej realizacji projektów. Pokazują one, iż w grupie objętej wsparciem występuje niska aktywność społeczna, której skutkiem jest marginalizacja lub wykluczenie. Niska świadomość i mała aktywność prowadzą często do zaniku umiejętności samoorganizacji, niechęci do zmiany sytuacji, a także nieumiejętności ukierunkowania rozwoju osobistego i zawodowego, poczucia wyalienowania czy też braku umiejętności współpracy.

Na podstawie już zakończonego wsparcia (bez osób w trakcie udziału w projekcie) określono odsetek osób, które ukończyły udział w projekcie (kolumna *ukończenie*) w stosunku do deklarujących udział w projekcie (kolumna *udzielone wsparcie*). Najmniej osób przerwało udział w takich formach wsparcia, jak doradztwo (4,1%), szkolenia i kursy (3,8%), a najwięcej - w doskonaleniu zawodowym (7,1%) i usłudze aktywnej integracji (6,9%). W przypadku wsparcia skierowanego do osób lub rodzin zagrożonych ubóstwem wymaga się od uczestników kilkumiesięcznego zaangażowania, co może wpływać na przerwanie udziału w projekcie z różnych powodów, np. zdrowotnych czy też podjęcia pracy (w przypadku znalezienia pracy osoba wliczana jest do wskaźników zatrudnieniowych, więc jest to pożądany efekt projektu). Z drugiej strony warto zauważyć, że różnice w punktach procentowych

przyczyn przerwania wsparcia są niewielkie. Z kolei dla prawie co siódmej osoby brakuje danych odnośnie do powyższego wskaźnika, co wynikać może z faktu, że uczestnicy nadal nie ukończyli wsparcia. Szczegółowe dane zaprezentowano w kolejnej tabeli.

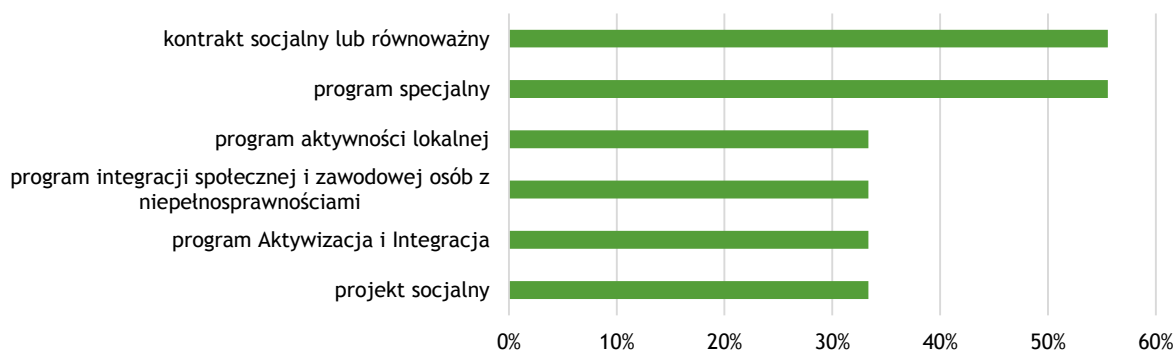
Tabela 29. Formy wsparcia udzielone w ramach Działania 7.2 [stan na dzień 29.03.2018 r.]

Forma wsparcia	Udzielone wsparcie		Zakończenie wsparcia			% osób, które ukończyły udział
	[os.]	%	Ukończenie	Przerwanie	W trakcie	
Doradztwo	72	2,8%	32	3	37	91,4%
Doskonalenie zawodowe	28	1,1%	25	2	1	92,6%
Opieka nad dzieckiem do lat 3/ refundacja kosztów opieki nad dziećmi do lat 7 lub inną osobą zależną	1	0,0%	1	0	0	100,0%
Szkolenie/ kurs	52	2,0%	32	2	18	94,1%
Usługa aktywnej integracji	1512	58,0%	305	105	1102	74,4%
Zwrot kosztów przejazdu, zakwaterowania	13	0,5%	11	0	2	100,0%
Inne	578	22,2%	197	18	363	91,6%
Brak danych	353	13,5%	6	66	281	8,3%
Razem	2609	100,0%	609	196	1804	75,7%

Źródło: opracowane na podstawie zestawienia uczestników projektów

W ramach tego Działania najczęściej wnioskowano o środki na aktywną integrację oraz różnego rodzaju świadczenia. Wnioskodawcy do projektów dobierali zadania będące odpowiedzią na występujące na rynku pracy problemy. Wśród badanych beneficjentów ponad połowa (55,6%) wdrożyła kontrakt socjalny lub równoważny. Tyle samo podmiotów zainicjowało programy aktywności lokalnej. Pozostałe typy form wsparcia zastosował co trzeci respondent.

Wykres 14. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie? (Beneficjenci N=9)
DZIAŁANIE 7.2

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Podsumowując, w Działaniu 7.2 stawia się na aktywizację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem, co w efekcie pomoże wzmocnić ich gotowość do podjęcia pracy zawodowej, aby doprowadzić do usamodzielnienia. Adresaci projektów nierzadko borykają się z brakiem kwalifikacji czy odpowiedniego przygotowania do zatrudnienia, a także z niską wiarą we własne możliwości, co pogłębia ich bierność. Podstawową trudnością jest jednak marginalizacja społeczna, która prowadzi do ubóstwa i wykluczenia społecznego. Najczęściej związana jest ona z brakiem pracy, niesprawnością lub przewlekłą chorobą. Zgodnie z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 w ramach OP7 wspierane są osoby, w przypadku których istnieje konieczność zastosowania w pierwszej kolejności usług aktywnej integracji o charakterze społecznym. Aby odpowiedzieć na zdiagnozowane

problemy beneficjenci najczęściej wdrażali kontrakty socjalne (lub równoważne) oraz programy specjalne, a więc działania mające wzmocnić przede wszystkim samodzielność życiową i rozwijać kompetencje społeczne, a w następstwie tego prowadzić do wzrostu zdolności do zatrudnienia uczestników. Bardzo popularna okazała się usługa aktywnej integracji, oferująca kompleksowe wsparcie zarówno w zakresie aktywizacji społecznej, jak i zawodowej. Stosunkowo dużo osób korzystało również z doskonalenia zawodowego. Są to jednak dość czasochłonne i istotnie angażujące uczestników formy wsparcia, wobec czego zauważalny odsetek osób rezygnował z uczęszczania.

DZIAŁANIE 7.3

Trzecie Działanie Osi Priorytetowej 7 RPO-L2020, tak jak poprzednie dwa, ma na celu wzrost zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Działanie to zakłada kompleksowe wspieranie osób, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w społeczeństwie. Wsparcie kierowane do tych osób w założeniu ma opierać się o indywidualne diagnozy społeczno-zawodowe uczestników projektu. Dzięki temu ścieżka, jaką podąża dana osoba, jest zindywidualizowana i warunkuje wzrost skuteczności podejmowanych działań.

Odbiorcami wsparcia realizowanego w ramach tego Działania są osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie. Ostatecznych odbiorców wsparcia w szczególności stanowią grupy osób: długotrwale bezrobotnych, starszych, z niepełnosprawnością, opuszczających zakłady karne i bezdomnych, jak również młodzież z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wsparcie nie obejmuje osób, które uczestniczyły w projektach w ramach Działania 7.1 oraz 7.2, realizując kontrakt socjalny lub program integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

Narzędziem realizacji powyższego Działania są kompleksowe programy na rzecz integracji społeczności marginalizowanych. Obejmują one formy wsparcia w postaci rozwijania umiejętności i kompetencji społecznych (niezbędnych na rynku pracy), poradnictwo psychologiczne i psychospołeczne, kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych. W zakres tego Działania wchodzi jeszcze formy wsparcia takie, jak: poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże i subsydiowane zatrudnienie.

W poniższej tabeli znajdują się informacje z wybranych wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Działania 7.3.

Tabela 30. Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Działania 7.3. RPO-L2020

KOWALE WŁASNEGO LOSU	
Obszar realizacji projektu	Gminy: Żary (gm. wiejska), Żagań (gm. wiejska), Zwierzyn, Zabór, Wymiarki, Wschowa, Witnica, Tuplice, Trzebiel, Trzebiechów, Trzciel, Torzym, Świebodzin, Świdnica, Szprotawa, Szlichtyngowa, Szczaniec, Sulęcín, Sulechów, Strzelce Krajeńskie, Stare Kurowo, Słońsk, Sława, Skwierzyna, Skąpe, Siedlisko, Santok, Rzepin, Pszczew, Przytoczna, Przewóz, Ośno Lubuskie, Nowogród Bobrzański, Nowe Miasteczko, Nowa Sól, Niegostawice, Międzyrzecz, Maszewo, Małomice, Łagów, Lubrza, Lubniewice, Lubiszyn, Lipniki Łużyckie, Krzeszyce, Krosno Odrzańskie, Kożuchów, Kolsko, Kłodawa, Kargowa, Jasień, Iłowa, Gubin, Górzycza, Gozdnicza, Drezdenko, Dobiegniew, Deszczno, Dąbie, Czerwieńsk, Cybinka, Bytom Odrzański, Bytnica, Brzeźnica, Brody, Bojadła, Bogdaniec, Bobrowice, Bledzew, Babimost.
Cel projektu	Zwiększenie aktywności społecznej, zawodowej i edukacyjnej 40 osób w wieku od 15 do 64 roku życia (w tym 50% osób z niepełnosprawnością) zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności z powodu długotrwałego bezrobocia, niepełnosprawności, niesamodzielności ze względu na wiek lub z powodu pochodzenia z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z obszarów wiejskich województwa lubuskiego w okresie od 01.03.2017 do 31.05.2018 w oparciu o ścieżkę reintegracji, stworzoną indywidualnie dla każdej osoby.
Grupy docelowe projektu	Osoby i/lub ich rodziny pochodzące z obszarów wiejskich (DEGURBA kat. 3) województwa lubuskiego, które są zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osoby z ich otoczenia, z wyłączeniem osób, które brały udział we wsparciu realizowanym w ramach

Działania	<p>Działań 7.1 oraz 7.2. Do grupy docelowej zalicza się w szczególności: osoby długotrwale bezrobotne, osoby niepełnosprawne oraz młodzież z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowanie indywidualnych ścieżek reintegracji dla uczestników projektu i szkolenie z zakresu kompetencji społecznych, • wsparcie pracownika socjalnego/asystenta rodziny, • kursy zawodowe, • staże zawodowe, • pośrednictwo pracy.
INDYWIDUALNA AKTYWIZACJA SPOŁECZNO-ZATRUDNIENIOWA DLA KOBIET Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI Z WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO	
Obszar realizacji projektu	Województwo lubuskie.
Cel projektu	Zniesienie indywidualnych barier o charakterze społeczno-zawodowym u minimum 50 kobiet z niepełnosprawnościami w wieku od 16 roku życia do osiągnięcia wieku emerytalnego, zamieszkujących obszary wiejskie w województwie lubuskim.
Grupy docelowe projektu	Kobiety z niepełnosprawnościami (o znacznym stopniu niepełnosprawności lub z niepełnosprawnościami sprzężonymi), zamieszkujące na terenach wiejskich województwa lubuskiego w wieku od 16 roku życia do wieku emerytalnego, bez zatrudnienia (u których niepełnosprawności i powiązane z nią wtórne zjawiska są przyczyną wykluczenia oraz niskiego poziomu aktywności społecznej i zawodowej).
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie indywidualnej ścieżki reintegracji dla 50 osób z niepełnosprawnością, • indywidualne i grupowe wsparcie psychologiczne i specjalistyczne dla 50 osób z niepełnosprawnością, • realizacja minimum 30 szkoleń indywidualnie dopasowanych do potrzeb 30 osób z niepełnosprawnością, • realizacja minimum 35 staży zawodowych indywidualnie dopasowanych do potrzeb 35 osób z niepełnosprawnością, • aktywizacja społeczna i zawodowa 50 osób z niepełnosprawnością prowadzona przez trenera pracy.
KOMPLEKSOWY PROGRAM INTEGRACJI SPOŁECZNO-ZAWODOWEJ NA RZECZ NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO	
Obszar realizacji projektu	Województwo lubuskie.
Cel projektu	Przywrócenie zdolności 30 mieszkańców województwa lubuskiego (w tym 57% kobiet), zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym ze względu na niepełnosprawność do udziału w życiu społeczno-zawodowym poprzez poprawę ich zdolności do zatrudnienia w zawodach zgodnych z potrzebami lubuskiego rynku pracy w okresie 10/17 - 07/18.
Grupy docelowe projektu	30 osób, które w dniu rozpoczęcia udziału w projekcie spełnią łącznie 3 kryteria: posiadają status osoby niepełnosprawnej, posiadają status osoby biernej zawodowo oraz zamieszkują województwo lubuskie.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie Indywidualnych Ścieżek Reintegracji, • trening kompetencji i umiejętności społecznych, • warsztaty z zakresu technik aktywnego poszukiwania pracy, • szkolenia zawodowe, • pośrednictwo pracy i subsydiowane zatrudnienie - grupa I, • pośrednictwo pracy i subsydiowane zatrudnienie - grupa II, • pośrednictwo pracy i subsydiowane zatrudnienie - grupa III, • pośrednictwo pracy i subsydiowane zatrudnienie - grupa IV, • dodatkowe wsparcie dedykowane osobom z niepełnosprawnością (trenerka pracy).

Źródło: opracowane na podstawie wniosków o dofinansowanie

Analiza wniosków o dofinansowanie projektów wykazała, iż potrzebę ich realizacji upatrywano w następujących problemach: niskim poziomie kwalifikacji oraz braku zdolności do podjęcia inicjatywy własnego rozwoju, szczególnie w przypadku osób z niepełnosprawnością. Istotną barierą jest także niski poziom kompetencji społecznych oraz zjawisko nierówności społecznych wynikające w dużej mierze z niedostatecznie wysokich dochodów lub nawet ich braku.

Dane przedstawione w kolejnej tabeli pozwoliły określić najbardziej popularne formy wsparcia, jakie oferowane są uczestnikom projektów w zakresie Działania 7.3. Najwięcej osób skorzystało z doradztwa (58,8%). Co ósma osoba skorzystała ze szkolenia/kursu. Na podstawie już zakończonego wsparcia (bez osób w trakcie udziału w projekcie) określono odsetek osób, które ukończyły udział w projekcie (kolumna *ukończenie*) w stosunku do deklarujących udział w projekcie (kolumna *udzielone wsparcie*). Dotychczas odnotowano przerwanie zaledwie dwóch form wsparcia - stażu/praktyki (8,6% osób) oraz doradztwa (5,1%). W porównaniu do innych form wsparcia odsetek uczestników przerywających doradztwo wynikać może z braku spełnienia oczekiwań uczestników, którzy zorientowani są na konkretne rozwiązania ich sytuacji życiowej, a nie udział w procesie doradczym, który przynosi skutek w ich sferze psychologicznej. Z kolei przerwanie stażu/praktyki najczęściej spowodowane jest nieumiejętnością znalezienia się uczestnika w roli pracownika. Jednakże może to być również efektem podjęcia pracy zawodowej, co mogłoby świadczyć o skuteczności takiej formy wsparcia. W przypadku zastosowania pełnej ścieżki wsparcia, staż i praktyka mogą być ostatnimi formami wsparcia skierowanymi do konkretnej osoby. Kilkuprocentowe wskaźniki przerwania udzielonego wsparcia ukazują jednostkowy wymiar tej formy zakończenia wsparcia, a nie masowy.

Tabela 31. Formy wsparcia udzielone w ramach Działania 7.3 [stan na dzień 29.03.2018 r.]

Forma wsparcia	Udzielone wsparcie		Zakończenie wsparcia			
	[os.]	%	Ukończenie	Przerwanie	W trakcie	% osób, które ukończyły udział
Doradztwo	396	58,8%	30	20	346	60,0%
Pośrednictwo pracy	61	9,1%	14	0	47	100,0%
Program zdrowotny	8	1,2%	0	0	8	-
Staż/ praktyka	35	5,2%	14	3	18	82,4%
Stypendium	4	0,6%	0	0	4	-
Szkolenie/ kurs	83	12,3%	26	0	57	100,0%
Usługa aktywnej integracji	59	8,8%	3	0	56	100,0%
Usługa społeczna świadczona w interesie ogólnym	3	0,4%	0	0	3	-
Zwrot kosztów przejazdu, zakwaterowania	24	3,6%	16	0	8	100,0%
Brak danych	1	0,1%	0	0	1	-
Razem	674	100,0%	103	23	548	81,7%

Źródło: opracowane na podstawie zestawienia uczestników projektów

W projektach, dla których podpisano umowy, w celu złagodzenia zjawiska wykluczenia społecznego oraz jego skutków beneficjenci wnioskowali o środki na trening kompetencji i umiejętności społecznych osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W przypadku występowania niskiego poziomu dochodów i niewystarczających kwalifikacji, we wnioskach o dofinansowanie projektów znalazły się zadania związane ze: szkoleniami zawodowymi, warsztatami z zakresu aktywnego poszukiwania pracy oraz aktywizacją zawodową i pośrednictwem pracy dla uczestników. Rozwiązaniem zdiagnozowanych problemów jest także subsydiowane zatrudnienie.

Uczestnicy zasugerowali jednak, by poprawić kwestie organizacyjne w realizacji projektów oraz zwiększyć otwartość beneficjentów na propozycje. Może to świadczyć o problemach z zarządzaniem projektem lub braku wiedzy uczestników odnośnie do specyfiki realizacji projektu. Ponadto, jak wskazywali uczestnicy, nie do końca rozumieli zasadność udzielonego im wsparcia, na przykład w postaci udziału w poszczególnych szkoleniach. Zdecydowanie pozytywnie oceniano pracę z psychologami, co pokazuje konieczność realizacji tego rodzaju zajęć podczas wsparcia.

“ W sumie miałam brać udział tylko w zajęciach gastronomicznych, bo takie mam wykształcenie, a wyszło tak, że brałam też udział w zajęciach

o terenach zielonych i o robotach budowlanych. Powiem, że tam było dużo niedopowiedziane przed zajęciami, tak jakby to szybko było organizowane i na szybko zbierani ludzie. Wiele rzeczy wychodziło w trakcie. A zrezygnować nie można, bo to było związane z opieką. W ramach tych gastronomicznych zajęć było wydawanie posiłków. Nie odpowiadała mi opieka terenów zielonych. Podobały mi się zajęcia z psychologiem. Chętnie bym też poszła na kurs na kasę fiskalną, ale takiego nie było.

Źródło: uczestniczka badania TDI

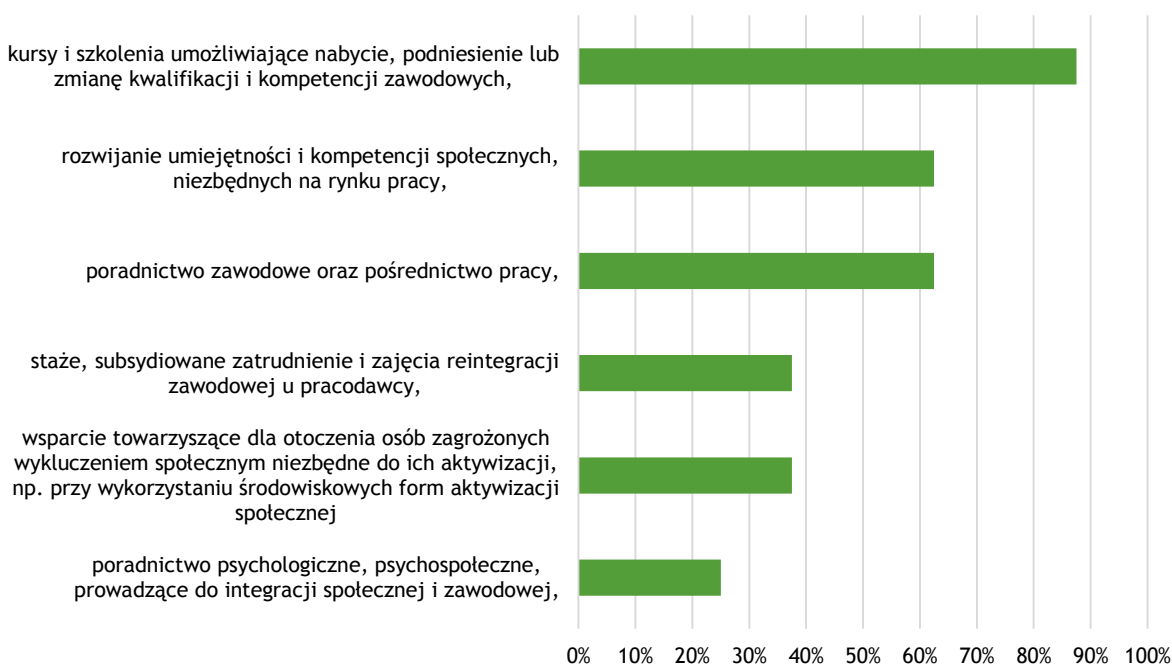
“ Organizatorom jedynie sugerowałabym jakąś większą elastyczność. Może zapraszać na spotkania potencjalnych pracodawców. Może przydałyby się jakieś kursy komputerowe, ochroniarskie?

Źródło: uczestnik badania TDI

Ankietowani beneficjenci przede wszystkim wdrożyli w swoich projektach kursy i szkolenia, które umożliwiły uczestnikom nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych (87,5%). Z kolei blisko dwa na trzy podmioty (po 62,5%) zadbały o rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych oraz zaoferowały poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy. Możliwość nabycia nowych bądź podniesienie/zmiana kwalifikacji i kompetencji zawodowych stanowią kluczowy czynnik decydujący o znalezieniu pracy, a tym samym o włączeniu społecznym. Należy jednak pamiętać, iż formy wsparcia w projektach przenikają się. W pierwszej kolejności w ramach ścieżki reintegracji osoba otrzymuje wsparcie w postaci wzmocnienia kompetencji społecznych, a dopiero później wspiera się aktywizację zawodową. Beneficjenci słusznie wybrali tego rodzaju instrumenty wsparcia, jako kluczowe dla zmiany położenia życiowego oraz zawodowego uczestników projektów. Zagrożenie wykluczeniem w największym stopniu jest likwidowane przez włączanie osób na rynek pracy, a to odbywa się w OP7 w pierwszej kolejności poprzez wzmocnienie kompetencji społecznych, następnie podniesienie kwalifikacji zawodowych, na znalezieniu zatrudnienia kończąc. W celu zapewnienia komplementarności wsparcia oferowanego w OP7, w przypadku kolejnych naborów warto zobowiązywać beneficjentów do nawiązywania i pogłębiania współpracy z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej. Pozwoli to na realizację założeń związanych z efektywnością zatrudnieniową oraz przyczyni się do tworzenia nowych miejsc pracy w PES.

Wykres 15. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie? (Beneficjenci N=8)
DZIAŁANIE 7.3

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Podsumowując, projekty w ramach Działania 7.3 skierowane zostały przede wszystkim do osób, które wymagają wsparcia z powodu braku umiejętności samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Według założeń każdy uczestnik zostaje indywidualnie zdiagnozowany pod kątem społeczno-zawodowym, co umożliwia dostosowanie odpowiedniej ścieżki wsparcia. Adresaci wsparcia często borykają się z niskim poziomem kompetencji społecznych i kwalifikacjami, z brakiem lub niskimi dochodami, niemożnością podjęcia inicjatywy własnego rozwoju czy nierównościami społecznymi.

Biorąc pod uwagę sytuację uczestników na starcie projektu oraz zaplanowane efekty, beneficjenci wdrażali zarówno działania rozwijające umiejętności społeczne i funkcjonowanie w społeczności, lecz także dające podstawę do podjęcia pracy zawodowej. Uczestnicy korzystali z doradztwa, jak również nabywali nowe kwalifikacje i kompetencje zawodowe, co przygotowywało ich do znalezienia swojego miejsca na rynku pracy.

DZIAŁANIE 7.4

Celem Poddziałania 7.4.1 i 7.4.2, na które zostało podzielone Działanie 7.4, jest wzrost zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W ramach powyższych Poddziałania położono nacisk na podniesienie jakości usług oferowanych przez podmioty integracji społecznej. Priorytetowe jest tu zaoferowanie wsparcia łagodzącego wielowymiarowe problemy społeczne dotyczące uczestników, ponieważ stanowią one istotną przeszkodę w aktywizacji zawodowej tej grupy. Realizacja działań umożliwi osobom nabycie umiejętności radzenia sobie z problemami, pełnienia ról społecznych, a także podniesienie kwalifikacji zawodowych i nauczenie samodzielnego poruszania się po otwartym rynku pracy. Odpowiednio dobrane i kompleksowe wsparcie dla tych osób pozwoli zapobiec wykluczeniu społecznemu, a także zmniejszy skalę zagrożenia ubóstwem.

Ostatecznymi odbiorcami wsparcia oferowanego w ramach realizacji Działania 7.4 są osoby określone w art. 1 ust. 2 ustawy o zatrudnieniu socjalnym¹⁸ (z uwzględnieniem ust. 3) oraz ich otoczenie (z wyłączeniem osób, które jednocześnie biorą udział we wsparciu realizowanym w ramach Działań 7.1, 7.2 w formach takich jak: kontrakt socjalny, program integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami). Są to w szczególności osoby: zakwalifikowane do III profilu pomocy, bezrobotne zakwalifikowane w oparciu o ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy do I i II profilu pomocy, które oprócz bezrobocia doświadczają wykluczenia na podstawie innych przestanków wykluczających i wpisują się w definicję osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz korzystające z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020.

Instrumenty i usługi oferowane w ramach tego działania obejmują wsparcie dla tworzenia podmiotów integracji społecznej oraz wsparcie dla działalności takich podmiotów. Co więcej, działania te obejmują także poszukiwanie i testowanie długookresowych źródeł finansowania podmiotów integracji społecznej. Są to:

- Wsparcie dla tworzenia podmiotów integracji społecznej tj. centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza), z wyjątkiem warsztatów terapii zajęciowej.
- Wsparcie dla działalności podmiotów integracji społecznej tj. centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza), przyczyniające się do zwiększenia miejsc w tych placówkach.

W Działaniu 7.4 projekty mogą być realizowane przez różne typy beneficjentów - w ramach Poddziałania 7.4.1 są to m.in. jednostki samorządu terytorialnego, NGO i przedsiębiorstwa, natomiast w Poddziałaniu 7.4.2 realizatorem jest ZIT Zielona Góra. W poniższej tabeli znajdują się informacje z wybranych wniosków o dofinansowanie projektów w ramach działania 7.4.

Tabela 32. Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Działania 7.4 RPO-L2020

WYSTANDARYZOWANE WSPARCIE OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM I UBÓSTWEM POPRZEZ UTWORZENIE NOWEGO CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ I WSPARCIE 6DOTYCHCZAS ISTNIEJĄCYCH CENTRÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ NA TERENIE WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO	
Obszar realizacji projektu	Gmina: Gorzów Wielkopolski, Witnica, Dobiegniew, Drezdenko, Strzelce Krajeńskie, Żagań (gm. wiejska), Zwierzyn, Stare Kurowo.
Cel projektu	Zaktywizowanie społeczno-zawodowe 280 osób (w tym 180 kobiet) zagrożonych wykluczeniem społecznym lub ubóstwem, a także osób z otoczenia uczestników, poprzez poprawę dostępu do wystandaryzowanych usług reintegracyjnych w 6 istniejących i 1 utworzonym Centrum Integracji Społecznej w województwie lubuskim w czasie trwania projektu.
Grupy docelowe projektu	Projekt obejmuje wsparciem 7 Centrów Integracji Społecznej, tj. 280 osób (180 kobiet i 100 mężczyzn) w wieku 30-64 lat, w tym 110 osób z ich otoczenia (z wyłączeniem osób, które biorą udział we wsparciu w Działaniach 7.1 i 7.2). W szczególności: osoby z III profilem pomocy, osoby niepełnosprawne, osoby z PO Pż.
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoczęcie działalności 1 nowego Centrum Integracji Społecznej i rekrutacja do projektu, • reintegracja społeczna, • reintegracja zawodowa, • wsparcie socjalne, • wsparcie aktywizacji społeczno-zatrudnieniowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w 7 Centrach Integracji Społecznej poprzez zakup wyposażenia.
EKONOMIA SPOŁECZNA Z SUKCESEM	

¹⁸ Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020, wersja 41, obowiązująca od 15.05.2018 do 11.06.2018, s. 223, 227

Obszar realizacji projektu	Gmina Gorzów Wielkopolski.
Cel projektu	Podniesienie do dnia 31.03.2018 r. poziomu aktywności społeczno-zawodowej 90 osób, w tym 60 osób z grup określonych w art. 1 ust. 2 ustawy o zatrudnieniu socjalnym i 30 dzieci z rodzin objętych wsparciem w projekcie z terenu województwa lubuskiego, poprzez udział w kompleksowych formach wsparcia w ramach Centrum Integracji Społecznej
Grupy docelowe projektu	Grupa docelowa złożona jest z 90 osób (w tym 46 kobiet) w tym z 60 osób określonych w art. 1 ust 2 ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz ich otoczenia (z wyłączeniem osób, które jednocześnie biorą udział we wsparciu realizowanym w ramach działań 7.1 i 7.2) oraz 30 dzieci z rodzin objętych pomocą.
Działania	<ul style="list-style-type: none">• diagnoza uczestników projektu,• reintegracja społeczna,• reintegracja zawodowa,• inicjacja aktywności zawodowej i utrzymanie zatrudnienia.
LEPSZE JUTRO	
Obszar realizacji projektu	Gmina: Zielona Góra, Czerwieńsk, Sulechów, Świdnica, Zabór.
Cel projektu	Zwiększenie do X 2018 zdolności do zatrudnienia 402 osób (w tym 18 osób z niepełnosprawnościami, 138 kobiet) z MOF Zielona Góra, zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, oraz przygotowanie ich do efektywnego funkcjonowania na rynku pracy i w społeczeństwie.
Grupy docelowe projektu	Osoby określone w art. 1 ust. 2 ustawy o zatrudnieniu socjalnym (z uwzględnieniem ust. 3) oraz ich otoczenie - z wyłączeniem osób objętych kontraktem socjalnym lub programem integracji społecznej/zawodowej osób z niepełnosprawnością w ramach Działania 7.1 i 7.2) - w szczególności osoby zakwalifikowane do III profilu pomocy.
Działania	<ul style="list-style-type: none">• wsparcie społeczno-zawodowe dla uczestników,• wsparcie dla osób z niepełnosprawnością,• Klub Integracji Społecznej,

Źródło: opracowane na podstawie wniosków o dofinansowanie

Analizowane wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Działania 7.4 uzasadniane są koniecznością poprawy dostępu do usług reintegracyjnych oraz podjęcia działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu. Potrzeba realizacji projektów wiąże się bezpośrednio z występującymi problemami wśród potencjalnych uczestników wsparcia, do których w tym przypadku zaliczono: niski poziom umiejętności interpersonalnych pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiąganie pozycji społecznych, niski poziom umiejętności zawodowych lub ich brak, niski poziom umiejętności gospodarowania pieniędzmi, uzależnienia oraz brak aktywności zawodowej. Co więcej, występuje tendencja do powielania powyższych problemów w społeczeństwie. Intensyfikacja kompleksowego wsparcia aktywizacyjnego pozwoli zniwelować te problemy i zminimalizować ryzyko wykluczenia społecznego.

W oparciu o zestawienie danych o uczestnikach projektów w ramach Działania 7.4 można stwierdzić, iż najbardziej popularną formą wsparcia jest doradztwo (38,9%). Wynikać to może z faktu, że oferta doradztwa była szeroka - obejmowała cztery jego formy: doradztwo edukacyjno-zawodowe, psychologiczne, doradztwo/pomoc prawna i doradztwo/poradnictwo zawodowe. Co czwarty uczestnik projektu skorzystał z usługi aktywnej integracji (28,6%). Należy też pamiętać, iż formy wsparcia mogą się przenikać w projektach, tzn. osoba mogła otrzymać zarówno wsparcie w postaci aktywnej integracji, jak i doradztwo. Na podstawie już zakończonego wsparcia (bez osób w trakcie udziału w projekcie) określono odsetek osób, które ukończyły udział w projekcie (kolumna *ukończenie*) w stosunku do deklarujących udział w projekcie (kolumna *udzielone wsparcie*). Największy odsetek osób, które zrezygnowały z kontynuacji projektu, korzystał ze stypendium (41,9%), a na drugim miejscu ze zwrotu kosztów przejazdu/zakwaterowania (40,9%). Zauważa się zatem, że bezpośrednie zachęty finansowe nie okazały się atrakcyjne dla uczestników czy też nie zaspokajają ich potrzeb.

Możliwe też, iż były to kolejne formy wsparcia, które w ramach ścieżki otrzymywały osoby objęte wsparciem. Szczegółowe dane zaprezentowano w kolejnej tabeli.

Tabela 33. Formy wsparcia udzielone w ramach Działania 7.4 [stan na dzień 29.03.2018 r.]

Forma wsparcia	Udzielone wsparcie		Zakończenie wsparcia			
	[os.]	%	Ukończenie	Przerwanie	W trakcie	% osób, które ukończyły udział
Doradztwo	979	38,9%	377	211	391	64,1%
Staż/ praktyka	235	9,3%	126	44	65	74,1%
Szkolenie/ kurs	81	3,2%	16	14	51	53,3%
Usługa aktywnej integracji	721	28,6%	271	145	305	65,1%
Stypendium	93	3,7%	30	39	24	43,5%
Usługa społeczna świadczona w interesie ogólnym	81	3,2%	0	0	81	-
Zwrot kosztów przejazdu, zakwaterowania	137	5,4%	29	56	52	34,1%
Inne	98	3,9%	45	0	53	100,0%
Brak danych	94	3,7%	63	24	7	72,4%
Razem	2519	100,0%	957	533	1029	64,2%

Źródło: opracowane na podstawie zestawienia uczestników projektów

Na uwagę zasługuje fakt, iż z jednej strony uczestnicy deklarowali większe wsparcie finansowe, a z drugiej strony forma ta, jak wynika z przeanalizowanych dokumentów, stanowiła jedną z głównych przyczyn przerwania wsparcia. Analizując wyniki badania dostrzega się, że najważniejszy jest jednak dla uczestników kontakt z ludźmi, czyli czynnik uspołecznienia oraz nabycie nowego doświadczenia, również związanego z udziałem w projekcie.

“ (...) Dobrze, żeby organizatorzy zapewнили dojazdy no i może troszkę większe pieniądze.

Źródło: uczestniczka badania TDI

“ Nie mogę powiedzieć, żeby to był czas stracony, bo jednak wyszłam między ludzi, poznałam nowych ludzi. Żle, że to jest tak zrobione, że ten czas nie liczy się do stażu pracy. To jest jednak rok. [...] Dobrze, by była bardziej rzetelna informacja przed rozpoczęciem, szczególnie o tych składkach ZUS. A w trakcie projektu jest np. L4 płacone przez 14 dni. Jeżeli chodzi o moje zajęcia w projekcie, to ciężko np. było z odzieżą ochronną. Niby miało to być zapewnione, a koszenie i grabienie trawy musieliśmy robić w swojej odzieży.

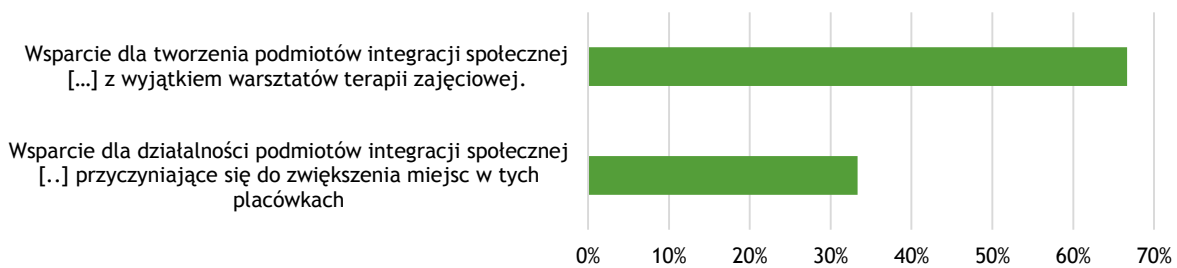
Źródło: uczestniczka badania TDI

Dwóch na trzech badanych beneficjentów wykorzystało wsparcie dla tworzenia podmiotów integracji społecznej, natomiast zaledwie 33,3% wdrożyło pomoc dla istniejących placówek. Wsparcie dla tworzenia nowych placówek realizowane było w ramach konkursu w 2015 r. Świadczy to o większym w owym czasie zainteresowaniu uruchomieniem nowych miejsc, aniżeli o potrzebie dofinansowania istniejących. Warto jednak zaznaczyć, iż według danych zawartych w sprawozdaniu z realizacji Lubuskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej za 2016 rok, w województwie Lubuskim sieć CIS składała się z 21 podmiotów¹⁹. Biorąc pod uwagę zmniejszającą się liczbę osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które mogą być grupą docelową w projektach, tak duża liczba podmiotów może mieć problem w kolejnych latach z rekrutacją uczestników.

¹⁹ ROPS, Realizacja zadań Lubuskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej..., s. 23-24.

Wykres 16. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie? (Beneficjenci N=3)
DZIAŁANIE 7.4

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

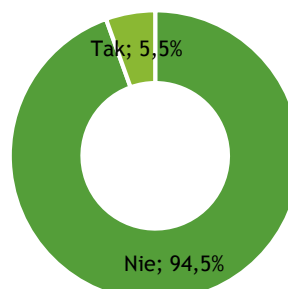
Podsumowując, w ramach Działania 7.4 stawiano na poprawę oferty podmiotów integracji społecznej w regionie, aby skuteczniej aktywizować społecznie i zawodowo osoby zagrożone wykluczeniem. Wsparcie obejmuje zarówno proces tworzenia, jak i działalności tych organizacji. Zdiagnozowany w województwie lubuskim problem wykluczenia społecznego i związana z nim tendencja do dziedziczenia problemów oraz ich powielania przez otoczenie i lokalną społeczność stwarza konieczność podjęcia działań bardziej kompleksowych, o większym zasięgu, obejmujących nie tylko osoby zagrożone społecznie, ale również ich otoczenie, które mogą być świadczone zgodnie z wypracowanym standardem. Działania podjęte przez CIS są również odpowiedzią na zdiagnozowane w społecznościach problemy takie, jak: niski poziom włączenia społecznego, brak umiejętności odnalezienia się w społeczeństwie, nieumiejętne gospodarowanie finansami, brak aktywności zawodowej czy uzależnienia.

Odpowiadając na te problemy tworzono i wspierano podmioty integracji społecznej, a uczestnicy projektów bardzo chętnie korzystali z szerokiego spektrum doradztwa i usługi aktywnej integracji. Należy podkreślić, że pomimo oferowania w projektach wsparcia w postaci stypendium i refundacji kosztów zakwaterowania lub przejazdu, nie okazały się one najpopularniejszą pomocą i stosunkowo dużo osób z nich zrezygnowało, chętniej korzystając z pomocy dającej efekt w postaci nowych umiejętności zawodowych czy społecznych.

Trudności i problemy w trakcie realizacji projektów oraz po ich zakończeniu

Większość uczestników projektów w trakcie ich trwania nie spotkała się z żadnymi problemami (ok. 95%). Osoby, które dostrzegły takie problemy, wymieniły przede wszystkim długi czas trwania projektu, niejednoznaczne procedury oraz dużą liczbę dokumentów do wypełnienia. Pojawiły się także uwagi co do kontaktu z osobami odpowiedzialnymi za kontakt ze strony beneficjentów (konieczność szkoleń pracowników, wysyłanie potwierdzeń odbioru dokumentów wysyłanych pocztą elektroniczną).

Wykres 17. Czy w trakcie realizacji projektu wystąpiły jakieś problemy, trudności, coś co Pan/i rekomendowałby zmienić w przypadku przyszłych tego typu działań? (Uczestnicy N=364)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

O długości realizowanych projektów decydują beneficjenci lub IZ RPO w dokumentacjach konkursowych. Jednakże w większości podawany jest maksymalny okres realizacji projektów i to beneficjent na podstawie założeń projektu podejmuje decyzję o jego długości. Należy też pamiętać, iż okres udziału w projekcie zależy od zdiagnozowanych potrzeb uczestnika, a nie długości trwania projektu.

Warto zwrócić uwagę na to, aby beneficjenci w projektach przywiązywali większą uwagę do relacji koordynatorów projektów z uczestnikami i komunikacji między nimi, z uwagi na często wskazywane w badaniach przez uczestników niezrozumienie założeń i zadań.

Problemy, jakich uczestnicy doświadczali w trakcie realizacji projektów, były różnej natury. Wynikały częściowo z przebiegu wsparcia i jego organizacji, np. załatwienia formalności czy komunikacji, a częściowo natomiast z przyczyn zależnych od sytuacji uczestnika, takich jak opieka nad dzieckiem, zdanie egzaminu czy problemy zdrowotne. Kwestia opieki nad dzieckiem jest o tyle istotna, że jej brak może skutecznie zniechęcić do uczestnictwa w projekcie, zatem, chcąc zaktywizować młodych rodziców, warto rozszerzyć ofertę projektu o pomoc w tym zakresie.

“ Nie odpowiadało mi to, że ciągle były takie ogólne grupowe rozmowy, a nie było indywidualnych rozmów.

Źródło: uczestniczka badania TDI

“ Dla mnie jedyną trudnością było to, że mam małe dziecko i czasami mi się zdarzało, że miałam problem ze zorganizowaniem opieki na czas zajęć. Nie wiem, czy urząd pracy byłby w stanie zorganizować taką opiekę nad dziećmi na czas zajęć.

Źródło: uczestniczka badania TDI

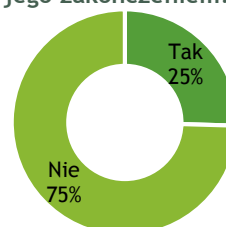
“ Zaproponowałabym, żeby organizatorzy podchodzili do uczestników bardziej indywidualnie. Każdy jest inny, każdy ma inne potrzeby, zainteresowania, wykształcenie. Może warto by też rozmawiać z pracodawcami, aby zmienili swoje podejście do osób szukających pracy, szczególnie niepełnosprawnych.

Źródło: uczestniczka badania TDI

Co czwarty beneficjent spotkał się z rezygnacją uczestnika z udziału w projekcie. Najczęściej wynikały one były z braku chęci uczestników projektów bądź też otrzymywania wsparcia finansowego z programu Rodzina 500+.

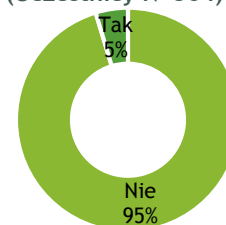
Na podstawie deklaracji uczestników projektów realizowanych w ramach Osi priorytetowej 6 i 7 można stwierdzić, iż niewielki procent uczestników zrezygnował z udziału w projektach (4,7%). Niski stopień rezygnacji odzwierciedlony jest w ocenie beneficjentów, spośród których, jak wspomniano powyżej, zaledwie jeden na czterech spotkał się z odejściem uczestnika z projektu²⁰.

Wykres 18. Czy podczas realizacji projektu część uczestników zrezygnowała przed jego zakończeniem? (Beneficjenci N=55)

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Wykres 19. Czy zrezygnował Pan/i z udziału w projekcie przed jego zakończeniem? (Uczestnicy N=364)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

Najczęstszą przyczyną rezygnacji z projektu, zdaniem badanych uczestników, jest podjęcie pracy, które nie wynikało z udziału w projekcie. Innymi powodami okazały się kwestie prywatne, zdrowotne,

²⁰ Dane zawarte na sąsiadujących wykresach stanowią odrębne informacje, nie należy ich łącznie analizować.

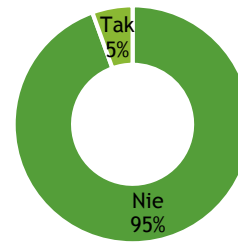

a także cięża. Pojawiły się także rezygnacje z udziału w projekcie ze względu na nieodpowiednie warunki, jakie zostały zaproponowane uczestnikom.

Osoby, które zrealizowały projekt w całości, nierzadko decydowały się na to, ponieważ dawało im to szansę na zdobycie nowych umiejętności i kwalifikacji, co w dalszym etapie umożliwiało aktywizację zawodową. Uczestnicy kontynuowali projekt także z powodu zainteresowania zajęciami, zadowolenia z ich przebiegu. Motywacją do ukończenia projektu były także warunki współpracy.

Większość uczestników po realizacji projektu nie spotkała się z żadnymi problemami (94,5%). Uczestnicy, którzy dostrzegli problemy, wskazywali najczęściej na kwestie związane np. z pracodawcami, którzy nie przedłużyli umowy. Innym problemem jest brak ofert pracy skierowanych do osób objętych działaniami pomocowymi, w tym osób z niepełnosprawnością. Niemniej jednak zauważa się także wysoki poziom zadowolenia uczestników ze zrealizowanych działań, a więc i brak problemów zauważanych przez część z nich. Warto zatem utrzymać bieżącą politykę z jednoczesnym dokładaniem starań, aby na bieżąco monitorować sytuację i niwelować występowanie negatywnych sytuacji jak powyżej.

Wykres 20. Czy po realizacji projektu wystąpiły jakieś problemy, trudności, coś co Pan/i rekomendowałby zmienić w przypadku przyszłych tego typu działań? (Uczestnicy N=364)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

“ Nie napotkałem trudności, wszystko odbyło się tak, jak nam sygnalizowali organizatorzy projektu. Jest tych formalności dużo, ale trzeba przez nie przebrnąć.

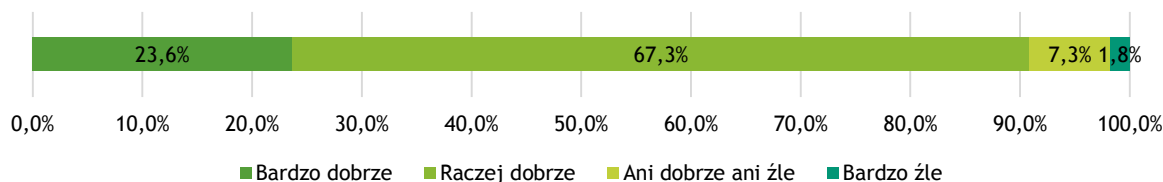
Źródło: uczestnik badania TDI

3.4. Ocena efektywności i skuteczności wsparcia udzielonego osobom z grup znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy

Dziewięciu na dziesięciu beneficjentów pozytywnie ocenia skutki realizacji projektu w zakresie poprawy sytuacji zawodowej jego uczestników. Organizatorzy projektów zauważają, że na pozytywny efekt składa się szereg przyczyn, a należą do nich przede wszystkim zachęty finansowe oraz osobiste zaangażowanie uczestników. Nie bez znaczenia pozostają także takie aspekty, jak odpowiednia diagnoza i oferta (program) dopasowana do potrzeb i oczekiwań klienta oraz sytuacji na rynku pracy, a także wsparcie psychologiczne oraz kontakt z doradcami zawodowymi bądź pośrednictwem pracy. Zaznaczono także, że należy wzbudzić zainteresowanie w uczestnikach, aby z sukcesem włączyć ich w działania oraz wyjść naprzeciw ograniczeniom wynikającym z sytuacji osobistej, np. pomóc w organizacji opieki nad dzieckiem.

Wykres 21. Jak ogólnie ocenia Pan/i skutki realizacji projektu w zakresie poprawy sytuacji zawodowej uczestników projektu? (Beneficjenci N=55)

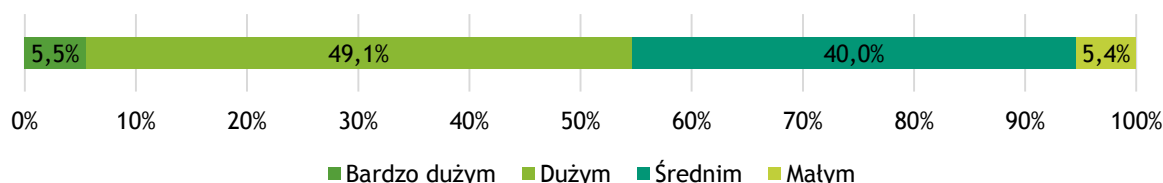
Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Niewiele ponad połowa (54,6% - suma odpowiedzi „bardzo dużym” i „dużym”) badanych beneficjentów dostrzega wpływ czynników zewnętrznych na skuteczność wsparcia oferowanego w ramach RPO-L2020 osobom w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Wśród przykładowych okoliczności oddziałujących na skuteczność interwencji znajduje się przede wszystkim program Rodzina 500+, co potwierdzają zarówno badania uczestników projektów, jak i osób odpowiadających za realizację działań od strony organizacyjnej.

“ Jednak matki dzieci, które otrzymują to wsparcie z tego programu, nie są zainteresowane podjęciem zatrudnienia.

Źródło: badanie IDI z przedstawicielem IZ

Wykres 22. W jakim stopniu Pana/i zdaniem czynniki zewnętrzne wpływały na skuteczność wsparcia oferowanego w ramach RPO-L2020 osobom w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy? (Beneficjenci N=55)

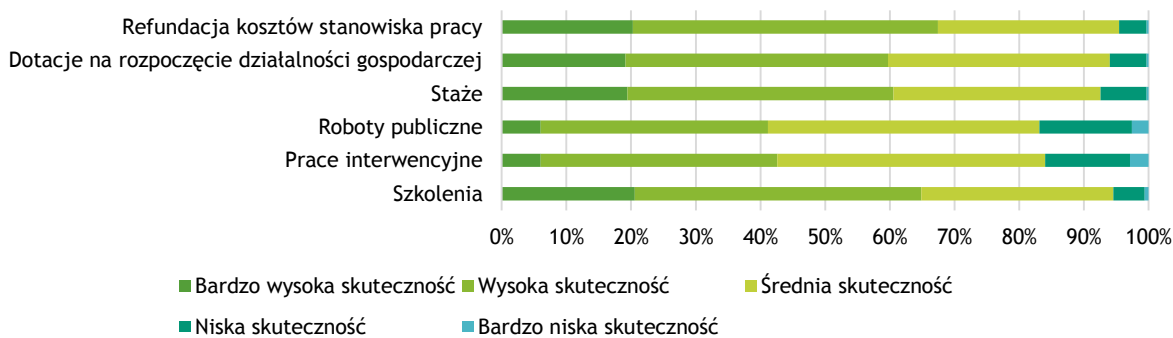
Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Ocena skuteczności form wsparcia

Beneficjenci znacznie optymistyczniej niż pracodawcy oceniają skuteczność poszczególnych form wsparcia - zaledwie w przypadku dwóch z nich przyznali, że są one w niskim stopniu skuteczne, natomiast pracodawcy surowiej oceniali wskazane działania. Wnioskuje się zatem, że weryfikacja wsparcia w praktyce, a przede wszystkim jego efektów przy podjęciu pracy zawodowej, pokazywać może, że choć obserwowane przez opiekunów (beneficjentów) postępy wśród uczestników są zauważalne, nie są one wystarczająco istotne, aby w takim samym stopniu być dostrzeżonymi przez pracodawców.

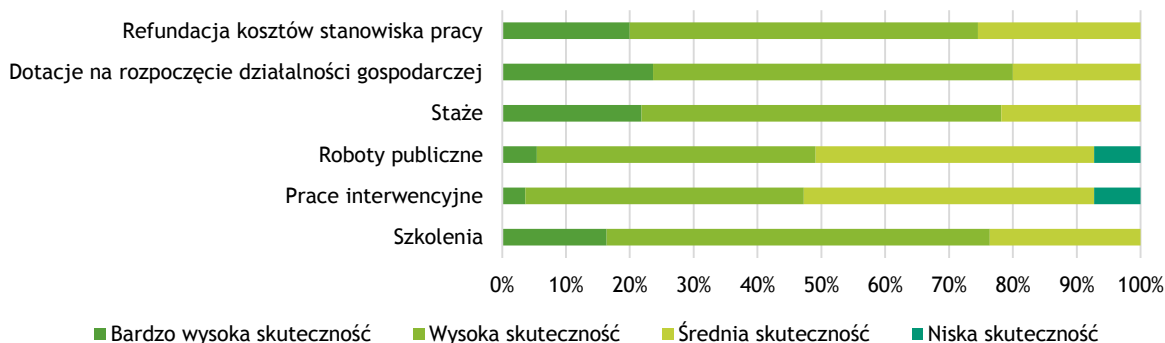

Wykres 23. Proszę ocenić z perspektywy pracodawcy skuteczność stosowanych w ramach programów aktywizacji zawodowej form wsparcia (Pracodawcy N=350)

Źródło: badanie CATI z pracodawcami

Wykres 24. W jakim stopniu wymienione formy wsparcia realizowane w ramach programów aktywizacji zawodowej są skuteczne w aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia? (Beneficjenci N=55)

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Podsumowując zatem ogólne opinie pracodawców i beneficjentów odnośnie do oceny skuteczności poszczególnych form wsparcia dostrzega się, że ci pierwsi są nieco mniej skłonni do wysokiej oceny skutków. Częściej niż organizatorzy projektów twierdzą, że wsparcie nie przyniosło oczekiwanych efektów. Zdaniem ekspertów pracodawcy liczą przede wszystkim na korzyści finansowe i zysk, a z kolei beneficjenci oceniają skuteczność wsparcia, patrząc na umiejętności uczestników oraz postępujący ich rozwój.

“ Pracodawcy patrzą na efekty pracy, a nie na wartości szkoleniowe.

Źródło: uczestnik panelu eksperckiego

“ Pracodawca zawsze stawia na zysk, efektywność pracy, nie nastawia się na szkolenia organizacyjne.

Źródło: uczestnik panelu eksperckiego

Czterech na pięciu (80,0%) badanych beneficjentów realizujących Działania w ramach OP6 i OP7 za najskuteczniejszą formę wsparcia uważa dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a na drugim miejscu - staże (78,2%). Jest to o tyle ciekawa opinia, gdyż w przypadku OP7, w analizowanych działaniach nie ma możliwości otrzymania dotacji. Taka forma wsparcia w przypadku tej Osi Priorytetowej znajduje się w Poddziałaniu 7.6.1, gdzie można otrzymać dotację na utworzenie miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym. Możliwe jest, iż beneficjenci dostrzegają korzyści, jakie płyną z realizacji takiej formy wsparcia w ramach PI 9v. Około trzy czwarte beneficjentów natomiast pozytywnie ocenia szkolenia (76,4%) i refundację kosztów stanowiska pracy (74,5%) w zakresie ich skuteczności. Te dwa działania są wskazywane przez ankietowanych pracodawców z województwa lubuskiego jako przynoszące największy skutek - uważa tak odpowiednio 64,9% i 67,4% badanych. Mniej niż połowa beneficjentów i pracodawców uważa prace interwencyjne i roboty publiczne za skuteczne. Te formy wsparcia otrzymały również najwięcej niskich ocen wśród obu grup

respondentów. Mieszane opinie, co do skuteczności tych dwóch form mają z kolei eksperci z jednej strony zauważający, że prace interwencyjne przynoszą lepszy efekt niż roboty publiczne, a z drugiej przyznający jednak, że obie formy generują najmniej pozytywnych skutków. Według obserwacji ekspertów umiejętności i doświadczenie zdobyte podczas prac interwencyjnych ułatwiają uczestnikom późniejsze uruchomienie własnej działalności gospodarczej, ponadto są one dostępne także dla osób po 50 roku życia.

“ Prace interwencyjne przynoszą dużą skuteczność w przeciwieństwie do robót publicznych, które głównie są kierowane do ludzi bez wykształcenia. Po pracach interwencyjnych ludzie zdobywają nowe doświadczenie i łatwiej im znaleźć pracę.

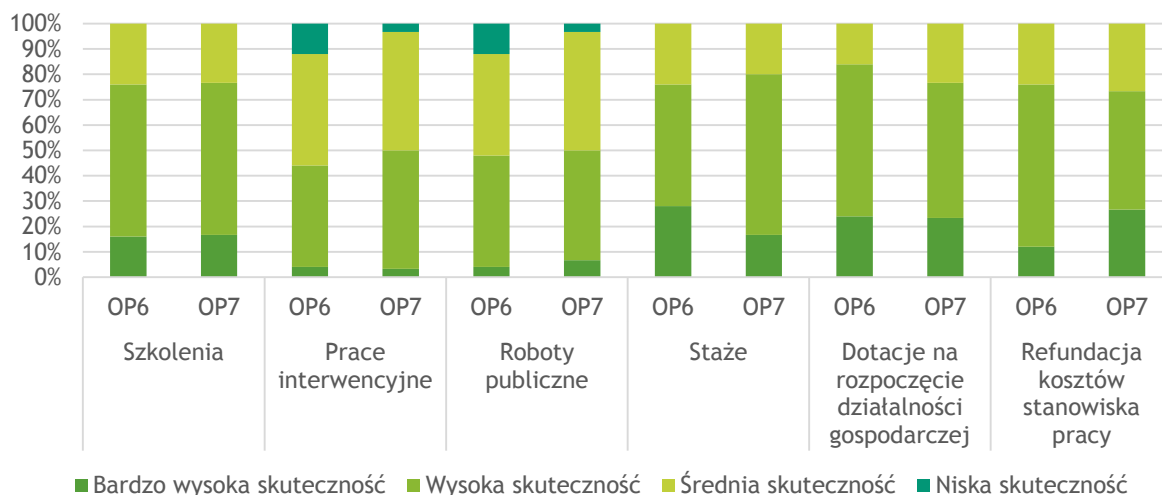
Źródło: uczestnik panelu eksperckiego

“ Jeżeli chodzi o te formy wsparcia, to przynoszą najmniejsze oczekiwania. To najstabsze formy dla osób bezrobotnych.

Źródło: uczestnik panelu eksperckiego

Analizując oceny skuteczności z uwzględnieniem Osi Priorytetowych (OP6 i OP7), w ramach których beneficjenci wdrażali projekty, nie dostrzega się istotniejszych różnic opinii. Zauważa się jedynie więcej głosów dotyczących niskiej skuteczności prac interwencyjnych i robót publicznych wśród beneficjentów działających w ramach OP6.

Wykres 25. W jakim stopniu wymienione formy wsparcia realizowane w ramach programów aktywizacji zawodowej są skuteczne w aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia²¹ - Z uwzględnieniem Osi Priorytetowych, w ramach których beneficjenci realizowali projektu (Beneficjenci N=55)

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Jak wspomniano wyżej, beneficjenci ogólnie uważają oferowane wsparcie za skuteczniejsze, niż widzą to pracodawcy, którzy w praktyce weryfikują efekty udzielonej pomocy. Jednakże obie grupy uważają, że najskuteczniejsze jest wsparcie finansowe, co skłaniać może ku wnioskowi, że tego typu pomoc jest najbardziej pożądana i przynosi szybkie efekty. Z drugiej strony czynnik finansowy jest zawsze traktowany jako najbardziej mobilizujący, a w związku z tym najlepiej oceniany. Wsparcie oparte o czynnik finansowy zwiększa skuteczność aktywizacji osób biorących udział w projekcie. Trzeba jednak pamiętać, iż w przypadku OP7 wsparcie w pierwszej kolejności musi być nakierowane na wzmocnienie kompetencji społecznych, gdyż bez tego wsparcia pomoc finansowa będzie nieefektywna. Wysoka skuteczność staży i szkoleń wskazuje na fakt, że rzeczywiście ich realizacja ma realną szansę przyczynić się do zmiany w sytuacji uczestników na rynku pracy. Stosunkowo najniższa ocena skuteczności robót publicznych i prac interwencyjnych pozwala na sformułowanie

²¹ W ramach OP6 oferowane były szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne, staże, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej i refundacja kosztów stanowiska pracy. W ramach OP7 oferowano szkolenia i staże.

wniosku, iż w porównaniu do innych form wsparcia i aktywizacji tego rodzaju pomoc nie przynosi długofalowych rezultatów dla samych zatrudnionych, co skłaniać może do zastanowienia się nad niewspółmiernością do efektów. W konsekwencji należałoby zastanowić się nad zmianą formuły ich wdrażania. W przypadku refundacji kosztów stanowiska można mówić o wymiernym efekcie, jakim jest zatrudnienie konkretnej osoby przynajmniej na okres udzielonego wsparcia.

Skuteczność projektów realizowanych w ramach poszczególnych Działań/Poddziałań

Pochodzący z kwietnia 2017 roku raport cząstkowy „Metaanaliza wyników badań ewaluacyjnych dotyczących oceny wsparcia z EFS” zawiera zestaw wskaźników rezultatu długoterminowego, odnoszących się do Celów Tematycznych 8-11 oraz odpowiednich Priorytetów Inwestycyjnych. Wówczas dość zróżnicowany był stopień osiągnięcia określonych indeksów. Największy sukces odniesiono, biorąc pod uwagę ogólną liczbę osób, a także liczbę tych w niekorzystnej sytuacji społecznej, pracujących sześć miesięcy po opuszczeniu programu (uwzględniając osoby samozatrudnione) - wskaźniki te osiągnęły wartość rzędu odpowiednio 72,8% i 71,3%. W 60,2% udało się uzyskać zamierzony rezultat w postaci osób powyżej 54 roku życia, które podjęły zatrudnienie, wliczając osoby prowadzące działalność na własny rachunek.

Z kolei wyraźnie niższe są wartości dwóch pozostałych wskaźników rezultatu, a mianowicie *liczby osób pracujących na własny rachunek 6 miesięcy po zakończeniu udziału w programie oraz liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)*. Odsetki zatrudnionych wynoszą odpowiednio 30,2% i 31,1%, co może wynikać z faktu, że uczestnicy nie zakończyli jeszcze udziału w projektach.

Wskaźniki te ukazują skuteczność działań przede wszystkim we włączeniu uczestników realizowanych projektów na rynek pracy, a co za tym idzie szereg konsekwencji, jak odgrywanie nowych ról społecznych, nowy styl życia oraz kształtowanie szeregu cech psychologicznych, jak aktywność, odpowiedzialność, samoorganizacja. Na szczególną uwagę zasługuje wysoko osiągnięty wskaźnik wsparcia odnośnie do osób powyżej 54 roku życia, które podjęły zatrudnienie. Problemy społeczne wynikające z wykluczenia osób z tej grupy społeczno-demograficznej są znaczące na poziomie jednostkowym (brak środków do życia, poczucie deprivacji) i społecznym (duża liczba wykluczonych osób na określonym obszarze przyczyniać się może do niewykorzystania ich potencjału). W województwie lubuskim ma miejsce niwelowanie problemów związanych z tą grupą społeczną.

W oparciu o analizę wskaźników wskazane byłoby kontynuowanie wsparcia skierowanego do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, co będzie miało wpływ na wskaźnik dotyczący osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu. Szczególnie ważne jest podniesienie kwalifikacji oraz zwiększenie ich udziału w praktycznych formach wsparcia. Warto również zastanowić się nad innowacjami społecznymi, projektami realizowanymi przez beneficjentów w partnerstwie np. z przedsiębiorstwami w celu zwiększenia okresu zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem.

Tabela 34. Metaanaliza wyników badań ewaluacyjnych dotyczących oceny wsparcia z EFS - wskaźniki rezultatu długoterminowego (wg stanu na kwiecień 2017)

Wskaźnik	Cała populacja ogółem	Liczba pracujących po projekcie ogółem	Odsetek pracujących po projekcie ogółem
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu	1592	1159	72,8%
Liczba osób powyżej 54 roku życia, pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu	171	103	60,2%
Liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej, pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu	1140	813	71,3%
Liczba osób pracujących na własny rachunek 6 miesięcy po zakończeniu udziału w programie	1592	480	30,2%

Wskaźnik	Cała populacja ogółem	Liczba pracujących po projekcie ogółem	Odsetek pracujących po projekcie ogółem
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	45	14	31,1%

Źródło: „Metaanaliza wyników badań ewaluacyjnych dotyczących oceny wsparcia z EFS” Raport cząstkowy 2017 - załącznik nr 2: Wskaźniki rezultatu długoterminowego

DZIAŁANIE 6.1

W ramach Działania 6.1 *Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy i jednocześnie nie posiadających zatrudnienia realizowana przez powiatowe urzędy pracy* podpisano umowy o dofinansowanie 36 projektów realizowanych przez 12 beneficjentów (zob. Tabela 16 na stronie 40).

Interwencje wpisujące się w Działanie 6.1 beneficjenci najczęściej ocenili jako skuteczne (82% odpowiedzi „wysoka” lub „bardzo wysoka skuteczność”) oraz dość mocno angażujące uczestników (76% wskazań).

Wdrożone Indywidualne Plany Działania, Beneficjenci uważają przeważnie jako skuteczne (75% odpowiedzi „wysoka skuteczność”) oraz dość angażujące uczestników (63% odpowiedzi „wysoki poziom zaangażowania”).

Drugim najpopularniejszym rodzajem wsparcia okazało się nabywanie lub uzupełnianie doświadczenia zawodowego oraz praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania danego zawodu, m.in. poprzez staże i praktyki zawodowe, ocenione przez badanych jako narzędzie zdecydowanie skuteczne (85% odpowiedzi „wysoka” lub „bardzo wysoka skuteczność”) oraz angażujące uczestników projektu (71% odpowiedzi „wysoki” lub „bardzo wysoki poziom zaangażowania uczestników”).

Co trzeci beneficjent przyznaje, że w jego projektach wdrożono diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w regionie, kompleksowe i indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby, nabywanie, podwyższanie lub dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji, niezbędnych na rynku pracy w kontekście zidentyfikowanych potrzeb osoby, której udzielane jest wsparcie, m.in. poprzez wysokiej jakości szkolenia i kursy lub też jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomoc prawna, konsultacje i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej. Wśród tych czterech form wsparcia największą skuteczność niezaprzeczalnie ma, zdaniem badanych, diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w regionie (100% odpowiedzi „wysoka skuteczność”). Postrzegany poziom zaangażowania uczestników omawianych form jest w każdym przypadku podobny - ponad 80% odpowiedzi „wysoki” lub „bardzo wysoki poziom zaangażowania”.

Działaniem najmniej skutecznym i jednocześnie najmniej angażującym uczestników jest poradnictwo zawodowe w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej, w tym podnoszenia lub uzupełniania kompetencji i kwalifikacji zawodowych (20% odpowiedzi „niska skuteczność” i 60% odpowiedzi „średni poziom zaangażowania uczestników”).

Zatem najmniej skuteczne okazują się działania związane z pośrednictwem i poszukiwaniem pracy bądź też poradnictwem zawodowym, a więc inicjatywy dość istotne w kontekście podejmowania zatrudnienia przez osoby niepracujące. Należy więc przeanalizować sposób funkcjonowania tych form wsparcia, aby zwiększyć ich wydajność.

Fakt, że uczestnicy najmniej angażują się w poradnictwo zawodowe napędzać może niską skuteczność tego działania. Zmiana formuły poradnictwa powinna przynieść efekt większego włączenia adresata.

W niektórych przypadkach wskazuje się na włączenie elementów coachingu do poradnictwa zawodowego, zmieniając tym samym charakter samego doradztwa. Ponadto należy zwrócić uwagę na wdrażanie Indywidualnych Planów Działania, dających podstawę do dalszych kroków. Brak zaangażowania uczestników na tym etapie przynieść może niepowodzenie w realizacji kolejnych form wsparcia, a ostatecznie skutkować będzie nieosiągnięciem zamierzonych celów.

Wymaga to od beneficjentów zwrócenia szczególnej uwagi na zaangażowanie uczestników, a jest ono często wynikiem motywacji bądź indywidualnych potrzeb. Dlatego też warto rozbudować pracę nad obszarem motywacji i zaspokajania potrzeb uczestników w celu zwiększenia ich zaangażowania.

Szczegółowe wyniki oceny form wsparcia z perspektywy beneficjentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 35. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem? (Beneficjenci N=9) - Działanie 6.1

DZIAŁANIE 6.1								
Forma wsparcia	N	Skuteczność				Poziom zaangażowania uczestników		
		Niska	Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka	Średni	Wysoki	Bardzo wysoki
1. zastosowanie Indywidualnych Planów Działania	8	0%	25%	75%	0%	38%	63%	0%
2. diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w regionie	6	0%	0%	100%	0%	17%	83%	0%
3. kompleksowe i indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby	6	17%	0%	83%	0%	17%	83%	0%
4. poradnictwo zawodowe w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej w tym podnoszenia lub uzupełniania kompetencji i kwalifikacji zawodowych	5	20%	20%	60%	0%	60%	40%	0%
5. nauka aktywnego poszukiwania pracy (zajęcia aktywizacyjne, warsztaty z zakresu umiejętności poszukiwania pracy, konsultacje indywidualne)	2	0%	50%	50%	0%	0%	100%	0%
6. nabywanie, podwyższanie lub dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji, niezbędnych na rynku pracy w kontekście zidentyfikowanych potrzeb osoby, której udzielane jest wsparcie, m.in. poprzez wysokiej jakości szkolenia i kursy	6	0%	33%	67%	0%	17%	83%	0%
7. nabywanie lub uzupełnianie doświadczenia zawodowego oraz praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania danego zawodu, m.in. poprzez staże i praktyki zawodowe	7	0%	14%	71%	14%	29%	57%	14%
8. wsparcie zatrudnienia u przedsiębiorcy lub innego pracodawcy, stanowiące zachętę do zatrudnienia	4	0%	0%	100%	0%	25%	75%	0%
9. wsparcie mobilności międzysektorowej dla osób, które mają trudności ze znalezieniem zatrudnienia w sektorze lub branży, m.in. poprzez zmianę lub uzupełnienie kompetencji lub kwalifikacji pozwalającą na podjęcie zatrudnienia w innym sektorze	2	0%	0%	100%	0%	0%	100%	0%
10. wsparcie mobilności geograficznej dla osób, u których zidentyfikowano problem z zatrudnieniem w miejscu zamieszkania, m.in. poprzez pokrycie kosztów dojazdu do pracy lub wstępnego zagospodarowania w nowym miejscu zamieszkania, m.in. poprzez finansowanie kosztów dojazdu, zapewnienie środków na zasiedlenie	1	0%	0%	100%	0%	0%	100%	0%
11. jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomoc prawna, konsultacje i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej	6	0%	17%	67%	17%	17%	67%	17%
12. niwelowanie barier jakie napotyka osoby z niepełnosprawnościami w zakresie zdobycia i utrzymania zatrudnienia, m.in. doposażenie stanowiska pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	1	0%	0%	100%	0%	0%	100%	0%

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Beneficjenci uważają, że pozytywny wpływ na poziom skuteczności powyższych działań mają głównie chęci uczestników i ich zaangażowanie. Nie bez znaczenia pozostają jednak także szerokie działania promocyjne, dostęp do informacji o możliwościach rozwoju, np. stażach czy dobór odpowiedniej

formy aktywizacji. Analogicznie głównym czynnikiem obniżającym skuteczność omawianych form wsparcia jest brak zaangażowania i chęci uczestnictwa w projekcie, niska płaca, brak porozumienia pracodawców z uczestnikami lub ich wycofanie się z projektu czy niskie kompetencje kadry wdrażającej projekt w życie.

Zatem podstawą do osiągnięcia zaplanowanych efektów jest przede wszystkim odpowiednie włączenie adresatów w realizowane działania. Wysokie zaangażowanie uczestników jest niezbędne, aby w pełni wykorzystać możliwości w ramach form wsparcia, jednocześnie pozwala na lepsze zdiagnozowanie ich potrzeb oraz bieżący monitoring. Ponadto, warto utrzymywać przejrzyste warunki realizacji projektu, z szerokim dostępem do informacji o jego przebiegu, aby potencjalni i obecni uczestnicy byli w pełni świadomi zakresu działań, zasad i dostępnej oferty.

W kolejnej tabeli znajdują się szczegółowe dane dotyczące wskaźników oraz stopnia ich realizacji w odniesieniu do wartości docelowej z umów, wartości pośredniej dla roku 2018 oraz wartości docelowej dla roku 2023 wskazanej w SZOOP RPO-L2020. W ramach tego Działania występuje wskaźnik włączony do ram wykonania *liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie*. Na podstawie umów beneficjenci zadeklarowali osiągnięcie wskaźnika na poziomie 5 151 osób, co stanowi 81,1% wartości pośredniej oraz 28,4% wartości docelowej. Wykonanie wskaźnika, na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność, wynosi 4 757 osób (74,9% wartości pośredniej i 26,2% docelowej). Poziom realizacji w stosunku do deklaracji z umów wynosi 92,4%.

W ramach drugiego wskaźnika produktu, tj. *liczby osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie* według podpisanych umów zadeklarowano objęcie wsparciem 1 528 osób (23,9% wartości docelowej), a objęto 2 190 (34,2% wartości docelowej).

Odnosnie do trzeciego wskaźnika produktu, jakim jest *liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie* w ramach podpisanych umów zadeklarowano objęcie wsparciem 1 118 osób (86,3% wartości docelowej), a objęto 965 osób (74,5% wartości docelowej). Świadczy to o dużym zainteresowaniu realizacją tego typu wsparcia wśród beneficjentów oraz jednocześnie znaczącym popycie na pomoc wśród uczestników projektów.

Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie to kolejny wskaźnik produktu. W ramach podpisanych umów zadeklarowano objęcie wsparciem 2 922 osób (22,8% wartości docelowej), a objęto 3 734 osoby (29,1% wartości docelowej).

W ramach wskaźnika produktu *Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie* zadeklarowano objęcie wsparciem 656 osób (15,6% wartości docelowej), a objęto 1 033 osoby (24,6% wartości docelowej).

Odnosząc się do kolejnego wskaźnika produktu, tj. *liczby osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie* należy zauważyć, że w ramach podpisanych umów zadeklarowano objęcie wsparciem 572 osób (16,4% wartości docelowej), a objęto 568 osób (16,3% wartości docelowej).

W przypadku realizacji wskaźników produktu należy zwrócić uwagę na stopień osiągnięcia wartości wskaźników produktu szacowanych w umowach. Połowa z nich została wyraźnie przekroczona, natomiast pozostałe osiągnięto już w bardzo wysokim stopniu. Należy przy tym zaznaczyć, iż w przypadku Działania 6.1 realizowane są roczne projekty PUP, co w porównaniu do innych Działania przekłada się na zakończenie już części z nich.

Spśród trzech wskaźników rezultatu (wskaźnik rezultatu mierzony jest w okresie do 4 tygodni od zakończenia udziału w projekcie) najwyższą wartość w odniesieniu do celu wyznaczonego w SZOOP osiągnięto w odniesieniu do *liczby utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej*. Jednocześnie jest to jedyny wskaźnik rezultatu dotychczas nieosiągnięty według szacowanych wartości z umów. Z kolei pozostałe dwa wskaźniki rezultatu

przekroczyły już wartość z umów, natomiast ich realizacja w relacji do wartości z SZOOP wymaga podjęcia dalszych działań.

Niski stopień osiągnięcia wskaźników produktu określonych w SZOOP wskazuje na konieczność zwiększenia liczebności poszczególnych typów uczestników przy realizacji kolejnych projektów. W dokumentacjach związanych z naborem rekomenduje się stosowanie zapisów zobowiązujących potencjalnych beneficjentów do realizacji określonych wartości wskaźników w przypadku Działania 6.1, w których istnieje ryzyko nieosiągnięcia wartości wskazanych na 2023 rok, w szczególności dotyczących osób z niepełnosprawnościami oraz osób w wieku 50 lat i więcej.

Tabela 36. Wartość wskaźników określonych w RPO-L2020 - Działanie 6.1 (dane na dzień 31.03.2018 r.)

Nazwa wskaźnika	Rodzaj wskaźnika (produktu/ rezultatu)	Wartość osiągnięta	Wartość pośrednia (2018)	Osiągnięta/ pośrednia (2018)	Szacowana wartość docelowa (2023)	Osiągnięta/ szacowana docelowa (2023)	Szacowana wartość docelowa z umów	Osiągnięta/ docelowa z umów
Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	Produktu	4757	6353	74,9%	18152	26,2%	5151	92,4%
Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	Produktu	2190	nd	nd	6406	34,2%	1528	143,3%
Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	Produktu	965	nd	nd	1296	74,5%	1118	86,3%
Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	Produktu	3734	nd	nd	12830	29,1%	2922	127,8%
Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	Produktu	1033	nd	nd	4199	24,6%	656	157,5%
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (C)	Produktu	568	nd	nd	3482	16,3%	572	99,3%
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Rezultatu	222			2763	8,0%	205	108,3%
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	Rezultatu	3237			7360	43,98%	2644	122,43%
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	Rezultatu	968			1296	74,69%	1095	88,40%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWL i załącznika nr 2 do SZOOP RPO-L2020

DZIAŁANIE 6.2

Działanie 6.2 Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy niezarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy wdrożone zostało poprzez dofinansowanie 12 projektów realizowanych przez 12 beneficjentów, z których 8 wzięło udział w badaniu skuteczności inicjatywy (zob. Tabela 16 na stronie 40).

W ramach Działania 6.2 realizowano projekty przeważnie oceniane przez zdecydowaną większość beneficjentów jako skuteczne (88% odpowiedzi „wysoka” lub „bardzo wysoka skuteczność”), choć średnio angażujące uczestników (52% wskazań).

Zastosowane przez badanych beneficjentów Indywidualne Plany Działania cechują się wysoką (80%) skutecznością i wysokim (100%) zaangażowaniem uczestników.

Dokładnie połowa (50,0%) respondentów oferowała klientom wsparcie zatrudnienia u przedsiębiorcy lub innego pracodawcy, stanowiące zachętę do zatrudnienia lub nabywanie lub uzupełnianie doświadczenia zawodowego oraz praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania danego zawodu, m.in. poprzez staże i praktyki zawodowe, przy czym to pierwsze okazało się bardziej skuteczne, zdaniem respondentów (100% beneficjentów udzieliło odpowiedzi „wysoka” lub „bardzo wysoka skuteczność”), choć średnio (67%) angażujące uczestników.

Szczegółowe wyniki oceny form wsparcia z perspektywy beneficjentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 37. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem? (Beneficjenci N=8) - DZIAŁANIE 6.2

DZIAŁANIE 6.2							
Forma wsparcia	N	Skuteczność			Poziom zaangażowania uczestników		
		Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka	Średni	Wysoki	Bardzo wysoki
1. zastosowanie Indywidualnych Planów Działania	5	20%	80%	0%	0%	100%	0%
2. diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w regionie	1	0%	100%	0%	100%	0%	0%
3. kompleksowe i indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby	1	100%	0%	0%	100%	0%	0%
4. poradnictwo zawodowe w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej w tym podnoszenia lub uzupełniania kompetencji i kwalifikacji zawodowych.	3	33%	67%	0%	67%	33%	0%
5. nauka aktywnego poszukiwania pracy (zajęcia aktywizacyjne, warsztaty z zakresu umiejętności poszukiwania pracy, konsultacje indywidualne)	2	100%	0%	0%	100%	0%	0%
6. nabywanie, podwyższanie lub dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji, niezbędnych na rynku pracy w kontekście zidentyfikowanych potrzeb osoby, której udzielane jest wsparcie, m.in. poprzez wysokiej jakości szkolenia i kursy	1	0%	0%	100%	0%	0%	100%
7. nabywanie lub uzupełnianie doświadczenia zawodowego oraz praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania danego zawodu, m.in. poprzez staże i praktyki zawodowe	4	50%	25%	25%	50%	25%	25%
8. wsparcie zatrudnienia u przedsiębiorcy lub innego pracodawcy, stanowiące zachętę do zatrudnienia	4	0%	25%	75%	67%	33%	0%
9. niwelowanie barier jakie napotykają osoby z niepełnosprawnościami w zakresie zdobycia i utrzymania zatrudnienia, m.in. doposażenie stanowiska pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	1	0%	100%	0%	100%	0%	0%

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Czynnikami warunkującymi skuteczność realizowanych działań są, w opinii beneficjentów, przede wszystkim chęć i motywacja uczestników, dobra współpraca pomiędzy podmiotami, odpowiednie przygotowanie zaangażowanych osób czy oferowane szkolenia. Z drugiej strony brak zaangażowania zarówno uczestników jak i prowadzących w projekcie, konflikty między stronami, brak wsparcia ze strony pracodawców czy zła, stresująca atmosfera w projekcie mogą sprawić, że pomoc okaże się nieskuteczna.

Spośród czterech wskaźników produktu określających dotychczasowe efekty wdrażania projektów w ramach Działania 6.2 żaden nie został osiągnięty ani w odniesieniu do wartości docelowej z umów, ani do wartości docelowej z SZOOP RPO-L2020.

W przypadku pierwszego wskaźnika produktu, a mianowicie *liczby osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie* należy zauważyć, że w ramach podpisanych umów zadeklarowano objęcie wsparciem 808 osób (33,1% wartości docelowej), a objęto 126 (5,2% wartości docelowej).

Odnosząc się do drugiego wskaźnika produktu, tj. *liczby osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie* w umowach zadeklarowano objęcie wsparciem 768 osób (45,4% wartości docelowej), a dotychczas objęto 126 osób (7,5% wartości docelowej).

Inaczej kształtuje się sytuacja w odniesieniu do wskaźnika produktu określającego *liczbę osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie*. W umowach zadeklarowano objęcie wsparciem 521 osób, co odpowiada 94,2% wartości docelowej, niemniej dotychczas pomocą objęto 63 osoby (11,4% wartości docelowej).

Czwarty ze wskaźników produktu, jakim jest *liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie* według deklaracji w umowach powinien zostać zrealizowany w 24,6% wartości docelowej (objęcie wsparciem 113 osób). Dotychczas wsparciem objęto 47 osób, co stanowi 10,2% wartości docelowej.

Powyższe wskaźniki odnoszą się do cech, jakie powinny posiadać osoby biorące udział w projekcie - bierność zawodowa, niskie kwalifikacje, wiek co najmniej 50 lat lub niepełnosprawność. Choć w najwyższym stopniu osiągnięto wskaźniki dotyczące liczebności grup o tych ostatnich dwóch cechach, wartości te są w dalszym ciągu bardzo niskie. Wynikać to może zatem z małej liczby realizowanych projektów, co skutkuje skierowaniem działań do niewielkiej liczby osób. Pamiętać należy, iż wsparcie kierowane jest do osób biernych zawodowo, a jest to trudna do zaktywizowania grupa.

Wyniki w zakresie wskaźników rezultatu stanowią maksymalnie kilka procent zakładanych wartości docelowych (wskaźnik rezultatu mierzony jest w okresie do 4 tygodni od zakończenia udziału w projekcie). Wynikać to może z faktu, że część uczestników nadal nie ukończyła realizowanego wsparcia, w związku z tym nie było możliwości dokonania pomiaru efektów realizowanego projektu.

Szczegółowe wartości liczbowe zawiera poniższa tabela.

Tabela 38. Wartość wskaźników określonych w RPO-L2020 - Działanie 6.2 (stan na 31.03.2018 r.)

Nazwa wskaźnika	Rodzaj wskaźnika (produktu/ rezultatu)	Wartość osiągnięta	Wartość pośrednia (2018)	Osiągnięta/ pośrednia (2018)	Szacowana wartość docelowa (2023)	Osiągnięta/ szacowana docelowa (2023)	Szacowana wartość docelowa z umów	Osiągnięta/ docelowa z umów
Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	Produktu	126	nd	nd	2444	5,2%	808	15,6%
Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	Produktu	126	nd	nd	1691	7,5%	768	16,4%
Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	Produktu	63	nd	nd	553	11,4%	521	12,1%
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (C)	Produktu	47	nd	nd	459	10,2%	113	41,6%
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Rezultatu	2			372	0,5%	285	0,7%
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	Rezultatu	30			991	3,0%	341	8,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWL i załącznika nr 2 do SZOOP RPO-L2020

PODDZIAŁANIE 6.3.1

Poddziałanie 6.3.1 *Wsparcie dla samozatrudnienia* osób w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy realizowane było poprzez 9 projektów wdrażanych przez 9 beneficjentów (zob. Tabela 16 na stronie 40). Ośmiu z nich wzięło udział w badaniu ewaluacyjnym.

Formy wsparcia wdrożone w ramach Poddziałania 6.3.1 *Wsparcie dla samozatrudnienia* według badanych beneficjentów okazały się w większości skuteczne (71% odpowiedzi „wysoka” lub „bardzo wysoka skuteczność”) oraz dość angażujące uczestników (64% odpowiedzi „wysoki” lub „bardzo wysoki poziom zaangażowania uczestników”).

Wszyscy beneficjenci oferowali uczestnikom bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej i uważają, że było to zdecydowanie skuteczne (75% odpowiedzi „wysoka” lub „bardzo wysoka skuteczność”) oraz w jeszcze wyższym stopniu angażowało uczestników (88% odpowiedzi „wysoki” lub „bardzo wysoki poziom zaangażowania uczestników”).

Wśród form wsparcia w ramach tego Poddziałania zauważyć można, że poza bezzwrotną dotacją na rozpoczęcie działalności gospodarczej pozostałe oceniane są przez beneficjentów jako bardziej skuteczne, aniżeli angażujące uczestników. Szczegółowe wyniki oceny form wsparcia z perspektywy beneficjentów prezentuje kolejna tabela.

Tabela 39. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem? (Beneficjenci N=8) - PODDZIAŁANIE 6.3.1

PODDZIAŁANIE 6.3.1								
Forma wsparcia	N	Skuteczność			Poziom zaangażowania uczestników			
		Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka	Średni	Wysoki	Bardzo wysoki	
1. bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej	8	25%	50%	25%	13%	75%	13%	
2. usługi szkoleniowe na etapie przed udzieleniem dotacji przygotowujące do rozpoczęcia działalności gospodarczej (szkolenia grupowe)	3	33%	67%	0%	67%	33%	0%	
3. wsparcie pomostowe w postaci pomocy finansowej wypłacanej miesięcznie	2	50%	50%	0%	50%	50%	0%	
4. wsparcie pomostowe w postaci usługi doradczo-szkoleniowe realizowane po założeniu działalności gospodarczej	1	0%	100%	0%	100%	0%	0%	

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Najczęściej wymienianym przez beneficjentów czynnikiem warunkującym skuteczność inicjatyw realizowanych w ramach Poddziałania jest wsparcie finansowe (w tym pomostowe) oraz jego wysokość. Nie bez wpływu na powodzenie działań pozostaje także zaangażowanie stron i podwyższenie kwalifikacji. Z drugiej strony skuteczność może być obniżona w wyniku biurokracji, problemów w rekrutacji czy jakości propozycji uczestników.

W poniższej tabeli zawarto wskaźniki produktu i rezultatu odnoszące się do Poddziałania 6.3.1. W ramach tego Poddziałania nie ma wskaźnika włączonego do ram wykonania. Wskaźnik produktu określa liczbę osób niepracujących, które otrzymały bezzwrotne dotacje na otwarcie własnej działalności gospodarczej. Według stanu na koniec marca 2018 na podstawie podpisanych umów beneficjenci zobowiązali się do realizacji wskaźnika na poziomie 198 osób, natomiast wykazali na zatwierdzonych wnioskach o płatność 114 osób. Wartość osiągnięta stanowi około 35% wartości docelowej na 2023 rok i około 58% wartości zadeklarowanej na umowach.

W przypadku wskaźnika rezultatu (mierzony jest do 4 tygodni od zakończenia udziału w projekcie) liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej na podstawie podpisanych umów zadeklarowano jego realizację na poziomie 211 sztuk (około 64% wartości docelowej), zrealizowano natomiast 114 sztuk, co stanowi około 35% wartości docelowej i około 54% wartości z umów. W omawianym okresie w trakcie oceny znajdowały się wnioski złożone w ramach kolejnego naboru w Poddziałaniu 6.3.1. Analizując zainteresowanie przedmiotowym naborem i osiągniętą obecnie wartość wskaźników można wnioskować, iż zaplanowane wartości powinny zostać osiągnięte. Zagrożeniem dla ich realizacji mogą być m.in. rozwiązywane umowy z beneficjentami lub problemy z rekrutacją uczestników.

W poniższej tabeli znajdują się szczegółowe dane dotyczące wskaźnika oraz stopnia jego realizacji.

Tabela 40. Wartość wskaźników określonych w RPO-L2020 - Poddziałanie 6.3.1 (stan na 31.03.2018 r.)

Nazwa wskaźnika	Rodzaj wskaźnika (produktu/ rezultatu)	Wartość osiągnięta	Wartość pośrednia (2018)	Osiągnięta/ pośrednia (2018)	Szacowana wartość docelowa (2023)	Osiągnięta/ szacowana docelowa (2023)	Szacowana wartość docelowa z umów	Osiągnięta/ docelowa z umów
Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	Produktu	114	nd	nd	328	34,8%	198	57,6%
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	Rezultatu	114			328	34,8%	211	54,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWL i załącznika nr 2 do SZOOP RPO-L2020

DZIAŁANIE 7.1

W ramach Działania 7.1 *Programy aktywnej integracji realizowane przez ośrodki pomocy społecznej* 14 beneficjentów realizuje taką samą liczbę projektów (zob. Tabela 16 na stronie 40). Spośród tych podmiotów 10 wzięło udział w badaniu skuteczności udzielonego wsparcia.

Działanie 7.1 *Programy aktywnej integracji realizowane przez ośrodki pomocy społecznej* ogólnie zostało ocenione jako zdecydowanie skuteczne (89% wskazań „wysoka” i „bardzo wysoka skuteczność”) i mocno angażujące uczestników (89% wskazań „wysoki poziom zaangażowania”).

Biorąc pod uwagę poszczególne formy wsparcia należy zauważyć, że niemal wszystkie, za wyjątkiem programu aktywności lokalnej oraz Programu Aktywizacja i Integracja mają, zdaniem beneficjentów, stuprocentową skuteczność. Uczestnicy w wysokim stopniu angażowali się w większość działań (program integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami, Program Aktywizacja i Integracja, program specjalny). Średni poziom zaangażowania co piąty beneficjent zauważył tylko w odniesieniu do kontraktu socjalnego lub równoważnego oraz programu aktywności lokalnej.

Szczegółowe wyniki oceny form wsparcia z perspektywy beneficjentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 41. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem? (Beneficjenci N=10) - DZIAŁANIE 7.1

DZIAŁANIE 7.1								
Forma wsparcia	N	Skuteczność			Poziom zaangażowania uczestników			
		Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka	Średni	Wysoki	Bardzo wysoki	
1. kontrakt socjalny lub równoważny	5	0%	80%	20%	20%	80%	0%	
2. program aktywności lokalnej	5	20%	80%	0%	20%	80%	0%	
3. program integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami	2	0%	100%	0%	0%	100%	0%	
4. Program Aktywizacja i Integracja	2	50%	50%	0%	0%	100%	0%	
5. program specjalny	1	0%	100%	0%	0%	100%	0%	
6. Projekt socjalny	2	0%	100%	0%	0%	100%	0%	
7. inne	2	0%	100%	0%	0%	100%	0%	

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Beneficjenci uważają, że aby inicjatywy podejmowane w ramach Działania 7.1 były skuteczne, niezbędne jest zapewnienie uczestnikom wsparcia zarówno psychologicznego, finansowego, jak i rodzinnego. Inne kluczowe czynniki to determinacja i motywacja klientów, odpowiednia ich diagnoza i dopasowanie oferty do potrzeb uczestnika oraz rynku pracy. Negatywnie na skuteczność działań wpływa niski poziom zaangażowania i niepewność osób uczestniczących.

W poniższej tabeli znajdują się szczegółowe dane dotyczące wskaźników produktu i rezultatu w Działaniu 7.1 oraz stopnia ich realizacji. W ramach tego Działania występuje wskaźnik włączony do ram wykonania *liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie*. Na podstawie umów beneficjenci zadeklarowali osiągnięcie wskaźnika na poziomie 974 osób, co stanowi około 32% wartości pośredniej oraz niecałe 13% wartości docelowej. Wykonanie wskaźnika, na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność, wynosi 588 osób (19% wartości pośredniej i 8% docelowej). Poziom realizacji w stosunku do deklaracji z umów wynosi 60%. Wpływ na niski procent realizacji wskaźnika miało wiele czynników, m.in. zmiana trybu realizacji projektów z planowanego pozakonkursowego na konkursowy, brak chęci potencjalnych beneficjentów do udziału w naborze, słaba jakość składanych wniosków czy brak uczestników do projektów spowodowany polepszającą się sytuacją społeczno-gospodarczą.

W przypadku drugiego wskaźnika produktu *liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie* zadeklarowano w ramach podpisanych umów objęcie wsparciem 125 osób (8,5% wartości docelowej), a objęto 136 (9,3% wartości docelowej). Niski poziom wskaźnika świadczy o problemach z rekrutowaniem do projektów osób z niepełnosprawnościami, jak i małej liczbie realizowanych projektów przez ośrodki pomocy społecznej.

Realizacja wskaźników rezultatu, w przypadku których pomiaru dokonuje się w okresie do 4 tygodni od zakończenia udziału w projekcie, również znajduje się na niskim poziomie. Z jednej strony spowodowane jest to wskazanymi powyżej czynnikami, z drugiej zaś niezakończeniem przez uczestników udziału we wsparciu. Stosunek wartości osiągniętej do wartości docelowej kształtuje się w przedziale 3-5%. Szczegółowo przedstawiono to w poniższej tabeli.

Działania naprawcze powinny zostać nakierowane na wsparcie ośrodków pomocy społecznej w procedurze aplikowania o dofinansowanie w ramach kolejnego zaplanowanego naboru. Ponadto

należy w ramach wezwań określić konkretne liczby osób, które podniosą kwalifikacje w ramach projektu, będą poszukiwały po jego zakończeniu pracy oraz podejmą pracę, co będzie stanowiło jego efekt.

Tabela 42. Wartość wskaźników określonych w RPO-L2020 - Działanie 7.1 (stan na 31.03.2018 r.)

Nazwa wskaźnika	Rodzaj wskaźnika (produktu/ rezultatu)	Wartość osiągnięta	Wartość pośrednia (2018)	Osiągnięta/ pośrednia (2018)	Szacowana wartość docelowa (2023)	Osiągnięta/ szacowana docelowa (2023)	Szacowana wartość docelowa z umów	Osiągnięta/ docelowa z umów
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (C)	Produktu	136	nd	nd	1466	9,3%	125	108,8%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby]	Produktu	588	3057	19,2%	7542	7,8%	974	60,4%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Rezultatu	71			2263	3,1%	299	23,7%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	Rezultatu	115			3771	3,0%	296	38,9%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Rezultatu	48			1056	4,5%	136	35,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWL i załącznika nr 2 do SZOOP RPO-L2020

DZIAŁANIE 7.2

W ramach Działania 7.2 *Programy aktywnej integracji realizowane przez powiatowe centra pomocy rodzinie* wpisano dotychczas 12 projektów realizowanych przez 12 beneficjentów (zob. Tabela 16 na stronie 40). Z tej grupy 9 podmiotów wzięło udział w badaniu ewaluacyjnym.

Ogólna ocena skuteczności form realizowanych w ramach Działania 7.2 *Programy aktywnej integracji realizowane przez powiatowe centra pomocy rodzinie* z perspektywy beneficjentów jest średnia (59%). Taka ocena dominuje również w odniesieniu do poziomu zaangażowania uczestników - 73% badanych beneficjentów uważa, że był on średni.

Biorąc pod uwagę poszczególne formy wsparcia jedyne działania, których skuteczność uznana została za wysoką, to kontrakt socjalny lub równoważny (80%), program specjalny (60%) i projekt socjalny (67%). Są to zindywidualizowane formy wsparcia, w związku z czym warto je kontynuować. Dodatkowo, mimo iż 100% uczestników wskazało na średni poziom skuteczności programów aktywności lokalnej, warto angażować większe grupy do działania na rzecz społeczności lokalnych, gdyż efekt takich przedsięwzięć może prowadzić do poprawy życia mieszkańców, ukierunkowania ich działań na rozwój lokalny, a w konsekwencji na osiąganie trwałej zmiany.

Nieco lepsze wyniki odnotowano jeśli chodzi o poziom zaangażowania uczestników. W przypadku każdej z form wsparcia poziom wysoki wskazało od 20% do 33%, co z jednej strony nie jest dobrym rezultatem (mniej więcej co trzeci uczestnik wykazywał zaangażowanie), ale z drugiej strony trzeba

pamiętać, iż uczestnicy projektów to najczęściej osoby wykluczone społecznie, np. z niepełnosprawnością, przebywające w pieczy zastępczej, niesamodzielne czy rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Jest to trudna grupa wymagająca budowania zaangażowania od podstaw. Sytuacja, w jakiej się znaleźli, często prowadzi do obniżenia stopnia aktywności społecznej, co z kolei ma przełożenie na brak aktywności zawodowej oraz niedostatki związane z samoorganizacją, brakiem umiejętności współdziałania z innymi i wzajemnego wspierania się oraz negatywnym nastawieniem do jakiegokolwiek zmiany. Oznacza to, że jeżeli w trakcie projektu zaangażowanie wykazuje co trzeci uczestnik, to w rezultacie jest duża szansa, że przeniesie się to na inne sfery życia, w tym na sferę zawodową oraz sferę rodzinną. Warto nadmienić, iż, jak wcześniej wspomniano, zaangażowanie jest niczym innym, jak tylko wynikiem motywacji i potrzeb uczestników. Warto w samych działaniach projektowych zwrócić uwagę na pracę psychologa z uczestnikami projektów w obszarze motywacji (odbudowania umiejętności pełnienia ról społecznych, zwiększania ich motywacji do działania, znalezienia pracy, aktywności na rynku pracy) oraz kompetencji społecznych jak samoorganizacja, współpraca, planowanie swojego życia i poszczególnych codziennych czynności.

Szczegółowe wyniki oceny form wsparcia z perspektywy beneficjentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 43. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem? (Beneficjenci N=9) - DZIAŁANIE 7.2

DZIAŁANIE 7.2							
Forma wsparcia	N	Skuteczność			Poziom zaangażowania uczestników		
		Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka	Średni	Wysoki	Bardzo wysoki
1. kontrakt socjalny lub równoważny	5	20%	80%	0%	80%	20%	0%
2. program aktywności lokalnej	3	100%	0%	0%	67%	33%	0%
3. program integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami	3	100%	0%	0%	67%	33%	0%
4. program specjalny	5	40%	60%	0%	80%	20%	0%
5. program Aktywizacja i Integracja	3	100%	0%	0%	67%	33%	0%
6. projekt socjalny	3	33%	67%	0%	67%	33%	0%

Zródło: badanie CATI z beneficjentami

Aby działania były skuteczne potrzebne jest przede wszystkim zaangażowanie obu stron - uczestników i beneficjentów. Poziom skuteczności podnoszony jest również dzięki korzyściom finansowym dla uczestników czy zapewnieniu kompetentnej kadry prowadzącej zajęcia. Z kolei skuteczność działań może zostać obniżona, jeśli jedna bądź druga strona nie wykazuje zaangażowania, brakuje zdyscyplinowania oraz negatywnie wpływa środowisko rodzinne uczestnika. W związku z powyższym istotne jest wzajemne określenie oczekiwań (ze strony beneficjentów i uczestników), szczególnie odnoszących się do zaangażowania, oraz dawanie przykładu zaangażowania ze strony beneficjentów. Inaczej mówiąc, beneficjenci winni być bardzo dobrze przygotowani organizacyjnie i psychologicznie do realizacji projektów, m.in. czytelniej komunikować uczestnikom zasady udziału we wsparciu oraz kłaść szczególny nacisk na kompetencje społeczne kadry projektów, by łatwiej było budować z nimi relacje.

W następnej tabeli znajdują się szczegółowe dane dotyczące wskaźników produktu i rezultatu w Działaniu 7.2 oraz stopnia ich realizacji. W ramach tego Działania występuje wskaźnik włączony do ram wykonania *liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie*. Na podstawie umów beneficjenci zadeklarowali osiągnięcie wskaźnika na poziomie

2 093 osób, co stanowi około 160% wartości pośredniej oraz niecałe 65% wartości docelowej. Wykonanie wskaźnika, na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność, wynosi 1 535 osób (117,2% wartości pośredniej i 47,5% docelowej). Poziom realizacji w stosunku do deklaracji z umów wynosi 73,3%. Wysoki poziom realizacji wskaźnika wynika w dużym stopniu z wymogu stawianego beneficjentom aplikującym w trybie pozakonkursowym, dotyczącego konkretnej liczby osób, które powinny zostać objęte wsparciem. Spowodowało to oszacowanie już na etapie ogłaszania naboru konkretnej liczby osób, które mają skorzystać z pomocy PCPR. Przełożyło się to na zaplanowanie konkretnych działań w projektach, a tym samym na zabezpieczenie realizacji wskaźnika włączonego do ram wykonania w tym Działaniu.

W odniesieniu do drugiego wskaźnika produktu, tj. *liczby osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie*, w umowach zadeklarowano objęcie wsparciem 539 osób (85,7% wartości docelowej), a objęto 637 osób (101,3% wartości docelowej). Wynika to z potrzeby kierowania wsparcia przez te instytucje do osób z niepełnosprawnościami, co związane jest z szeregiem barier, które napotykają one w funkcjonowaniu (m.in. architektoniczne, komunikacyjne).

W stosunkowo niewielkim stopniu osiągnięto zakładane wartości wskaźników rezultatu zarówno w odniesieniu do wartości docelowej z SZOOP, jak i z umów o dofinansowanie (wskaźnik rezultatu mierzony jest w okresie do 4 tygodni od zakończenia udziału w projekcie). Stosunek wartości osiągniętych do docelowych wynosi od 3,5% do 10,6%. Może być to spowodowane niezakończeniem przez uczestników udziału w projekcie, a w związku z tym niedokonaniem pomiaru wartości wskaźników rezultatu.

W związku z realizacją przez PCPR projektów do końca 2018 r. zalecane jest ogłoszenie kolejnego naboru dla tych podmiotów. W przypadku trybu pozakonkursowego należałoby w ramach wezwań do złożenia wniosków o dofinansowanie wskazać konkretne wartości wskaźników produktu i rezultatu, które mają zostać zrealizowane w nowych projektach.

Tabela 44. Wartość wskaźników określonych w RPO-L2020 - działanie 7.2 (stan na 31.03.2018 r.)

Nazwa wskaźnika	Rodzaj wskaźnika (produktu/ rezultatu)	Wartość osiągnięta	Wartość pośrednia (2018)	Osiągnięta/ pośrednia (2018)	Szacowana wartość docelowa (2023)	Osiągnięta/ szacowana docelowa (2023)	Szacowana wartość docelowa z umów	Osiągnięta/ docelowa z umów
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (C)	Produktu	637	nd	nd	629	101,3%	539	118,2%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby]	Produktu	1535	1310	117,2%	3233	47,5%	2093	73,3%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Rezultatu	87			970	9,0%	464	18,8%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	Rezultatu	57			1616	3,5%	517	11,0%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie)	Rezultatu	48			452	10,6%	86	55,8%

Nazwa wskaźnika	Rodzaj wskaźnika (produktu/ rezultatu)	Wartość osiągnięta	Wartość pośrednia (2018)	Osiągnięta/ pośrednia (2018)	Szacowana wartość docelowa (2023)	Osiągnięta/ szacowana docelowa (2023)	Szacowana wartość docelowa z umów	Osiągnięta/ docelowa z umów
z pracującymi na własny rachunek)								

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWL i załącznika nr 2 do SZOOP RPO-L2020

DZIAŁANIE 7.3

Działanie 7.3 *Programy aktywnej integracji realizowane przez inne podmioty* wdrażane było przez 11 beneficjentów prowadzących 13 projektów (zob. Tabela 16 na stronie 40). Spośród tych podmiotów 9 uczestniczyło w badaniu skuteczności interwencji.

Oceniając skuteczność form wsparcia w ramach Działania 7.3 *Programy aktywnej integracji realizowane przez inne podmioty* beneficjenci wykazali się dość dużą rozbieżnością opinii. Ogólnie dominuje opinia, że formy te były skuteczne (62% wskazań „wysoka” lub „bardzo wysoka skuteczność”), choć aż jedna czwarta (25%) opinii wskazuje na niską skuteczność. Z kolei patrząc całościowo na poziom zaangażowania uczestników przeważnie oceniano go na wysoki (56% wskazań „wysoki” lub „bardzo wysoki”).

Analizując oceny dla poszczególnych form wsparcia również dostrzega się duże rozbieżności - większość form otrzymała niemal skrajne oceny skuteczności - niskie i bardzo wysokie. Być może przyczyną tego jest zróżnicowany poziom poszczególnych form wsparcia realizowany przez różnych beneficjentów albo bardzo zróżnicowane grupy uczestników. Element oferty cechujący się wyraźną przewagą ocen pozytywnych nad negatywnymi to kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych, które 72% beneficjentów uważa za skuteczne (suma ocen „wysoka” i „bardzo wysoka skuteczność”).

Wyżej niż skuteczność oceniono poziom zaangażowania uczestników poszczególnych działań. Najczęściej była to ocena średnia lub wysoka, przy czym wyróżnia się tu przede wszystkim kursy i szkolenia, poradnictwo zawodowe oraz pośrednictwo pracy, staże, subsydiowane zatrudnienie i zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy oraz rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych, niezbędnych na rynku pracy.

Szczegółowe wyniki oceny form wsparcia z perspektywy beneficjentów prezentuje kolejna tabela.

Tabela 45. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem? (Beneficjenci N=9) - DZIAŁANIE 7.3

DZIAŁANIE 7.3									
Forma wsparcia	N	Skuteczność				Poziom zaangażowania uczestników			
		Niska	Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka	Niski	Średni	Wysoki	Bardzo wysoki
1. rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych, niezbędnych na rynku pracy,	5	20%	20%	40%	20%	0%	40%	60%	0%
2. poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne, prowadzące do integracji społecznej i zawodowej,	2	50%	0%	0%	50%	50%	50%	0%	0%
3. kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych,	7	14%	14%	43%	29%	0%	29%	43%	29%
4. poradnictwo zawodowe oraz pośrednictwo pracy,	5	20%	20%	0%	60%	0%	40%	40%	20%
5. staże, subsydiowane zatrudnienie i zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy,	3	33%	0%	67%	0%	0%	33%	67%	0%
6. wsparcie towarzyszące dla otoczenia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym niezbędne do ich aktywizacji, np. przy wykorzystaniu środowiskowych form aktywizacji społecznej	3	50%	0%	50%	0%	33%	33%	33%	0%

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Aby działania przyniosły skutek potrzebne jest, według beneficjentów, odpowiednie nastawienie i zaangażowanie uczestników, w tym chęć podnoszenia kwalifikacji, wsparcie finansowe, bony szkoleniowe i stażowe oraz pomoc dotycząca pośrednictwa pracy. Natomiast niepowodzenie w osiągnięciu zamierzonych efektów wynikać może z niskiego poziomu zaangażowania uczestników lub niedopasowanej oferty do osób objętych wsparciem.

Warto zwrócić uwagę na cechy psychologiczne uczestników, które, zdaniem beneficjentów, nie sytuują ich jako pozytywnie nastawionych do udziału we wsparciu. Dlatego też rekomenduje się, aby dalej kłaść duży nacisk na pracę nad motywacją uczestników projektu. Istotne jest pokazanie korzyści z uczestnictwa w projekcie i celu, do którego osoby objęte wsparciem powinny dążyć, co może przelożyć się na zwiększenie ich motywacji. Przyjmuje się, że zwiększona motywacja oddziaływać będzie na zaangażowanie uczestników w poszczególne zadania.

W kolejnej tabeli znajdują się szczegółowe dane dotyczące wskaźników produktu i rezultatu w Działaniu 7.3 oraz stopnia ich realizacji. W ramach tego Działania występuje wskaźnik włączony do ram wykonania *liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie*. Na podstawie umów beneficjenci zadeklarowali osiągnięcie wskaźnika na poziomie 813 osób, co stanowi około 45% wartości pośredniej oraz ponad 18% wartości docelowej. Wykonanie wskaźnika, na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność, wynosi 210 osób (11,6% wartości pośredniej i 4,7% docelowej). Poziom realizacji w stosunku do deklaracji z umów wynosi 25,8%.

Drugi ze wskaźników produktu dotyczy *liczby osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie*. W umowach zadeklarowano objęcie wsparciem 320 osób (36,7% wartości docelowej), a objęto 128 (14,7% wartości docelowej). W ramach tego Działania preferowano projekty, które obejmowały wsparciem konkretny procent osób z niepełnosprawnościami, aby skierować wsparcie aktywizacyjne do jak największej liczby tej grupy docelowej.

Według stanu na koniec pierwszego kwartału 2018 roku osiągnięto niewielkie rezultaty dotychczasowych działań (wskaźnik rezultatu mierzony jest w okresie do 4 tygodni od zakończenia udziału w projekcie). Wartości założonych wskaźników rezultatu sięgają maksymalnie 1,2% wartości docelowej z SZOOP i 5,0% wartości deklarowanej w umowach o dofinansowanie.

Powyższa analiza wskaźników wskazuje na potrzebę ogłaszania kolejnych naborów w tym Działaniu oraz intensyfikacji działań zachęcających beneficjentów do realizacji projektów. Ponadto należy kontynuować umieszczanie w dokumentacjach konkursowych zapisów dotyczących obejmowania konkretnej liczby osób, które podniosą kwalifikacje w ramach projektu, będą poszukiwały po jego zakończeniu pracy oraz podejmą pracę. Będzie to stanowiło efekt projektów, a jednocześnie przyczyni się do osiągnięcia wskaźników programowych określonych na 2023 r.

W poniższej tabeli znajdują się szczegółowe dane dotyczące wskaźników produktu oraz stopnia ich realizacji.

Tabela 46. Wartość wskaźników określonych w RPO-L2020 - Działanie 7.3 (stan na 31.03.2018 r.)

Nazwa wskaźnika	Rodzaj wskaźnika (produktu/ rezultatu)	Wartość osiągnięta	Wartość pośrednia (2018)	Osiągnięta/ pośrednia (2018)	Szacowana wartość docelowa (2023)	Osiągnięta/ szacowana docelowa (2023)	Szacowana wartość docelowa z umów	Osiągnięta/ docelowa z umów
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (C)	Produktu	128	nd	nd	872	14,7%	320	40,0%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby]	Produktu	210	1818	11,6%	4487	4,7%	813	25,8%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Rezultatu	16			1346	1,2%	321	5,0%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	Rezultatu	2			2244	0,1%	427	0,5%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Rezultatu	6			628	1,0%	167	3,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWL i załącznika nr 2 do SZOOP RPO-L2020

DZIAŁANIE 7.4

W ramach Działania 7.4 *Aktywne włączenie w ramach podmiotów integracji społecznej* odbyło się 9 projektów realizowanych przez 6 beneficjentów (zob. Tabela 16 na stronie 40). W badaniu oceny skuteczności udział wzięło trzech z nich.

Ogólny poziom skuteczności form wsparcia w ramach Działania 7.4 *Aktywne włączenie w ramach podmiotów integracji społecznej* beneficjenci oceniają wysoko (67%), jednocześnie będąc zgodnymi, że taki również był poziom zaangażowania uczestników (100% odpowiedzi „wysoki”).

Pośród dwóch form wsparcia w ramach tego Działania skuteczność drugiej - (Wsparcie dla działalności podmiotów integracji społecznej tj. centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza), przyczyniające się do zwiększenia miejsc

w tych placówkach) - oceniono na wysoką (100% odpowiedzi), natomiast obie formy mają, według beneficjentów, stuprocentowo wysokie zaangażowanie uczestników.

Zatem rezultaty badań wskazują na to, że podejmowanie inicjatyw przez podmioty integracji społecznej okazało się skuteczne i z powodzeniem angażowało ich uczestników, co może pozytywnie wpłynąć na efekt realizacji działań.

Szczegółowe wyniki oceny form wsparcia z perspektywy beneficjentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 47. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem? (Beneficjenci N=3) - DZIAŁANIE 7.4

DZIAŁANIE 7.4							
Forma wsparcia	N	Skuteczność			Poziom zaangażowania uczestników		
		Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka	Średni	Wysoki	Bardzo wysoki
1. Wsparcie dla tworzenia podmiotów integracji społecznej tj. centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza), z wyjątkiem warsztatów terapii zajęciowej.	2	50%	50%	0%	0%	100%	0%
2. Wsparcie dla działalności podmiotów integracji społecznej tj. centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza), przyczyniające się do zwiększenia miejsc w tych placówkach.	1	0%	100%	0%	0%	100%	0%

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Beneficjenci uważają, że pozytywnie na skuteczność realizowanych w ramach projektów działań wpływają czynniki finansowe i zaangażowanie uczestników. Skuteczność ta może być jednak obniżona, jeśli występuje dużo wymagań.

W poniższej tabeli znajdują się szczegółowe dane dotyczące wskaźników produktu i rezultatu (wskaźnik rezultatu mierzony jest w okresie do 4 tygodni od zakończenia udziału w projekcie) oraz stopnia ich realizacji w ramach Poddziałań 7.4.1 i 7.4.2. W ramach tych Poddziałań występuje wskaźnik włączony do ram wykonania *liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie*.

Poddziałanie 7.4.1: Na podstawie umów beneficjenci zadeklarowali osiągnięcie wskaźnika włączonego do ram wykonania na poziomie 1656 osób, co stanowi około 165% wartości pośredniej oraz niecałe 59% wartości docelowej (realizacja części umów wykracza poza 31.12.2018 r.). Wykonanie wskaźnika, na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność, wynosi 801 osób (79,5% wartości pośredniej i 28,4% docelowej). Poziom realizacji w stosunku do deklaracji z umów wynosi 48,4%.

W przypadku drugiego wskaźnika produktu tj. *liczby osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie* w ramach podpisanych umów zadeklarowano objęcie wsparciem 190 osób (49,1% wartości docelowej), a objęto 146 osób (37,7% wartości docelowej).

Stopień osiągnięcia wartości wskaźników rezultatu jest zróżnicowany. Wartość osiągnięta w stosunku do wartości docelowej w odniesieniu do *liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)* wynosi 43,0%. Natomiast indeks uwzględniający *liczbę osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu* osiągnięto na poziomie 33,8%.

Najmniejsze rezultaty dotychczas odnoszą się do *liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu* (9,0%).

Poddziałanie 7.4.2: Na podstawie umów beneficjenci zadeklarowali osiągnięcie wskaźnika włączonego do ram wykonania na poziomie 1609 osób, co stanowi około 229% wartości pośredniej oraz niecałe 115% wartości docelowej (w ramach Poddziałania podpisano dwie umowy o dofinansowanie; realizacja jednej wykracza poza 31.12.2018 r.). Wykonanie wskaźnika, na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność, wynosi 354 osób (50,3% wartości pośredniej i 25,3% docelowej). Poziom realizacji w stosunku do deklaracji z umów wynosi 22%.

W przypadku drugiego wskaźnika produktu tj. *liczby osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie* w ramach podpisanych umów zadeklarowano objęcie wsparciem 175 osób (40,3% wartości docelowej), a objęto 62 osoby (14,3% wartości docelowej).

W porównaniu do rezultatów Poddziałania 7.4.1, wskaźniki rezultatu Poddziałania 7.4.2 są mniej zróżnicowane pod względem stopnia ich osiągnięcia. Wartości te wahają się od 9,7% wartości docelowej w przypadku *liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu* do 15,7% wartości docelowej w przypadku *liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu*.

Podobnie jak w przypadku Działania 7.3 zaleca się, aby w ramach Poddziałania 7.4.1 umieszczać w dokumentacjach konkursowych zapisy dotyczące obejmowania konkretnej liczby osób, które podniosą kwalifikacje w ramach projektu, będą poszukiwały po jego zakończeniu pracy oraz podejmą pracę.

Tabela 48. Wartość wskaźników określonych w RPO-L2020 - Działanie 7.4 (stan na 31.03.2018 r.)

Nazwa wskaźnika	Rodzaj wskaźnika (produktu/ rezultatu)	Wartość osiągnięta	Wartość pośrednia (2018)	Osiągnięta/ pośrednia (2018)	Szacowana wartość docelowa (2023)	Osiągnięta/ szacowana docelowa (2023)	Szacowana wartość docelowa z umów	Osiągnięta/ docelowa z umów
PODDZIAŁANIE 7.4.1								
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (C)	Produktu	146	nd	nd	387	37,7%	190	76,8%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby]	Produktu	801	1007	79,5%	2823	28,4%	1656	48,4%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Rezultatu	202			597	33,8%	418	48,3%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	Rezultatu	127			1407	9,0%	460	27,6%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Rezultatu	120			279	43,0%	107	112,1%

Nazwa wskaźnika	Rodzaj wskaźnika (produktu/ rezultatu)	Wartość osiągnięta	Wartość pośrednia (2018)	Osiągnięta/ pośrednia (2018)	Szacowana wartość docelowa (2023)	Osiągnięta/ szacowana docelowa (2023)	Szacowana wartość docelowa z umów	Osiągnięta/ docelowa z umów
PODDZIAŁANIE 7.4.2								
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (C)	Produktu	62	nd	nd	434	14,3%	175	35,4%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby]	Produktu	354	704	50,3%	1400	25,3%	1609	22,0%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Rezultatu	105			670	15,7%	437	24,0%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	Rezultatu	68			704	9,7%	455	14,9%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Rezultatu	39			312	12,5%	159	24,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWL i załącznika nr 2 do SZOOP RPO-L2020

Czynniki wpływające na osiągnięte efekty projektów

W ramach OP6 i OP7 dąży się do tego, by jak najwięcej uczestników projektów po zakończeniu podejmowało zatrudnienie, poszukiwało pracy lub posiadało nowe kwalifikacje. Dotyczy to osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz będących w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. Na efekt ten wpływa szereg czynników. Zdaniem badanych uczestników Działań, pozytywny wpływ na te efekty mają: dopasowanie rodzaju wsparcia do potrzeb uczestników i umożliwienie im dzięki temu podjęcie zatrudnienia, szybki czas realizacji projektu/działań, pomoc w uruchomieniu własnej działalności gospodarczej, miła atmosfera, nowe znajomości, poprawa samooceny, dowartościowanie, rozwój kreatywności, wzrost motywacji i determinacji, profesjonalna i kompetentna kadra oraz pomoc.

Z drugiej jednak strony, negatywnie na efekt projektu wpłynęły takie aspekty jak: długi czas trwania projektu, skomplikowane procedury i biurokracja, godziny zajęć, zbyt niskie wsparcie finansowe, problemy organizacyjne na linii koordynator-pracodawca, niedostosowanie oferty działań do lokalnego rynku, nieefektywność i nieprzydatność zrealizowanych kursów i szkoleń, nieodpowiednie traktowanie uczestników przez pracodawców, brak elastyczności w redystrybucji dofinansowania czy problemy komunikacyjne utrudniające dotarcie na zajęcia.

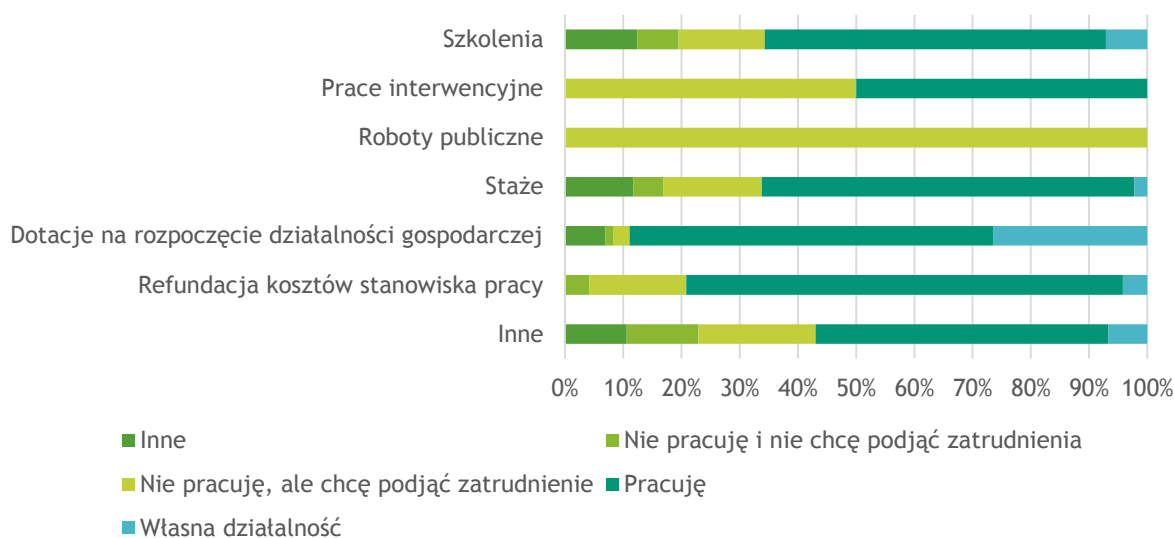
Zestawiono efekt w postaci obecnego statusu zawodowego z rodzajami działań, które zrealizowali uczestnicy projektów. Najlepszy efekt przyniosły dotacje na założenie własnej działalności (dotacje w przypadku badanych Działań występują tylko w OP6), co przejawia się najniższym odsetkiem osób obecnie niepracujących - zaledwie 4,2% uczestników, którzy je otrzymali, teraz nie ma pracy. Skutecznym działaniem dającym efekt aktywizacji zawodowej była także refundacja kosztów stanowiska pracy (75,0% osób pracuje, 4,2% ma swoją działalność). Najmniej skuteczne okazały się prace interwencyjne i roboty publiczne, lecz jednocześnie są to najmniej popularne działania,

w których udział wzięło zaledwie kilku respondentów. Szkolenia i staże to działania, które zrealizowało stosunkowo najwięcej osób, które obecnie ani nie pracują, ani nie chcą być zatrudnione (7,1% - szkolenia, 5,1% - staże).

Stąd wniosek, że najlepszy efekt przynoszą działania pozwalające adresatom na samorealizację, dzięki istotnemu wsparciu finansowemu, które jest odczuwane bezpośrednio przez odbiorcę. Należy zauważyć, że faktyczna skuteczność realizowanych projektów oparta o aktualną sytuację zawodową uczestników z uwzględnieniem form wsparcia, z jakich korzystali, zbiega się z skutecznością ocenianą przez beneficjentów i pracodawców (por. Wykres 23 i Wykres 24 na stronie 70). Skuteczność rozumiana jako rzeczywiste podjęcie pracy zawodowej, najwyższa jest wśród osób korzystających z dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej i otrzymujących refundację kosztów stanowiska pracy.

Wykres 26. Zestawienie działań, w jakich udział brali uczestnicy z obecnym statusem zawodowym (Uczestnicy N=364)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

Zmiany w sytuacji uczestników projektów

Zdaniem ekspertów uczestnictwo w projektach aktywizacyjnych pozytywnie wpływa na sytuację adresatów wsparcia. Wśród najczęściej wymienianych efektów działań wymieniają lepszą kondycję psychiczną, wzrost pewności siebie, poprawę sytuacji rodzinnej i materialnej. Ponadto dostrzegany jest także efekt w postaci lepszej sytuacji uczestników na rynku pracy - zyskują oni nowe kwalifikacje, zdobywają doświadczenie czy podejmują pracę zawodową, w tym samozatrudnienie.

“ Uważam, że uczestnictwo pomaga w zdobyciu nowych kompetencji i poprawia sytuację zawodową uczestników, co ma pozytywny wpływ na ich samopoczucie.

Źródło: uczestnik panelu eksperckiego

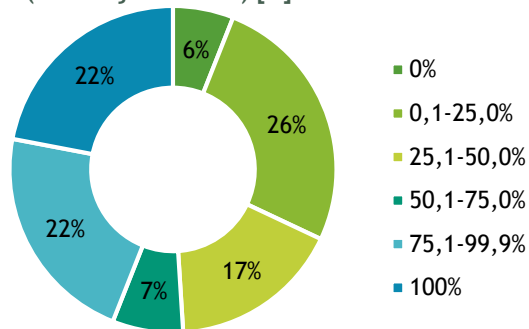
“ Zmniejszenie bezrobocia, nowe stanowiska pracy, kształcenie zawodowe osób bezrobotnych i podwyższenie kwalifikacji osób po szkołach zawodowych i technicznych.

Źródło: uczestnik panelu eksperckiego

Beneficjenci uczestniczący w badaniu wskazywali, ilu uczestników realizowanych przez nich projektów podjęło zatrudnienie wskutek uczestnictwa we wsparciu. Co piąty (22,2%) respondent przyznaje, że wszyscy klienci zaktywizowali się zawodowo, tyle samo poinformowało, że pracę rozpoczęło co najmniej trzy czwarte uczestników. Jeden na czterech beneficjentów wskazał, że maksymalnie co czwarty uczestnik podjął zatrudnienie na skutek udziału w projekcie, z kolei 5,6% beneficjentów nie odnotowało jeszcze żadnego przypadku podjęcia pracy przez klientów.

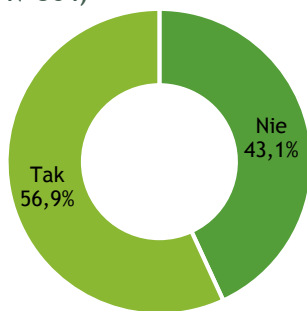
Wykres 27. Odsetek uczestników projektów, którzy podjęli zatrudnienie (w tym zatrudnienie na własny rachunek) na skutek zrealizowanych w projekcie działań (Beneficjenci N=55) [%]

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

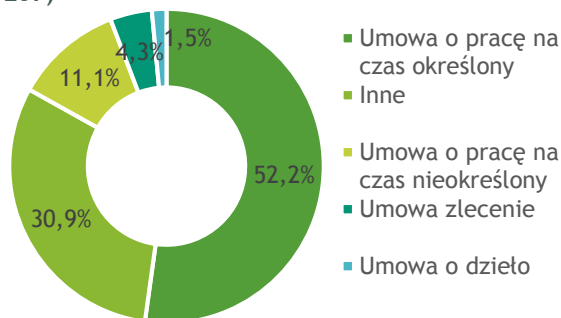
Nieco ponad połowa (56,9%) badanych uczestników projektów w ramach OP6 i OP7 przyznaje, że udało im się znaleźć zatrudnienie dzięki udziałowi w projekcie. Większość (52,2%) z nich podpisała umowę o pracę na czas określony, a co dziesiąty (11,1%) - na czas nieokreślony. Umowy zlecenie i o dzieło stanowią łącznie 5,7% form zatrudnienia respondentów. Spośród 30,9% osób, które mają inne formy zatrudnienia, aż 87,5% prowadzi własną działalność - jest samozatrudnionych.

Wykres 28. Czy w wyniku uczestnictwa w projekcie znalazł Pan/i zatrudnienie? (Uczestnicy N=364)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

Wykres 29. Jaka jest forma Pana/i zatrudnienia wynikającego z uczestnictwa w projekcie? (Uczestnicy N=207)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

“ Po projekcie i zdobyciu prawa jazdy znalazłem zatrudnienie. W tej chwili mam umowę na pół etatu, jeżdżę jako pomocnik kierowcy. Jestem przyuczony do samodzielnej jazdy w trasę. Jestem bardzo zadowolony, mam perspektywy wyższych zarobków.

Źródło: uczestnik badania TDI

“ Jeżeli chodzi o zatrudnienie, to po projekcie byłam na stażu. Niestety na tym się skończyło, ponieważ mam chory kręgosłup i w tej chwili jestem w trakcie badań. Na pewno gdyby nie moje problemy zdrowotne, zostałabym zatrudniona w tej kwaciarni, w której miałam staż.

Źródło: uczestniczka badania TDI

“ Po ukończeniu projektu otworzyłem własną działalność gospodarczą i pracuję na własny rachunek. Jestem zadowolony.

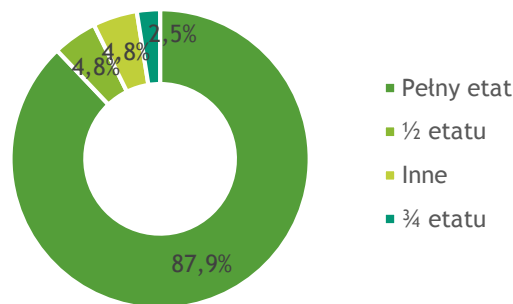
Źródło: uczestniczka badania TDI

Osoby, które podjęły pracę zawodową jako następstwo uczestnictwa w projekcie, w zdecydowanej większości (87,9%) pracują na pełny etat. Inne wymiary zatrudnienia stanowią niewielkie odsetki w grupie badanych.

Czterech na pięciu (81,2%) zatrudnionych uważa, że ma wysokie szanse na rozwój zawodowy w obecnym miejscu pracy. Pesymistycznie możliwości te przewiduje zaledwie 3,4% uczestników, którzy podjęli pracę dzięki udziałowi w projekcie.

Wykres 30. W jakim wymiarze czasowym jest Pan/i zatrudniony/a w wyniku uczestnictwa w projekcie? (Uczestnicy N=207)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

Uczestnicy dostrzegają pozytywny wpływ projektu na swoją sytuację na rynku pracy - zyskali nowe umiejętności, potrafią lepiej poruszać się po rynku pracy i odnaleźć się na nim.

“ Na pewno po projekcie mam więcej możliwości, rynek pracy jest dla mnie bardziej otwarty, nauczyłam się na kursach paru rzeczy, mam nowe, inne umiejętności.

Źródło: uczestniczka badania TDI

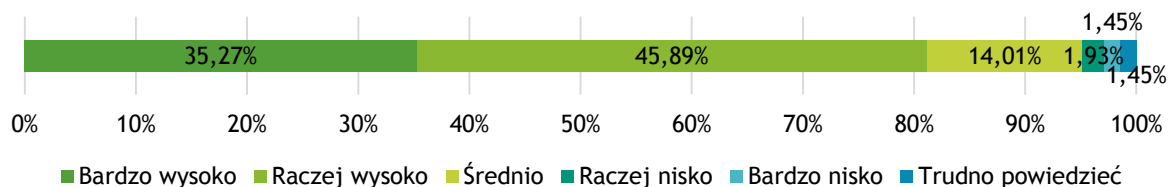
“ Na pewno jestem teraz odważniejsza, nie boję się rozmawiać z pracodawcą, z ludźmi. Wiem, co trzeba zrobić, jak się ubiegać o pracę. Nauczyłam się pisać CV, życiorys.

Źródło: uczestniczka badania TDI

“ Dla mnie bardzo się zmieniło. Przed projektem nawet na staż nie chcieli mnie zatrudnić, a teraz mam pracę. Dużo drzwi się przede mną otworzyło. Jak skończyłam tego opiekuna medycznego to i świat stoi przede mną otworem.

Źródło: uczestniczka badania TDI

Wykres 31. Jak ocenia Pan/i możliwość rozwoju zawodowego w miejscu pracy uzyskanym dzięki uczestnictwu w projekcie? (Uczestnicy N=207)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

Istnieje szereg powodów, dla których uczestnicy nie podjęli zatrudnienia po zakończeniu projektu. Dla niektórych problemem okazały się kłopoty zdrowotne, dla innych trudności z dojazdem do pracy czy wreszcie niezadowolenie z projektu spowodowane niedopasowaniem oferty do potrzeb i oczekiwań. Generalizując można stwierdzić, iż z jednej strony niezatrudnieni w wyniku udziału w programach wsparcia uczestnicy nie potrafili dokonać w sobie trwałej zmiany i w związku z tym nie znaleźli swojego miejsca na rynku pracy. Z drugiej strony brak podjęcia zatrudnienia wiązać się może z realnymi i konkretnymi przyczynami, jak brak potrzebnych kwalifikacji czy kompetencji na określone stanowiska pracy czy też brak miejsc pracy w okolicy miejsca zamieszkania.

“ Nie znalazłem zatrudnienia po projekcie. W trakcie stażu często jeździłem na leczenie do polikliniki, teraz muszę co chwilę do szpitala jeździć i z tego powodu mam problem ze znalezieniem pracy. Jakby był następny taki projekt, to wziąłbym udział chętnie, ale jakby były tam kursy. Bo z kursami łatwiej znaleźć pracę.

Źródło: uczestnik badania TDI

“ Projekt nic nie zmienił w moim życiu. Organizatorzy powinni lepiej przeanalizować rynek pracy. Na jakie zawody jest zapotrzebowanie i pod tym kątem organizować szkolenia. No i zdecydowanie mniej teorii, a więcej praktyki.

Źródło: uczestniczka badania TDI

Problem migracji a uczestnictwo w projekcie

Obserwacja salda migracji wskazuje na kontynuację negatywnego trendu w województwie lubuskim, choć o mniejszej sile. Przewiduje się ciągłość występowania ujemnego wskaźnika zarówno w migracjach wewnętrznych, jak i zagranicznych. Należy jednak podkreślić, że w roku 2016 ogólne saldo migracji zmalało prawie o połowę w stosunku do roku poprzedniego. W kolejnym roku wskaźnik utrzymał się na podobnym poziomie. Dzięki stosunkowo niewielkiemu spadkowi liczby ludności województwo lubuskie odnotowało wynik najlepszy spośród wszystkich regionów, w których nastąpił spadek populacji w roku 2017 w porównaniu z rokiem 2016²².

Prognoza ludności GUS w województwie lubuskim przewiduje jednak ograniczanie negatywnego salda migracji. Do 2028 roku ma utrzymywać się ujemna wartość wskaźnika zarówno w migracjach wewnętrznych, jak i zagranicznych, choć w każdym kolejnym roku coraz więcej ludzi będzie napływało, a coraz mniej opuszczało województwo. Rezultatem takiego trendu będzie ogólne saldo migracji zmierzające ku wartości neutralnej.

W przekroju powiatów województwa ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały w 2016 r. odnotowano w 10 z 14 powiatów, w których współczynnik (liczony na 1000 ludności) kształtował się od -4,0‰ w powiecie międzyrzeckim do -0,9‰ w powiecie słubickim. Współczynnik salda migracji stałej największą wartość wykazał Zielonej Górze (3,3‰) i powiecie gorzowskim (2,3‰).

Tabela 49. Migracje ludności w województwie lubuskim oraz prognoza migracji na kolejne lata.

Lata	Migracje wewnętrzne			Migracje zagraniczne			Ogólne saldo migracji
	napływ	odpływ	saldo	imigracja	emigracja	saldo	
2014	12 217	12 877	-660	430	1 093	-663	-1 323
2015	10 959	11 852	-893	430	1 093	-663	-1 556
2016	10 657	11 397	-740	357	448	-91	-831
2017	11 438	12 226	-788	320	489	-169	-957
Prognoza na kolejne lata							
2018	11 779	12 239	-460	595	850	-255	-715
2019	11 632	12 086	-454	613	850	-237	-691
2020	11 484	11 933	-449	632	850	-218	-667
2025	10 606	11 021	-415	722	850	-128	-543
2028	10 203	10 602	-399	777	850	-73	-472

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

W ocenie uczestników udział w projekcie sprawił, że stali się oni bardziej skłonni do zmiany miejsca zamieszkania, aby znaleźć zatrudnienie. Odpowiedzi analizowano w odniesieniu do czterech zasięgów geograficznych: powiatu, województwa, kraju i Unii Europejskiej, porównując deklarowane opinie przed i po uczestnictwie w projekcie. Największą zmianę zaobserwowano w obrębie województwa - stosunkowo najwięcej osób poinformowało, że dopuszcza możliwość przeprowadzki w inne miejsce w województwie lubuskim, aby podjąć pracę. W odniesieniu do pozostałych zasięgów geograficznych również dostrzega się zwiększenie skłonności do migracji zarobkowej, niemniej różnica nie jest tak wyraźnie zauważalna, jak w skali regionu.

Uczestnicy projektu wyjazd za granicę nierzadko uzależniają od swojej sytuacji rodzinnej - osoby mające partnerów i dzieci często przywołują to jako argument przeciwko migracji zarobkowej.

²² <http://lubuskie.pl/news/23420/806/Chetniej-zostajemy-w-regionie/d,news-bootstrap/> dostęp: 21.05.2018

“ Nigdy nie miałam ochoty na przeprowadzkę za pracę, nie myślałam o tym. Ani przed projektem, ani po. Jak ktoś ma takie możliwości, że może wyjechać z rodziną i chce to zrobić, to czemu nie. Ja wolę zostać tu. Z resztą nie wiem, może jakby była możliwość zamieszkania z rodziną gdzie indziej i mieć tam pewną dobrą pracę? Może byśmy się zastanowili? Nigdy o tym nie myślałam.

Źródło: uczestniczka badania TDI

“ Kiedyś jeździłam do pracy za granicę, jak jeszcze nie miałam rodziny, ale teraz sobie nie wyobrażam.

Źródło: uczestniczka badania TDI

Analogicznie, osoby żyjące samotnie mogą być bardziej zainteresowane przeprowadzką.

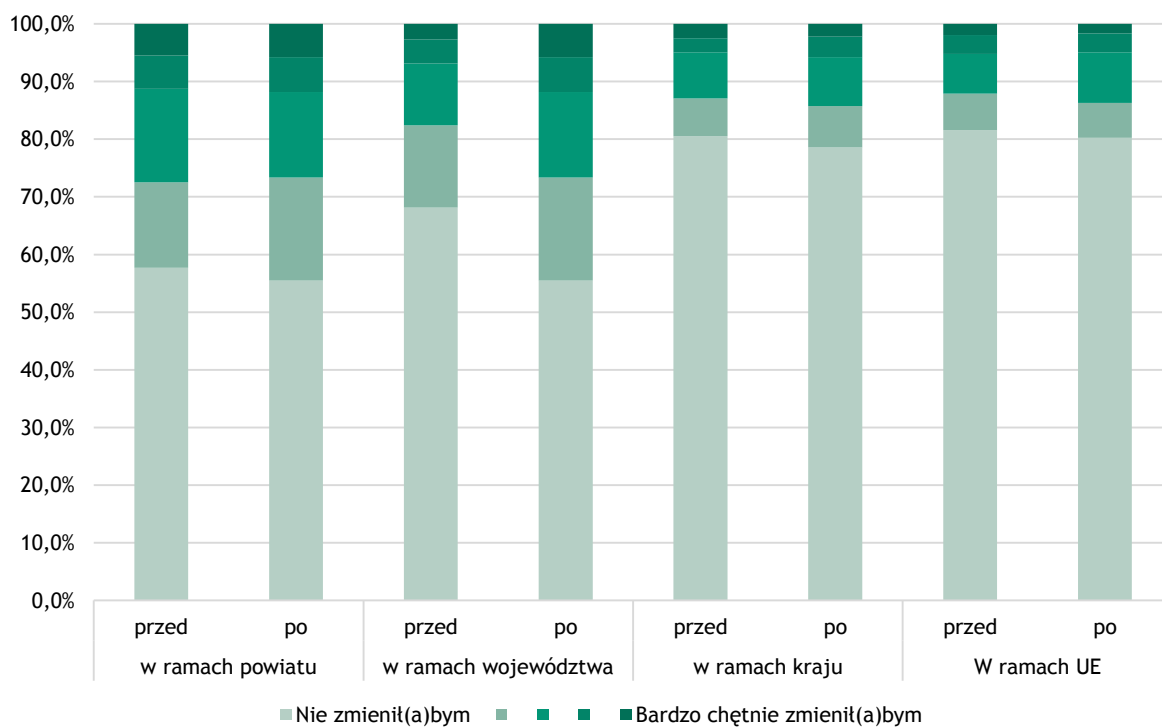
“ Nie mam rodziny - ani żony, ani dzieci. Nie przeszkadzałoby mi zmienić miejsca zamieszkania, żeby mieć pracę.

Źródło: uczestnik badania TDI

“ Ja osobiście nie mam nic przeciwko zmianie miejsca zamieszkania, gdyby to było związane z fajną pracą. Jestem otwarta na różne propozycje. Jestem mobilna, młoda, gdyby była fajna możliwość - dlaczego nie.

Źródło: uczestniczka badania TDI

Wykres 32. W jakim stopniu był/a Pan/i skłonny do zmiany miejsca zamieszkania w celu znalezienia zatrudnienia przed i w jakim stopniu jest Pan/i skłonny/a do takiej decyzji po uczestnictwie w projekcie? Ocena w skali od 1-5, gdzie 1 znaczy: w ogóle nie zmieniałbym (Uczestnicy N=364)

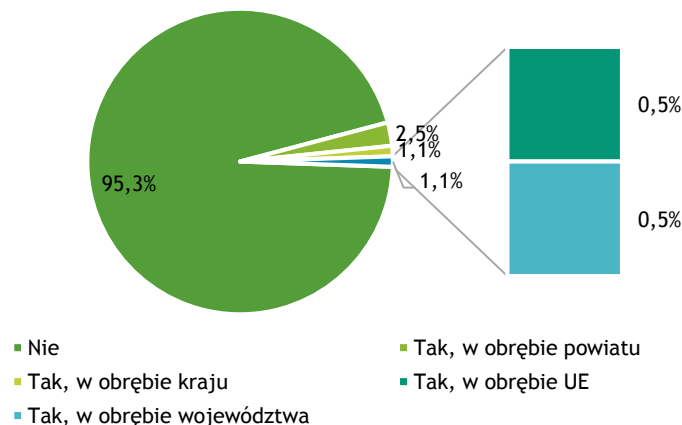

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

Pomimo wyrażonej większej skłonności do podjęcia decyzji o przeprowadzce w celu podjęcia pracy dotychczas aż 95,3% badanych uczestników projektów nie zmieniło miejsca zamieszkania. Spośród pozostałych kilku procent najczęściej osób przeniosło się w granicach tego samego powiatu (2,5%), 1,1% - poza województwo lubuskie, po 0,5% w obrębie Unii Europejskiej lub województwa lubuskiego.

Wykres 33. Czy w wyniku uczestnictwa w projekcie zmienił Pan/i miejsce zamieszkania? (Uczestnicy N=364)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

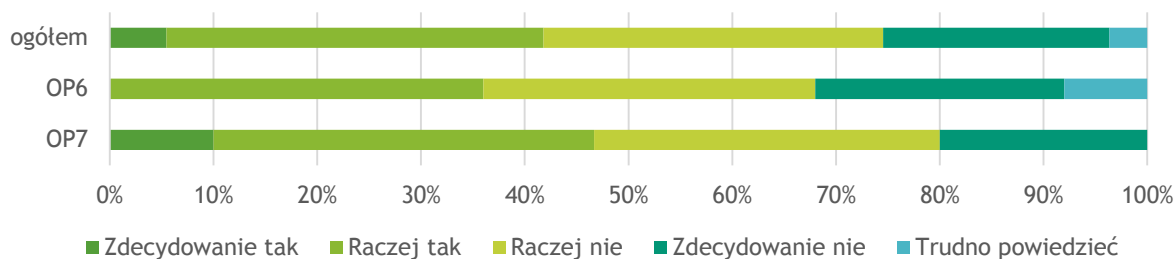
Podsumowując, udział w projekcie obudził w uczestnikach większą chęć do migracji zarobkowej, choć najczęściej w obrębie województwa lubuskiego. Jak dotąd jednak nie odnotowano wyraźnego wpływu projektów na faktyczną decyzję o przeprowadzce, gdyż uczestnicy najczęściej pozostali w dotychczasowym miejscu. Mimo to zauważalna skłonność do tego, by w przyszłości wyemigrować pokazuje, że udział w projekcie wpłynął na wzrost pewności siebie uczestników, którzy śmieiej myślą o podejmowaniu tak poważnych decyzji, jak migracja zarobkowa.

Efektywność kosztowa działań

Nieco ponad połowa (54,5%) badanych beneficjentów twierdzi, że niemożliwe byłoby osiągnięcie efektów projektu, dysponując niższymi nakładami finansowymi, lecz jednocześnie dwóch na pięciu (41,8%) jest przeciwnego zdania. Należy mieć na względzie, iż jest to tylko i wyłącznie subiektywna ocena beneficjentów projektów niepoparta analizą kosztów realizacji projektów. Analizę przeprowadzono również dzieląc beneficjentów w zależności od tego, w ramach której Osi Priorytetowej realizowali projekty. Odpowiedzi te są dość zbliżone, jednak wśród beneficjentów działających w ramach OP7 co dziesiąty (10,0%) uważa, że efekty zdecydowanie można osiągnąć przy niższych nakładach. Z kolei beneficjenci w ramach OP6 nieco częściej (24,0%) niż beneficjenci w ramach OP7 (20,0%) uważają, że zdecydowanie niemożliwe jest uzyskanie rezultatów projektu, przeznaczając na jego realizację niższe środki. W OP7 wsparcie oferowane jest dla osób, wobec których typowe instrumenty aktywizacji zawodowej (OP6) nie są wystarczające. Wynika to m.in. z wielowymiarowości problemów społecznych jak brak kompetencji społecznych, nieumiejętność odgrywania ról społecznych, ubóstwo, marginalizacja, brak pracy, niepełnosprawność czy bezdomność. W związku z tym że, kompleksowe i zindywidualizowane wsparcie realizowane jest przez ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej czy organizacje pozarządowe, wymagana jest niejednokrotnie współpraca międzysektorowa. Oznacza ona często rozłożenie środków finansowych na różne podmioty, co przy udziale własnym niektórych z nich może spowodować obniżenie kosztów projektu przy uzyskaniu tych samych rezultatów.

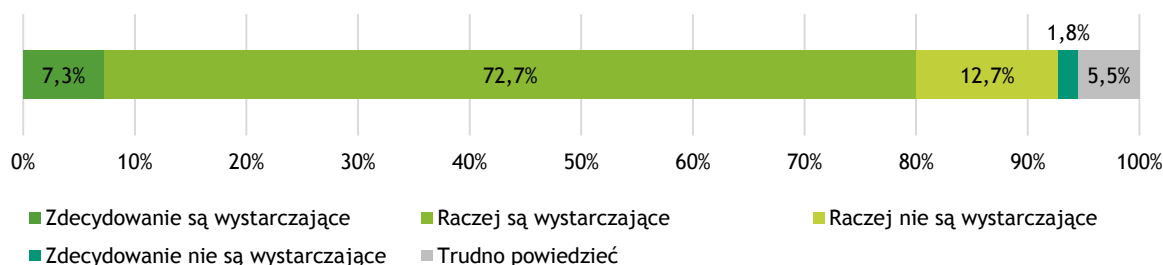
Wykres 34. Czy Pana/i zdaniem można było osiągnąć efekty projektu przy niższych nakładach finansowych? (Beneficjenci N=55)

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Beneficjenci biorący udział w badaniu w zdecydowanej większości (80,0%) twierdzą, że środki przeznaczone w ramach RPO-L2020 na działania z obszaru rynku pracy są wystarczające. Zaledwie co siódmy (14,5%) uważa, że jest wręcz przeciwnie.

Wykres 35. Jak ocenia Pan/i wysokość środków przeznaczonych w ramach RPO-L2020 na działania z obszaru rynku pracy? (Beneficjenci N=55)

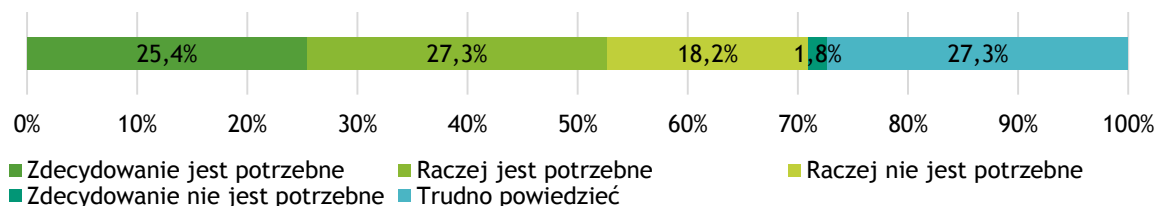
Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Co drugi (52,7%) beneficjent dostrzega potrzebę dalszego inwestowania i wspierania w obszarze rynku pracy, z kolei co piąty (20,0%) sądzi, że nie jest to już konieczne. Aż 27,3% beneficjentów nie potrafi ocenić potrzeby kolejnych działań w tym zakresie. Dość istotny podział opinii lub brak umiejętności oceny czy konieczna jest kontynuacja programów wsparcia na lubuskim rynku pracy sugeruje, że beneficjenci mogą w niewielkim stopniu mieć znajomość szerszej skali zjawiska braku aktywności zawodowej oraz występowania wykluczenia społecznego, a obecną ocenę głoszą na podstawie najbliższego otoczenia. To z kolei może wskazywać na występowanie zróżnicowania zapotrzebowania na dalsze wsparcie w zależności od lokalizacji geograficznej podmiotu, co potwierdzają słowa osoby zaangażowanej w realizację projektów.

“ Gdzieś tam pod niemiecką granicą jak powiat słubicki, to kłopoty w ogóle są z tym, żeby środki wydatkować w takiej kwocie, jaka jest im przyznana, bo nie mają po prostu chętnych, aby to spożytkować we właściwy sposób.

Źródło: badanie IDI

Wykres 36. W jakim stopniu potrzebne jest dalsze inwestowanie/wsparcie w obszarze rynku pracy? (Beneficjenci N=55)

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Decydując się na realizację kolejnego projektu beneficjenci najczęściej (68,8%) potrzebowaliby wsparcia finansowego w wysokości do 50 tysięcy złotych. Co ósmy badany wskazał wyższą kwotę - pomiędzy 51 a 100 tysięcy lub od 101 do 500 tysięcy złotych. Jeszcze wyższe stawki stanowiły marginalne odsetki.

Tabela 50. Jakiej wysokości dofinansowanie byłoby Państwa zdaniem potrzebne w przypadku ewentualnego kolejnego Państwa projektu? (Beneficjenci N=29)

Proponowana kwota dofinansowania (PLN)	Odsetek
do 50 tys.	68,8%
51-100 tys.	12,5%
101 - 500 tys.	12,5%
powyżej 500 tys.	6,3%

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Deklarowane kwoty potrzebne na realizację ewentualnych kolejnych projektów nie różnią się znacząco pomiędzy beneficjentami OP6 i OP7. Jedynym wyjątkiem jest najwyższa kwota (powyżej 500 tysięcy złotych) sugerowana przez beneficjenta OP7, podczas gdy beneficjenci OP6 wskazywali kwoty niższe. Może to wynikać z faktu bardziej kompleksowego wsparcia, jakie oferowane jest w przypadku OP7 choć ogólne wyniki wskazują jednak na podobne finansowe potrzeby i oczekiwania organizatorów projektów niezależnie od tematu działalności. Według SZOOP RPO-L2020 minimalna wartość projektów w ramach analizowanych Działań to co najmniej 50 000 złotych. Nie dotyczy to Działania 6.1, dla którego nie wskazano kwoty.

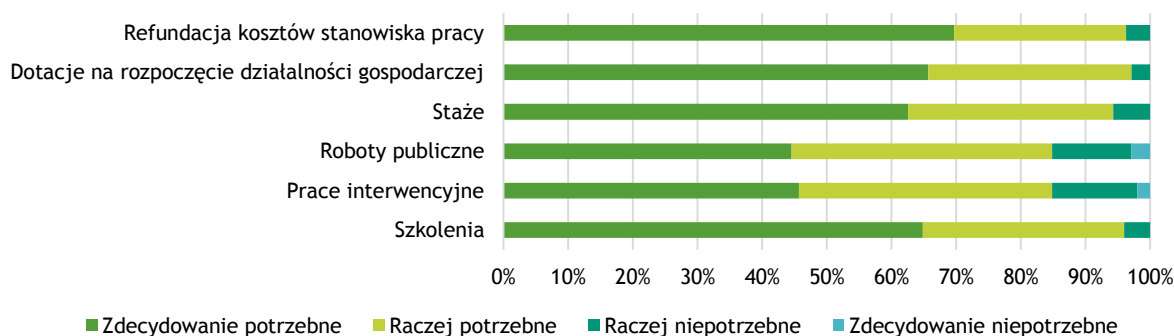
3.5. Analiza i ocena użyteczności oraz adekwatności zastosowanych działań aktywizacyjnych w ramach Osi Priorytetowych 6 i 7 RPO-L2020

Adekwatność i użyteczność działań aktywizacyjnych w ramach Osi Priorytetowych 6 i 7 RPO-L2020 wynika przede wszystkim z tego, w jakim stopniu działania te odpowiadają na zdiagnozowane na rynku pracy potrzeby i bariery. Wsparcie powinno wykazać jak największą zgodność z postawioną diagnozą i w pełni na nią odpowiadać.

Lubuski rynek pracy boryka się przede wszystkim z niską aktywnością zawodową osób w szczególnej sytuacji oraz stopniowym ich wycofaniem z rynku. Grozi to także ich wykluczeniem społecznym, w związku z czym działania podjęte w ramach RPO-L2020 powinny dążyć do zniwelowania tych problemów. Zastosowane instrumenty pozwalają w znacznym stopniu ograniczyć ich skalę.

W ocenie pracodawców uczestniczących w badaniu najpotrzebniejszą formą wsparcia realizowaną w ramach programów aktywizacji zawodowej były dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej - 97,1% wskazań (suma odpowiedzi „zdecydowanie potrzebne” i „raczej potrzebne”). Pracodawcy za potrzebne niewątpliwie uznają także refundację kosztów stanowiska pracy (96,3%) i szkolenia (96,0%). Stosunkowo najniższą ocenę adekwatności wyrazili w odniesieniu do prac interwencyjnych i robót publicznych, choć nadal aż 84,9% przedsiębiorców sądzi, że są one potrzebne. Zatem z perspektywy pracodawców najistotniejsza jest pomoc finansowa, dająca ulgę w prowadzeniu działalności gospodarczej, co sygnalizuje, że koszty utrzymywania firmy mogą być problemem dla jej właściciela. Z kolei wysoka ocena adekwatności stosowania szkoleń i staży świadczy o tym, że pracodawcy przykładają dużą wagę do tego, by kandydaci do pracy posiadali odpowiednie kwalifikacje i umiejętności oraz pewne doświadczenie zawodowe.

Wykres 37. Proszę ocenić z perspektywy pracodawcy adekwatność stosowanych w ramach programów aktywizacji zawodowej form wsparcia, w kontekście potrzeb lokalnego rynku pracy (Pracodawcy N=350)

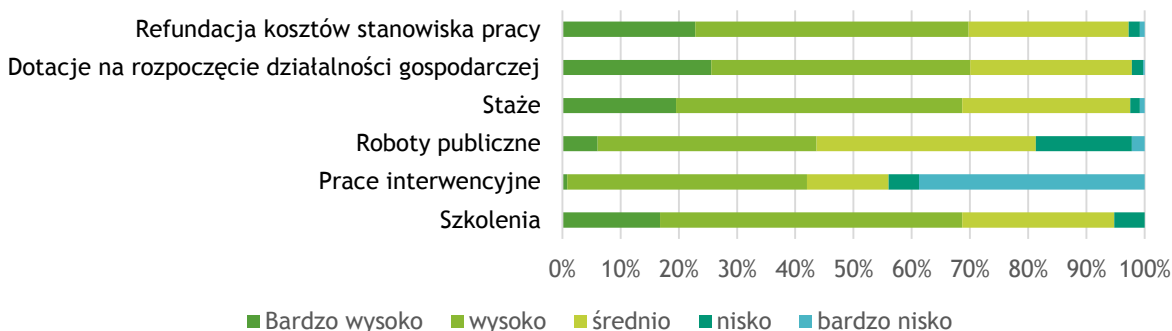

Źródło: badanie CATI z pracodawcami

Uczestnicy projektów również za najpotrzebniejsze uznają dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej i refundację kosztów stanowiska pracy (odpowiednio 70,1% i 69,8% wskazań - suma odpowiedzi „bardzo wysoko” i „wysoko”). Również ponad dwie trzecie (po 68,7%) respondentów wysoko ocenia adekwatność szkoleń i staży. Z kolei, zdaniem uczestników, najmniej przydatne są prace interwencyjne (44,0% odpowiedzi „bardzo nisko” i „nisko”). Zauważa się zatem, że z punktu widzenia uczestników również wsparcie finansowe jest oceniane jako najbardziej potrzebne. Jest ono najbardziej motywującą formą pomocy, która przekłada się na efekt w postaci materialnej, co w porównaniu do efektu niematerialnego - wiedzy czy kompetencji - jest według nich bardziej efektywne. Wysoko cenione są także staże i szkolenia, a więc działania dające możliwość nabycia nowych kwalifikacji i zdobycia doświadczenia zawodowego, które często są ważnymi czynnikami ułatwiającymi podjęcie aktywności na rynku pracy.

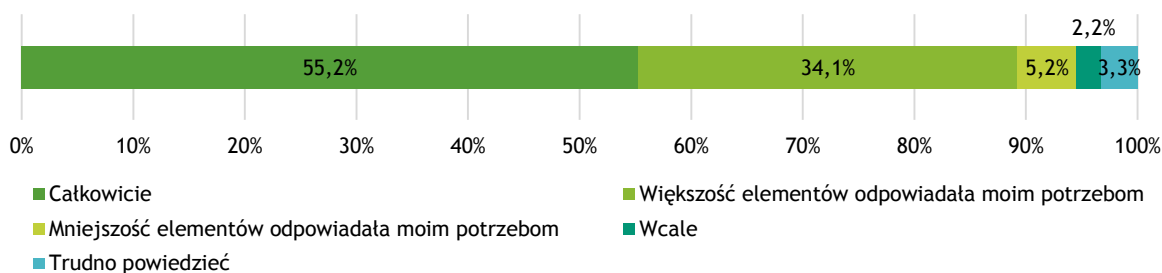
Wykres 38. Jak ocenia Pan/i adekwatność form wsparcia realizowanych w ramach programów aktywizacji zawodowej? (Uczestnicy N=364)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

Zaoferowane wsparcie całkowicie odpowiadało potrzebom ponad połowy (55,2%) ankieterowanych uczestników, natomiast co trzeci (34,1%) zadowolony był z większości działań. Tylko 2,2% osób wyraża przekonanie, że zawartość projektu w ogóle nie była dopasowana do ich potrzeb. Świadczy to zatem o poprawnie przeprowadzonej diagnozie sytuacji i potrzeb uczestników, na podstawie której dobrano zestaw działań dla każdej osoby biorącej udział w projekcie.

Wykres 39. W jakim stopniu oferowane w ramach projektu wsparcie odpowiadało Pana/i potrzebom? (Uczestnicy N=364)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

Oprócz ukierunkowanych na zdobycie doświadczenia, nowych umiejętności czy wsparcia finansowego uczestnicy projektów otrzymali wsparcie psychologiczne oraz konsultacje z doradcą zawodowym. Fakt, że spotkania takie zostały przez ich adresatów docenione świadczy o tym, że warto wzbogacać ofertę działań o porady indywidualne.

“ Były spotkania z psychologiem, doradcą zawodowym. Mnie się bardzo przydały takie rozmowy. Szczególnie z psychologiem, bo ciężko się samemu wybrać. Ja sobie bardzo chwałę i te spotkanie grupowe, i indywidualne.

Źródło: uczestniczka badania TDI

Z drugiej strony pojawiły się głosy krytyczne - opinie niezadowolenia, uzasadniane tym, że projekt nie był przemyślany i został nieodpowiednio zorganizowany. Choć trzeba mieć na względzie, iż uczestnicy projektów często mają swoje subiektywne wyobrażenia, potrzeby niewspółmierne do możliwości projektowych bądź konkretnych i realnych potrzeb wynikających z sytuacji.

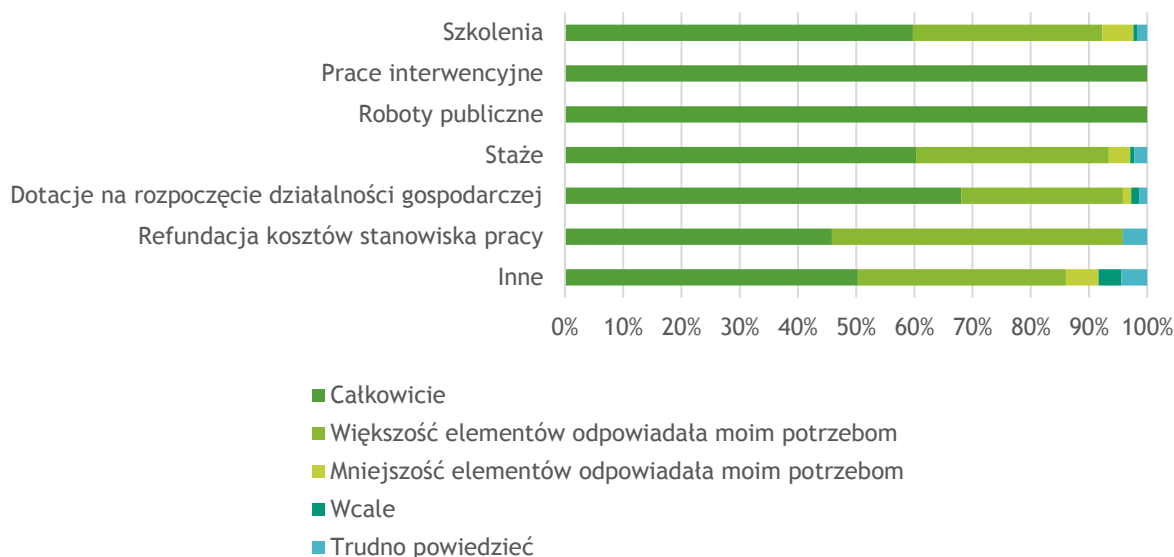
“ To było coś takiego - Moja szansa, czy moja firma? Tam były jakieś szkolenia o podstawach ekonomii. Moim prywatnym zdaniem program był nieprzemyślany. W moje potrzeby zupełnie nie trafiło. Moim zdaniem przede wszystkim wsparcie finansowe było za mało. Jakby się podliczyło wszystkie koszty związane z rozpoczęciem działalności, to na pewno by nie wystarczyło. Oferowali 20 tysięcy. I przez pierwszy rok działalności po 1000 miesięcznie, to moim zdaniem jest zdecydowanie za mało. Miałoby to jakiś sens, gdyby te kwoty były większe. Trzeba przystosować lokal, zakupić sprzęt.

Źródło: uczestniczka badania TDI

Poniższy wykres przedstawia postrzegane dopasowanie poszczególnych form wsparcia do potrzeb uczestników z uwzględnieniem działań, w których wzięli oni udział²³. Zauważyć można, że wszyscy uczestniczący w pracach interwencyjnych i robotach publicznych są zdania, że działania te były w pełni dopasowane do ich potrzeb. W przypadku pozostałych działań również dostrzega się wysoki poziom zadowolenia.

Wykres 40. Dopasowanie wsparcia do potrzeb uczestników z uwzględnieniem działań, w których wzięli udział (Uczestnicy N=364)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

Uczestnicy wyrażają zadowolenie ze zrealizowanych przez siebie kursów. Podkreślają, że dzięki nowym umiejętnościom udało im się zdobyć zatrudnienie, choć nie odnosiło się to do wszystkich odbytych kursów.

“ Robiłem kurs prawa jazdy na ciężarowe. Bardzo mi się ten kurs przydał, dzięki temu mam teraz pracę. Przydałby się większy rozmach, chodzi mi tu o następne uprawnienia. Teraz, jak mam pracę, już mi tego urząd pracy nie sfinansuje i muszę je zrobić za własne pieniądze.

Źródło: uczestnik badania TDI

“ Uczestniczyłam w kursie florystycznym, uczyłam się obsługi komputera i kasy fiskalnej. Te zajęcia bardzo mi się przydały. Szczególnie kurs florystyczny i na kasy fiskalne. Mniej mi odpowiadał kurs decoupage, nie wiem czy mi się to kiedyś przyda. Na moje potrzeby, to czego się nauczyłam, zupełnie mi wystarczy, nie mam pomysłu, co mogłoby mi się jeszcze przydać. Może jakiś kurs o podstawowej księgowości?

Źródło: uczestniczka badania TDI

“ Szkoda, że takich projektów nie ma więcej. Bardzo to jest przydatne, szczególnie dla osób mieszkających na wsi, dla których całe życie to cztery ściany i telewizor.

Źródło: uczestniczka badania TDI

²³ W ramach OP6 oferowane były szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne, staże, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej i refundacja kosztów stanowiska pracy. W ramach OP7 oferowano szkolenia i staże.

Wsparcie w ramach EFS a obowiązujące dokumenty

Wsparcie w ramach EFS powinno stanowić odpowiedź na postawioną przez Radę Europejską diagnozę zawartą w Rekomendacjach dla Polski. Oferowane narzędzia powinny zatem być dopasowane do problemów zawartych w postawionej przez Radę diagnozie.

Wśród wyzwań, na jakie zwrócono uwagę w *Zaleceniu Rady z dnia 11 lipca 2017 r. w sprawie krajowego programu reform Polski na 2017 r. oraz zawierającym opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2017 r.* znalazły się zjawiska mogące mieć negatywny wpływ na aktywność zawodową Polaków, przede wszystkim seniorów i kobiet. Rada przewiduje, że obniżenie wieku emerytalnego wprowadzone w roku 2017 przyniesie skutek w postaci opuszczenia rynku pracy przez część starszych pracowników. Równocześnie implementacja programu Rodzina 500+ choć w założeniu ma ograniczyć ubóstwo i nierówności społeczne, może okazać się czynnikiem demotywującym rodziców (w tym przede wszystkim kobiety) do podejmowania zatrudnienia. Problem pogłębiany jest przez zniesienie obowiązku przedszkolnego dla pięcioletków oraz niski, w porównaniu z innymi krajami UE, wskaźnik zapisów dzieci do trzeciego roku życia do placówek opieki.²⁴

Wobec powyższych problemów Rada Europejska zaleca co następuje: *Podjęcie działań w celu zwiększenia uczestnictwa w rynku pracy, w szczególności w odniesieniu do kobiet, osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, w tym przez wspieranie odpowiednich umiejętności i usunięcie przeszkód dla bardziej trwałych form zatrudnienia. Zapewnienie stabilności i adekwatności systemu emerytalnego przez wprowadzenie środków służących podwyższeniu rzeczywistego wieku przejścia na emeryturę i przez rozpoczęcie reformy preferencyjnych systemów emerytalno-rentowych.*²⁵

Na rynku pracy występują ograniczenia w zakresie aktywności zawodowej, umiejętności oraz mobilności bezrobotnych. Jak wytłumaczono powyżej przyjęte w ostatnich latach rozwiązania polityki społecznej oraz nowe świadczenia dla osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy mogą zahamować ich rozwój oraz aktywność zawodową.

W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy, RPO-L2020 jako kwestie priorytetowe w zakresie rynku pracy i równowagi społecznej stawia wzrost aktywności zawodowej i włączenie społeczne osób i rodzin wykluczonych, w tym także osób starszych. Ponadto szczególną uwagę przykładają się do wzrostu zatrudnienia wśród kobiet, ze szczególnym uwzględnieniem matek samotnie wychowujących dzieci. Takie cele mają zostać osiągnięte poprzez szereg narzędzi i instrumentów wsparcia oferowanych w ramach programu.

Do najważniejszych wyzwań określonych w dokumentach strategicznych i związanych z rynkiem pracy należą między innymi rozwój przedsiębiorczości i zwiększenie aktywności zawodowej, oraz podniesienie jakości kształcenia i dostosowanie go do potrzeb regionalnego rynku pracy.

Odpowiadają one na zdiagnozowane w dokumentach problemy społeczno-ekonomiczne województwa lubuskiego takie, jak: niski poziom wykorzystania kapitału ludzkiego, wydłużający się okres pozostawania bez zatrudnienia, koncentracja negatywnych zjawisk na terenach wiejskich czy też nierównomierne wskaźniki zatrudnienia wśród poszczególnych grup społeczno-demograficznych.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 wskazuje na fakt, iż zmniejszenie bezrobocia i ubóstwa stanowi wyzwanie rozwojowe zawarte w obszarze społecznej i terytorialnej spójności regionu. Wyznaczone w niej cele operacyjne są spójne z celami szczegółowymi RPO-L2020. Kierunki interwencji wyznaczone w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego koncentrują się między innymi na: promocji przedsiębiorczości, wspieraniu inicjatyw na rzecz zwiększenia aktywności zawodowej

²⁴ Zalecenie Rady z dnia 11 lipca 2017 r. w sprawie krajowego programu reform Polski na 2017 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2017 r.

²⁵ Ibid.

czy też na aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwłaszcza tych w najtrudniejszej sytuacji²⁶. Kierunki te są spójne z założeniami Osi Priorytetowych 6 i 7 RPO-L2020, które stanowią odpowiedź na zaistniałe wyzwania i oferują zestaw narzędzi wspierający ich realizację.

Celem **Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020** jest między innymi zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem. Cel ten realizowany jest poprzez aktywizację społeczną i zawodową oraz likwidację barier, które przede wszystkim stają na drodze komunikowania się osób z niepełnosprawnością²⁷. W odpowiedzi na takie założenia strategii, RPO-L2020 oferuje wsparcie, które będzie dążyło do ich osiągnięcia przy wykorzystaniu różnego rodzaju programów aktywizacji, doradztwa czy też ścieżek reintegracji. Spójność RPO-L2020 ze Strategią Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020 przejawia się także przy założeniu dotyczącym doskonalenia systemu wsparcia społecznego. Oba dokumenty są spójne w tym zakresie.

Priorytety ustalone w RPO-L2020 wpisują się w te określone w **Lubuskim Planie Działania na Rzecz Zatrudnienia na rok 2018**, gdzie jako kwestie priorytetowe rozwoju województwa w zakresie zatrudnienia przyjęto między innymi: zwiększenie aktywności zawodowej społeczeństwa, wzrost liczby miejsc pracy, promocję włączenia zawodowego i społecznego. Wspólne dla obu dokumentów są także oferowane w nich formy wsparcia - oba zakładają w szczególności poradnictwo zawodowe, aktywną integrację, środki na wyposażenie/doposażenie miejsc pracy oraz wsparcie dla samozatrudnienia. Co więcej, w planowanych działaniach ujęto także pogłębianie wiedzy organizacyjno-merytorycznej dotyczącej założenia i prowadzenia własnej działalności gospodarczej.²⁸

Regionalny Program Operacyjny - Lubuskie 2020 jest także spójny z pewnymi celami operacyjnymi **Wojewódzkiego Programu Integracji Społecznej Osób Niepełnosprawnych**. Zgodność występuje w zakresie wsparcia dotyczącego zdobywania i podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez osoby niepełnosprawne, które umożliwi przystosowanie do rynku pracy oraz jego zapotrzebowania. Oba dokumenty zakładają także wzrost aktywności społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnością, jak również wyrównanie ich szans w życiu społecznym.²⁹

Obowiązująca na szczeblu centralnym **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)** to kolejny dokument, którego zapisy odnoszą się do problemów poruszanych w RPO-L2020, będących przedmiotem niniejszego opracowania. Drugi z trzech celów szczegółowych wspomnianej Strategii, a mianowicie *Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony* wyznacza kierunki działań dążące do spójności społecznej: (1) poprawę dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne oraz (2) wzrost i poprawę wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy. Kierunki te wynikają z faktu, że występujące obecnie zróżnicowania społeczne mogą stanowić przeszkodę dla dynamicznego rozwoju gospodarki. Wskazuje to zatem na konieczność ograniczania marginalizacji społecznej³⁰. Wobec tego dostrzega się silny związek pomiędzy wspomnianym celem Strategii, a celami szczegółowymi przede wszystkim OP6 RPO-L2020, odnoszącej się do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie. Ponadto również założenia OP7 mówią o wzroście zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, co wskazuje na ich powiązania z celem szczegółowym II Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

²⁶ Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020

²⁷ Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020

²⁸ Lubuski Plan Działania na Rzecz Zatrudnienia na rok 2018

²⁹ Wojewódzki Program Integracji Społecznej Osób Niepełnosprawnych

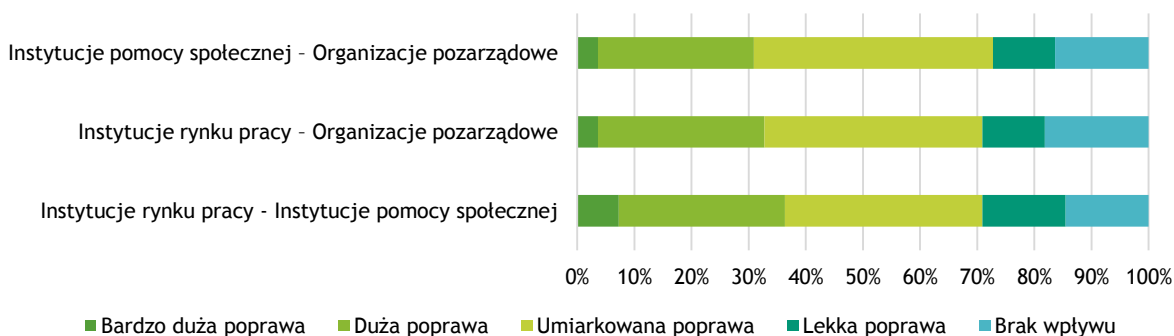
³⁰ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Współpraca instytucji w zakresie realizacji projektów

W ramach realizacji projektów różnego typu instytucje i organizacje podejmowały współpracę mającą na celu wsparcie osób najbardziej oddalonych od rynku pracy. Beneficjenci dostrzegają największą poprawę w tym zakresie na linii instytucje rynku pracy - instytucje pomocy społecznej - 36,4% osób dostrzega dużą lub bardzo dużą poprawę. Nieco mniej optymistyczni są beneficjenci w odniesieniu do współpracy z organizacjami pozarządowymi (NGO) zarówno na linii instytucji pomocy społecznej - NGO czy instytucji rynku pracy - NGO. Dużą lub bardzo dużą poprawę skali i jakości współpracy dostrzega tu odpowiednio 32,7% i 30,9% badanych. Być może jakość i skala współpracy z organizacjami pozarządowymi jest definiowana jako bardzo dobra i dlatego respondenci (beneficjenci) nie deklarowali jej zwiększenia.

Wykres 41. W jakim stopniu w związku z realizowanym projektem zwiększyła się skala i jakość współpracy, mającej na celu wsparcie osób najbardziej oddalonych od rynku pracy, między następującymi instytucjami? (Beneficjenci N=55)

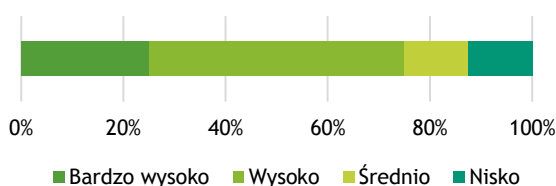

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Według Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 IZ RPO może wymagać od ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie, aby realizowały projekty w partnerstwie lub konkretne zadania w ramach projektu zlecały na zasadach zadań publicznych (ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie). Jeżeli natomiast OPS i PCPR w swoich projektach przewidują usługi aktywnej integracji o charakterze zawodowym, wówczas wdrażane są one przez podmioty wyspecjalizowane w zakresie aktywizacji zawodowej, tj. PUP i inne instytucje rynku pracy, CIS, KIS, przedsiębiorstwa społeczne i organizacje pozarządowe.³¹

OPS i PCPR stanowiły 29,1% badanych beneficjentów programu. Spośród nich dokładnie połowa (50,0%) w ramach projektu zleciła już podmiotom zewnętrznym usługi w zakresie aktywizacji zawodowej uczestników. Najczęściej instytucje te są zadowolone z podjętej współpracy, którą oceniają wysoko (75,0% - suma odpowiedzi „bardzo wysoko” i „wysoko”).

Wykres 42. Jak ocenia Pan/i jakość usług zleconych podmiotom zewnętrznym w zakresie aktywizacji zawodowej uczestników? (Beneficjenci N=16)

Źródło: badanie CATI z beneficjentami

Wszystkie ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie, zgodnie z przytaczanymi powyżej Wytycznymi dotyczącymi włączenia społecznego i zapisami kryteriów dostępu dla przedsięwzięć finansowanych z RPO-L2020 muszą w swoich projektach realizować działania, które prowadzą do osiągnięcia efektywności zatrudnieniowej. Ma to na celu wybieranie do dofinansowania

³¹ Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020

takich inicjatyw, które przyczynią się do podjęcia przez uczestników zatrudnienia. W ramach wybranych do dofinansowania projektów beneficjenci, oprócz wsparcia nakierowanego na aktywizację społeczną, aby zapewnić kompleksowość usług, wprowadzili zadania związane z aktywną integracją o charakterze zawodowym. Jak wynika z badań, OPS i PCPR, zgodnie z zapisami dokumentacji konkursowych, zlecają aktywizację zawodową podmiotom zajmującym się takimi działaniami. Biorąc pod uwagę wysoką ocenę jakości zleconych podmiotom zewnętrznym usług w zakresie aktywizacji zawodowej, należy domniemywać, że kooperacja ta jest owocna i korzystna dla obu stron. Zatem słuszna wydaje się przyjęta na podstawie zapisów *Wytycznych dotyczących włączenia społecznego* ścieżka działań wymagająca zlecenia tych usług poza instytucje pomocy społecznej. Innym rozwiązaniem w tym zakresie, również stosowanym przez OPS i PCPR, jest realizacja projektów partnerskich, w których partner może realizować aktywizację zawodową lub przekazywać ją do realizacji własnej komórce organizacyjnej prowadzącej np. KIS lub CIS.

“ Mam bardzo dobre doświadczenia związane ze współpracą z innymi organizacjami. Takie organizacje realizują nam obszary, które my byśmy nie byli w stanie zrealizować. Pomoc jest jak najbardziej mile widziana.

Źródło: uczestnik badania FGI z beneficjentami

3.6. Analiza wsparcia na rozpoczęcie działalności gospodarczej

Wsparcie na rozpoczęcie działalności gospodarczej oferowane jest w ramach dwóch Działań:

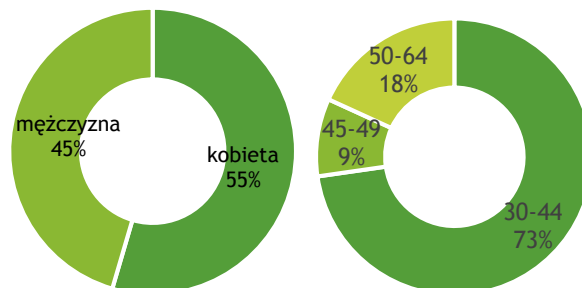
- 6.1 - wsparcie samozatrudnienia stanowi jeden z sześciu typów projektów, tj. jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomoc prawna, konsultacje i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej;
- 6.3, w tym Poddziałania 6.3.1 - jego celem jest rozwój przedsiębiorczości oraz zachęcenie osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy do założenia własnej działalności gospodarczej. Wsparcie to przyjmuje formę pomocy o charakterze bezzwrotnym, w postaci dotacji. Ma to ścisły związek z problemami z pozyskaniem kapitału przez grupy docelowe, dla których kierowany jest ten rodzaj wsparcia.

Narzędzie wsparcia wykorzystywane w ramach Działania 6.3 to przede wszystkim: bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej (do wysokości 6-krotności wysokości przeciętnego wynagrodzenia za pracę) oraz wsparcie pomostowe (dodatkowa pomoc doradcza i finansowa dla nowopowstałych firm).

Uczestnikom projektów oferowane jest także wsparcie merytoryczne, a zatem różnego rodzaju szkolenia, mające na celu pogłębienie ich wiedzy biznesowej i kompleksowe, organizacyjno-merytoryczne przygotowanie do prowadzenia własnej działalności. Często to uboga wiedza biznesowa stanowi barierę dla osób z niepełnosprawnością, wywołując w nich lęk przed podjęciem działalności, tym samym hamując rozwój przedsiębiorczości.

Spośród badanych uczestników 6% obecnie prowadzi własną działalność gospodarczą. Prawie wszyscy (95%) skorzystali ze wsparcia w ramach Działania 6.1, a 5% - w ramach Poddziałania 6.3.1. W grupie osób, które podjęły samozatrudnienie przeważają kobiety (55%), a blisko trzy czwarte (73%) stanowią osoby w wieku od 30 do 44 lat. Niemal co piąty (18%) przedsiębiorca ma od 50 do 64 lat.

Wykres 43. Płeć i wiek uczestników prowadzących aktualnie własną działalność gospodarczą (Uczestnicy N=22)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

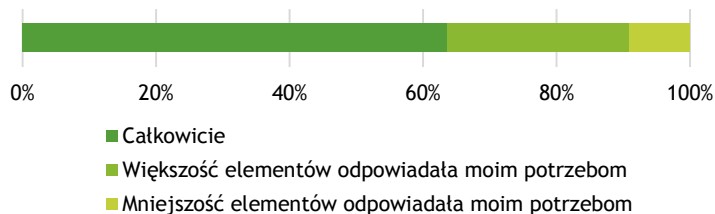
Wskazuje to na wyższą aktywność kobiet w zakresie gotowości do uruchomienia własnej działalności gospodarczej. Może to wynikać z faktu, że kobiety zaliczane są do osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, a tym samym stanowią jedną z grup docelowych wsparcia realizowanego w ramach Działań oferujących pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej. Samozatrudnienie najczęściej podjęły osoby w wieku 30-44 lata, choć znacząca grupa to osoby z przedziału 50-64 lata. Skłania to do wniosków, iż po pierwsze kobiety, wbrew powszechnie panującym stereotypom, są aktywne na rynku pracy, w tym również w obszarze przedsiębiorczości. Sprzyja temu niewątpliwie nieustannie postępująca emancypacja, ale i wsparcie różnego rodzaju środowisk kobiecych, również lokalnych. Po wtóre, zakładanie działalności gospodarczej ma miejsce w większości wśród osób, które mają już kilkuletnie doświadczenie w pracy zawodowej, pewnego rodzaju rozeznanie odnośnie do rynku i jego potrzeb, ale przede wszystkim są to osoby, które najczęściej mają dzieci w wieku szkolnym niepotrzebujące stałej opieki, co tym bardziej skłania do podjęcia aktywności na rynku pracy. Ze wsparcia nie skorzystali seniorzy (65 i więcej lat), co wskazuje na brak zainteresowania samozatrudnieniem wśród tej grupy. Osoby powyżej 64 roku życia z reguły, wchodząc w wiek emerytalny, zamierzają skorzystać z przysługującej im emerytury, a nie tworzyć innowacyjne i kreatywne rozwiązania w obszarze przedsiębiorczości. Choć trzeba mieć na uwadze, iż

w kontekście na przykład modelu „srebrnej gospodarki” osoby powyżej 64 roku życia stanowią wielokrotnie niewykorzystany potencjał.

Uczestnicy obecnie prowadzący własną działalność gospodarczą to w większości (63,6%) osoby całkowicie zadowolone z tego, jak oferowane im wsparcie odpowiadało na ich potrzeby. Nikt nie stwierdził, że projekt nie odpowiadał jego potrzebom.

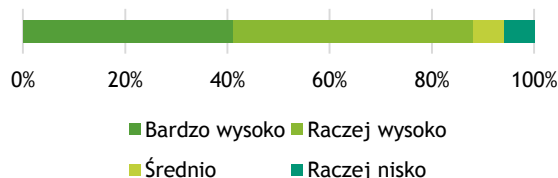
Wykres 44. W jakim stopniu oferowane w ramach projektu wsparcie odpowiadało Pana/i potrzebom? (Uczestnicy N=22)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

Większość z grupy ankietowanych uczestników, obecnych przedsiębiorców, przyznaje, że zatrudnienie znalazła w wyniku uczestnictwa w projekcie (77,3%). Badanie wykazało, że wśród tych osób cztery na pięć (82,3%) podjęły samozatrudnienie. Są to osoby, które wysoko (88,2%) oceniają możliwości rozwoju zawodowego w swojej firmie, którą założyły dzięki udziałowi w projekcie.

Wykres 45. Jak ocenia Pan/i możliwość rozwoju zawodowego w miejscu pracy uzyskany dzięki uczestnictwu w projekcie? (Uczestnicy, którzy podjęli zatrudnienie w wyniku udziału w projekcie N=15)

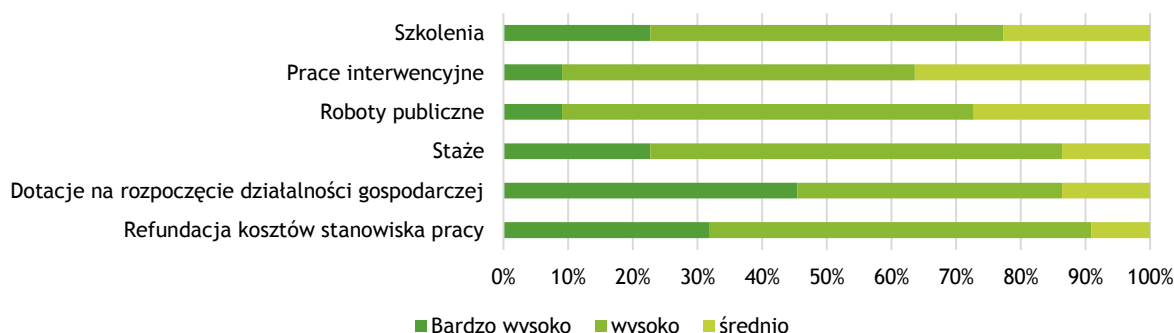

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

Uczestnicy projektów, aktualnie prowadzący działalność gospodarczą, stosunkowo wysoko oceniają adekwatność form wsparcia realizowanych w ramach programów aktywizacji zawodowej. W żadnym przypadku nie ocenili adekwatności jako niskiej lub bardzo niskiej. Jako najpotrzebniejszą formę wsparcia wskazali refundację kosztów stanowiska pracy (90,9% - suma wskazań „wysoko” i „bardzo wysoko”). Drugie najwyższe oceny otrzymały dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej i staże (86,4%), przy czym te pierwsze uczestnicy częściej ocenili jako bardzo przydatne.

Z badań wynika zatem, że udzielone wsparcie przyniosło oczekiwany skutek w zakresie rozwoju samozatrudnienia wśród osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Adresaci projektów odczuwają pozytywne skutki otrzymanej pomocy, potrafili je wykorzystać i wdrożyć w życie, podejmując aktywność gospodarczą. Wszelkie działania okazały się przydatne, przy czym niewątpliwie najbardziej pożądane są „zapomogi” finansowe, będące nierzadko główną barierą w uruchomieniu własnej działalności gospodarczej.

Wykres 46. Jak ocenia Pan/i adekwatność form wsparcia realizowanych w ramach programów aktywizacji zawodowej? (Uczestnicy N=22)

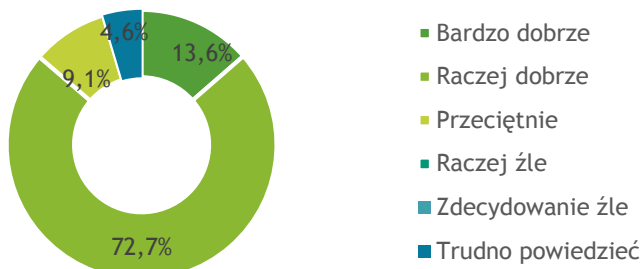
Źródło: badanie CATI z uczestnikami

Spośród uczestników projektu, którzy obecnie są samozatrudnieni, 95% zrealizowało projekt do końca. Jednocześnie 5% uczestników doświadczyło problemów w trakcie realizacji projektu. Wskazując przykłady problemów badani wymienili skomplikowane procedury (biurokrację), brak swobody w działalności (narzucone zasady/zakres) czy ograniczone środki finansowe.

Osoby prowadzące obecnie własną działalność gospodarczą dość pozytywnie oceniają rynek pracy w województwie - żadna z nich nie wskazała oceny złej lub bardzo złej, natomiast dominowała ocena „raczej dobra” (73%).

Wykres 47. Jak ogólnie ocenia Pan/i sytuację na rynku pracy w województwie lubuskim? (Uczestnicy N=22)

Źródło: badanie CATI z uczestnikami

Osoby samozatrudnione w większości pozytywnie oceniają sytuację na rynku pracy w województwie lubuskim. Dostrzegają tym samym możliwości zatrudnienia bądź samozatrudnienia, co potwierdza wcześniejsze opinie o spadku bezrobocia i rozwoju sytuacji gospodarczej, w tym firm, w kraju i w województwie lubuskim. Tego typu opinia z pewnością będzie ułatwiała mobilność uczestników, w tym również mobilność na rynku. Niemniej ważne jest również, iż uczestnicy, mając pozytywną opinię na temat rynku pracy, mogą ją przekazywać innym znajomym, często znajdującym się w trudnym położeniu, co może być mobilizacją tych ostatnich do działania. Ważne jest w tym przypadku pokazywanie aktywności czy bycie „wzorem” dla innych jako osoby, „której się udało”. Warto w związku z tym wspierać promocyjnie „dobre praktyki” jako przykłady osób samozatrudnionych.

4. Wnioski i rekomendacje

Tabela 51. Tabela wniosków i rekomendacji

Wniosek	Rekomendacja powiązana z wnioskiem	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin realizacji	Klasa rekomendacji
<p>Ma miejsce tendencja spadkowa stopy bezrobocia w województwie lubuskim oraz liczby osób zarejestrowanych jako osoby bezrobotne. (Podrozdział 3.1, s. 24)</p> <p>Ogólna ocena lubuskiego rynku pracy jest określana jako dobra - 70% ocen wśród beneficjentów projektów i 63% uczestników projektów. Wśród pracodawców dominuje ocena przeciętna (Podrozdział 3.1, s. 30)</p> <p>Wyniki badań pokazują brak wykwalifikowanych pracowników w opinii pracodawców (Podrozdział 3.1, s. 31)</p>	<p>Proponuje się położenie większego nacisku w przypadku programów nastawionych na aktywizację i podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych zgodnie z zapotrzebowaniem rynku pracy oraz zwiększenie liczby działań nastawionych na praktyczne zdobywanie umiejętności (np. staże) (Podrozdział 3.1, s. 31)</p>	IZ RPO-L2020	<p>Skonstruowanie modelu nabywania kwalifikacji opartego o dwa etapy działań: pierwszy szkoleniowy - zdobycie wiedzy merytorycznej, natomiast drugi praktyczny, umożliwiający jej utrwalenie np. staż.</p>	Perspektywa finansowa 2021-2027	Rekomendacja programowa, operacyjna
<p>Najwięcej osób bezrobotnych znajduje się w przedziale 25-34 lata (7032 osób w województwie lubuskim) (Podrozdział 3.1, s. 26)</p>	<p>Z zachowaniem demarkacji pomiędzy POWER a RPO rekomenduje się kierowanie programów do osób młodych z wykształceniem zasadniczym zawodowym i poniżej (Podrozdział 3.1, s. 26)</p>	IZ RPO-L2020	<p>Położenie większego nacisku na programy aktywizacyjne skierowane do osób młodych w powiatach, w których zarejestrowano najwięcej osób bezrobotnych.</p>	<p>Perspektywa finansowa 2021-2027/ I kwartał 2019</p>	Rekomendacja programowa, operacyjna
<p>Wśród bezrobotnych dominują osoby bezrobotne pozostające bez pracy do 3 miesięcy (34%) i co najmniej 12 miesięcy (32%) (Podrozdział 3.1, s. 28)</p>	<p>Rekomenduje się kontynuowanie wsparcia skierowanego do osób długotrwale bezrobotnych. Ponadto szczególnym wsparciem otoczyć należy osoby bezrobotne w pierwszych 3 miesiącach po utracie pracy (Podrozdział 3.1, s. 28)</p>	IZ RPO-L2020	<p>Wsparcie do osób bezrobotnych do 3 miesiąca (diagnoza ich potencjału - kwalifikacji i kompetencji, Indywidualny Plan Działania, aktywizowanie w różnych środowiskach pracy).</p> <p>Wsparcie dla osób długotrwale bezrobotnych - wsparcie psychologiczne, analiza potencjału, Indywidualny Plan Działania, szkolenia, staże.</p>	Perspektywa finansowa 2021-2027	Rekomendacja programowa, operacyjna

Wniosek	Rekomendacja powiązana z wnioskiem	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin realizacji	Klasa rekomendacji
Badanie wykazało potrzebę zwiększenia działań skierowanych na zaangażowanie uczestników i ich chęć zmiany sytuacji (Podrozdział 3.4, s. 86)	Rekomenduje się zwiększoną pomoc psychologiczną dla uczestników wsparcia, szczególnie w kontekście zwiększenia ich motywacji do udziału we wsparciu, motywacji i zaangażowania do zmiany swojej roli życiowej i zawodowej (Podrozdział 3.4, s. 86)	OPS, PCPR, organizacje pozarządowe podmioty ekonomii społecznej	W ramach projektów beneficjenci powinni obligatoryjnie obejmować uczestników projektów wsparciem psychologicznym zarówno na początku, jak i w trakcie projektu.	Perspektywa finansowa 2021-2027	Rekomendacja programowa, operacyjna
Analiza wskaźników ukazuje istotne deficyty w realizacji projektów dotyczące m.in. niskiego poziomu realizacji większości wskaźników rezultatu w ramach Działań realizowanych w OP 6 i OP7 (Podrozdział 3.4, s. 76-89)	Rekomenduje się dalsze stosowanie zapisów w dokumentacjach konkursowych zobowiązujących potencjalnych beneficjentów do realizacji określonych wartości wskaźników w przypadku Działań, w których istnieje ryzyko nieosiągnięcia wartości wskazanych na 2023 rok (Podrozdział 3.4, s. 76-89)	IZ RPO-L2020	W ramach przygotowywanych kryteriów dostępu oraz regulaminów konkursu i wezwań do złożenia wniosków należy wskazywać określoną liczbę lub procent osób, które po zakończeniu projektu będą mogły zostać wliczone do wskaźników rezultatu	III kwartał 2018 - II kwartał 2023	Rekomendacja programowa, operacyjna

5. Spis tabel, rysunków i map

Spis tabel

Tabela 1. Projekty objęte badaniem ewaluacyjnym (dane wg stanu na 31.03.2018 r.):	12
Tabela 2. Próba badawcza - wywiady telefoniczne CATI z beneficjentami.....	17
Tabela 3. Struktura badanych beneficjentów ze względu na rodzaj instytucji (Beneficjenci N=55)	17
Tabela 4. Próba badawcza - wywiady telefoniczne CATI z uczestnikami projektów	18
Tabela 5. Struktura badanych uczestników z uwzględnieniem płci, wykształcenia i miejsca zamieszkania (Uczestnicy N=364).....	18
Tabela 6. Próba badawcza - wywiady telefoniczne CATI z pracodawcami.....	19
Tabela 7. Struktura badanych pracodawców z uwzględnieniem liczby zatrudnionych pracowników, formy prawnej przedsiębiorstwa oraz przeważającej działalności (PKD 2007) (Pracodawcy N=350).....	20
Tabela 8. Próba badawcza - telefoniczne indywidualne wywiady pogłębione TDI z uczestnikami projektów	21
Tabela 9. Charakterystyka respondentów badania TDI z uczestnikami.....	22
Tabela 10. Wybrane kategorie bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (Stan na 31.03.2018)	29
Tabela 11. Jakiego rodzaju działania są najbardziej potrzebne w kontekście obecnej sytuacji rynku pracy w województwie lubuskim? (Uczestnicy N=364, Beneficjenci N=55, Pracodawcy N=350)	32
Tabela 12. Cele tematyczne 8 i 9 i odpowiadające im cele szczegółowe zawarte w Umowie Partnerstwa	34
Tabela 13. Zestawienie celów i priorytetów inwestycyjnych osi priorytetowych 6 i 7 RPO-L2020 z uwzględnieniem Działań/Poddziałań 6.1, 6.2, 6.3.1, 7.1, 7.2, 7.3, 7.4.....	34
Tabela 14. Jakiego rodzaju umowy zostały zastosowane przy zatrudnieniu uczestników projektów? wg działań (Beneficjenci N=55)	37
Tabela 15. W jakim wymiarze czasowym zostali zatrudnieni uczestnicy projektu? wg działań (Beneficjenci N=55)	37
Tabela 16. Umowy o dofinansowanie w ramach poszczególnych Działań i Poddziałań (dane wg stanu na dzień 31.03.2018 r.)	40
Tabela 17. Jakiego rodzaju kryteria wyboru uczestników projektu zastosowali Państwo w ramach realizowanego projektu? Wg Działań	42
Tabela 18. Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Działania 6.1 RPO-L2020	43
Tabela 19. Forma wsparcia udzielone w ramach Działania 6.1 [stan na dzień 29.03.2018 r.]	44
Tabela 20. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie? (Beneficjenci N=9) Działanie 6.1	45
Tabela 21. Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Działania 6.2 RPO-L2020	46
Tabela 22. Formy wsparcia udzielone w ramach Działania 6.2 [stan na dzień 29.03.2018 r.]	47
Tabela 23. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie? (Beneficjenci N=8) Działanie 6.2.....	48
Tabela 24. Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Poddziałania 6.3.1 RPO-L2020.....	49
Tabela 25. Formy wsparcia udzielonego w ramach Poddziałania 6.3.1 [stan na dzień 29.03.2018 r.].....	50
Tabela 26. Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Działania 7.1 RPO-L2020	52
Tabela 27. Formy wsparcia udzielone w ramach Działania 7.1 [stan na dzień 29.03.2018 r.]	53
Tabela 28. Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Działania 7.2 RPO-L2020	55
Tabela 29. Formy wsparcia udzielone w ramach Działania 7.2 [stan na dzień 29.03.2018 r.]	57
Tabela 30. Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Działania 7.3. RPO-L2020.....	58
Tabela 31. Formy wsparcia udzielone w ramach Działania 7.3 [stan na dzień 29.03.2018 r.]	60
Tabela 32. Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Działania 7.4 RPO-L2020	63
Tabela 33. Formy wsparcia udzielone w ramach Działania 7.4 [stan na dzień 29.03.2018 r.]	65
Tabela 34. Metaanaliza wyników badań ewaluacyjnych dotyczących oceny wsparcia z EFS - wskaźniki rezultatu długoterminowego (wg stanu na kwiecień 2017)	72
Tabela 35. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem? (Beneficjenci N=9) - Działanie 6.1.....	74
Tabela 36. Wartość wskaźników określonych w RPO-L2020 - Działanie 6.1 (dane na dzień 31.03.2018 r.)	76
Tabela 37. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem? (Beneficjenci N=8) - DZIAŁANIE 6.2	77
Tabela 38. Wartość wskaźników określonych w RPO-L2020 - Działanie 6.2 (stan na 31.03.2018 r.)	78
Tabela 39. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem? (Beneficjenci N=8) - PODDZIAŁANIE 6.3.1	79
Tabela 40. Wartość wskaźników określonych w RPO-L2020 - Poddziałanie 6.3.1 (stan na 31.03.2018 r.).....	80
Tabela 41. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem? (Beneficjenci N=10) - DZIAŁANIE 7.1	81
Tabela 42. Wartość wskaźników określonych w RPO-L2020 - Działanie 7.1 (stan na 31.03.2018 r.)	82
Tabela 43. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem? (Beneficjenci N=9) - DZIAŁANIE 7.2	83
Tabela 44. Wartość wskaźników określonych w RPO-L2020 - działanie 7.2 (stan na 31.03.2018 r.).....	84
Tabela 45. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem? (Beneficjenci N=9) - DZIAŁANIE 7.3	86
Tabela 46. Wartość wskaźników określonych w RPO-L2020 - Działanie 7.3 (stan na 31.03.2018 r.)	87
Tabela 47. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem? (Beneficjenci N=3) - DZIAŁANIE 7.4	88
Tabela 48. Wartość wskaźników określonych w RPO-L2020 - Działanie 7.4 (stan na 31.03.2018 r.)	89
Tabela 49. Migracje ludności w województwie lubuskim oraz prognoza migracji na kolejne lata.	94

Tabela 50. Jakiej wysokości dofinansowanie byłoby Państwa zdaniem potrzebne w przypadku ewentualnego kolejnego Państwa projektu? (Beneficjenci N=29) 98
Tabela 51. Tabela wniosków i rekomendacji 109

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba osób bezrobotnych w województwie lubuskim w latach 2014 - 2018 25
Wykres 2. Jak ogólnie ocenia Pan/i sytuację na rynku pracy w województwie lubuskim? (Uczestnicy N=364, Beneficjenci N=55, Pracodawcy N=350) 30
Wykres 3. Jakie czynniki wpłynęły przede wszystkim na spadek bezrobocia w województwie lubuskim w ostatnich latach? (Pracodawcy N=350) 31
Wykres 4. Jakie są najważniejsze problemy lubuskiego rynku pracy? (Pracodawcy N=350) 31
Wykres 5. W jakim stopniu pozytywny wpływ na rynek pracy miały następujące działania? (Pracodawcy N=350) 36
Wykres 6. W jakim stopniu Pana/i zdaniem Programy aktywizacji zawodowej są dostosowane do aktualnej sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim? (Uczestnicy N=364, Beneficjenci N=55, Pracodawcy N=350) 36
Wykres 7. Jakiego rodzaju umowy zostały zastosowane przy zatrudnieniu uczestników projektów? (Beneficjenci N=55) - pytanie wielokrotnego wyboru 37
Wykres 8. W jakim wymiarze czasowym zostali zatrudnieni uczestnicy projektu? (Beneficjenci N=55) - pytanie wielokrotnego wyboru 37
Wykres 9. Jak oceniają Państwo skuteczność rekrutacji, w kontekście odmów uczestników do udziału w projekcie? (Beneficjenci N=55) 40
Wykres 10. Proszę podać odsetek osób, które odmówiły udziału w projekcie przed jego rozpoczęciem (Beneficjenci N=22) 40
Wykres 11. Jakiego rodzaju kryteria wyboru uczestników projektu zastosowali Państwo w ramach realizowanego projektu? (Beneficjenci N=55) - pytanie wielokrotnego wyboru 42
Wykres 12. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie? (Beneficjenci N=8) PODDZIAŁANIE 6.3.1 51
Wykres 13. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie? (Beneficjenci N=10) DZIAŁANIE 7.1 54
Wykres 14. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie? (Beneficjenci N=9) DZIAŁANIE 7.2 57
Wykres 15. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie? (Beneficjenci N=8) DZIAŁANIE 7.3 62
Wykres 16. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie? (Beneficjenci N=3) DZIAŁANIE 7.4 66
Wykres 17. Czy w trakcie realizacji projektu wystąpiły jakieś problemy, trudności, coś co Pan/i rekomendowałby zmienić w przypadku przyszłych tego typu działań? (Uczestnicy N=364) 66
Wykres 18. Czy podczas realizacji projektu część uczestników zrezygnowała przed jego zakończeniem? (Beneficjenci N=55) 67
Wykres 19. Czy zrezygnował Pan/i z udziału w projekcie przed jego zakończeniem? (Uczestnicy N=364) 67
Wykres 20. Czy po realizacji projektu wystąpiły jakieś problemy, trudności, coś co Pan/i rekomendowałby zmienić w przypadku przyszłych tego typu działań? (Uczestnicy N=364) 68
Wykres 21. Jak ogólnie ocenia Pan/i skutki realizacji projektu w zakresie poprawy sytuacji zawodowej uczestników projektu? (Beneficjenci N=55) 69
Wykres 22. W jakim stopniu Pana/i zdaniem czynniki zewnętrzne wpływały na skuteczność wsparcia oferowanego w ramach RPO-L2020 osobom w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy? (Beneficjenci N=55) 69
Wykres 23. Proszę ocenić z perspektywy pracodawcy skuteczność stosowanych w ramach programów aktywizacji zawodowej form wsparcia (Pracodawcy N=350) 70
Wykres 24. W jakim stopniu wymienione formy wsparcia realizowane w ramach programów aktywizacji zawodowej są skuteczne w aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia? (Beneficjenci N=55) 70
Wykres 25. W jakim stopniu wymienione formy wsparcia realizowane w ramach programów aktywizacji zawodowej są skuteczne w aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia? - Z uwzględnieniem Osi Priorytetowych, w ramach których beneficjenci realizowali projektu (Beneficjenci N=55) 71
Wykres 26. Zestawienie działań, w jakich udział brali uczestnicy z obecnym statusem zawodowym (Uczestnicy N=364) 91
Wykres 27. Odsetek uczestników projektów, którzy podjęli zatrudnienie (w tym zatrudnienie na własny rachunek) na skutek zrealizowanych w projekcie działań (Beneficjenci N=55) [%] 92
Wykres 28. Czy w wyniku uczestnictwa w projekcie znalazł Pan/i zatrudnienie? (Uczestnicy N=364) 92
Wykres 29. Jaka jest forma Pana/i zatrudnienia wynikającego z uczestnictwa w projekcie? (Uczestnicy N=207) 92
Wykres 30. W jakim wymiarze czasowym jest Pan/i zatrudniony/a w wyniku uczestnictwa w projekcie? (Uczestnicy N=207) 93
Wykres 31. Jak ocenia Pan/i możliwość rozwoju zawodowego w miejscu pracy uzyskanym dzięki uczestnictwu w projekcie? (Uczestnicy N=207) 93
Wykres 32. W jakim stopniu był/a Pan/i skłonna do zmiany miejsca zamieszkania w celu znalezienia zatrudnienia przed i w jakim stopniu jest Pan/i skłonny/a do takiej decyzji po uczestnictwie w projekcie? Ocena w skali od 1-5, gdzie 1 znaczy: w ogóle nie zmieniałbym (Uczestnicy N=364) 95
Wykres 33. Czy w wyniku uczestnictwa w projekcie zmienił Pan/i miejsce zamieszkania? (Uczestnicy N=364) 96
Wykres 34. Czy Pana/i zdaniem można było osiągnąć efekty projektu przy niższych nakładach finansowych? (Beneficjenci N=55) 97
Wykres 35. Jak ocenia Pan/i wysokość środków przeznaczonych w ramach RPO-L2020 na działania z obszaru rynku pracy? (Beneficjenci N=55) 97
Wykres 36. W jakim stopniu potrzebne jest dalsze inwestowanie/wsparcie w obszarze rynku pracy? (Beneficjenci N=55) 97
Wykres 37. Proszę ocenić z perspektywy pracodawcy adekwatność stosowanych w ramach programów aktywizacji zawodowej form wsparcia, w kontekście potrzeb lokalnego rynku pracy (Pracodawcy N=350) 99
Wykres 38. Jak ocenia Pan/i adekwatność form wsparcia realizowanych w ramach programów aktywizacji zawodowej? (Uczestnicy N=364) 100
Wykres 39. W jakim stopniu oferowane w ramach projektu wsparcie odpowiadało Pana/i potrzebom? (Uczestnicy N=364) 100
Wykres 40. Dopasowanie wsparcia do potrzeb uczestników z uwzględnieniem działań, w których wzięli udział (Uczestnicy N=364) 101
Wykres 41. W jakim stopniu w związku z realizowanym projektem zwiększyła się skala i jakość współpracy, mającej na celu wsparcie osób najbardziej oddalonych od rynku pracy, między następującymi instytucjami? (Beneficjenci N=55) 104

Wykres 42. Jak ocenia Pan/i jakość usług zleconych podmiotom zewnętrznym w zakresie aktywizacji zawodowej uczestników? (Beneficjenci N=16)	104
Wykres 43. Płeć i wiek uczestników prowadzących aktualnie własną działalność gospodarczą (Uczestnicy N=22)	106
Wykres 44. W jakim stopniu oferowane w ramach projektu wsparcie odpowiadało Pana/i potrzebom? (Uczestnicy N=22) ...	107
Wykres 45. Jak ocenia Pan/i możliwość rozwoju zawodowego w miejscu pracy uzyskanym dzięki uczestnictwu w projekcie? (Uczestnicy, którzy podjęli zatrudnienie w wyniku udziału w projekcie N=15)	107
Wykres 46. Jak ocenia Pan/i adekwatność form wsparcia realizowanych w ramach programów aktywizacji zawodowej? (Uczestnicy N=22).....	107
Wykres 47. Jak ogólnie ocenia Pan/i sytuację na rynku pracy w województwie lubuskim? (Uczestnicy N=22).....	108

Spis rysunków

Rysunek 1. Kryteria ewaluacyjne	13
---------------------------------------	----

Spis map

Mapa 1. Stopa bezrobocia w powiatach województwa lubuskiego (stan na koniec lutego 2018 r.)	24
Mapa 2. Struktura bezrobocia w powiatach województwa lubuskiego wg wieku	26
Mapa 3. Struktura bezrobocia w powiatach województwa lubuskiego w marcu 2018 r. wg wykształcenia	27
Mapa 4. Struktura bezrobocia w powiatach województwa lubuskiego w marcu 2018 r. wg czasu pozostawania bez pracy	28

6. Aneksy

6.1. Narzędzia badawcze zastosowane w ewaluacji

Wywiady telefoniczne CATI z beneficjentami

<p>Dzień dobry, nazywam się _____ i na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego realizuje badanie ankietowe dotyczące oceny wpływu wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020. Badanie jest anonimowe tzn. odpowiedzi będą prezentowane jedynie w formie zbiorczych zestawień statystycznych.</p>
<p>1. Jak ogólnie ocenia Pan/i sytuację na rynku pracy w województwie lubuskim?</p> <ul style="list-style-type: none">1.1. Bardzo dobrze1.2. Raczej dobrze1.3. Przeciętnie1.4. Raczej źle1.5. Zdecydowanie źle1.6. Trudno powiedzieć
<p>2. Jakiego rodzaju działania są najbardziej potrzebne, w kontekście obecnej sytuacji rynku pracy w województwie lubuskim (proszę wymienić maksymalnie trzy najważniejsze)?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
<p>3. Jakiego rodzaju instytucję Pan/i reprezentuje?</p> <ul style="list-style-type: none">3.1. OPS3.2. PCPR3.3. Jednostka samorządu terytorialnego3.4. Jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną3.5. Organizacje pozarządowe3.6. Przedsiębiorstwo, w tym jednoosobowa działalność gospodarcza3.7. Instytucja rynku pracy3.8. Instytucja otoczenia biznesu3.9. Podmiot ekonomii społecznej3.10. Inne, jakie?
<p>4. W ramach jakiego działania/poddziałania realizowali Państwo projekt?</p> <ul style="list-style-type: none">4.1. Działanie 6.14.2. Działanie 6.24.3. Poddziałanie 6.3.14.4. Działanie 7.14.5. Działanie 7.24.6. Działanie 7.34.7. Działanie 7.4
<p>5. Proszę podać:</p> <ul style="list-style-type: none">5.1. Planowaną liczbę uczestników projektu: _____5.2. Rzeczywistą liczbę uczestników projektu: _____5.3. Liczbę uczestników projektów, którzy podjęli zatrudnienie (w tym zatrudnienie na własny rachunek) na skutek zrealizowanych w projekcie działań: _____
<p>6. Jak ogólnie ocenia Pan/i skutki realizacji projektu w zakresie poprawy sytuacji zawodowej uczestników projektu?</p> <ul style="list-style-type: none">6.1. Bardzo dobrze6.2. Raczej dobrze

- 6.3. Ani dobrze ani źle
- 6.4. Raczej źle
- 6.5. Bardzo źle
- 6.6. Trudno powiedzieć

7. Jakiego rodzaju umowy zostały zastosowane przy zatrudnieniu uczestników projektów:

	Tak	Nie
7.1. Umowa o pracę na czas określony		
7.2. Umowa o pracę na czas nieokreślony		
7.3. Umowa o dzieło		
7.4. Umowa zlecenie		

8. W jakim wymiarze czasowym zostali zatrudnieni uczestnicy projektu:

- 8.1. Pełny etat
- 8.2. $\frac{3}{4}$ etatu
- 8.3. $\frac{1}{2}$ etatu
- 8.4. Inne, jakie? _____

9. Czy Pana/i zdaniem można było osiągnąć efekty projektu przy niższych nakładach finansowych?

- 9.1. Zdecydowanie tak
- 9.2. Raczej tak
- 9.3. Raczej nie
- 9.4. Zdecydowanie nie
- 9.5. Trudno powiedzieć

10. W jakim stopniu w związku z realizowanym projektem zwiększyła się skala i jakość współpracy, mającej na celu wsparcie osób najbardziej oddalonych od rynku pracy, między następującymi instytucjami:

	Brak wpływu	Lekka poprawa	Umiarkowana poprawa	Duża poprawa	Bardzo duża poprawa
10.1. Instytucje rynku pracy - Instytucje pomocy społecznej	0	1	2	3	4
10.2. Instytucje rynku pracy - Organizacje pozarządowe	0	1	2	3	4
10.3. Instytucje pomocy społecznej - Organizacje pozarządowe	0	1	2	3	4

11. Jak ocenia Pan/i wysokość środków przeznaczonych w ramach RPOL2020 na działania z obszaru rynku pracy?

- 11.1. Zdecydowanie są wystarczające
- 11.2. Raczej są wystarczające
- 11.3. Raczej nie są wystarczające
- 11.4. Zdecydowanie nie są wystarczające
- 11.5. Trudno powiedzieć

12. W jakim stopniu potrzebne jest dalsze inwestowanie/wsparcie w obszarze rynku pracy
12.1. Zdecydowanie jest potrzebne
12.2. Raczej jest potrzebne
12.3. Raczej nie jest potrzebne
12.4. Zdecydowanie nie jest potrzebne
12.5. Trudno powiedzieć
13. (w przypadku udzielenia odpowiedzi 12.1 lub 12.2) Jakiej wysokości dofinansowanie byłoby Państwa zdaniem potrzebne w przypadku ewentualnego kolejnego Państwa projektu? _____ PLN
14. W jakim stopniu Pana/i zdaniem programy aktywizacji zawodowej realizowane w ramach wsparcia są dostosowane do aktualnej sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim?
14.1. W bardzo wysokim
14.2. W wysokim
14.3. W średnim
14.4. W niskim
14.5. W bardzo niskim
14.6. Trudno powiedzieć
15. Jakiego rodzaju kryteria wyboru uczestników projektu zastosowali Państwo w ramach realizowanego projektu?
15.1. Kryteria odnoszące się do wieku uczestników
15.2. Kryteria odnoszące się do statusu zawodowego uczestników
15.3. Kryteria odnoszące się do płci uczestników
15.4. Kryteria odnoszące się do miejsca zamieszkania uczestników
15.5. Inne, jakie? _____
16. Jak oceniają Państwo skuteczność rekrutacji, w kontekście odmów uczestników do udziału w projekcie - proszę podać odsetek osób, które odmówiły udziału w projekcie przed jego rozpoczęciem?
16.1. _____ %
16.2. Nikt nie odmówił udziału w projekcie
17. (w przypadku udzielenia odpowiedzi 16.1) Jakie były przyczyny odmowy udziału w projekcie? _____ _____ _____
18. Czy podczas realizacji projektu część uczestników zrezygnowała przed jego zakończeniem?
18.1. Tak, ilu _____ ?
18.2. Nie
19. (w przypadku udzielenia odpowiedzi 18.1) Jakie były przyczyny rezygnacji uczestników z udziału w projekcie przed jego zakończeniem? _____ _____ _____
20. (w przypadku udzielenia odpowiedzi 3.1 lub 3.2) Czy w ramach projektu zlecili Państwo podmiotom zewnętrznym usługi, w zakresie aktywizacji zawodowej uczestników?
20.1. Tak
20.2. Nie
21. (w przypadku udzielenia odpowiedzi 20.1) Jak ocenia Pan/i jakość usług zleconych podmiotom zewnętrznym, w zakresie aktywizacji zawodowej uczestników?

- 21.1. Bardzo wysoko
- 21.2. Wysoko
- 21.3. Średnio
- 21.4. Nisko
- 21.5. Bardzo nisko

22. Jakie czynniki decydują o skuteczności wsparcia oferowanego w ramach RPO-L2020 osobom w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy?

23. W jakim stopniu Pana/i zdaniem czynniki zewnętrzne wpływały na skuteczność wsparcia oferowanego w ramach RPO-L2020 osobom w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy?

- 23.1. Bardzo dużym
- 23.2. Dużym
- 23.3. Średnim
- 23.4. Małym
- 23.5. Bardzo małym

24. W jakim stopniu wymienione formy wsparcia realizowane w ramach programów aktywizacji zawodowej są skuteczne w aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia?

	Bardzo niska skuteczność	Niska skuteczność	Średnia skuteczność	Wysoka skuteczność	Bardzo wysoka skuteczność
24.1. Szkolenia	0	1	2	3	4
24.2. Prace interwencyjne	0	1	2	3	4
24.3. Roboty publiczne	0	1	2	3	4
24.4. Staże	0	1	2	3	4
24.5. Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej	0	1	2	3	4
24.6. Refundacja kosztów stanowiska pracy	0	1	2	3	4

(w przypadku udzielenia odpowiedzi 1.1)

BLOK PYTAŃ DLA REALIZUJĄCYCH PROJEKTY W RAMACH DZIAŁANIA 6.1

25. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie:

- 25.1. zastosowanie Indywidualnych Planów Działania
- 25.2. diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w regionie
- 25.3. kompleksowe i indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby
- 25.4. poradnictwo zawodowe w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej w tym podnoszenia lub uzupełniania kompetencji i kwalifikacji zawodowych.
- 25.5. nauka aktywnego poszukiwania pracy (zajęcia aktywizacyjne, warsztaty z zakresu umiejętności poszukiwania pracy, konsultacje indywidualne)
- 25.6. nabywanie, podwyższanie lub dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji, niezbędnych na rynku pracy w kontekście zidentyfikowanych potrzeb osoby, której udzielane jest wsparcie, m.in. poprzez wysokiej jakości szkolenia i kursy.
- 25.7. nabywanie lub uzupełnianie doświadczenia zawodowego oraz praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania danego zawodu, m.in. poprzez staże i praktyki zawodowe,
- 25.8. wsparcie zatrudnienia u przedsiębiorcy lub innego pracodawcy, stanowiące zachętę do zatrudnienia.
- 25.9. wsparcie mobilności międzysektorowej dla osób, które mają trudności ze znalezieniem zatrudnienia w sektorze lub branży, m.in. poprzez zmianę lub uzupełnienie kompetencji lub kwalifikacji pozwalającą na podjęcie zatrudnienia w innym sektorze
- 25.10. wsparcie mobilności geograficznej dla osób, u których zidentyfikowano problem z zatrudnieniem w miejscu zamieszkania, m.in. poprzez pokrycie kosztów dojazdu do pracy lub wstępnego zagospodarowania w nowym miejscu zamieszkania, m.in. poprzez finansowanie kosztów dojazdu, zapewnienie środków na zasiedlenie.
- 25.11. Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomoc prawna, konsultacje i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej.
- 25.12. niwelowanie barier jakie napotykają osoby z niepełnosprawnościami w zakresie zdobycia i utrzymania zatrudnienia, m.in. doposażenie stanowiska pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- 25.13. Inne, jakie? _____

26. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia? Przez skuteczność proszę rozumieć przyniesienie oczekiwanych wyników.

(w tabeli wyświetlone zostaną tylko formy wsparcia wskazane przez respondenta w pytaniu 25)

	Bardzo niska skuteczność	Niska skuteczność	Średnia skuteczność	Wysoka skuteczność	Bardzo wysoka skuteczność
26.1.	0	1	2	3	4
26.2.	0	1	2	3	4
26.3.	0	1	2	3	4
26.4.	0	1	2	3	4
26.5.	0	1	2	3	4
26.6.	0	1	2	3	4
26.7.	0	1	2	3	4
26.8.	0	1	2	3	4
26.9.	0	1	2	3	4
26.10.	0	1	2	3	4
26.11.	0	1	2	3	4
26.12.	0	1	2	3	4

27. Jakie czynniki wpłynęły pozytywnie na skuteczność realizowanych w ramach projektu działań?

28. Jakie czynniki wpłynęły negatywnie na poziom skuteczności realizowanych w ramach projektu działań?

29. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętniej, a z których z mniejszym zaangażowaniem?

(w tabeli wyświetlone zostaną tylko formy wsparcia wskazane przez respondenta w pytaniu 25)

	Bardzo niski poziom zaangażowania uczestników	Niski poziom zaangażowania uczestników	Średni poziom zaangażowania uczestników	Wysoki poziom zaangażowania uczestników	Bardzo wysoki poziom zaangażowania uczestników
29.1.	0	1	2	3	4
29.2.	0	1	2	3	4
29.3.	0	1	2	3	4
29.4.	0	1	2	3	4
29.5.	0	1	2	3	4
29.6.	0	1	2	3	4
29.7.	0	1	2	3	4
29.8.	0	1	2	3	4
29.9.	0	1	2	3	4

29.10.	0	1	2	3	4
29.11.	0	1	2	3	4
29.12.	0	1	2	3	4

(w przypadku udzielenia odpowiedzi 1.2)

BLOK PYTAŃ DLA REALIZUJĄCYCH PROJEKTY W RAMACH DZIAŁANIA 6.2

26. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie:

- 26.1. zastosowanie Indywidualnych Planów Działania
- 26.2. diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w regionie
- 26.3. kompleksowe i indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby
- 26.4. poradnictwo zawodowe w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej w tym podnoszenia lub uzupełniania kompetencji i kwalifikacji zawodowych.
- 26.5. nauka aktywnego poszukiwania pracy (zajęcia aktywizacyjne, warsztaty z zakresu umiejętności poszukiwania pracy, konsultacje indywidualne)
- 26.6. nabywanie, podwyższanie lub dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji, niezbędnych na rynku pracy w kontekście zidentyfikowanych potrzeb osoby, której udzielane jest wsparcie, m.in. poprzez wysokiej jakości szkolenia i kursy.
- 26.7. nabywanie lub uzupełnianie doświadczenia zawodowego oraz praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania danego zawodu, m.in. poprzez staże i praktyki zawodowe,
- 26.8. wsparcie zatrudnienia u przedsiębiorcy lub innego pracodawcy, stanowiące zachętę do zatrudnienia.
- 26.9. wsparcie mobilności międzysektorowej dla osób, które mają trudności ze znalezieniem zatrudnienia w sektorze lub branży, m.in. poprzez zmianę lub uzupełnienie kompetencji lub kwalifikacji pozwalającą na podjęcie zatrudnienia w innym sektorze
- 26.10. wsparcie mobilności geograficznej dla osób, u których zidentyfikowano problem z zatrudnieniem w miejscu zamieszkania, m.in. poprzez pokrycie kosztów dojazdu do pracy lub wstępnego zagospodarowania w nowym miejscu zamieszkania, m.in. poprzez finansowanie kosztów dojazdu, zapewnienie środków na zasiedlenie.
- 26.11. niwelowanie barier jakie napotykają osoby z niepełnosprawnościami w zakresie zdobycia i utrzymania zatrudnienia, m.in. doposażenie stanowiska pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- 26.12. Inne, jakie? _____

27. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia? Przez skuteczność proszę rozumieć przyniesienie oczekiwanych wyników.

(w tabeli wyświetlone zostaną tylko formy wsparcia wskazane przez respondenta w pytaniu 26)

	Bardzo niska skuteczność	Niska skuteczność	Średnia skuteczność	Wysoka skuteczność	Bardzo wysoka skuteczność
27.1.	0	1	2	3	4
27.2.	0	1	2	3	4
27.3.	0	1	2	3	4
27.4.	0	1	2	3	4
27.5.	0	1	2	3	4

27.6.	0	1	2	3	4
27.7.	0	1	2	3	4
27.8.	0	1	2	3	4
27.9.	0	1	2	3	4
27.10.	0	1	2	3	4
27.11.	0	1	2	3	4

28. Jakie czynniki wpłynęły pozytywnie na skuteczność realizowanych w ramach projektu działań?

29. Jakie czynniki wpłynęły negatywnie na poziom skuteczności realizowanych w ramach projektu działań?

30. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem?

(w tabeli wyświetlone zostaną tylko formy wsparcia wskazane przez respondenta w pytaniu 26)

	Bardzo niski poziom zaangażowania uczestników	Niski poziom zaangażowania uczestników	Średni poziom zaangażowania uczestników	Wysoki poziom zaangażowania uczestników	Bardzo wysoki poziom zaangażowania uczestników
30.1.	0	1	2	3	4
30.2.	0	1	2	3	4
30.3.	0	1	2	3	4
30.4.	0	1	2	3	4
30.5.	0	1	2	3	4
30.6.	0	1	2	3	4
30.7.	0	1	2	3	4
30.8.	0	1	2	3	4
30.9.	0	1	2	3	4
30.10.	0	1	2	3	4
30.11.	0	1	2	3	4

(w przypadku udzielenia odpowiedzi 1.3)

BLOK PYTAŃ DLA REALIZUJĄCYCH PROJEKTY W RAMACH PODDZIAŁANIA 6.3.1

26. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie:

- 26.1. bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej
- 26.2. usługi szkoleniowe na etapie przed udzieleniem dotacji przygotowujące do rozpoczęcia działalności gospodarczej (szkolenia grupowe)
- 26.3. wsparcie pomostowe w postaci pomocy finansowej wypłacanej miesięcznie
- 26.4. wsparcie pomostowe w postaci usługi doradczo-szkoleniowe realizowane po założeniu działalności gospodarczej
- 26.5. Inne, jakie? _____

27. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia? Przez skuteczność proszę rozumieć przyniesienie oczekiwanych wyników.

(w tabeli wyświetlone zostaną tylko formy wsparcia wskazane przez respondenta w pytaniu 26)

	Bardzo niska skuteczność	Niska skuteczność	Średnia skuteczność	Wysoka skuteczność	Bardzo wysoka skuteczność
27.1.	0	1	2	3	4
27.2.	0	1	2	3	4
27.3.	0	1	2	3	4
27.4.	0	1	2	3	4
27.5.	0	1	2	3	4

28. Jakie czynniki wpłynęły pozytywnie na skuteczność realizowanych w ramach projektu działań?

29. Jakie czynniki wpłynęły negatywnie na poziom skuteczności realizowanych w ramach projektu działań?

30. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem?

(w tabeli wyświetlone zostaną tylko formy wsparcia wskazane przez respondenta w pytaniu 26)

	Bardzo niski poziom zaangażowania uczestników	Niski poziom zaangażowania uczestników	Średni poziom zaangażowania uczestników	Wysoki poziom zaangażowania uczestników	Bardzo wysoki poziom zaangażowania uczestników
30.1.	0	1	2	3	4
30.2.	0	1	2	3	4
30.3.	0	1	2	3	4
30.4.	0	1	2	3	4
30.5.	0	1	2	3	4

(w przypadku udzielenia odpowiedzi 1.4)

BLOK PYTAŃ DLA REALIZUJĄCYCH PROJEKTY W RAMACH DZIAŁANIA 7.1

26. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie:

- 26.1. kontrakt socjalny lub równoważny
- 26.2. program aktywności lokalnej
- 26.3. program integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami
- 26.4. Program Aktywizacja i Integracja
- 26.5. program specjalny
- 26.6. Projekt socjalny
- 26.7. Inne, jakie? _____

27. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia? Przez skuteczność proszę rozumieć przyniesienie oczekiwanych wyników.

(w tabeli wyświetlone zostaną tylko formy wsparcia wskazane przez respondenta w pytaniu 26)

	Bardzo niska skuteczność	Niska skuteczność	Średnia skuteczność	Wysoka skuteczność	Bardzo wysoka skuteczność
27.1.	0	1	2	3	4
27.2.	0	1	2	3	4
27.3.	0	1	2	3	4
27.4.	0	1	2	3	4
27.5.	0	1	2	3	4
27.6.	0	1	2	3	4

28. Jakie czynniki wpłynęły pozytywnie na skuteczność realizowanych w ramach projektu działań?

29. Jakie czynniki wpłynęły negatywnie na poziom skuteczności realizowanych w ramach projektu działań?

30. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem?

(w tabeli wyświetlone zostaną tylko formy wsparcia wskazane przez respondenta w pytaniu 26)

	Bardzo niski poziom zaangażowania uczestników	Niski poziom zaangażowania uczestników	Średni poziom zaangażowania uczestników	Wysoki poziom zaangażowania uczestników	Bardzo wysoki poziom zaangażowania uczestników
30.1.	0	1	2	3	4
30.2.	0	1	2	3	4
30.3.	0	1	2	3	4
30.4.	0	1	2	3	4
30.5.	0	1	2	3	4
30.6.	0	1	2	3	4

(w przypadku udzielenia odpowiedzi 1.5)

BLOK PYTAŃ DLA REALIZUJĄCYCH PROJEKTY W RAMACH DZIAŁANIA 7.2

26. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie:

- 26.1. kontrakt socjalny lub równoważny
- 26.2. program aktywności lokalnej
- 26.3. program integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami

- 26.4. program specjalny
26.5. program Aktywizacja i Integracja
26.6. projekt socjalny
26.7. Inne, jakie? _____

27. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia? Przez skuteczność proszę rozumieć przyniesienie oczekiwanych wyników.

(w tabeli wyświetlone zostaną tylko formy wsparcia wskazane przez respondenta w pytaniu 26)

	Bardzo niska skuteczność	Niska skuteczność	Średnia skuteczność	Wysoka skuteczność	Bardzo wysoka skuteczność
27.1	0	1	2	3	4
27.2	0	1	2	3	4
27.3	0	1	2	3	4

28. Jakie czynniki wpłynęły pozytywnie na skuteczność realizowanych w ramach projektu działań?

29. Jakie czynniki wpłynęły negatywnie na poziom skuteczności realizowanych w ramach projektu działań?

30. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem?

(w tabeli wyświetlone zostaną tylko formy wsparcia wskazane przez respondenta w pytaniu 26)

	Bardzo niski poziom zaangażowania uczestników	Niski poziom zaangażowania uczestników	Średni poziom zaangażowania uczestników	Wysoki poziom zaangażowania uczestników	Bardzo wysoki poziom zaangażowania uczestników
26.1.	0	1	2	3	4
26.2.	0	1	2	3	4
26.3.	0	1	2	3	4
26.4.	0	1	2	3	4
26.5.	0	1	2	3	4

(w przypadku udzielenia odpowiedzi 1.6)

BLOK PYTAŃ DLA REALIZUJĄCYCH PROJEKTY W RAMACH DZIAŁANIA 7.3

26. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie:

26.1. rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych, niezbędnych na rynku pracy,

26.2. poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne, prowadzące do integracji społecznej i zawodowej,

- 26.3. kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych,
- 26.4. poradnictwo zawodowe oraz pośrednictwo pracy,
- 26.5. staże, subsydiowane zatrudnienie i zajęcia reintegracji zawodowej u
- 26.6. pracodawcy,
- 26.7. wsparcie towarzyszące dla otoczenia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym niezbędne do ich aktywizacji, np. przy wykorzystaniu środowiskowych form aktywizacji społecznej
- 26.8. Inne, jakie? _____

27. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia? Przez skuteczność proszę rozumieć przyniesienie oczekiwanych wyników.

(w tabeli wyświetlone zostaną tylko formy wsparcia wskazane przez respondenta w pytaniu 26)

	Bardzo niska skuteczność	Niska skuteczność	Średnia skuteczność	Wysoka skuteczność	Bardzo wysoka skuteczność
27.1.	0	1	2	3	4
27.2.	0	1	2	3	4
27.3.	0	1	2	3	4
27.4.	0	1	2	3	4
27.5.	0	1	2	3	4
27.6.	0	1	2	3	4
27.7.	0	1	2	3	4

28. Jakie czynniki wpłynęły pozytywnie na skuteczność realizowanych w ramach projektu działań?

29. Jakie czynniki wpłynęły negatywnie na poziom skuteczności realizowanych w ramach projektu działań?

30. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem?

(w tabeli wyświetlone zostaną tylko formy wsparcia wskazane przez respondenta w pytaniu 26)

	Bardzo niski poziom zaangażowania uczestników	Niski poziom zaangażowania uczestników	Średni poziom zaangażowania uczestników	Wysoki poziom zaangażowania uczestników	Bardzo wysoki poziom zaangażowania uczestników
30.1.	0	1	2	3	4
30.2.	0	1	2	3	4
30.3.	0	1	2	3	4
30.4.	0	1	2	3	4
30.5.	0	1	2	3	4

30.6.	0	1	2	3	4
30.7.	0	1	2	3	4
30.8.	0	1	2	3	4

(w przypadku udzielenia odpowiedzi 1.7)

BLOK PYTAŃ DLA REALIZUJĄCYCH PROJEKTY W RAMACH DZIAŁANIA 7.4

26. Jakiego rodzaju instrumenty wsparcia wykorzystali Państwo w projekcie:

26.1. Wsparcie dla tworzenia podmiotów integracji społecznej tj. centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza), z wyjątkiem warsztatów terapii zajęciowej.

26.2. Wsparcie dla działalności podmiotów integracji społecznej tj. centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza), przyczyniające się do zwiększenia miejsc w tych placówkach

26.3. Inne, jakie? _____

27. Proszę ocenić skuteczność stosowanych w ramach projektu form wsparcia? Przez skuteczność proszę rozumieć przyniesienie oczekiwanych wyników.

(w tabeli wyświetlone zostaną tylko formy wsparcia wskazane przez respondenta w pytaniu 26)

	Bardzo niska skuteczność	Niska skuteczność	Średnia skuteczność	Wysoka skuteczność	Bardzo wysoka skuteczność
27.1.	0	1	2	3	4
27.2.	0	1	2	3	4

28. Jakie czynniki wpłynęły pozytywnie na skuteczność realizowanych w ramach projektu działań?

29. Jakie czynniki wpłynęły negatywnie na poziom skuteczności realizowanych w ramach projektu działań?

30. Z których spośród realizowanych w ramach projektu form wsparcia uczestnicy korzystali chętnie, a z których z mniejszym zaangażowaniem?

(w tabeli wyświetlone zostaną tylko formy wsparcia wskazane przez respondenta w pytaniu 26)

	Bardzo niski poziom zaangażowania uczestników	Niski poziom zaangażowania uczestników	Średni poziom zaangażowania uczestników	Wysoki poziom zaangażowania uczestników	Bardzo wysoki poziom zaangażowania uczestników
30.1.	0	1	2	3	4
30.2.	0	1	2	3	4

Wywiady telefoniczne CATI z uczestnikami projektów

<p>Dzień dobry, nazywam się _____ i na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego realizuje badanie ankietowe dotyczące oceny wpływu wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020. Badanie jest anonimowe tzn. odpowiedzi będą prezentowane jedynie w formie zbiorczych zestawień statystycznych.</p>
<p>1. Jak ogólnie ocenia Pan/i sytuację na rynku pracy w województwie lubuskim?</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.1. Bardzo dobrze 1.2. Raczej dobrze 1.3. Przeciętnie 1.4. Raczej źle 1.5. Zdecydowanie źle 1.1. Trudno powiedzieć
<p>2. Jakiego rodzaju działania są najbardziej potrzebne, w kontekście obecnej sytuacji rynku pracy w województwie lubuskim (proszę wymienić maksymalnie trzy najważniejsze)?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
<p>3. W ramach jakiego działania/poddziałania realizowany był projekt, w którym Pan/i uczestniczył/a?</p> <ul style="list-style-type: none"> 3.1. Działanie 6.1 3.2. Działanie 6.2 3.3. Poddziałanie 6.3.1 3.4. Działanie 7.1 3.5. Działanie 7.2 3.6. Działanie 7.3 3.7. Działanie 7.4
<p>4. W jakiego rodzaju działaniach realizowanych w ramach projektu uczestniczył/a Pan/i?</p> <ul style="list-style-type: none"> 4.1. Szkolenia 4.2. Prace interwencyjne 4.3. Roboty publiczne 4.4. Staże 4.5. Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej 4.6. Refundacja kosztów stanowiska pracy 4.7. Inne, jakie? _____
<p>5. W jakim stopniu oferowane w ramach projektu wsparcie odpowiadało Pana/i potrzebom?</p> <ul style="list-style-type: none"> 5.1. Całkowicie 5.2. Większość elementów odpowiadała moim potrzebom 5.3. Mniejszość elementów odpowiadała moim potrzebom 5.4. Wcale 5.5. Trudno powiedzieć
<p>6. Czy w wyniku uczestnictwa w projekcie znalazł Pan/i zatrudnienie?</p> <ul style="list-style-type: none"> 6.1. Tak 6.2. Nie
<p>7. (w przypadku udzielenia odpowiedzi 6.1) Jaka jest forma Pana/i zatrudnienia wynikającego z uczestnictwa w projekcie?</p> <ul style="list-style-type: none"> 7.1. Umowa o pracę na czas określony

7.2. Umowa o pracę na czas nieokreślony
7.3. Umowa o dzieło
7.4. Umowa zlecenie
7.5. Inne, jakie?_____

8. (w przypadku udzielenia odpowiedzi 6.1) W jakim wymiarze czasowym jest Pan/i zatrudniona w wyniku uczestnictwa w projekcie?
8.1. Pełny etat
8.2. $\frac{3}{4}$ etatu
8.3. $\frac{1}{2}$ etatu
8.4. Inne, jakie?_____

9. (w przypadku udzielenia odpowiedzi 6.1) Jak ocenia Pan/i możliwość rozwoju zawodowego w miejscu pracy uzyskanym dzięki uczestnictwu w projekcie?
9.1. Bardzo wysoko
9.2. Raczej wysoko
9.3. Średnio
9.4. Raczej nisko
9.5. Bardzo nisko
9.6. Trudno powiedzieć

10. Czy w wyniku uczestnictwa w projekcie zmienił Pan/i miejsce zamieszkania?
10.1. Tak, w obrębie powiatu
10.2. Tak, w obrębie województwa
10.3. Tak, w obrębie kraju
10.4. Tak, w obrębie UE
10.5. Nie

11. Proszę wskazać na skali od 1-5, gdzie 1 znaczy: w ogóle nie zmieniłbym miejsca zamieszkania, a 5 bardzo chętnie zmieniłbym miejsce zamieszkania, w jakim stopniu był/a Pan/i skłonny do zmiany miejsca zamieszkania w celu znalezienia zatrudnienia przed i w jakim stopniu jest Pan/i skłonny/a do takiej decyzji po uczestnictwie w projekcie?

	Przed uczestnictwem w projekcie					Po uczestnictwie w projekcie				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
w ramach powiatu	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
w ramach województwa	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
w ramach kraju	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
W ramach UE	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

12. Jakie czynniki Pana/i zdaniem w największym stopniu wpłynęły pozytywnie na efekty projektu?

13. Jakie czynniki Pana/i zdaniem w największym stopniu wpłynęły negatywnie na efekty projektu?

14. W jakim stopniu Pana/i zdaniem Programy aktywizacji zawodowej są dostosowane do aktualnej sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim?
14.1. W bardzo wysokim
14.2. W wysokim
14.3. W średnim
14.4. W niskim

14.5.	W bardzo niskim																																										
14.6.	Trudno powiedzieć																																										
15. Jak ocenia Pan/i adekwatność form wsparcia realizowanych w ramach programów aktywizacji zawodowej?																																											
	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Bardzo nisko</th> <th>nisko</th> <th>średnio</th> <th>wysoko</th> <th>Bardzo wysoko</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Szkolenia</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Prace interwencyjne</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Roboty publiczne</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Staże</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Refundacja kosztów stanowiska pracy</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Bardzo nisko	nisko	średnio	wysoko	Bardzo wysoko	Szkolenia						Prace interwencyjne						Roboty publiczne						Staże						Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej						Refundacja kosztów stanowiska pracy					
	Bardzo nisko	nisko	średnio	wysoko	Bardzo wysoko																																						
Szkolenia																																											
Prace interwencyjne																																											
Roboty publiczne																																											
Staże																																											
Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej																																											
Refundacja kosztów stanowiska pracy																																											
16. Czy zrezygnował Pan/i z udziału w projekcie przed jego zakończeniem?																																											
16.1.	Tak																																										
16.2.	Nie																																										
17. (w przypadku udzielenia odpowiedzi 16.1) Dlaczego zrezygnował Pan/i z udziału w projekcie przed jego zakończeniem?																																											
<hr/> <hr/> <hr/>																																											
18. Czy w trakcie realizacji projektu wystąpiły jakieś problemy, trudności, coś co Pan/i rekomendowałby zmienić w przypadku przyszłych tego typu działań?																																											
18.1.	Tak																																										
18.2.	Nie																																										
19. Jakie trudności, problemy wystąpiły podczas realizacji projektu w ramach programu aktywizacji zawodowej?																																											
<hr/> <hr/> <hr/>																																											
20. Czy po realizacji projektu wystąpiły jakieś problemy, trudności, coś co Pan/i rekomendowałby zmienić w przypadku przyszłych tego typu działań?																																											
20.1.	Tak																																										
20.2.	Nie																																										
21. Jakie trudności, problemy wystąpiły po zakończeniu realizacji projektu w ramach programu aktywizacji zawodowej?																																											
<hr/> <hr/> <hr/>																																											
22. Płeć																																											
22.1.	Kobieta																																										
22.2.	Mężczyzna																																										
23. Wiek																																											
23.1.	18-29																																										
23.2.	30-44																																										
23.3.	50-64																																										
23.4.	65 i więcej																																										

24. Obecny status zawodowy:

- 24.1. Pracuję
- 24.2. Nie pracuję, ale chcę podjąć zatrudnienie
- 24.3. Nie pracuję i nie chcę podjąć zatrudnienia
- 24.4. Inne, jakie? _____

Wywiady indywidualne pogłębione (IDI) z przedstawicielami IZ oraz IP (WUP) RPO-L2020

Dzień dobry, nazywam się _____ i na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego realizuje wywiady dotyczące oceny wpływu wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020.

1. W jakim stopniu udzielone wsparcie umożliwiło osiągnięcie wartości wskaźników określonych w RPO-L2020?

Jeśli nie osiągnięto wszystkich zakładanych wskaźników - Jakie były przyczyny nie zrealizowania wskaźników w zakładanym wymiarze? Jakie działania zaradcze podjęto? Jakie działania jeszcze można podjąć, aby w pełni zrealizować założone w Programie wskaźniki?

2. Jak ocenia Pan/i efekty działań podejmowanych w ramach RPO-L2020 w zakresie aktywizacji zawodowej osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy? Jaka jest skala zmian sytuacji zawodowej uczestników projektów, rozumiana jako podjęcie zatrudnienia (w tym zatrudnienie na własny rachunek)? Ilu spośród uczestników projektów opuściło teren województwa lubuskiego? Czy realizacja projektów wpłynęła na pojawienie się efektu „wyciekania”? Czy uzyskane rezultaty można było osiągnąć niższymi nakładami finansowymi? Jeśli tak - jakie działania należałoby podjąć, aby osiągnąć rezultaty niższym kosztem? Jeśli nie - Czy Pana/i zdaniem są jakieś działania, które należałoby podjąć, a które nie zostały podjęte ze względu na niewystarczające środki? Jeśli tak - jakie to działania?

3. W jakim stopniu działania zrealizowane w ramach projektów EFS wpłynęły na skalę i jakość współpracy między instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy oraz trzecim sektorem, mającej na celu wsparcie osób najbardziej oddalonych od rynku pracy?

4. W jakim stopniu wsparcie w ramach EFS odpowiada na zdiagnozowane problemy zawarte w Rekomendacjach Rady dla Polski (Country Specific Recommendations)* i Country Report dla Polski na poziomie regionalnym?

Rekomendacje odnoszące się do rynku pracy dotyczyły:

Podjęcia działań w celu zwiększenia uczestnictwa w rynku pracy, w szczególności w odniesieniu do kobiet, osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, w tym przez wspieranie odpowiednich umiejętności i usunięcie przeszkód dla bardziej trwałych form zatrudnienia. Zapewnienie stabilności i adekwatności systemu emerytalnego przez wprowadzenie środków służących podwyższeniu rzeczywistego wieku przejścia na emeryturę i przez rozpoczęcie reformy preferencyjnych systemów emerytalno-rentowych.

Zdiagnozowano następujące problemy:

Pomimo silnej dynamiki wzrostu, rynek pracy w Polsce napotyka na ograniczenia dotyczące poziomu aktywności zawodowej, umiejętności i mobilności. Wskaźniki zatrudnienia nadal rosną, ale niedawno przyjęte środki w dziedzinie polityki rynku pracy mogą zahamować wzrost aktywności zawodowej. Przewiduje się, że wspomniane środki zniechęcą do uczestnictwa w rynku pracy przede wszystkim te grupy, które charakteryzuje obecnie wskaźnik zatrudnienia niższy od średniej UE: kobiety, osoby o niskich umiejętnościach zawodowych i osoby w starszym wieku. Duża segmentacja rynku pracy ma niekorzystny wpływ na wydajność i na akumulację kapitału ludzkiego w dłuższej perspektywie. W warunkach rekordowo niskiego bezrobocia potrzeba uczenia się przez całe życie nabiera jeszcze większego znaczenia. Mobilność geograficzną i zawodową utrudniają czynniki takie jak polityka mieszkaniowa, infrastruktura transportowa, dostępność opieki nad dziećmi, niedopasowanie umiejętności oraz preferencyjne sektorowe systemy zabezpieczenia społecznego, w szczególności wysoko dotowane systemy emerytalno-rentowe dla rolników.

5. W jakim stopniu wsparcie udzielane w ramach EFS odpowiada na wyzwania określone w dokumentach strategicznych regionu? Proszę o odniesienie się przede wszystkim do aktualnej diagnozy społeczno-ekonomicznej województwa.

Do najważniejszych wyzwań określonych w dokumentach strategicznych i związanych z rynkiem pracy należą:

- Rozwój przedsiębiorczości i zwiększenie aktywności zawodowej,
- Podniesienie jakości kształcenia i dostosowanie go do potrzeb regionalnego rynku pracy,
- Rozwój potencjału turystycznego województwa,
- Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Odpowiadają one na zdiagnozowane w dokumentach problemy:

- Niski poziom wykorzystania kapitału ludzkiego,
- Wydłużający się okres pozostawania bez zatrudnienia,
- Koncentracja negatywnych zjawisk na terenach wiejskich,
- Nierównomierne wskaźniki zatrudnienia wśród poszczególnych grup społeczno-demograficznych.

6. Czy linia demarkacyjna między RPO a POWER wpływa na interwencję w obszarze rynku pracy?

Jeśli tak - Jak ocenia Pan/i ten wpływ?

Cel tematyczny 8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników (EFS, EFRR) Interwencja na szczeblu krajowym powinna skupiać się na reformach systemów i struktur, w których ramach świadczona jest pomoc indywidualnym osobom i instytucjom, np. poprawa efektywności usług świadczonych na rzecz klientów instytucji rynku pracy (m.in. modernizacja struktur organizacyjnych oraz usprawnianie systemów zarządzania instytucjami rynku pracy), upowszechnianie zastosowania nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Większość działań na poziomie regionalnym - wsparcie powinno być kierowane do poszczególnych osób i instytucji w celu poprawy ich sytuacji na rynku, np. poprawa dostępu do zatrudnienia, w tym podnoszenie kwalifikacji i kompetencji zawodowych, podejmowanie lokalnych inicjatyw; wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia; wspieranie zdolności przystosowania się przedsiębiorstw i pracowników do zmian.

Cel tematyczny 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie (EFS, EFRR) Z poziomu krajowego interwencja skupiać się będzie na reformach systemów i struktur, w których ramach świadczona jest pomoc indywidualnym osobom i instytucjom. Tylko na tym poziomie realizowane będą działania na rzecz szkolnictwa wyższego. Na poziomie regionalnym wsparcie powinno być kierowane do poszczególnych osób i instytucji w celu poprawy ich sytuacji na rynku. Na tym poziomie wspierana będzie infrastruktura edukacyjna i szkoleniowa - wsparcie szkół zawodowych wynikające z Inteligentnych specjalizacji danego regionu; infrastruktura związana z prowadzeniem kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych; infrastruktura przedszkolna.

7. Jak ocenia Pani potrzeby w zakresie dalszego wsparcia rynku pracy w województwie lubuskim?

Jakiej wysokości środki finansowe powinny być przeznaczone na wsparcie w tym obszarze w kolejnych latach? (w przypadku gdyby respondent nie potrafił podać zakresów wielkości można odnieść się do lat ubiegłych np. mniejsze/takie samo/większe niż w latach ubiegłych) Jakiego rodzaju działania powinny być prowadzone w kolejnych latach? W jakim stopniu zrealizowane już działania wpłynęły na nasycenie rynku? Czy jest sens kontynuować te same działania, czy potrzebne są zmiany? **Jeśli potrzebne są zmiany** - jakie?

8. Jak ocenia Pan/i wpływ polityki krajowej na skuteczność interwencji w obszarze rynku pracy w województwie lubuskim? W jakim stopniu działania są komplementarne?

9. Jaki (przeciętnie) jest udział środków przeznaczonych na realizację działań skierowanych do uczestników projektów w ramach programów aktywizacji zawodowej w odniesieniu do wartości budżetu całego projektu? Czy poszczególne projekty różnią się w tym zakresie w sposób znaczący? Jaki Pana/i zdaniem byłby optymalny odsetek środków przeznaczonych na realizację działań skierowanych do uczestników w całkowitej wartości projektów.

10. Czy cele interwencji zdefiniowane na etapie programowania są osiągnięte? Jeśli nie, to jakie działania należy podjąć, aby je zrealizować?

11. W jakim stopniu Pana/i zdaniem wybrane instrumenty wsparcia były trafne w stosunku do zidentyfikowanych problemów? Jak ocenia Pan/i poszczególne instrumenty wsparcia? Które były najefektywniejsze, a które najmniej skuteczne?

Zogniskowane wywiady grupowe (FGI) z beneficjentami

Dzień dobry, nazywam się _____ i na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego poprowadzę dzisiejsze spotkanie dotyczące oceny wpływu wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020.

1. Dyskusje chciałbym/chciałabym rozpocząć od kwestii efektów wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy realizowanego w ramach RPO-L2020. Proszę powiedzieć jak oceniają państwo stopień w jakim udzielone wsparcie umożliwiło osiągnięcie wartości wskaźników określonych w RPO-L2020?

Jeśli nie osiągnięto wszystkich zakładanych wskaźników - Jakie były przyczyny nie zrealizowania wskaźników w zakładanym wymiarze? Jakie działania zaradcze podjęto? Jakie działania jeszcze można podjąć, aby w pełni zrealizować założone w Programie wskaźniki?

2. Kolejnym aspektem jest kwestia tego, co wpływa na osiągane rezultaty, proszę zatem o opinię na temat tego jakie czynniki Państwa zdaniem są istotne dla skuteczności realizowanych w ramach projektów działań? Jak oceniają Państwo dobór instrumentów wsparcia do potrzeb grupy docelowej? Jakie widzą Państwo szanse, a jakie zagrożenia dla skuteczności działań związanych ze wsparciem osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy? W jakim stopniu i w jaki sposób na skuteczność działań wpływają czynniki zewnętrzne? Czy linia demarkacyjna między RPO a POWER wpływa na interwencję w obszarze rynku pracy? **Jeśli tak** - Jak oceniają Państwo ten wpływ? Jaki jest z kolei wpływ polityki krajowej na skuteczność interwencji?

3. Podczas rozmowy o czynnikach dotyczących skuteczności udzielonego wsparcia poruszona została też kwestia doboru instrumentów wsparcia, jak Państwo oceniają, które instrumenty są najskuteczniejsze, a które cechuje najmniejsza skuteczność? Jakie są przyczyny, że niektóre instrumenty są bardziej skuteczne, a inne mniej?

Jakiego rodzaju instrumenty Państwa zdaniem powinny być stosowane w przypadku tego rodzaju działań w przyszłości? W jakim stopniu poszczególne instrumenty i rozwiązania były adekwatne do zidentyfikowanych problemów?

4. W ramach poszczególnych projektów prowadzona była rekrutacja uczestników jak Państwo oceniają skuteczność rekrutacji uczestników? Jakie kryteria wyboru uczestników do projektu były stosowane najczęściej i czy były one skuteczne? W jakim stopniu osoby z grup docelowych interesowały się projektami i chciały w nich uczestniczyć? Które z działań cieszyły się największym, a które najmniejszym zainteresowaniem? Jak oceniają Państwo zaangażowanie uczestników w trakcie projektów? Co wpływa na taki stan rzeczy?

5. Kolejnym zagadnieniem, które dziś omówimy jest kwestia realizowanych działań w zakresie aktywizacji zawodowej osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Proszę powiedzieć, czy Państwa zdaniem rezultatu projektów, o których już wspomnieliśmy przy okazji oceny realizacji wskaźników można było osiągnąć niższymi nakładami finansowymi?

Jeśli tak - jakie działania należałoby podjąć, aby osiągnąć rezultaty niższym kosztem? **Jeśli nie** - Czy Pana/i zdaniem są jakieś działania, które należałoby podjąć, a które nie zostały podjęte ze względu na niewystarczające środki? **Jeśli tak** - jakie to działania?

6. Jednym z celów realizacji projektów była poprawa i zintensyfikowanie współpracy między instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy. Jak Państwo oceniają w jakim stopniu cel ten udało się osiągnąć? Jakiego rodzaju działania i czynniki wpłynęły na taki stan rzeczy? Jak oceniają Państwo skuteczność i jakość usług, które OPS i PCPR zleciły podmiotom zewnętrznym w zakresie aktywizacji zawodowej uczestników?
7. Wróćmy jeszcze do kwestii finansowej, czy w świetle tego o czym dziś rozmawialiśmy oraz Państwa doświadczeń środki finansowe przeznaczone w ramach RPOL2020 na działania z obszaru rynku pracy są wystarczające, a może odwrotnie jest ich za dużo i przez przesylenie rynku nie są tak efektywne? W jakim stopniu Państwa zdaniem konieczna jest dalsza pomoc w tym obszarze? Jaki powinien być budżet dla tego rodzaju interwencji na przyszłe lata?
8. Z perspektywy realizacji projektów, jakie państwa zdaniem wystąpiły największe problemy i bariery w trakcie realizacji oraz po zakończeniu programów aktywizacji zawodowej? Czy podjęto jakieś środki zaradcze by im przeciwdziałać? <i>Jeśli tak</i> - Jakie? Jakie ewentualnie jeszcze można podjąć? <i>Jeśli nie</i> - Jakie środki można by podjąć, aby przeciwdziałać wskazanym barierom?
9. Jeśli są jakieś kwestie, których nie poruszyliśmy w dyskusji, a które z Państwa punktu widzenia należałoby omówić możemy teraz o nich podyskutować? Czy np. mają państwo jakieś dodatkowe rekomendacje dla realizacji programów aktywizacji zawodowej w przyszłości?
Dziękuję bardzo za udział w spotkaniu.

Telefoniczne indywidualne wywiady pogłębione TDI z uczestnikami projektów

Dzień dobry, nazywam się _____ i na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego realizuje wywiady dotyczące oceny wpływu wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020.
1. Proszę powiedzieć, w jakim projekcie Pan/i uczestniczył/a? Jakiego rodzaju działania były w ramach tego projektu realizowane? W jakim stopniu Pana/i zdaniem realizowane w ramach projektu działania odpowiadały na Pana/i potrzeby? Które działania najbardziej Panu/i odpowiadały, a które najmniej i dlaczego? Czy zabrakło Panu/i jakiś działań, jeśli tak to jakich?
2. W jaki sposób zmieniło się Pana/i życie po uczestnictwie w projekcie? Czy znalazł/a Pan/i zatrudnienie? <i>jeśli tak</i> - jaka jest forma tego zatrudnienia (rodzaj umowa, wymiar czasowy)? W jakim stopniu jest Pan/i zadowolony/a z nowego miejsca pracy i dlaczego? Jak ocenia Pan/i obecne miejsce pracy pod względem możliwości rozwoju zawodowego? <i>jeśli nie</i> - jakie czynniki wpłynęły na to, że nie znalazł/a Pan/i zatrudnienia? Czy spróbowałby/aby Pan/i wzięcia udziału w podobnym projekcie, gdyby zdarzyła się taka okazja w przyszłości? Dlaczego?
3. Czy zrezygnował Pan/i z uczestnictwa w projekcie przed jego zakończeniem? <i>jeśli tak</i> - Jaka była przyczyna takiej decyzji? <i>jeśli nie</i> - Dlaczego zdecydował/a się Pan/i uczestniczyć do końca projektu?
4. Jakiego rodzaju trudności napotkał/a Pan/i w trakcie realizowanego projektu? Jakie działania zostały podjęte, aby przeciwdziałać tym trudnościom? Jakie działania powinny zostać podjęte, a ich nie zastosowano?
5. Jakiego rodzaju trudności napotkał/a Pan/i po zakończeniu projektu? Jakie działania zostały podjęte, aby przeciwdziałać tym trudnościom? Jakie działania powinny zostać podjęte, a ich nie zastosowano?
6. Jak ocenia Pan/i swoje nastawienie do rynku pracy przed i po projekcie? Czy coś w tym względzie się zmieniło? W jakim stopniu przed projektem był/a Pan/i skłonna do zmiany

miejsca zamieszkania w celu znalezienia zatrudnienia (np. do innego miasta, powiatu, województwa, kraju). Jaki jest Pana/i obecny stosunek do kwestii migracji zarobkowych?
7. Jak ogólnie ocenia Pan/i swój udział w projekcie i dlaczego (czy były to pozytywne doświadczenia, czy przyniosły Panu/i korzyści)? Jakie rekomendacje miałby Pan/i dla uczestników i organizatorów w przypadku przyszłych tego rodzaju działań?
8. Jeśli są jakieś kwestie, których nie poruszyliśmy w rozmowie, a które są Pana/i zdaniem ważne w kontekście oceny projektów proszę o wskazanie tych zagadnień wraz z krótkim komentarzem.
Dziękuję bardzo za udział w spotkaniu.

Wywiady telefoniczne CATI z pracodawcami

Dzień dobry, nazywam się _____ i na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego realizuje badanie ankietowe dotyczące oceny wpływu wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020. Badanie jest anonimowe tzn. odpowiedzi będą prezentowane jedynie w formie zbiorczych zestawień statystycznych.
1. Jak ogólnie ocenia Pan/i sytuację na rynku pracy w województwie lubuskim? 1.1. Bardzo dobrze 1.2. Raczej dobrze 1.3. Przeciętnie 1.4. Raczej źle 1.5. Zdecydowanie źle 1.6. Trudno powiedzieć
2. Jakie są najważniejsze problemy lubuskiego rynku pracy? 2.1. Mała liczba miejsc pracy 2.2. Brak wykwalifikowanych pracowników 2.3. Wysoki odsetek osób biernych zawodowo 2.4. Duży odsetek umów terminowych 2.5. Niski poziom wynagrodzeń 2.6. Zbyt wysokie oczekiwania potencjalnych pracowników 2.7. Inne, jakie? _____
3. Jakie czynniki wpłynęły przede wszystkim na spadek bezrobocia w województwie lubuskim w ostatnich latach - proszę wskazać trzy najważniejsze czynniki? 3.1. Spadek podaży pracy (liczby osób zainteresowanych podjęciem pracy) 3.2. Wzrost popytu pracy (liczby miejsc pracy) 3.3. Czynniki demograficzne, w tym migracje 3.4. Zatrudnienie sezonowe w okresie wiosenno-letnim 3.5. Wzrost gospodarczy kraju 3.6. Dotacje unijne w ramach RPO-L2020 3.7. Dotacje unijne w ramach POWER 3.8. Rządowe programy pomocowe 3.9. Inne, jakie? _____
4. W jakim stopniu Pana/i zdaniem programy aktywizacji zawodowej realizowane w ramach wsparcia są dostosowane do aktualnej sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim? 4.1. W bardzo wysokim 4.2. W wysokim 4.3. W średnim 4.4. W niskim 4.5. W bardzo niskim 4.6. Trudno powiedzieć

5. W jakim stopniu pozytywny wpływ na rynek pracy miały następujące działania?

	Nie miały wpływu	W małym stopniu wpłynęły na poprawę sytuacji	W średnim stopniu wpłynęły na poprawę sytuacji	W dużym stopniu wpłynęły na poprawę sytuacji	Trudno powiedzieć
5.1. Działania w ramach RPO-L2020	0	1	2	3	4
5.2. Działania w ramach POWER	0	1	2	3	4
5.3. Rządowe programy pomocowe	0	1	2	3	4

6. Jakie działania z punktu widzenia pracodawców są najbardziej potrzebne w celu poprawy sytuacji na lubuskim rynku pracy?

7. Proszę ocenić z perspektywy pracodawcy skuteczność stosowanych w ramach programów aktywizacji zawodowej form wsparcia?

	Bardzo niska skuteczność	Niska skuteczność	Średnia skuteczność	Wysoka skuteczność	Bardzo wysoka skuteczność
7.1. Szkolenia	0	1	2	3	4
7.2. Prace interwencyjne	0	1	2	3	4
7.3. Roboty publiczne	0	1	2	3	4
7.4. Staże	0	1	2	3	4
7.5. Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej	0	1	2	3	4
7.6. Refundacja kosztów stanowiska pracy	0	1	2	3	4

8. Proszę ocenić z perspektywy pracodawcy adekwatność stosowanych w ramach programów aktywizacji zawodowej form wsparcia, w kontekście potrzeb lokalnego rynku pracy?

	Zdecydowanie niepotrzebne	Raczej niepotrzebne	Raczej potrzebne	Zdecydowanie potrzebne	Bardzo wysoka skuteczność

8.1. Szkolenia	0	1	2	3	4	
8.2. Prace interwencyjne	0	1	2	3	4	
8.3. Roboty publiczne	0	1	2	3	4	
8.4. Staże	0	1	2	3	4	
8.5. Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej	0	1	2	3	4	
8.6. Refundacja kosztów stanowiska pracy	0	1	2	3	4	
9. Liczba zatrudnionych pracowników						
9.1. 0-9						
9.2. 10-49						
9.3. 50-249						
9.4. > 250						
10. Forma prawna przedsiębiorstwa						
10.1. Jednoosobowa działalność gospodarcza						
10.2. Spółka z o.o.						
10.3. Spółka komandytowa						
10.4. Spółka cywilna						
10.5. Spółka akcyjna						
10.6. Inny, jaki?						
11. Działalność przeważająca (wg PKD)						
11.1. rolnictwo, górnictwo i energetyka (A+B+D+E)						
11.2. przetwórstwo przemysłowe (C)						
11.3. budownictwo (F)						
11.4. handel (G)						
11.5. transport (H)						
11.6. informacja i komunikacja (J)						
11.7. finanse, ubezpieczenia i nieruchomości (K-L)						
11.8. usługi profesjonalne i administracyjne (M-N)						
11.9. edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna (P-Q)						
11.10. pozostałe usługi (I+R+S+T)						

Panel ekspercki realizowany techniką delficką

Dzień dobry, nazywam się _____ i na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego poprowadzę dzisiejsze spotkanie dotyczące oceny wpływu wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020.

10. Dyskusje chcę rozpocząć od kwestii efektów wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy realizowanego w ramach RPO-L2020. Proszę powiedzieć jak oceniają państwo stopień, w jakim udzielone wsparcie umożliwiło osiągnięcie wartości wskaźników określonych w RPO-L2020? (*Moderator: jeśli nie osiągnięto, dopytać dlaczego, jakie podjęto działania zaradcze i jakie działania jeszcze można podjąć.*)
11. Proszę ocenić obecną sytuację na lubuskim rynku pracy. Czy zgodzą się Państwo ze stwierdzeniem, że główne przyczyny spadku bezrobocia w ostatnich latach w województwie lubuskim to czynniki demograficzne (w tym migracje), spadek podaży pracy i wzrost popytu na pracę? Co jest obecnie najważniejszym problemem lubuskiego rynku pracy? Jak silny wpływ ma tu brak wykwalifikowanych pracowników? Co przede wszystkim może poprawić sytuację na lubuskim rynku pracy? Na ile uda się to zwiększając liczbę szkoleń i staży dla pracowników i poszukujących pracy?
12. Czy oferta jest odpowiednio dopasowywana do potrzeb rynku pracy? Czy oferta jest odpowiednio dopasowywana do potrzeb uczestników? Czy faktycznie jest wystarczająco zindywidualizowana, a dopasowane wsparcie pomaga przezwyciężyć najważniejsze przeszkody utrudniające lub uniemożliwiające uczestnictwo w projekcie? (*Moderator: można wyjaśnić, że chodzi o takie przeszkody, jak np. stan zdrowia, opieka nad osobami zależnymi, problemy komunikacyjne.*) Na ile takie przeszkody stają się na późniejszym etapie istotną przyczyną rezygnacji z udziału w projekcie?
13. Jakie formy wsparcia najczęściej są kierowane do uczestników? Z czego to wynika? Czy przynoszą one także największą skuteczność?
14. Jak oceniają Państwo formy wsparcia w postaci robót publicznych i prac interwencyjnych na tle innych form wsparcia? Jaki mają one wpływ na zmianę sytuacji zawodowej uczestników? Jak odnoszą się do nich osoby o trudnej sytuacji na rynku pracy?
15. Jakie są, Państwa zdaniem, efekty uczestnictwa w programach aktywizacji zawodowej? W jakim zakresie wpływają one na sytuację zawodową uczestników, a w jakim na ich kondycję psychiczną, samopoczucie i sytuację życiową?
16. Czy dostrzegają Państwo wpływ programów aktywizacji zawodowej na zmianę (wzrost/spadek) skłonności do migracji ekonomicznej? Jeśli tak to jaki jest ten wpływ? Z czego wynika? Na ile faktycznie skłonność ta przekłada się na działanie (tzn. jeśli uczestnicy są bardziej skłonni do migracji to na ile migrują)?
17. Jak na skuteczność realizowanych działań wpływa polityka krajowa? Jaki jest wpływ innych czynników zewnętrznych? Co sprawiło, że dane wsparcie było skuteczne, a co, że było nieskuteczne?
18. Osoby bezpośrednio zaangażowane w organizację wsparcia w ramach programów aktywizacji zawodowej (tj. beneficjenci) lepiej oceniają skuteczność swoich działań, aniżeli pracodawcy. Z czego to wynika w Państwa ocenie? Czy ma to wpływ na efekt projektu? Jeśli tak to jaki?
19. Czy zgodzą się Państwo ze stwierdzeniem, że projekty EFS sprawiają, że instytucje pomocy społecznej, rynku pracy i trzeci sektor coraz lepiej i szerzej współpracują ze sobą w temacie

wsparcia osób najbardziej oddalonych od rynku pracy? Jeśli tak to co na to wpływa? Co poszczególne rodzaje podmiotów mogą zaoferować sobie nawzajem i w jaki sposób przyczynić się do sukcesu projektu?

20. Co sądzą Państwo o ofercie wsparcia dla osób chcących założyć własne działalności gospodarcze? Czy jest ona skuteczna? Czy oferowane wsparcie jest wystarczające? (*Moderator: odnieść się nie tylko do warunków finansowych, ale przede wszystkim do pomocy organizacyjnej, w tym także doradztwa w zakresie przedmiotu działalności gospodarczej, dopasowania go do sytuacji na rynku.*)

Dziękuję za udział w badaniu.

6.2. Lista dokumentów, publikacji i innych materiałów źródłowych

Aktualizacja oceny ex-ante instrumentów finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020

Ewaluacja ex-ante Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020 - Raport końcowy

Metaanaliza wyników badań ewaluacyjnych dotyczących oceny wsparcia z EFS. RAPORT CZĄSTKOWY 2017

Funkcjonowanie współczesnego rynku pracy, A. Szydlik - Leszczyńska

Krajowy Program Reform EUROPA 2020

Lubuski Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na rok 2017

Projekt Strategii Polityki Społecznej na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny - Lubuskie 2020

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020

Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020

Umowa Partnerstwa. Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020

Wnioski o dofinansowanie projektów Regionalny Program Operacyjny Lubuskie 2020 w części współfinansowanej z EFS

Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020

Wytyczne w zakresie realizacji projektów finansowanych ze środków Funduszu Pracy w ramach programów operacyjnych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020

Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020

Wytyczne w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020

Zalecenie Rady z dnia 11 lipca 2017 r. w sprawie krajowego programu reform Polski na 2017 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2017 r.